

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Διαχείριση αποβλήτων και περιβαλλοντική πιστοποίηση και
επίδραση στην ανταγωνιστικότητα επιχειρήσεων φιλοξενίας και
τουριστικών προορισμών**

Μανώλης Γραφάκος, Α.Μ. 2142017004

Επιβλέπων Καθηγητής:

Παπαθεοδώρου Ανδρέας

Καθηγητές μέλη τριμελούς επιτροπής:

Σπιλάνης Ιωάννης

Σταυρινούδης Θεόδωρος

Εργασία που υποβλήθηκε στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του
Πανεπιστημίου Αιγαίου για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας

Χίος Απρίλιος 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Περίληψη της διπλωματικής εργασίας</i>	<i>Σελ. 3</i>
<i>Ευχαριστίες</i>	<i>Σελ. 7</i>
<i>Εισαγωγή</i>	<i>Σελ. 8</i>
<i>Κεφάλαιο 1</i>	<i>Σελ. 15</i>
Βιβλιογραφική Επισκόπηση για το θέμα	
<i>Κεφάλαιο 2</i>	<i>Σελ. 36</i>
Θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων	
<i>Κεφάλαιο 3</i>	<i>Σελ. 68</i>
Διαχείριση αποβλήτων και τουρισμός	
<i>Κεφάλαιο 4</i>	<i>Σελ. 75</i>
Περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις προορισμών και τουριστικών επιχειρήσεων	
<i>Κεφάλαιο 5</i>	<i>Σελ. 94</i>
Μεθοδολογική προσέγγιση – Δεδομένα. Έρευνα σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις για τη διαχείριση των αποβλήτων και την πιστοποίηση της διαδικασίας διαχείρισής τους	
<i>Κεφάλαιο 6</i>	<i>Σελ. 104</i>
Εμπειρική διερεύνηση. Παρουσίαση ερευνητικού αποτελέσματος	
<i>Κεφάλαιο 7</i>	<i>Σελ. 117</i>
Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής:	
<i>Βιβλιογραφία</i>	<i>Σελ. 128</i>
<i>Παραρτήματα</i>	<i>Σελ. 131</i>

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχοι – Μέθοδος – Συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες ειδικότερα σε επίπεδο ευρωπαϊκής ένωσης, έχει θεσμοθετηθεί για τη διαχείριση των αστικών αποβλήτων ένα πλαίσιο που στοχεύει σε μια περιβαλλοντικά φιλικότερη διαχείριση, με στόχο πόροι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα απόβλητα, να χρησιμοποιούνται, ώστε να σταματήσει η υπερβολική άντληση πόρων από τη φύση. Αυτή η διαχείριση, είναι το επίκεντρο της φιλοσοφίας της κυκλικής οικονομίας που εκτός από το επίπεδο της διαχείρισης των αποβλήτων, παρεμβαίνει κυρίως στο παραγωγικό μοντέλο, προς μια κατεύθυνση παραγωγής προϊόντων με περισσότερη χρήση ανακυκλώσιμων υλικών που για την παραγωγή τους απαιτούν λιγότερες πρώτες ύλες, άρα και λιγότερες φυσικές πρώτες ύλες.

Στην εισήγηση της οδηγίας για τα απόβλητα 2018/851 για την τροποποίηση της οδηγίας πλαίσιο 2008/98, στο σημείο 44, προδιαγράφεται πολύ καθαρά ο Ευρωπαϊκός στόχος για τη διαχείρισης των αποβλήτων ως εξής:

«Μέσω της προοδευτικής αύξησης των υφιστάμενων στόχων σχετικά με την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων, θα πρέπει να διασφαλίζονται η ουσιαστική προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση ή η αποτελεσματική ανακύκλωση των υλικών αποβλήτων με οικονομική αξία, με παράλληλη εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, και η επαναδιοχέτευση στην ευρωπαϊκή οικονομία των υλικών οικονομικής αξίας που υπάρχουν στα απόβλητα, ώστε να προαχθούν με τον τρόπο αυτό η πρωτοβουλία για τις πρώτες ύλες και η δημιουργία μίας κυκλικής οικονομίας».

Σε ότι αφορά τη διαχείριση των αστικών αποβλήτων, οι στόχοι που τίθενται σε επίπεδο ΕΕ για τα κράτη μέλη, είναι η μείωση συνολικά των παραγόμενων αποβλήτων, η αύξηση των ποσοστών ανακύκλωσης στα αστικά απόβλητα (όπου ανακύκλωση είναι και η ξεχωριστή συλλογή και επεξεργασία βιοαποβλήτων) και σαφώς η μείωση του ποσοστού των αποβλήτων που οδηγείται σε ταφή, με στόχο το 10% το έτος 2035, σύμφωνα με την οδηγία 2018/850.

Στη χώρα μας τα απόβλητα τροφών είναι περίπου στο 40% (ΕΣΔΑ 2020 – 2030), είναι δηλαδή ένα πολύ μεγάλο τμήμα των αστικών αποβλήτων. Εκεί μάλιστα η χώρα μας είναι αρκετά πίσω γιατί μόλις το 5% από αυτά εκτρέπεται από την ταφή, ενώ το υπόλοιπο σήμερα θάβεται. Αναπτύσσονται την περίοδο αυτή δίκτυα ξεχωριστής

συλλογής τους (καφέ κάδοι και απορριμματοφόρα), καθώς και μονάδες επεξεργασίας τους, οι οποίες παράγουν εδαφοβελτιωτικό υλικό (κομπόστ).

Ο τουριστικός κλάδος στη χώρα μας αναπτύσσεται ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια και οι αφίξεις τουριστών αυξάνονται διαρκώς, τάση που αναμένεται να ενισχυθεί τα επόμενα χρόνια, με δεδομένη την αύξηση του εισοδήματος και του ελεύθερου χρόνου στη δυτική Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική, κυριότερες χώρες προέλευσης των φιλοξενούμενων στην Ελλάδα. Νέες αφίξεις και περισσότερες διαμονές στη χώρα, παράγουν όπως είναι προφανές περισσότερα αποβλήτα. Μάλιστα στο εθνικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων γίνεται ειδική αναφορά στη διαχείριση των αστικών αποβλήτων από τις τουριστικές ροές, που εκτιμάται ότι μπορεί να ανέλθουν στο επίπεδο των 7,5% του συνόλου των αστικών αποβλήτων της χώρας το έτος 2030.

Με δεδομένη τη χρονική συγκέντρωση (κυρίως τους θερινούς μήνες), τη γεωγραφική συγκέντρωσή τους γύρω από τους τουριστικούς προορισμούς, αλλά και με δεδομένο ότι οι αφίξεις στη χώρα προέρχονται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Βορείου Αμερικής, χώρες δηλαδή με υψηλότερες επιδόσεις από τη χώρα μας, υποθέτουμε οι τουρίστες διαθέτουν υψηλό βαθμό ευαισθητοποίησης για το θέμα, άρα μπορούν να είναι δεκτικοί σε συμπεριφορές που θα στοχεύουν τη διαχείριση των αστικών αποβλήτων με βάση τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις. Μάλιστα σημειώνουμε ότι η χώρα μας στην προσπάθειά της να «πιάσει» τους ευρωπαϊκούς στόχους στη διαχείριση των αποβλήτων, μπορεί να βρει ένα πολύτιμο σύμμαχο στον τουριστικό κλάδο.

Στην πτυχιακή εργασία αναλύονται και παρουσιάζονται οι περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις, όπου κάποιες από αυτές προβλέπουν και διαδικασίες για τη διαχείριση των αποβλήτων, διαδικασίες συμβατές με τις νέες Ευρωπαϊκές Οδηγίες.

Το ερώτημα που τίθεται είναι το κατά πόσο ο τομέας της παροχής τουριστικών υπηρεσιών, ξενοδοχεία και επιχειρήσεις εστίασης, αλλά και οι τοπικές αρχές στους τουριστικούς προορισμούς, είναι να τροχιά εφαρμογής των οδηγιών αυτών, είναι σε διαδικασία απόκτησης των απαραίτητων υποδομών, είναι σε διαδικασία σχεδιασμού ή υλοποίησής τους. Ερώτημα επίσης είναι του κατά πόσο μια περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων μπορεί να υπάρξει και τι αποτελέσματα θα έχει, σε επίπεδο επιχείρηση ή τουριστικού προορισμού και τι επίδραση θα έχει στην αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων φιλοξενίας.

Στόχος της παρούσας εργασίας και συγκεκριμένο αντικείμενό της, είναι ακριβώς να ερευνησει κατά πόσο ο κλάδος της φιλοξενίας, των ξενοδοχείων, έχει γνώση των οδηγιών αυτών, δρομολογεί την εφαρμογή τους, αν πιστεύει ότι η εφαρμογή τους είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και αν πιστεύει ότι μια περιβαλλοντική πιστοποίηση για

την τήρηση των οδηγιών αυτών είναι δυνατό να βοηθήσει στην αύξηση των επισκεπτών και των κερδών τους.

Στόχος επίσης είναι και με τη βοήθεια της καταγραφής των απόψεων των υπευθύνων διαχείρισης των ξενοδοχειακών μονάδων για το θέμα, να καταλήξει προτάσεις πολιτικής και μεθόδους που θα βοηθήσουν τις ξενοδοχειακές μονάδες στη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων τους, ώστε να είναι συμβατές με την τήρηση των ευρωπαϊκών οδηγιών και να μειώσουν τα απόβλητα που οδηγούν σε ταφή, μειώνοντας έτσι και την οικονομική επιβάρυνση που από φέτος καλούνται να πληρώσουν για τα απορρίμματα αυτά.

Η **μέθοδος** που ακολουθείται στην εργασία, είναι η μελέτη και έρευνα των τάσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων, ειδικά τις πιο πρόσφατες θεσμικές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δηλαδή τις οδηγίες 2018/850, 2018/851 και 2018/852 και τη συσχέτιση των οδηγιών αυτών με τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις που υπάρχουν σήμερα για τον ξενοδοχειακό κλάδο, καθώς και η εκτενής ανάγνωση σχετικής βιβλιογραφίας. Μελέτη γίνεται και στο ελληνικό θεσμικό πλαίσιο όπως αυτό αποτυπώνεται στη νομοθεσία, αλλά και στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 – 2030.

Στα πλαίσια της εργασίας μας γίνεται **έρευνα** σε υπευθύνους ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της χώρας, προκειμένου να προσεγγίσουμε σε ποιο βαθμό γνωρίζουν τις επερχόμενες εξελίξεις και υποχρεώσεις τους στη διαχείριση των αποβλήτων, πόσο έτοιμοι είναι για αυτές και πόσο πιστεύουν ότι αν ακολουθήσουν διαδικασίες που θα τους οδηγήσουν σε πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων, θα συμβάλει η πιστοποίηση αυτή και τα αποτελέσματά της, στην αύξηση της πελατειακής τους βάσης και της κερδοφορίας τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζονται.

Η έρευνα που έγινε δεν συγκέντρωσε τον απαιτούμενο αριθμό ερωτηματολογίων προκειμένου να υπάρξει επιστημονική στατιστική επεξεργασία. Εν τούτοις δείχνει σε συνδυασμό με ανάλογες έρευνες που έχει εκπονήσει η Ένωση Ξενοδόχων Ελλάδος, ότι υπάρχει θετικό κλίμα στην υλοποίηση των νέων ευρωπαϊκών κατευθύνσεων στη διαχείριση των αποβλήτων.

Τέλος μετά τη αξιολόγηση των ευρημάτων, προτείνονται παρεμβάσεις θεσμικού χαρακτήρα, αλλά και πρακτικές που μπορούν να ακολουθήσουν τα ξενοδοχεία για να πετύχουν καλύτερη διαχείριση στα απόβλητά τους. Το κατά πόσο αυτό, θα έχει θετική επίδραση στην αποτελεσματικότητά τους και στην κερδοφορία τους, είναι ζήτημα που σχετίζεται με πολλούς άλλους παράγοντες και μπορεί μελλοντικά σε άλλες έρευνες να προσεγγιστεί.

Ακολουθώντας την ανωτέρω μεθοδολογία, η πτυχιακή εργασία καταλήγει στο **συμπέρασμα**, ότι οι επιχειρήσεις φιλοξενίας γνωρίζουν αρκετά για τις επερχόμενες

αλλαγές στη διαχείριση των αποβλήτων. Θεωρούν ότι αυτές είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και ότι θα συμβάλλουν θετικά στη μείωση των επιπτώσεων που έχει ο μαζικός τουρισμός στο περιβάλλον του τουριστικού προορισμού. Σε πολύ μεγάλο βαθμό προετοιμάζονται για την εφαρμογή στην πράξη των νέων οδηγιών και σε μεγάλο ποσοστό είναι διατεθειμένες να επενδύσουν σε αυτό. Θεωρούν ότι οι επισκέπτες είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα περιβαλλοντικά και ειδικότερα στη διαχείριση των αποβλήτων, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τη σχετική βιβλιογραφία. Θεωρούν επίσης ότι η εφαρμογή τους θα τους βελτιώσει την εικόνα και την αποτελεσματικότητά τους, ενώ είναι πρόθυμες σε πολύ μεγάλο βαθμό να συνεργαστούν με επιχειρήσεις του κλάδου τους, ώστε να βελτιώσουν συνολικά την εικόνα του τουριστικού τους προορισμού για το θέμα και να λάβουν πιστοποίηση για τον προορισμό. Τέλος φαίνεται ότι οι επιχειρήσεις έχουν μια μεγάλη δυσπιστία για την ικανότητα των τοπικών αρχών να τους υποστηρίξουν στη διαδικασία διαχείρισης των αποβλήτων τους, ενώ βλέπουν γενικά θετικά την εφαρμογή του «πληρώνω ό,τι πετάω», ενώ η πλειοψηφία από αυτές θα προτιμούσε να πληρώνει μόνη της τη διαχείριση των αποβλήτων τους και όχι να πληρώνει τον τοπικό Δήμο για αυτή.

Επιγραμματικά η πτυχιακή εργασία, προτείνει:

1. Την θέσπιση πιστοποιητικού περιβαλλοντικής διαχείρισης αποβλήτων, για τον τουριστικό προορισμό. Δεν κρίνεται σκόπιμο να υπάρχει άλλη μια πιστοποίηση σε επίπεδο επιχείρησης, διότι αυτές που υπάρχουν γενικά είναι επαρκείς και αν κάτι απαιτείται για αυτές, είναι ελαφρές τροποποιήσεις. Αντιθέτως δεν υπάρχει κάποιου είδους πιστοποίηση σε επίπεδο τουριστικού προορισμού σε σχέση με τη διαχείριση των αποβλήτων, η ύπαρξη του οποίου φαίνεται τόσο από τη βιβλιογραφία, όσο και από την έρευνα που κάναμε ότι θα έχει αποδοχή από τις τοπικές επιχειρήσεις και θα συμβάλει στη βελτίωση της εικόνας και πιθανά της αποτελεσματικότητας του τουριστικού προορισμού.
2. Τη δυνατότητα οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να έχουν την επιλογή να εφαρμόζουν μόνες τους την αρχή «πληρώνω όσο πετάω» και να διαχειρίζονται μόνες τους τα απόβλητά τους, χωρίς να είναι υποχρεωμένες να συνεργάζονται και να πληρώνουν (με τον τρόπο που σήμερα πληρώνουν) τις τοπικές αρχές για τη διαχείριση των αποβλήτων τους.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των σπουδών μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου Παπαθεοδώρου Ανδρέα, για τη βοήθειά του και την παραγωγική συνεργασία που είχαμε κατά τη διάρκεια της σύνταξης της εργασίας. Οι αρχικές του κατευθύνσεις, καθώς και οι παρατηρήσεις που μου έκανε στη συνέχεια με βοήθησαν ιδιαίτερα να προχωρήσω και να ολοκληρώσω την προσπάθειά μου.

Επίσης ευχαριστώ και τους καθηγητές Σπιλάνη Γιάννη και Σταυρινούδη Θεόδωρο, μέλη της τριμελούς επιτροπής για τις παρατηρήσεις τους.

Θέλω επίσης να ευχαριστήσω όλους του υπευθύνους των επιχειρήσεων φιλοξενίας που συμμετείχαν στην έρευνα και είχαν την καλοσύνη να συμπληρώσουν το σχετικό ερωτηματολόγιο με το οποίο συλλέξαμε στοιχεία για την έρευνα που έγινε στα πλαίσια της εργασίας, ενώ ευχαριστώ ιδιαίτερα το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΞΕΕ) και το Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) για την πολύτιμη βοήθεια που μου παρείχαν στη συλλογή χρήσιμων στοιχείων για την εργασία μου και τη συλλογή των ερωτηματολογίων για την έρευνά μου.

Στον τομέα αυτό, της συλλογής και της ταξινόμησης των ερωτηματολογίων, καθώς και στη βοήθειά της στην ταξινόμηση του υλικού, σημαντική ήταν η βοήθεια των συνεργατών μου και καλών φίλων Ζέτας Αγγαρίτη και Μαρίας Φραγκαντώνη, τις οποίες ευχαριστώ ιδιαίτερα.

Μανώλης Γραφάκος

Αφορμή για την επιλογή του θέματος της διπλωματικής εργασίας

Η ενασχόλησή μου την τελευταία διετία με τα ζητήματα της διαχείρισης των αστικών αποβλήτων με έχει παρακινήσει να ερευνήσω και μελετήσω λύσεις που θα μπορούσαν αν πετύχουν αρχικά τον περιορισμό τους, μέσα από διαδικασίες πρόληψης και επαναχρησιμοποίησής τους, αλλά και στην καλύτερη διαχείρισή τους. Το θεσμικό πλαίσιο για αυτή, είναι κατά βάση Ευρωπαϊκό, αλλά η λογική του κατά τη γνώμη μου είναι προφανής. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να αντλούνται υλικά από τη φύση, με την μορφή πρώτων υλών, όταν μέρος αυτών μπορεί να είναι από ανακύκλωση. Ομοίως δεν υπάρχει κανένας λόγος να θάβονται υλικά, όταν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για άλλες χρήσεις.

Το εξεταζόμενο θέμα, εμπεριέχει και οικονομική διάσταση για τις επιχειρήσεις φιλοξενίας. Όπως θα παρουσιαστεί και στις συνέχεια, οι ελληνικές αρχές εφαρμόζουν από το 2020 «τέλους ταφής» για τα απόβλητα που θάβονται, κάτι που δεν υπήρχε. Αυτό θα δημιουργήσει επιπρόσθετο κόστος στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, κόστους που μπορούν να μετριάσουν μειώνοντας τα απόβλητα που οδηγούνται σε ταφή, αλλά παράλληλα με μια άλλη πιο φιλική στο περιβάλλον διαχείριση των αποβλήτων, θα μπορούσαν να λάβουν σχετικές πιστοποιήσεις που με τη σειρά τους θα μπορούσαν αν οδηγήσουν σε αύξηση αφίξεων, αύξηση τιμών και κερδοφορίας, υπερκαλύπτοντας την αύξηση του κόστους διαχείρισης αποβλήτων.

Έτσι στα πλαίσια του μεταπτυχιακού μου προγράμματος, στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας, αποφάσισα να μελετήσω σε μεγαλύτερο βάθος το θέμα και να ερευνήσω αν οι επιχειρήσεις φιλοξενίας στην Ελλάδα μπορούν να εφαρμόσουν τις νέες λογικές στη διαχείριση των αποβλήτων και αν αυτή η εφαρμογή πιστεύουν ότι μπορεί να συμβάλει θετικά στην αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους και της κερδοφορίας τους.

Προσδιορισμός προβλήματος της διπλωματικής

Σήμερα η χώρα μας υστερεί στη διαχείριση των αποβλήτων, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ακόλουθου πίνακα (ΕΣΔΑ 2020 – 2030):

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Στοιχεία παραγωγής αποβλήτων 2018	ΕΕ- 28	Ελλάδα
Παραγωγή kg/κάτοικος/ έτος*	489	514
Παραγωγή τ/εκατ.€ ΑΕΠ	17,2	28,9
Κομποστοποίηση	17%	5,10%
Ανακύκλωση	30,10%	15%
Θερμική επεξεργασία - Ανάκτηση ενέργειας	28,10%	1,50%
Διάθεση σε ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ	22,60%	78,40%
Λοιπά	2,20%	0%
*Πηγή στοιχείων η EUROSTAT. Για την κατά κεφαλή βάσει EUROSTAT έχει ληφθεί υπόψη ο μόνιμος πληθυσμός		

Προκειμένου να υπάρξει σφαιρικότερη παρουσίαση του ζητήματος της διαχείρισης των αποβλήτων, σημειώνουμε ότι σύμφωνα με τα δεδομένα του 2018 στη χώρα μας ήταν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	Παραγωγή 2018 (τόνοι)	Ποσοστό επί του συνόλου
1. ΑΠΟΒΑΝΤΑ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ		
Αστικά Στερεά Απόβλητα	5.523.809	17,90%
Πλύες Αστικού Τύπου (DS)	114.021	0,40%
2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΠΟΒΑΝΤΑ		
Βιομηχανικά μη επικίνδυνα απόβλητα	7.469.790	24%
Βιομηχανικά επικίνδυνα απόβλητα	99.655	0,30%
3. ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΑΠΟΒΑΝΤΑ		
Γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα	12.469.086	40,30%
4. ΛΟΙΠΑ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΑΠΟΒΑΝΤΑ		
Απόβλητα που περιέχουν αμίαντο, Απόβλητα συσκευασιών επικίνδυνων ουσιών, Απόβλητα που περιέχουν πολυχλωρωμένα διφαινόλια/τριφαινόλια	22.994	0%
5. ΑΠΟΒΑΝΤΑ ΕΚΣΚΑΦΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΩΝ		
Απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων & απόβλητα εκσκαφών	4.943.092	16%
6. ΛΟΙΠΑ ΡΕΥΜΑΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΠΟΥ ΕΜΠΛΗΤΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΝΔΕΛΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ		
Απόβλητα (Λιπαντικών) Ελαίων, οχήματα τέλους κύκλου ζωής, Απόβλητα συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας, Απόβλητα ηλεκτρικού- ηλεκτρονικού εξοπλισμού, μεταχειρισμένα ελαστικά οχημάτων	303.602	1%
7. ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΑΠΟΒΑΝΤΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ΕΑΥΜ)		
Επικίνδυνα Απόβλητα Αμγώς μολυσματικά, μικτά επικίνδυνα απόβλητα & άλλα επικίνδυνα απόβλητα	17.770	0,10%
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	30.943.819	100%

Πηγή: Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 – 2030, ΦΕΚ Α' 185 Σελ. 9816

Τα τουριστικά απόβλητα, είναι κυρίως αστικά στερεά απόβλητα (ΑΣΑ). Ο Τουρισμός προκαλεί και απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ), όμως αυτά έχουν μια συγκεκριμένη διαχείριση, που δεν είναι το αντικείμενο της παρούσας εργασίας μας, παρόλο που γίνονται σχετικές αναφορές και σε αυτά. Η σύνθεση των αστικών στερεών αποβλήτων στη χώρα μας είναι περίπου ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Κατηγορία αποβλήτων	Παραγωγή 2018 (τόνοι)	
Σύνολο Αστικά Στερεά Απόβλητα	5.523.809	
Βιολογικά Απόβλητα ή βιοαπόβλητα	2.447.047	44,3%
Ανακυκλώσιμα Υλικά (χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί)	2.447.047	44,3%
<i>εκ των οποίων Απόβλητα Συσκευασίας</i>	<i>810.900</i>	<i>14,7%</i>
Ξύλο	254.095	4,6%
Λοιπα απόβλητα (ηλεκτρονικός - ηλεκτρικός εξοπλισμός, ογκώδη, αδρανή, υφάσματα κλπ)	375.620	6,8%

Πηγή: Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 – 2030, ΦΕΚ Α' 185 Σελ. 9823

Από τα βιοαπόβλητα, το 87% αυτών είναι απόβλητα κουζίνας, το 10% είναι απόβλητα κήπων και το 3% είναι βρώσιμα λίπη και έλαια, πηγή Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 – 2030, ΦΕΚ Α' 185 Σελ. 9854

Το βασικότερο πρόβλημα κατά την άποψή μας είναι ότι σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 1, η παραγωγή αποβλήτων στη χώρα μας ανά άτομο είναι αυξημένη, ενώ ακόμα χειρότερος είναι ο δείκτης παραγωγής αποβλήτων σε σχέση με το εισόδημα. Στην ΕΕ-28 ανά 1.000.000 ευρώ ΑΕΠ, παράγονται 17,2 τόνοι αποβλήτων, ενώ στην Ελλάδα 28,9. Αυτό δείχνει σημαντικά μεγαλύτερη παραγωγή αποβλήτων τροφίμων στη χώρας μας και με δεδομένο ότι τα απόβλητα τροφίμων είναι περίπου το 40% των αστικών στερεών αποβλήτων όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, δείχνει ότι το πρόβλημα μπορεί να μετριαστεί, αν ελεγχθεί αυτή η παράμετρος. Η παράμετρος των αποβλήτων τροφίμων είναι ακόμα μεγαλύτερη στις επιχειρήσεις φιλοξενίας, όπου όπως θα δούμε

και στη συνέχεια στη βιβλιογραφία, το 50% περίπου των ξενοδοχειακών αποβλήτων είναι απόβλητα τροφίμων. Συνεπώς η προσπάθεια ελέγχου τους, θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των κοινοτικών στόχων σε επίπεδο κλάδου. Μάλιστα ανάλογος στόχος έχει τεθεί και σε επίπεδο Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όπου υπάρχει στόχος περιορισμού της σπατάλης τροφίμων κατά 50%, όπως θα δούμε στη συνέχεια και στη σχετική βιβλιογραφία.

Για να υπάρξει έλεγχος και περιορισμός στα ξενοδοχειακά απόβλητα, πρέπει να ακολουθούν οι διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί σε επίπεδο ΕΕ. Εξετάζεται αν πρέπει να οδηγούν σε κάποιου είδους περιβαλλοντική πιστοποίηση, είτε για την επιχείρηση, είτε για τον προορισμό. Το ερώτημα που προσπαθεί να απαντήσει η παρούσα πτυχιακή εργασία, είναι κατά πόσο οι επιχειρήσεις φιλοξενίας είναι έτοιμες για αυτή την προοπτική, αν επιθυμούν κάποιου είδους περιβαλλοντική πιστοποίηση για το ζήτημα της διαχείρισης των αποβλήτων και πόσο πιστεύουν ότι αυτή η διαδικασία θα επηρεάσει την αποτελεσματικότητά τους (αύξηση αφίξεων και κερδών).

Πιστοποίηση ειδικά για τη διαχείριση των αποβλήτων δεν υπάρχει. Υπάρχουν όμως περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις που σε πολύ μεγάλο βαθμό ενσωματώνουν διαδικασίες διαχείρισης αποβλήτων, συμβατές με τις ευρωπαϊκές αρχές, όπως η πιστοποίηση EU Eco Label. Όμως στη βιβλιογραφία δεν αναφέρονται έρευνες που σχετίζουν αυτές τις πιστοποιήσεις, είτε με την επίδραση στην αποτελεσματικότητα της ξενοδοχειακής μονάδας, είτε με τις προσλαμβάνουσες και τις προσδοκίες των διοικούντων τη μονάδα. Αντιθέτως υπάρχουν μελέτες που σχετίζουν τα παραπάνω, με πιστοποιήσεις προορισμών και συγκεκριμένα ακτών, κυρίως η πιστοποίηση της Γαλάζιας Σημαίας. Έτσι τις μελετήσαμε, αναφέρουμε σχετικά στη βιβλιογραφία, με στόχο να δούμε αναλογικά πως επιδρά η πιστοποίηση στην αποτελεσματικότητα του προορισμού, αλλά και στο πώς αντιμετωπίζουν οι υπεύθυνοι των παραλιών την όλη διαδικασία πιστοποίησης.

Σκοπός λοιπόν της διπλωματικής εργασίας, είναι η μελέτη του προβλήματος, η εμπειρική διερεύνηση του θέματος και τελικά η υποβολή προτάσεων που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της διαδικασίας διαχείρισης των αποβλήτων των ξενοδοχειακών μονάδων, συμβατή με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες, που όμως εκτός από τα προφανή περιβαλλοντικά οφέλη που θα είχε, θα είχε και θετική επίδραση στο προφίλ, στην αύξηση των διανυκτερεύσεων και τελικά στην αποτελεσματικότητα και κερδοφορία του ξενοδοχειακού κλάδου.

Προκειμένου να φτάσουμε στη διατύπωση των προτάσεών μας, μελετήσαμε όλα τα ανωτέρω, εμβαθήναμε στο θεσμικό πλαίσιο που ισχύει, ώστε οι προτάσεις μας να είναι απολύτως συμβατές με αυτό, ανατρέξαμε σε εμπειρικές έρευνες που έχουν γίνει είτε για την βελτίωση της διαδικασίας διαχείρισης αποβλήτων, αλλά και σε έρευνες σχετικά

με περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις τουριστικών προορισμών και μελετήσαμε αρκετά επιστημονικά άρθρα από τη σχετική με το θέμα στη βιβλιογραφία.

Οι προτάσεις της διπλωματικής εργασίας, έχουν τον **περιορισμό** των οδηγιών και των κανονισμών που ισχύουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και τις εθνικές στοχεύσεις όπως αυτές αποτυπώνονται στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 – 2030 (ΕΣΔΑ), αλλά και τον περιορισμό από την μη ύπαρξη μεγάλης βιβλιογραφίας, ερευνών και δεδομένων για το θέμα.

Συνοπτικά η δομή της πτυχιακής εργασίας ανά κεφάλαιο, έχει ως εξής:

Στην αρχή ξεκινάμε με τη **θεωρητική προσέγγιση**. Παρουσιάζεται η σχετική με το θέμα **Βιβλιογραφία** και η σχετική **Νομοθεσία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης**. Στα κεφάλαια από 1 μέχρι και 3 ερευνώνται στοιχεία από την επιστημονική βιβλιογραφία για το θέμα, περιγράφεται αναλυτικά το θεσμικό πλαίσιο στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και γίνεται αναφορά στη διαχείριση των τουριστικών ροών από το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 – 2030.

Στο **κεφάλαιο 1** παρουσιάζονται στοιχεία από την επιστημονική βιβλιογραφία. Ουσιαστικά η βιβλιογραφία που μελετήσαμε αφορά δύο τομείς. Τη διαχείριση των αποβλήτων σε επίπεδο τουρισμού και τη βιβλιογραφία που αναφέρεται στην επίδραση που έχει μια περιβαλλοντική πιστοποίηση μιας ακτής, όπως αυτή της Γαλάζιας Σημαίας.

Στο **κεφάλαιο 2**, γίνεται η παρουσίαση της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τη διαχείριση των αποβλήτων, διότι και τα τουριστικά και ξενοδοχειακά απόβλητα, της ακολουθούν. Τα κράτη μέλη της Ένωσης είναι υποχρεωμένα να την ακολουθούν. Το θεσμικό πλαίσιο της χώρας είναι προσαρμοσμένο σε αυτές, ενώ επίκειται και νέα αλλαγή του για την ενσωμάτωση των πιο πρόσφατων ευρωπαϊκών οδηγιών. Επίσης γίνεται αναφορά και συνοπτική παρουσίαση στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων της χώρας, που αποτελεί ισχυρό θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων στην Ελλάδα.

Στο **κεφάλαιο 3** γίνεται η σύνδεση της διαχείρισης των αποβλήτων με τον τουρισμό και παρουσιάζεται το σχετικό κεφάλαιο που υπάρχει στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 – 2030. Σημειώνεται ότι αυτό γίνεται για πρώτη φορά, κάτι που υποδηλώνει την αυξανόμενη συνεισφορά του τουρισμού στην παραγωγή αποβλήτων.

Στο **κεφάλαιο 4** παρουσιάζονται οι πιο έγκυρες και αξιόπιστες περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις που υπάρχουν για ξενοδοχειακές μονάδες, ενώ παρουσιάζεται αναλυτικά και η πιστοποίηση παραλιών, δηλαδή τουριστικών προορισμών, της Γαλάζιας Σημαίας. Όπως θα δούμε σχεδόν σε όλες, υπάρχουν, αλλού λιγότερο και αλλού εντονότερα, διαδικασίες που σχετίζονται με τη διαχείριση των αποβλήτων

Στο **κεφάλαιο 5** υπάρχει η **μεθοδολογική προσέγγιση** του προβλήματος και **τα δεδομένα** του. Παρουσιάζεται η δομή της έρευνας που διεξήχθη για τις ανάγκες της εργασίας. Η έρευνα έγινε ξενοδοχεία της χώρας που ζητήθηκε από τους υπευθύνους η άποψή τους για τη σημασία της διαχείρισης των αποβλήτων στις μονάδες τους, καθώς και οι απόψεις τους σχετικά με την προοπτική περιβαλλοντικής πιστοποίησης για τη διαχείριση των αποβλήτων και τις πιθανές συνέπειες που αυτή θα έχει στην αποτελεσματικότητα του ξενοδοχείου.

Το **Κεφάλαιο 6** αφορά την **Εμπειρική διερεύνηση** του θέματος και παρουσιάζει αναλυτικά τα ευρήματα της έρευνας που έγινε και αναφέρθηκε προηγούμενα. Συγκρίνουμε τα αποτελέσματα αυτά, με ανάλογα αποτελέσματα δύο παρεμφερών με το θέμα ερευνών που βρήκαμε.

Στο **Κεφάλαιο 7** παρουσιάζονται τα **Συμπεράσματα** της έρευνας και διατυπώνονται προτάσεις πολιτικής για το ζήτημα σε δύο επίπεδα: Πρώτον προτάσεις σχετικά με την πιστοποίηση που μπορεί να υπάρξει στις επιχειρήσεις φιλοξενίας, καθώς και προτάσεις θεσμικού χαρακτήρα από την πλευρά της πολιτείας που θα μπορούσαν να θεσμοθετηθούν και να προωθούσαν τη διαχείριση των αποβλήτων στις ξενοδοχειακές μονάδες και δεύτερο προτάσεις και πρακτικές που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε επίπεδο ξενοδοχειακής μονάδας, ώστε να επιτευχθούν καλύτερες επιδόσεις στον τομέα αυτό και ικανοποίηση των ευρωπαϊκών στόχων.

Συμπεράσματα - Θέση της διπλωματικής εργασίας

Όπως προαναφέρθηκε και στην εισαγωγή, η πτυχιακή εργασία καταλήγει συνοπτικά στα ακόλουθα **συμπεράσματα**:

Οι επιχειρήσεις φιλοξενίας γνωρίζουν αρκετά για τις επερχόμενες αλλαγές στη διαχείριση των αποβλήτων.

- Θεωρούν ότι αυτές είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και ότι θα συμβάλλουν θετικά στη μείωση των επιπτώσεων που έχει ο μαζικός τουρισμός στο περιβάλλον του τουριστικού προορισμού.
- Σε πολύ μεγάλο βαθμό προετοιμάζονται για την εφαρμογή στην πράξη των νέων οδηγιών
- Σε μεγάλο ποσοστό είναι διατεθειμένες να επενδύσουν για απόκτηση εξοπλισμού που θα τις βοηθήσει στην εφαρμογή τους.
- Θεωρούν ότι οι επισκέπτες στα ξενοδοχεία, είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα περιβαλλοντικά και ειδικότερα στη διαχείριση των αποβλήτων, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τη σχετική βιβλιογραφία.

- Θεωρούν ότι η εφαρμογή τους θα τους βελτιώσει την εικόνα και την αποτελεσματικότητά τους,
- Είναι πρόθυμες σε πολύ μεγάλο βαθμό να συνεργαστούν με επιχειρήσεις του κλάδου τους, ώστε να βελτιώσουν συνολικά την εικόνα του τουριστικού τους προορισμού για το θέμα και να λάβουν πιστοποίηση για τον προορισμό.
- Έχουν δυσπιστία για την ικανότητα των τοπικών αρχών να τους υποστηρίξουν στη διαδικασία διαχείρισης των αποβλήτων τους, ενώ
- Βλέπουν γενικά θετικά την εφαρμογή του «πληρώνω ότι πετάω», ε
- Η πλειοψηφία από αυτές θα προτιμούσε να πληρώνει μόνη της τη διαχείριση των αποβλήτων τους και όχι να πληρώνει τον τοπικό Δήμο για αυτή.

Επιγραμματικά οι βασικές θέσεις της διπλωματικής εργασίας είναι δύο:

1. Σχετικά με το **πιστοποιητικού περιβαλλοντικής διαχείρισης αποβλήτων** προτείνεται η θέσπισή, σε επίπεδο τουριστικού προορισμού και όχι σε επίπεδο επιχείρησης φιλοξενίας, λόγω των αρκετών επιλογών που ήδη υπάρχουν για το δεύτερο. Αντιθέτως δεν υπάρχει κάποιου είδους πιστοποίηση σε επίπεδο τουριστικού προορισμού σε σχέση με τη διαχείριση των αποβλήτων, η ύπαρξη του οποίου φαίνεται τόσο από τη βιβλιογραφία, όσο και από την έρευνα που κάναμε ότι θα έχει αποδοχή από τις τοπικές επιχειρήσεις και θα συμβάλει στη βελτίωση της εικόνας και πιθανά της αποτελεσματικότητας του τουριστικού προορισμού.

2. Προτείνεται οι επιχειρήσεις φιλοξενίας **να έχουν την επιλογή να εφαρμόζουν μόνες τους την αρχή «πληρώνω όσο πετάω» και να διαχειρίζονται μόνες τους τα απόβλητά τους**, χωρίς να είναι υποχρεωμένες να συνεργάζονται και να πληρώνουν τις τοπικές αρχές για τη διαχείριση των αποβλήτων τους, όπως συμβαίνει σήμερα όχι με βάση το βάρος των απορριμμάτων που απορρίπτουν, αλλά με βάση τα τετραγωνικά μέτρα που έχουν οι εγκαταστάσεις τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Βιβλιογραφική επισκόπηση

Σε ότι αφορά τα ζητήματα της διαχείρισης των αποβλήτων σε τουριστικούς προορισμούς, δεν υπάρχει εκτεταμένη βιβλιογραφία για το θέμα, πιθανά λόγω του ότι το αίτημα φιλικότερης για το περιβάλλον διαχείρισης των αστικών αποβλήτων, είναι σχετικά πρόσφατο. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης η πρώτη συγκροτημένη προσπάθεια αλλαγής του τρόπου διαχείρισης των αποβλήτων σε μια κατεύθυνση χρήσης λιγότερων φυσικών πόρων είναι σχετικά πρόσφατη και έγινε το 2008, ενώ μόλις το 2018 αναθεωρήθηκε στη σημερινή, πιο επιθετική της μορφή. Υποθέτουμε λοιπόν ότι το χρονικό διάστημα δεν επαρκεί για να αναπτυχθεί. Υπάρχει επίσης περιορισμένη βιβλιογραφία και για το ζήτημα διαχείρισης των αποβλήτων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

Σε ότι αφορά την επίδραση περιβαλλοντικής πιστοποίησης στην αποτελεσματικότητα των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, υπάρχει σχετική βιβλιογραφία στην οποία ανατρέξαμε, όπως θα παρουσιαστεί στη συνέχεια.

Οι Jose F et al. (2015) μελέτησαν στον ξενοδοχειακό κλάδο τις επιπτώσεις που έχει στην ανταγωνιστικότητά τους, η ταυτόχρονη εφαρμογή ποιοτικής και περιβαλλοντικής διαχείρισής τους. Η ταυτόχρονη εφαρμογή τους, κατά την άποψή μας είναι πιο λογική, με δεδομένο ότι η περιβαλλοντική διαχείριση και συνακόλουθα η πιστοποίησή της για ένα ξενοδοχείο, μάλλον προϋποθέτει την εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης ποιότητας. Σύμφωνα με τους Jose F et al. (2015), πολλές επιχειρήσεις στην πραγματικότητα εφαρμόζουν τα δύο συστήματα είτε διαδοχικά, είτε ταυτόχρονα. Η πρακτική αρκετών επιχειρήσεων είναι να εφαρμόζουν πρώτα την ποιοτική διαχείριση και μετά την περιβαλλοντική, ενώ επισημαίνονται και οι ομοιότητες που έχουν τα δύο συστήματα διαχείρισης.

Η μελέτη τους έγινε σε διευθυντές ξενοδοχειακών μονάδων, τόσο ποιοτική, όσο και ποσοτική και σύμφωνα με τα αποτελέσματά της η διαχείριση ποιότητας και η περιβαλλοντική διαχείριση αν εφαρμοστούν ταυτόχρονα, συμβάλουν στη βελτίωση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σε ότι αφορά το κόστος αλλά και τη διαφοροποίηση έναντι του ανταγωνισμού.

Οι Jose F et al. (2015) στη βιβλιογραφία τους, διαπιστώνουν ότι από μόνη της η διαχείριση ποιότητας μπορεί να βελτιώσει τις εσωτερικές λειτουργίες του ξενοδοχείου, κάτι που οδηγεί σε αυξημένη παραγωγικότητα των εργαζομένων και των εγκαταστάσεων, βελτιωμένη αποτελεσματικότητα και μείωση σφαλμάτων, αλλά

και μείωση αποβλήτων κατά την παροχή υπηρεσιών. Επισημαίνουν επίσης ότι η διαχείριση ποιότητας μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα στην ικανοποίηση των πελατών κάτι που μπορεί να αυξήσει τις πωλήσεις και το μερίδιο αγοράς. Όμως υπάρχουν και μελέτες που δείχνουν ότι η διαχείριση της ποιότητας δεν βελτίωσε την ανταγωνιστικότητα του ξενοδοχείου, κάτι που αρκετές φορές αποδίδεται σε μη ορθή εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων.

Σε ότι αφορά την περιβαλλοντική διαχείριση η έννοιά της συνεπάγεται την παραγωγή και την ανάπτυξη αγαθών με τρόπο που να μειώνονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των πόρων (Starik & Markous, 2000). Σχετικά με το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω διαφοροποίησης, μειώνοντας τη ρύπανση μπορεί να προκληθεί αύξηση της ζήτησης από περιβαλλοντικά ευαίσθητους καταναλωτές (Elkington 1994), ενώ επιχειρήσεις που υιοθετούν περιβαλλοντικές στρατηγικές, μπορεί να ενισχύσουν την περιβαλλοντική τους φήμη (Miles & Covin 2000). Επίσης επιχειρήσεις που υιοθετούν περιβαλλοντικές στρατηγικές μπορεί να έχουν όφελος από υψηλότερες τιμές και αυξημένες πωλήσεις (Molina-Azorin et. al. 2009).

Για την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της περιβαλλοντικής διαχείρισης, υπάρχουν στη βιβλιογραφία και αντίθετες απόψεις όπως πχ. ότι η συμμόρφωση με τους περιβαλλοντικούς κανόνες, συνεπάγεται υψηλό κόστος, που μειώνει την ανταγωνιστικότητα μιας ξενοδοχειακής επιχείρησης (Jaffe Peterson, Portnay & Stavins, 1995).

Οι Jose F et al. (2015) καταλήγουν ότι η περιβαλλοντική διαχείριση έχει θετικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα ενός ξενοδοχείου, αντίκτυπος που γίνεται ακόμα θετικότερος αν υπάρχει παράλληλα ή προηγούμενα η ποιοτική διαχείριση, με δεδομένο ότι οι διαδικασίες διαχείρισης ποιότητας είναι ήδη γνωστές στο προσωπικό και έχουν ενσωματωθεί στην κουλτούρα ενός ξενοδοχείου.

Οι Thamarasi Koularante et al (2018), σημειώνουν ότι οι περιβαλλοντικά βιώσιμες πρακτικές γίνονται δημοφιλείς στον ξενοδοχειακό κλάδο, όμως ζητούμενο είναι ποιος είναι ο αντίκτυπός τους στην αποτελεσματικότητα των ξενοδοχείων. Έτσι προκειμένου να προσεγγίσουν εμπειρικά το θέμα της αποτελεσματικότητας μελέτησαν για την περίοδο 2010 – 2014, 24 μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες της Σρι Λάνκα, που αποτελούν το 50% των ανάλογων σε μέγεθος ξενοδοχειακών επιχειρήσεων στη χώρα. Η περίπτωση της Σρι Λάνκα όπως την παρουσιάζουν οι Thamarasi Koularante et al (2018), έχει ενδιαφέρον διότι ο τουρισμός αναπτύχθηκε αρκετά τα τελευταία χρόνια και συνεισφέρει σήμερα ένα ποσοστό της τάξης 4,6% του ΑΕΠ (στοιχεία 2015), ενώ τώρα αντιμετωπίζει την μεταβαλλόμενη φύση των τουριστών που επιζητούν περισσότερο φιλικές στο περιβάλλον πρακτικές. Μάλιστα καταγράφουν μια σειρά από μελέτες που πιστοποιούν την προτίμηση για πράσινα

ξενοδοχεία, ενώ άλλες δείχνουν ότι οι πελάτες είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν περισσότερο για αυτές, ή να κάνουν εκ νέου επίσκεψη σε τέτοιους προορισμούς. Τέλος αναφέρουν ότι σύμφωνα με στοιχεία της διεθνούς πρωτοβουλίας για το περιβάλλον ξενοδοχείων (IHEI) το 90% των επισκεπτών ξενοδοχείου, προτιμούν να μείνουν σε ξενοδοχείο που φροντίζει το περιβάλλον.

Αυτές οι τάσεις, σε συνδυασμό με τον αρνητικό αντίκτυπο που έχει ο μαζικός τουρισμός, έχουν κάνει κυβερνήσεις και υπευθύνους των ξενοδοχείων να έχουν πλήρη επίγνωση της ανάγκης εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος και για υιοθέτηση στρατηγικών που ενσωματώνουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, Thamarasi Koularante et al (2018).

Η μελέτη που έκαναν οι Thamarasi Koularante et al (2018), επικεντρώθηκε σε τρία διαφορετικά φιλικά προς το περιβάλλον μέτρα και πιο συγκεκριμένα: κατανάλωση ενέργειας, κατανάλωση νερού και διαχείριση αποβλήτων. Ειδικά για τα μέτρα σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων, αναγνωρίζονται οι ακόλουθες περιβαλλοντικά φιλικές «πράσινες» πρακτικές:

- Το ξενοδοχείο επιχειρεί να μειώσει την παραγωγή αποβλήτων στην καθημερινή του λειτουργία, μειώνοντας την χρήση χάρτινων, πλαστικών και γυάλινων συσκευασιών, αποβλήτων τροφίμων, χρησιμοποιημένων ελαίων, έντυπου χαρτιού κ.α.
- Το ξενοδοχείο επαναχρησιμοποιηθεί όπου είναι δυνατό
- Το ξενοδοχείο ανακυκλώνει απόβλητα σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους
- Το ξενοδοχείο επεξεργάζεται τα επικίνδυνα απόβλητα, πριν τα αποστείλει για ταφή.

Στη βιβλιογραφία γίνονται αναφορές ότι η περιβαλλοντική διαχείριση από μόνη της μπορεί να οδηγήσει σε μείωση καταναλωτικού κόστους για τα ξενοδοχεία, όπως π.χ. στον τομέα της ενέργειας. Σύμφωνα με τον (Bahdanowicz 2006), το 75% των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε ένα ξενοδοχείο αποδίδεται σε υπερβολική κατανάλωση, διαδικασία που είναι σπάταλη, όχι μόνο από την άποψη των περιβαλλοντικών πόρων, αλλά και από πλευράς λειτουργικού κόστους. Έτσι υπάρχει ισχυρό κίνητρο στα ξενοδοχεία να υιοθετούν όλο και περισσότερο πράσινες πρακτικές στη διαδικασία της λειτουργίας τους. Η Ένωση Πράσινων Ξενοδοχείων (2014), διατυπώνει την έννοια του «πράσινου» ξενοδοχείου ως: «φιλικά περιβαλλοντικές εγκαταστάσεις που οι διαχειριστές τους είναι πρόθυμοι να θεσπίσουν προγράμματα που εξοικονομούν νερό και ενέργεια, ενώ μειώνουν τα αστικά τους απόβλητα, εξοικονομώντας παράλληλα οικονομικούς πόρους», ενώ αναφορά και στη συγκεκριμένη διαχείριση κάνει από το 1992 ο ΟΗΕ, λέγοντας ότι

«τα ξενοδοχεία μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους, εγκαθιστώντας φιλική προς το περιβάλλον τεχνολογία, όπως ηλιακοί συλλέκτες, βρύσες χαμηλής ροής, κάδοι ανακύκλωσης κλπ), διαδικασία που επισημάνθηκε από τότε, ότι μπορεί να κερδίσει την προσοχή των πελατών.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας των Thamarasi Koularante et al (2018), η υιοθέτηση «πράσινων» πρακτικών από τα ξενοδοχεία, βελτιώνει μακροπρόθεσμα την αποτελεσματικότητά τους στους τομείς της ενέργειας και της διαχείρισης των αποβλήτων. Ειδικά για τη διαχείριση των αποβλήτων, σημειώνεται ότι: «η αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων, συμβάλλει θετικά στην αποδοτικότητα ενός ξενοδοχείου. Ιδιαίτερα η διαχείριση τροφίμων και άλλων αποβλήτων μέσω της μείωσης, της επαναχρησιμοποίησης και της ανακύκλωσης, μπορεί να είναι και οικονομικά επωφελής, διότι η ανακύκλωση συμβάλλει στη μείωση της υγειονομικής ταφής αποβλήτων. Επίσης οι «πράσινες» αγορές, μειώνουν τα απόβλητα στην πηγή και αυξάνουν την προοπτική επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης».

Οι Sara Dolnicar et al. (2020) επισημαίνουν ότι το 20% όλων των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, προέρχονται από τα τρόφιμα.

Όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, τα απόβλητα τροφίμων είναι το μεγαλύτερο τμήμα των αστικών αποβλήτων, περίπου 37 – 42%. Στον ξενοδοχειακό κλάδο, το ποσοστό είναι ψηλότερο και αγγίζει σύμφωνα με τους χχχ το 46%, ενώ οι Sara Dolnicar et al. (2020) εκτιμούν το ποσοστό το μισό των αποβλήτων.

Οι Viachaslau Filimonaou, Delysia A. De Coteau (2018) ερεύνησαν τη σπατάλη τροφίμων στις επιχειρήσεις φιλοξενίας. Σημειώνουν ότι γενικότερα η σπατάλη τροφίμων αποτελεί μια σημαντική κοινωνική πρόκληση σήμερα, η οποία υποερευνάται επιστημονικά, ενώ οι περισσότερες μελέτες προσεγγίζουν το θέμα από πλευράς βιωσιμότητας γεωργίας και περιβάλλοντος και σπάνια από την πλευρά των μονάδων διαχείρισης φιλοξενίας. Η διαχείριση των αποβλήτων συνολικά, είναι ένα ζήτημα κρίσιμης σημασίας για τα ξενοδοχεία., καθώς ο τομέας αυτός, είναι αναπτυσσόμενος, άρα συνεχίζει να παράγει περισσότερα απόβλητα. (Ball & Taleb, 2011). Επίσης, κατά τους Hu, Hornng, Teng & Chou (2016) έχουν αναγνωριστεί οι επιζήμιες επιπτώσεις που έχουν τα απόβλητα φιλοξενίας. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτιμάται ότι περίπου 1 κιλό αποβλήτων παράγεται καθημερινά από ένα μέσο καταναλωτή υπηρεσιών φιλοξενίας (Bahdanowicz, 2006). Το 2010, ο τομέας φιλοξενίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση παράγαγε πάνω από 12 εκατ. τόνους αποβλήτων τροφίμων. (Oliveira, de Moura, & Cuhna, 2016). Ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο το 2011, τα απόβλητα τροφίμων ήταν το 88% της συνολικής ποσότητας αποβλήτων των ξενοδοχείων (WRAP 2011). Είναι προφανές ότι η παραγωγή αποβλήτων στα ξενοδοχεία, σχετίζεται με την τουριστική ανάπτυξη. Για παράδειγμα

στη Μαγιόρκα μια αύξηση κατά 1% των αφίξεων τουριστών σε ένα προορισμό, επιφέρει αύξηση κατά 1,25% της παραγωγής αποβλήτων, με περισσότερα τα απόβλητα τροφίμων (Arbulu et. al. 2016).

Σε ότι αφορά το χειρισμό των αποβλήτων στις ξενοδοχειακές μονάδες, ειδικά δε των αποβλήτων τροφίμων, διαπιστώνεται και διαφορετικές προσεγγίσεις μέσα στην ίδια της επιχείρηση, όπου οι διευθυντές των ξενοδοχείων τη μείωση των αποβλήτων τροφίμων ως ευκαιρία μείωσης κόστους, ενώ οι περιβαλλοντικοί υπεύθυνοι ως μέσω ενίσχυσης της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των μονάδων (Kasim, 2009).

Έχει σημασία ο διαχωρισμός των εννοιών «απώλεια τροφίμων» και «σπατάλη τροφίμων». Η πρώτη είναι περισσότερο ακούσια και επιδέχεται μικρότερης δυνατότητας μείωσης, ενώ η δεύτερη είναι περισσότερο εκούσια και επιδέχεται μείωσης. (WRAP 2013). Η δεύτερη κατηγορία, δηλαδή τρόφιμα που μπορούν να μετριαστούν υπολογίζεται μεταξύ 73-79% των συνολικών αποβλήτων τροφίμων (Oliveira et. al. 2016) και αυτή είναι το σύνολο της σπατάλης τροφίμων στις επιχειρήσεις φιλοξενίας (Viachaslau Filimonaou, Delysia A. De Coteau 2018).

Το μεγαλύτερο μερίδιο της σπατάλης τροφίμων παράγεται από τους καταναλωτές. (Graham-Rowe et. al. 2014). Τα στοιχεία της ΕΕ, δείχνουν ότι το 12% παράγεται από επιχειρήσεις φιλοξενίας και το 53% από τα νοικοκυριά, σύμφωνα με τους Viachaslau Filimonaou, Delysia A. De Coteau (2018), οι οποίοι σημειώνουν επίσης ότι έχουν εκπονηθεί ιδιαίτερα λίγες επιστημονικές μελέτες για τα απόβλητα τροφίμων στις ξενοδοχειακές μονάδες, με στόχο να ερευνηθούν οι τομείς που πρέπει να εστιαστεί η προσπάθεια για τη μείωσή τους. Επίσης ενδεικτικά αναφέρεται ότι σύμφωνα με στοιχεία του (WRAP 2013) από τη σπατάλη τροφίμων στα ξενοδοχεία στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 45% οφείλεται στην προετοιμασία της τροφής, το 34% στην κατανάλωση και το 21% στη διαδικασία χειρισμού των τροφών που περιλαμβάνει και τις λήξεις αυτών. Αντίστοιχα, πάλι το Ηνωμένο Βασίλειο (SRA 2010), το 65% της σπατάλης τροφίμων οφείλεται στη διαδικασία παραγωγής, το 30% στο στην καταναλωτική συμπεριφορά και το 5% στις λήξεις τροφίμων. Οι Sara Dolnicar et al. (2020) σημειώνουν ότι το ένα τρίτο της σπατάλης τροφίμων, γίνεται στην κατανάλωση.

Σε ότι αφορά την προσπάθεια για μείωση των αποβλήτων τροφίμων στις ξενοδοχειακές μονάδες, σύμφωνα με τους Viachaslau Filimonaou, Delysia A. De Coteau (2018), σημαντική είναι η συμμετοχή του προσωπικού στην όλη διαδικασία, ενώ εξίσου σημαντικός είναι και ο ρόλος των προμηθευτών, οι οποίοι μπορεί να δημιουργήσουν προϋποθέσεις για μετριασμό της σπατάλης προστίμων, αν πχ. διατηρούν ευέλικτα συστήματα αποθήκευσης και παραδόσεων, ώστε να ελέγχονται καλύτερα οι λήξεις των τροφίμων. Σημαντικός επίσης είναι και ο ρόλος των

πολιτικών φιλοξενίας των ξενοδοχείων. Πχ μια μονάδα μπορεί να έχει την πολιτική ότι δεν καταναλώνεται να απορρίπτεται, ενώ άλλες να υιοθετούν την πρακτική να μπορεί να διατεθεί μερικές ώρες αργότερα ή πχ σε άλλο μπουφέ. Οι νομοθετικές δεσμεύεις και η τήρησή τους από τις επιχειρήσεις φιλοξενίας, μπορεί να δημιουργούν σπατάλη τροφίμων αν έχουν πχ. υπερβολικά πρότυπα ασφάλειας τροφίμων ή αν δεν ενθαρρύνουν τις δωρεές. Τέλος η μη κατανόηση των περιβαλλοντικών συνεπειών της σπατάλης τροφίμων από την πλευρά των καταναλωτών, είναι βασικός παράγοντας για τον περιορισμό της.

Οι Viachaslau Filimonaou, Delysia A. De Coteau (2018), επισημαίνουν ότι η μείωση της σπατάλης τροφίμων σε μια ξενοδοχειακή επιχείρηση, πρέπει να επικεντρώνεται στα εξής στάδια: στάδιο ενεργειών πριν την κουζίνα, στην κουζίνα και μετά από την κουζίνα. Το στάδιο πριν την κουζίνα, έχει να κάνει με την πρόβλεψη της ζήτησης και την επιλογή των προμηθειών, ώστε να αποφεύγεται η αποθήκευση υπερβολικών ποσοτήτων και έτσι να μειώνεται ο κίνδυνος να λήξουν τρόφιμα, άρα να πεταχτούν. Στο στάδιο της κουζίνας πρέπει να ελέγχεται η διαδικασία μαγειρέματος και σερβιρίσματος των τροφίμων, ενώ μεγάλη σημασία έχει το μενού και το μέγεθος των μερίδων. Τέλος στο στάδιο μετά την κουζίνα, προκρίνονται προληπτικές ενέργειες σε συνεργασία με τους πελάτες, ενώ σημαντική είναι και η ευαισθητοποίηση των πελατών – καταναλωτών για την περιβαλλοντική αξία της αποφυγής σπατάλης τροφίμων. Σημαντική δράση στο στάδιο αυτό, είναι οι δωρεές τροφίμων.

Η ιεράρχηση στη διαχείριση των αποβλήτων σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕ, που παρουσιάζουμε αναλυτικότερα στη συνέχεια, έχουν εφαρμογή και στη προσπάθεια περιορισμού της σπατάλης τροφίμων. (Papargyropoulou et al. 2014).

Τέλος οι Viachaslau Filimonaou, Delysia A. De Coteau (2018), αναφέρουν ότι τεχνολογικές εφαρμογές για εστιατόρια και επιχειρήσεις φιλοξενίας, αναπτύσσονται και εφαρμόζονται σταδιακά (πχ στο Ηνωμένο Βασίλειο), ενώ αντίστοιχα υπάρχουν και εφαρμογές που επιτρέπουν στους πελάτες να αγοράζουν από καταστήματα καταμετρημένα τρόφιμα που έχουν περισσέψει.

Οι Sara Dolnicar et al. (2020) σημειώνουν ότι η υπερβολική κατανάλωση φαγητού στα ξενοδοχεία, δεν αυξάνει την ικανοποίηση του πελάτη, αλλά αντιθέτως κοστίζει χρήματα στο ξενοδοχείο και στους ίδιους, ενώ επιβαρύνει το περιβάλλον.

Προχώρησαν σε πειραματική μελέτη πεδίου για το θέμα σε δύο ξενοδοχεία εστιάζοντας στη μείωση αποβλήτων τροφίμων από οικογένειες σε πιάτα.

Αναφερόμενοι σε άλλες μελέτες σημειώνουν παραδείγματα που δείχνουν ότι το περισσευούμενο φαγητό σε μπουφέ ανά άτομο ξεπερνούσε τα 100 γραμμάρια και σε κάποιες περιπτώσεις έφτανε και στα 400 (στο δείπνο), ενώ σερβιρισμένο σε πιάτα έφτανε στα 100 γραμμάρια. Αναφέρουν δε αποτελέσματα μελετών που δείχνουν ότι

τα απόβλητα τροφίμων ανά άτομο είναι περισσότερα σε μπουφέ, παρά στο σερβίρισμα στα πιάτα. Ενδιαφέρον έχουν οι αποτελεσματικές πρακτικές σε ξενοδοχεία που αναφέρουν από έρευνες που έγιναν για το θέμα όπως:

- Μια πληροφοριακή πινακίδα που ενημέρωνε τους πελάτες ότι μπορούν να πάνε στο μπουφέ όσες φορές θέλουν κι ότι αυτό είναι καλύτερο από το να πάρουν πολύ φαγητό την πρώτη φορά.
- Η μείωση του μεγέθους του πιάτου κατά 3 εκατοστά
- Χρέωση με 5\$ όταν οι πελάτες άφηναν απόβλητα στο τραπέζι, μείωσε τα απόβλητα τροφίμων κατά 54%
- Σε πανεπιστημιακή καντίνα, η ενημέρωση των φοιτητών για το θέμα, μείωσε τα απόβλητα τροφίμων κατά 25%
- Παροχή δωρεάν σακούλας στο τέλος του γεύματος σε καντίνα, μείωσε τα απόβλητα τροφίμων κατά 60%

Η μελέτη πεδίου που πραγματοποιήσαν έγινε σε δύο ξενοδοχεία στη Σλοβενία δυναμικότητας 276 και 216 κλινών την περίοδο τυπικών καλοκαιρινών διακοπών Ιουλίου και Αυγούστου 2018. Μετρούσαν (ζύγισαν) επί 50 μέρες τα απόβλητα ανά τραπέζι που άφηναν οι οικογένειες και είχαν στοιχεία και ανά οικογένεια. Μετρήθηκαν επί 10 ήμερο τα αποτελέσματα πέντε διαφορετικών συνθηκών.

Οι πέντε διαφορετικές συνθήκες της μελέτης ήταν:

- 1^η συνθήκη: Απλή μέτρηση της των αποβλήτων τροφίμων από το τραπέζι της οικογένειας
- 2^η συνθήκη: Οι επισκέπτες λάμβαναν ενημερωτικό έντυπο που τους παρακαλούσε να βοηθήσουν το ξενοδοχείο να μειώσει τα απόβλητα τροφίμων, χωρίς να αναφέρονται στα περιβαλλοντικά οφέλη από αυτό.
- 3^η συνθήκη: Οι επισκέπτες λάμβαναν ενημερωτικό έντυπο που τους παρακαλούσε να βοηθήσουν το ξενοδοχείο να μειώσει τα απόβλητα τροφίμων, που όμως αναφέρονταν τα περιβαλλοντικά οφέλη από αυτή την ενέργεια.
- 4^η συνθήκη: Οι επισκέπτες λάμβαναν ένα βιβλίο συλλογής σφραγίδων, το οποίο σφραγιζόταν κάθε φορά που η οικογένεια δεν άφηνε απόβλητα τροφίμων στο τραπέζι και αν το πετύχαινε αυτό για κάθε μέρα παραμονής της στο ξενοδοχείο, με την αποχώρησή της λάμβανε ένα δώρο.
- 5^η συνθήκη: Ίδια με την 3η, αλλά οι επισκέπτες ενημερωνόντουσαν για την περιβαλλοντική σημασία της μείωσης των αποβλήτων τροφίμων.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης των Sara Dolnicar et al. (2020) οι συνθήκες από 2 έως 5 βοήθησαν στη μείωση των τροφίμων ανά οικογένεια, ενώ δεν

υπήρξε ιδιαίτερη διαφορά στην επίδραση των συνθηκών 4 και 5 που είχαν και τη σχετική επιβράβευση. Ενδεικτικά, ένα μέλος της οικογένειας παράγει 45 γραμμάρια απόβλητα στη συνθήκη 1, στις συνθήκες 2 και 3 παράγει 30 και 28 γραμμάρια αντίστοιχα και 31 και 28 γραμμάρια στις συνθήκες 4 και 5 αντίστοιχα. Η μείωση των αποβλήτων τροφίμων υπολογίζεται σε 34% ανά οικογένεια στις συνθήκες από 2 μέχρι 5.

Συμπερασματικά, η βασική επίδραση που φάνηκε από την έρευνα, είναι ότι η ενημέρωση για την προσπάθεια μείωσης των αποβλήτων επέδρασε θετικά στη μείωσή τους, ενώ θετική επίδραση, αλλά όχι στατιστικά σημαντική κατά τους μελετητές, είχε και η πρόσθετη ενημέρωση για την περιβαλλοντική αξία της μείωσης των τροφίμων. Αντιθέτως ή ύπαρξη του συγκεκριμένου κινήτρου, δεν έδειξε να επηρεάζει. Όμως ή ύπαρξη του κινήτρου αυτού ήταν σημαντική για τα παιδιά, κάνοντάς τους πιο ευχάριστη την παραμονή στο ξενοδοχείο, σύμφωνα με αναφορές των σερβιτόρων που συμμετείχαν στην έρευνα, κάτι που κατά τη γνώμη μας συμβάλλει στην ευρύτερη προσπάθεια ευαισθητοποίησης.

Ένα επιπρόσθετο στοιχείο της έρευνας που έχει ενδιαφέρον είναι ότι το μέσο ύψος αποβλήτων τροφίμων ανά άτομο, μειώνεται με την αύξηση των ατόμων σε ένα τραπέζι.

Επίσης ενδιαφέρον έχει και η παραγωγή αποβλήτων, ανάλογα με την κατηγοριοποίηση των μενού. Δύο από τα δεκατέσσερα είδη μενού που κατηγοριοποιήθηκαν στην έρευνα είχαν μεγαλύτερη παραγωγή αποβλήτων και ήταν αυτά που περιείχαν υψηλότερο ποσοστό τροφίμων χαμηλής ποιότητας και περιεχόμενο ασυνήθιστο στη γεύση ή στο στυλ σερβιρίσματος, στοιχείο που δείχνει τη μη ικανοποίηση των προσδοκιών των επισκεπτών από τα φαγητά που επέλεξαν να πάρουν.

Τέλος η σημαντική μείωση τροφίμων που συντελέστηκε από την εφαρμογή συγκεκριμένων συνθηκών, έχει και περιβαλλοντικό αντίκτυπο, δηλαδή λιγότερα απόβλητα, αλλά και οικονομικό αντίκτυπο στο ξενοδοχείο, διότι το απάλλαξε από αγορές τροφίμων, ενώ παράλληλα δεν φάνηκε να υπάρχει μεταξύ των συμμετεχόντων στην έρευνα, καμία ένδειξη για μείωση της ικανοποίησής τους από την παραμονή τους στο ξενοδοχείο.

Όπως προαναφέρθηκε στην αρχή του κεφαλαίου, με δεδομένο ότι το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων είναι σχετικά πρόσφατο και εξελίσσεται, δεν υπάρχει πιστοποίηση προορισμού ή ξενοδοχειακής μονάδας για τη διαχείριση των αποβλήτων. Προκειμένου να καλύψουμε το κενό αυτό, μελετήσαμε από τη βιβλιογραφία την επίδραση που έχει σε τουριστικούς προορισμούς η περιβαλλοντική πιστοποίηση, που σε ένα άλλο τμήμα της βιβλιογραφίας που

μελετήσαμε, αφορά την πιστοποίηση παραλιακών προορισμών. Η πιστοποίηση ενός τουριστικού πόρου σε επίπεδο προορισμού, όπως η παραλία με τη Γαλάζια Σημαία, είναι ευρύτατα γνωστή και την εκμεταλλεύονται ανάλογα οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της περιοχής. Συνεπώς η διαφορά στη βιβλιογραφία που αναφέραμε προηγούμενα, είναι ότι μέχρι τώρα είδαμε περιβαλλοντική πιστοποίηση ξενοδοχειακής επιχείρησης, ενώ τώρα μελετάμε βιβλιογραφικά την πιστοποίηση του προορισμού σε ότι αφορά την παραλία, με το σήμα της Γαλάζιας Σημαίας.

Η πιστοποίηση της Γαλάζιας Σημαίας αποτελεί οικολογική πιστοποίηση, παρέχεται από το Ίδρυμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Foundation of Environmental Education) και προσομοιάζει αρκετά με την πιστοποίηση περί διαχείρισης των αποβλήτων που μελετάμε στην παρούσα εργασία. Αφορά ουσιαστικά τη βιώσιμη παράκτια ανάπτυξη, όπως βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση των αποβλήτων.

Σύμφωνα με Laura Klain et. (2017), η Γαλάζια Σημαία απονέμεται σε παραλίες που πληρούν αυστηρά διεθνή πρότυπα σε τέσσερις διαφορετικές κατηγορίες:

- Ποιότητα νερού
- Περιβαλλοντική εκπαίδευση
- Περιβαλλοντική διαχείρισης και ασφάλεια
- Υπηρεσίες

Το κυριότερο κριτήριο είναι το πρότυπο ποιότητας των υδάτων που θεσπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1976 για τα ύδατα κολύμβησης με την οδηγία 76/160, η οποία έχει αντικατασταθεί από τη νεότερη οδηγία, 2006/7.

Στα κριτήρια περιλαμβάνεται και η περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Το πρόγραμμα Γαλάζιας Σημαίας δεν πιστοποιεί ξεχωριστά ξενοδοχειακή μονάδα, ή συγκεκριμένη παραλία, αλλά κοινότητες παραλιών. Έτσι κι εμείς στα πλαίσια της έρευνας που κάνουμε και των προτάσεων που καταλήγουμε, προκρίνουμε τη λογική της περιβαλλοντικής πιστοποίησης σε επίπεδο τουριστικού προορισμού, συνεπώς η μελέτη της βιβλιογραφίας ανάλογων περιπτώσεων, είναι βοηθητική.

Η Γαλάζια Σημαία, περιλαμβάνει και στοιχεία για την καθαριότητα των ακτών από απόβλητα, συνεπώς αγγίζει ως λογική σε μεγάλο βαθμό το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία, έτσι κρίνεται ότι έχει ενδιαφέρον να δούμε τις αναφορές στη βιβλιογραφία.

Κυρίως η πιστοποίηση της Γαλάζιας Σημαίας, συναντάται σε ευρωπαϊκές παραλίες, όμως είναι έντονη η παρουσία της και σε παραλίες στην Βόρειο Αμερική και στη Νότιο Αφρική.

Επίσης σύμφωνα με την αναφορά της, Laura Klain et. (2017), στους Penecarelli et al. (2016), οι τελευταίοι προσδιόρισαν βασιζόμενοι στη γνώμη διαχειριστών παραλιών ότι το πεδίο εφαρμογής των στοιχείων της περιβαλλοντικής διαχείρισης περιλαμβάνει στη συλλογή αποβλήτων, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την επεξεργασία λυμάτων, καθώς και τις πεζοδρομημένες ζώνες και τους ποδηλατόδρομους. Συνεπώς το στοιχείο της διαχείρισης των αποβλήτων σε ένα τουριστικό προορισμό, αποτελεί μέρος της πιστοποίησης για τη Γαλάζια Σημαία, συνεπώς μπορεί να θεωρηθούν οι σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές για την γαλάζια σημαία, ότι έχουν κοινά στοιχεία με το αντικείμενο της παρούσας εργασίας μας.

Ο John McKenna et. 2010, αναφέρει ότι ο Thomsen (2001) υποστηρίζει ότι ένας αυξανόμενος αριθμός τουριστών αναζητά, πριν την επιλογή προορισμού διακοπών, την ύπαρξη Γαλάζιας Σημαίας.

Ισχυρίζεται ότι «τα βραβεία παραλίας θεωρούνται ότι ενισχύουν τη δημοτικότητα μιας παραλίας», άποψη που κατά τη γνώμη του προωθείται και από μια μερίδα του τύπου. Η απόκτηση ή η διατήρηση ενός βραβείου παραλίας κρίνεται σημαντική, ενώ η απώλειά της θεωρείται σοβαρό πλήγμα. Μάλιστα, κάνοντας αναφορά την Ιρλανδία, σημειώνει ότι η πιστοποίηση της Γαλάζιας Σημαίας, δημιουργεί και ένα στοιχείο ανταγωνισμού μεταξύ των παραλιών. Σε ότι αφορά την απώλειά της, αναφέρεται στο γεγονός της απώλειας, λόγω ρύπανσης των υδάτων, της Γαλάζιας Σημαίας το 2008 από τέσσερις παραλίες της Νοτίου Αφρικής στην περιοχή Durban, που προκάλεσε ανησυχία, αντιδράσεις στον τύπο και δηλώσεις στον τύπο από εμπλεκόμενους στο πρόγραμμα, όπως του εθνικού συντονιστή της Γαλάζιας Σημαίας της Νοτίου Αφρικής που δήλωσε στον τύπο ότι: «Η απώλεια είναι ανησυχητική», ενώ διευθύνων σύμβουλος τουριστικής επιχείρησης στην περιοχή σημείωνε ότι ο αντίκτυπος θα μπορούσε να είναι αρκετά σοβαρός, επειδή η αφαίρεση της γαλάζιας σημαίας έχει αφαιρέσει ένα σημαντικό πλεονέκτημα της περιοχής σε διεθνές επίπεδο, ενώ τέλος υπήρχαν και εκτιμήσεις για απώλεια εσόδων από τον τουρισμό της τάξης των 6,8 εκατ. βρετανικών λιρών.

Ο John McKenna et. 2010, αναφέρουν ότι η διεθνής βιβλιογραφία είναι διχασμένη για την αξία των σημάτων παραλίας, κάτι που επιβεβαιώνεται στη βιβλιογραφία.

Ενδεικτικά παραθέτουν τις απόψεις των Aliragia, Rougrouth που είναι πεπεισμένοι ότι η πιστοποίηση με το οικολογικό σήμα της Γαλάζιας Σημαίας θα βοηθήσει τον Άγιο Μαυρίκιο να αποτελέσει αναγνωρίσιμο προορισμό στις αγορές της Ευρώπης. Επίσης οι Kozak και Nield (2004), παραθέτουν πηγές που αναφέρουν ότι το 50% των Γερμανών τουριστών, «εξετάζουν θέματα περιβαλλοντικής ποιότητας στην επιλογή ενός τουριστικού προορισμού για τις διακοπές τους», περιβαλλοντική ποιότητα, που σαφώς προσδιορίζεται και από τη διαχείριση των αποβλήτων. Οι ίδιοι παραδέχονται

επίσης, ότι το κριτήριο της περιβαλλοντικής ποιότητας δεν είναι το μόνο που λαμβάνεται υπόψη για την επιλογή ενός προορισμού.

Στον αντίποδα όμως υπάρχουν στους John McKenna et. 2010, αναφορές ότι η πιστοποίηση με το σήμα της Γαλάζιας Σημαίας, δεν είναι τελικά και τόσο αποτελεσματικό για ένα τουριστικό προορισμό. Κάνουν αναφορά στη μελέτη του Buckley (2002), που υποστηρίζει ότι είναι άγνωστος ο βαθμός στον οποίο επιρεάζονται οι αποφάσεις των καταναλωτών από τα οικολογικά σήματα, τα οποία μάλιστα όπως αναφέρουν η CERM (2000) λίγοι τα γνωρίζουν (3-19% στη Γερμανία, 6% στην Ολλανδία, αλλά μεταξύ αυτών η πιστοποίηση της Γαλάζιας Σημαίας ήταν πιο γνωστή σε ποσοστό αναγνώρισης 27%, ενώ σε ανάλογη έρευνα των Dolch και Schernewski σε ένα σημαντικό θέρετρο της Βαλτικής Θάλασσας, διαπίστωσαν ότι το 81% των επισκεπτών που ερωτήθηκαν, δεν ήξεραν την ύπαρξη πιστοποίησης με το σήμα της Γαλάζιας Σημαίας).

Η CERM (2000), μάλιστα σημειώνει ότι παρόλο που οι Ευρωπαίοι έχουν υψηλά ποσοστά περιβαλλοντικής ευαισθησίας, τελικά μόνο σε ένα ποσοστό 10% μετατρέπει αυτό το ενδιαφέρον σε απόφαση αγοράς τουριστικού προϊόντος, ποσοστό που δεν διαφέρει και πολύ από ανάλογη μελέτη του Budeanou 2007, που διαπίστωσε ότι μόνο το 5% ενήργησε βάση της θετικής στάσης του απέναντι στο βιώσιμο τουρισμό. Ο Fairweather et. (2005) όλα τα ανωτέρω τα σημειώνει ως συμπέρασμα ότι τα οικολογικά σήματα έχουν υψηλό μεν βαθμό αναγνώρισης, αλλά δεν φαίνεται να έχουν ισχυρή επίδραση στη λήψη αποφάσεων για την επιλογή τουριστικού προορισμού.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί, ότι John McKenna et. 2010, αναφέρουν ότι οι Fairweather et. (2005) σημειώνουν ότι υπάρχει πληθώρα των οικολογικών σημάτων, τα οποία μάλιστα αυξάνονται και ανέρχονται σε περισσότερα από 70 στην Ευρώπη, τα οποία προκαλούν σύγχυση στους επισκέπτες. Επίσης φαίνεται από τα στοιχεία της μελέτης του John McKenna et. 2010, ότι υπάρχει θέμα αναγνώρισης από τους επισκέπτες του είδους των βραβείων και κατανόησης της σήμανσής τους.

Ο John McKenna et. 2010, αντλώντας πληροφορίες από διευθυντές παραλιών, κατέγραψε τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία των βραβείων παραλίας, τα οποία επιγραμματικά έχουν ως εξής:

- Τα βραβεία παραλίας, αφορούν κυρίως τους επισκέπτες και δεν κάνουν κάποια διαφορά στη συμπεριφορά των ντόπιων σε σχέση με την επιλογή τους να επισκεφτούν κάποια παραλία.
- Τα βραβεία παραλίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παρακίνηση των διαχειριστών τους, να βελτιώσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες και αυτό κατά

τον John McKenna et. 2010 είναι ίσως το ισχυρότερο επιχείρημα για την αναζήτηση της πιστοποίησης.

- Η καθαριότητα και η ασφάλεια παίζουν ρόλο στην επιλογή ενός προορισμού από τους επισκέπτες, που όμως, μπορεί να εξευρεθούν και σε μη πιστοποιημένες περιοχές, πχ αγροτικές, δηλαδή περιοχές που δεν προσελκύουν μαζικό τουρισμό.
- Τα στοιχεία της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει μικρή σχέση της επιλογής προορισμού και της ύπαρξης βραβείο παραλίας.
- Βέβαια τα βραβεία θα συνεχίσουν να γίνονται θετικά αντιληπτά για ένα προορισμό σε συνδυασμό και με την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας προς την ίδια κατεύθυνση της περιβαλλοντικής προστασίας.
- Η ύπαρξη των βραβείων με τις συνακόλουθες διαδικασίες που πρέπει να τηρούνται από τους διαχειριστές των παραλιών, βοηθά στη διατήρηση της ποιότητας της παραλίας και στην αποφυγή υποβάθμισής της.
- Τα βραβεία πρέπει να δώσουν έμφαση στην στις γνώσεις και στις προτεραιότητες των διαχειριστών, ώστε να κατανοήσουν καλύτερα το βαθμό που θα βραβεία οδηγούν τελικά σε βελτιώσεις.
- Σημαντικό είναι το στοιχείο των εξόδων και των δαπανών που πρέπει να γίνονται για τη διατήρηση του βραβείου παραλίας Γαλάζιας Σημαίας, η οποία είναι μια δαπανηρή διαδικασία. Κατά την άποψη του John McKenna et. 2010, πρέπει να υπάρχει μια ισορροπία κόστους αποτελέσματος.
- Στα υπέρ των σημάτων πιστοποίησης παραλιών, είναι ότι υποστηρίζεται ότι προσελκύουν επισκέπτες με δυνατότητα μεγαλύτερης κατανάλωσης.
- Τέλος πρέπει να υπάρξει ένας εξορθολογισμός στην πληθώρα των βραβείων παραλίας, καθώς και στην σήμανση αυτών.

Η Laura Klain et. (2017), διερεύνησε την αποτελεσματικότητα της γαλάζιας σημαίας ως εργαλείου διαχείρισης για την προστασία του περιβάλλοντος για τις παραλίες των μεγάλων λιμών στο Οντάριο, μέσα από συνεντεύξεις με διαχειριστές παραλιών, εκ μέρους των τοπικών αρχών, όμως σε σχετικά περιορισμένο δείγμα.

Το περιβαλλοντικό στοιχείο στη διαχείριση της παραλίας, είναι ένα από τα δύο κυρίαρχα στοιχεία της διαχείρισής της, το άλλο είναι η ψυχαγωγική χρήση της. Αναφέρεται στη βιβλιογραφία που παραθέτει η Laura Klain et. (2017), ότι σταδιακά το περιβαλλοντικό κομμάτι της διαχείρισης των παραλιών είναι ανερχόμενο ως ζήτημα, με στόχο τη διατήρηση των οικοσυστημάτων που την απαρτίζουν και την περιβάλουν. Έτσι επιτυγχάνεται η ολιστική διατήρηση της παραλίας.

Η Γαλάζια Σημαία αποτελεί το πιο γνωστό βραβείο περιβαλλοντικής πιστοποίησης, το οποίο μάλιστα είναι δημοφιλές Laura Klain et. (2017). Μάλιστα το βραβείο

ορίζεται ως ένας τρόπος που θα καταστήσει τους χρήστες της παραλίας ικανούς να προσδιορίσουν την ποιότητα της παραλίας και να λάβουν υπόψη τους αυτή την πληροφορία στη διαδικασία λήψης απόφασης για την επιλογή ενός προορισμού.

Σύμφωνα με τους Nelson και Bottreli, τα προγράμματα διαχείρισης παραλίας γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ της αναψυχής και της διατήρησης της των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών της παραλίας, ενώ οι Williams και Micallef (2009), υποστηρίζουν ότι τα βραβεία παραλίας συμβάλουν στην υιοθέτηση ενός αυστηρού συστήματος αξιολόγησης και ποιότητας της παραλίας, ως μια αποτελεσματική στρατηγική μέσω της οποίας οι βελτιώσεις στην ποιότητα της παραλίας μπορεί να συνδυαστεί με την ικανοποίηση των χρηστών». Οι προσεγγίσεις δείχνουν την ύπαρξη ενός ενάρετου περιβαλλοντικά και οικονομικά κύκλου που πιστοποιεί περιβαλλοντικά την παραλία, οδηγεί με βάση αυτή την πιστοποίηση στην προστασία της παραλίας και στην εναρμόνιση της ψυχαγωγίας και της προστασίας του περιβάλλοντος, κάτι που προστατεύει περιβαλλοντικά τον προορισμό, τον καθιστά όμως παράλληλα και ελκυστικό και αποδοτικό.

Σύμφωνα με την αναφορά της Laura Klain et. (2017), οι Zielinski και Botero σε σχετική έρευνά τους, προσδιόρισαν ένα ποσοστό συμμόρφωσης 37% των παραλιών με πιστοποίηση γαλάζιας σημαίας, με τους δείκτες βιωσιμότητας.

Συμπεράσματα

Πεποίθηση των συμμετεχόντων στην έρευνα, είναι ότι οι Δήμοι που μετέχουν στο πρόγραμμα της Γαλάζιας Σημαίας, δεν θα έχουν άμεσο θετικό αντίκτυπο στην προστασία του περιβάλλοντος των παραλιών των λιμνών και γενικά η πλειοψηφία τους έκρινε ότι το πρόγραμμα δεν είναι αποτελεσματικό ως εργαλείο διαχείρισης προστασίας περιβάλλοντος, διότι δεν παρείχε μηχανισμό ή καθοδήγηση για την προστασία του περιβάλλοντος που θα τους βοηθούσε να κάνουν περισσότερο για την προστασία του περιβάλλοντος, από ότι πραγματικά θα έκαναν.

Το σύστημα πιστοποίησης πρέπει να είναι αξιόπιστο και να κάνει τον ιδιοκτήτη της επιχείρησης ικανοποιημένο από τη συμμετοχή του σε αυτό

Είναι αναγκαίο να υπάρχουν διαδικασίες.

Η πιστοποίηση της παραλίας με τη Γαλάζια σημαία, έχει αναμφισβήτητα και θετικά στοιχεία, με σημαντικό ότι είναι ευρέως αναγνωρίσιμο και προδιαθέτει θετικά τον επισκέπτη. Επίσης σύμφωνα με τους διαχειριστές των παραλιών, το στοιχείο της περιβαλλοντικής διαχείρισης που έχει τα καλύτερα αποτελέσματα, είναι αυτό της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ενώ δεν περνά απαρατήρητο και το γεγονός ότι το βραβείο αποτελεί και μέσω συνεργασίας διαφόρων φορέων, όπως της σχολικής κοινότητας, περιβαλλοντικών οργανώσεων, ΜΚΟ.

Τέλος ένα στοιχείο που κατά τη γνώμη μας έχει ενδιαφέρον είναι η αντίληψη των συμμετεχόντων στην έρευνα της Laura Klain et. (2017), ότι ένα μικρότερος Δήμος, σε σχέση με ένα μεγαλύτερο, μπορεί να έχει περισσότερα οφέλη από τη συμμετοχή του σε ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής πιστοποίησης με γαλάζια σημαία. Το στοιχείο αυτό, θα μπορούσε να αποτελέσει και για τη διαχείριση των αποβλήτων σε τοπικό επίπεδο μικρότερων προορισμών, ένα στόχο που θα βελτίωνε την εικόνα του προορισμού. Ή σε προορισμούς που δεν έχουν εμπειρία διαχείρισης παραλιών.

Το συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι οι η πιστοποίηση της γαλάζιας σημαίας, δεν χρησιμοποιείται ως εργαλείο διαχείρισης για την προστασία του περιβάλλοντος. Βασική αιτία για αυτό αναγνωρίζεται η έλλειψη σαφήνειας και συνέπειας κάποιων κριτηρίων και η ανάγκη ότι το πρόγραμμα πρέπει να εφαρμόζεται, αφήνοντας περιορισμένες εξαιρέσεις στην επιλογή των διαχειριστών. Στην έρευνα διαπιστώθηκε ότι η Γαλάζια Σημαία χρησιμοποιείται ως επικοινωνιακό εργαλείο από τους διαχειριστές, ενώ αξιολογείται θετικά η δυναμική της δικτύωσης που αυτό τελικά επιφέρει. Τέλος διαπιστώθηκε η ανάγκη καθοδήγησης προς τους διαχειριστές, ώστε να εφαρμόσουν τις διαδικασίες που απαιτεί τον πρόγραμμα για τη λήψη της περιβαλλοντικής πιστοποίησης.

Σχετικά με την επίδραση της πιστοποίησης με γαλάζια σημαία σε μια αναπτυσσόμενη χώρα και ταυτόχρονα ανερχόμενη τουριστικά, από τη βιβλιογραφία ξεχωρίσαμε την μελέτη των Maria Angelica Narano et al. (2013), που μελέτησε τα αποτελέσματα της πιστοποίησης με Γαλάζια Σημαία σε παραλίες της Κόστα Ρίκα. Το ενδιαφέρον της μελέτης έγκειται στο γεγονός ότι μελετά τη συγκεκριμένη περιοχή που αποτελεί δείγμα τουριστικού προορισμού που θέλει να προσελκύσει τουριστικό ενδιαφέρον για το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητά της, τα οποία πρέπει ταυτόχρονα να προστατεύσει από τις διαρκώς αυξανόμενες τουριστικές ροές. Υπάρχουν υποστηρικτές της άποψης ότι η οικολογική πιστοποίηση, η Γαλάζια Σημαία είναι τέτοιες, μπορεί να ανακόψει τις περιβαλλοντικές ζημιές που προκαλεί ο τουρισμός στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η συνάφεια με το αντικείμενο της εργασίας μας, έγκειται στο γεγονός, ότι ένας τουριστικός προορισμός εκ των πραγμάτων επιβαρύνεται από την έλευση των τουριστών στο επίπεδο της διαχείρισης των αποβλήτων, γιατί είναι προφανής η αύξηση παραγωγής αποβλήτων όσο αυξάνονται οι επισκέπτες. Συνεπώς μια πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων μένει να μελετηθεί κατά πόσο μπορεί να αποτρέψει την περιβαλλοντική αρνητική επίπτωση των τουριστικών ροών, κυρίως σε μικρότερους και αναπτυσσόμενους τουριστικούς προορισμούς.

Σύμφωνα με τους Maria Angelica Narano et al. (2013), η συμμετοχή των προορισμών ή των επιχειρήσεων σε προγράμματα οικολογικής πιστοποίησης είναι δαπανηρή και για να είναι διατηρήσιμη πρέπει να αποφέρει όφελος στους φορείς. Διαπιστώνει στη βιβλιογραφία πολύ περιορισμένες μελέτες για τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την οικολογική πιστοποίηση. Οι Maria Angelica Narano et al. (2013), προσπάθησαν να βρουν τη σχέση μεταξύ της πιστοποίησης με πρόγραμμα Γαλάζιας Σημαίας και των οικονομικών ωφελειών σε τουριστικές επιχειρήσεις στην Κόστα Ρίκα, υπό το πρίσμα των νέων επενδύσεων που αυτό μπορεί να προκαλέσει. Διαπίστωσαν ότι η ύπαρξη της Γαλάζιας Σημαίας έχει θετική επίδραση στις τουριστικές επενδύσεις.

Σύμφωνα με τους Maria Angelica Narano et al. (2013), το θεωρητικό πλαίσιο για την οικολογική πιστοποίηση με γαλάζια σημαία, είναι ότι ο επισκέπτης δεν μπορεί να βασιστεί στην αυτοαξιολόγηση του επιχειρηματία που παρέχει τουριστικές υπηρεσίες για την περιβαλλοντική ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει, λόγω υποκειμενικότητας. Έτσι η ύπαρξη ενός ανεξάρτητου αξιόπιστου μηχανισμού πιστοποίησης αυτών των υπηρεσιών, είναι αναγκαίο γιατί έρχεται να καλύψει το κενό αυτό.

Σημειώνεται ότι η διατήρηση της πιστοποίησης της Γαλάζιας Σημαίας έχει κόστος και θα μπορούσε να μειώσει τα κέρδη των επιχειρήσεων του τουρισμού, άρα μα μειώσει και τις επενδύσεις. Συνεπώς εκείνο που πρέπει να ερευνηθεί είναι αν η ύπαρξη της πιστοποίησης φέρνει περισσότερα έσοδα από τις αναγκαίες δαπάνες για τη διατήρησή της.

Οι περισσότερες ερωτήσεις της έρευνας εστιάστηκαν γύρω από το ερώτημα για τους λόγους που οι ιδιοκτήτες των τουριστικών επιχειρήσεων συμμετέχουν στο πρόγραμμα της γαλάζιας σημαίας.

Αποτέλεσμα της έρευνας είναι ότι οι επενδύσεις σε νέες ξενοδοχειακές μονάδες σχετίζεται θετικά με την ύπαρξη της περιβαλλοντικής πιστοποίησης της Γαλάζιας Σημαίας. Οι επενδύσεις είναι κυρίως σε πολυτελή ξενοδοχεία με στόχο τη ζήτηση τουριστικών υπηρεσιών από οικονομικά ισχυρότερους επισκέπτες.

Η έρευνα έδειξε ότι τελικά η πιστοποίηση έφερε σημαντικά οικονομικά οφέλη στα τοπικές ξενοδοχειακές μονάδες, κάτι που από τους ερευνητές ερμηνεύεται ότι η πιστοποίηση παρέχει ένα συνολικό τεκμήριο περιβαλλοντικής ποιότητας των παραλιών της περιοχής.

Σε σχέση με τα διαφοροποιημένα αποτελέσματα που δίνει η έρευνα των Maria Angelica Narano et al. (2013), με τα αποτελέσματα έρευνας του Rivera (2002) που

έγινε στην Κόστα Ρίκα επίσης και στην οποία δεν προκύπτει όφελος σε επίπεδο τουριστικής επιχείρησης από την πιστοποίηση της Γαλάζιας Σημαίας, φαίνεται ότι αυτές οι δύο έρευνες, πέρα της χρονικής διαφοράς της 10 ετίας που είχαν, είχαν και άλλη μια ουσιαστική διαφορά. Η έρευνα των Maria Angelica Narano et al. (2013), έγινε σε επίπεδο προορισμού, σε επίπεδο κοινότητας, ενώ η έρευνα του Rivera (2002), έγινε σε επίπεδο οικονομικής τουριστικής μονάδας.

Η διαχείριση των αποβλήτων σύμφωνα με τις κοινοτικές οδηγίες, αλλάζουν πτυχές της καθημερινότητας των πολιτών, πτυχές που μεταβάλλουν συμπεριφορές που ήταν καθημερινές απλές συνήθειες και μάλιστα αυτοματοποιημένες όπως η κίνηση της απόρριψης σε ένα κάδο (το προϊόν του οποίου οδηγείτο σε ταφή) του συνόλου των αποβλήτων. Οι νέες οδηγίες επιβάλλουν διαλογή στην πηγή, μια επιπλέον διαδικασία διαχωρισμού των αποβλήτων, τόσο των επίπεδο του επισκέπτη, όσο και στο επίπεδο του παρόχου της υπηρεσίας τουρισμού που πρέπει να έχει και να λειτουργήσει νέες υποδομές για αυτή την αλλαγή. Αυτή η αλλαγή συμπεριφοράς ενισχύεται από περιβαλλοντικά προγράμματα εκπαίδευσης, τόσο για τους χρήστες των υπηρεσιών, όσο και για τους παρόχους και εργαζομένους στο τουριστικό κλάδο.

Το ρόλο που έχει η εκπαιδευτική διαδικασία στην αλλαγή των συνηθειών και της οργάνωσης παροχής τουριστικών υπηρεσιών που προκύπτουν μετά από την περιβαλλοντική πιστοποίηση παραλιών με γαλάζια σημαία, παρουσιάζει η μελέτη των Rachel Dodds και Mark R. Holmes (2018).

Οι πιο μορφωμένοι και οι μεγαλύτεροι, υποστηρίζουν την απόφαση της αυτοδιοίκησης να διατηρήσουν τη γαλάζια σημαία, σε αντίθεση με τους ντόπιους και τους συχνούς επισκέπτες των παραλιών.

Οι Rachel Dodds και Mark R. Holmes (2018) υποστηρίζουν τελικά ότι η πιστοποίηση με γαλάζια σημαία, βοηθά και στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και στην τουριστική προβολή μιας περιοχής.

Η εκμετάλλευση των παραλιών, φέρνει χρήματα στην τοπική οικονομία.

Σύμφωνα με τους Rachel Dodds και Mark R. Holmes (2018), η ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης ενός τουριστικού προορισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος είναι απαραίτητη. Έτσι ο προορισμός μπορεί να είναι βιώσιμος.

Υπάρχουν κοινωνικά χαρακτηριστικά για την περιβαλλοντική ευαισθησία στις παραλίες που σημειώνονται από τη βιβλιογραφία των Rachel Dodds και Mark R. Holmes (2018). Σύμφωνα με αυτή, τα μεγαλύτερα άτομα και άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση, ήταν διατεθειμένα να πληρώσουν ώστε να έχουν συνθήκες περιβαλλοντικά αποδεκτές στην παραλία που θα επισκεφθούν. Ομοίως φαίνεται ότι

και οι γυναίκες έχουν σε σχέση με του άντρες εντονότερη ευαισθησία στον περιβαλλοντική προστασίας, ενώ άτομα με συγκεκριμένο πολιτικό προσανατολισμό σε σχέση με το περιβάλλον, πχ Οικολόγοι, συμπεριφέρονται ανάλογα στην επιλογή τους σχετικά με την περιβαλλοντική προστασία μιας παραλίας. Ανάλογη συμπεριφορά έχουν και πολίτες που χαρακτηρίζονται ως ενεργοί, ηθικοί, νομοταγείς. Τα χαρακτηριστικά αυτά, μπορούν να θεωρηθούν είναι ανάλογα και για τη διαχείριση των αποβλήτων σύμφωνα με τις νέες ευρωπαϊκές οδηγίες.

Η σημασία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για την αλλαγή της συμπεριφοράς προς μια πιο φιλοπεριβαλλοντική είναι ουσιώδης. Η συνειδητοποίηση σύμφωνα με τους Rachel Dodds και Mark R. Holmes (2018), είναι το πρώτο βήμα για την αλλαγή της στάσης. Ανάλογοι είναι και η σημασία της τήρησης των κανόνων από τους επισκέπτες μιας περιοχής. Ο Slavin et al. (2012) σημειώνει χαρακτηριστικά ότι αν σε ένα χώρο υπάρχουν σκουπίδια, είναι πιθανό ο επισκέπτης να απορρίψει και εκείνος σκουπίδια στον ίδιο, χώρο. Σημειώνει επίσης ότι τα νεότερα άτομα πιστεύουν ότι το κράτος και οι ρυθμιστικές αρχές είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των αποβλήτων, κάτι που χαρακτηρίζει ως κρίσιμο και ουσιαστικό τη διενέργεια εκστρατειών ευαισθητοποίησης για τη διαχείριση των αποβλήτων.

Στην έρευνά τους σε παραλίες του Οντάριο οι Rachel Dodds και Mark R. Holmes (2018), θέτουν μια άλλη διάσταση, αυτή της διαφορετικής προσέγγισης που έχουν οι κάτοικοι από τους επισκέπτες. Η έρευνα διαπίστωσε κάτι που μπορεί να σχετίζεται με το αντικείμενο της παρούσας εργασίας μας, ότι οι κάτοικοι κοντά σε μια παραλία, ασχολούνται περισσότερο με τη διατήρησή της, από ότι οι επισκέπτες. Επίσης ενδιαφέρον είναι το εύρημα, ότι οι επισκέπτες μιας παραλίας, μόλις εκπαιδευτούν, υποστηρίζουν τα προγράμματα περιβαλλοντικής πιστοποίησης των παραλιών.

Εξίσου σημαντικό στοιχείο για τη δική μας εργασία, είναι το εύρημα ότι στις περιοχές που βρίσκονται πιστοποιημένες παραλίες, άρα υπάρχει συγκεκριμένη περιβαλλοντική ευαισθησία, υπήρχαν λιγότερα απόβλητα μπουκαλιών νερού, σε σχέση με περιοχές που ήταν σε μη πιστοποιημένες παραλίες. Αυτή η συμπεριφορά είναι εντονότερη μεταξύ των κατοίκων, με βάση και το εύρημα ότι, οι κάτοικοι σε σχέση με τους επισκέπτες, γνώριζαν περισσότερο τη ρύπανση που προκαλεί το μπουκάλι του νερού στην παραλία. Συνεπώς η περιβαλλοντική πιστοποίηση μπορεί να υποστηριχθεί ότι οδηγεί σε περιβαλλοντικά αποτελεσματικότερη διαχείριση αποβλήτων ευρύτερα, με δεδομένο ότι η διαχείριση των αποβλήτων των μπουκαλιών, είναι μέρος ενός διακριτού ρεύματος στην ανακύκλωση (ανακύκλωση πλαστικού PET) των σχετικών ευρωπαϊκών οδηγιών για τη διαχείριση των αποβλήτων. Εξίσου

σημαντικό και το εύρημα, ότι οι άνθρωποι με μεγαλύτερο εισόδημα και υψηλότερη βαθμίδα εκπαίδευση, έχουν μεγαλύτερη ευαισθησία στην ανακύκλωση. Οι επισκέπτες των παραλιών γίνονται υποστηρικτικοί στην περιβαλλοντική πιστοποίηση των παραλιών, μόλις εκπαιδευτούν, ενώ η κατανόηση του επισκέπτη παραλίας, αποτελεί το κλειδί για τη διαχείρισή της και τον τρόπο προσέλκυσης επισκεπτών που έχουν στοιχεία περιβαλλοντικής ευαισθησίας.

Οι Serena Lucrezi, Melville Saayman, Peet Van der Merwe (2014), υποστηρίζουν ότι τα υποβαθμισμένα οικοσυστήματα παραλιών, μπορούν να αποτρέψουν την αναδημιουργία παραλιών, άρα και τουρισμό. Έτσι η ανάγκη παρακολούθησης της ποιότητας της παραλίας και η δρομολόγηση μιας διαδικασίας αναβάθμισής τους, έχει αναπτύξει μια σειρά από κριτήρια προστασίας τους και έχουν εισαχθεί συστήματα αξιολόγησης για την αξιολόγηση της απόδοσης της παραλίας και του κατά πόσο τηρούνται τα κριτήρια ποιότητας. Ένα τέτοιο πλαίσιο κριτηρίων, είναι η γαλάζια σημαία, η οποία ξεκίνησε το 1987 από το ίδρυμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Αφορά κυρίως παραλίες σε αστικές περιοχές και λιγότερο σε αγροτικές.

Η γαλάζια σημαία έχει συνάφεια με τη θέμα της παρούσας εργασίας, διότι όπως αναφέρουν οι Williams & Davies (1999), η γαλάζια σημαία ενθαρρύνθηκε ως ένας τρόπος αντιμετώπισης ποικίλων ζητημάτων στη διαχείριση παραλιών, όπως η παραγωγή στερεών αποβλήτων. Μάλιστα σε ότι αφορά τη διαχείριση των απορριμμάτων προβλέπονται συγκεκριμένες διαδικασίες συλλογής που δεν περιέχουν τη ανάπτυξη μηχανημάτων στις παραλίες, άρα έμμεσα ενθαρρύνονται λογικές όπως η διαλογή στην πηγή.

Η γαλάζια σημαία, αξιοποιείται και ως εργαλείο marketing, αντί να ως εργαλείο διαχείρισης. Ερευνητές έχουν δείξει ότι η κατάσταση των παραλιών μπορεί να τονώσει τις επενδύσεις στην κατασκευή ξενοδοχείων στις αναπτυσσόμενες χώρες και να αυξήσει τις τιμές των ξενοδοχείων στις ανεπτυγμένες χώρες, Williams & Davies (1999).

Όπως προαναφέρθηκε, ιδιαίτερη σημασία μεταξύ των κριτηρίων της γαλάζιας σημαίας, έχει και η περιβαλλοντική εκπαίδευση. Η ισχύς της έχει αναφερθεί από τη βιβλιογραφία ως ένα από τα καλύτερα χαρακτηριστικά του συστήματος αξιολόγησης (Williams & Micallef, 2009).

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση σύμφωνα με τους Williams & Davies (1999), διαθέτει τη δυνατότητα να:

- Εκπαιδεύσει τις αρχές που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των παραλιών
- Να ενημερώσει το κοινό για κρίσιμα παράκτια και περιβαλλοντικά ζητήματα

- Να εμπλέξει άμεσα το κοινό στην παράκτια διαχείριση
- Να υποκινήσει την προληπτική περιβαλλοντική συμπεριφορά, ελαχιστοποιώντας έτσι τις επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Οι Serena Lucrezi et al (2014), σημείωσαν ότι οι κατανοητό από τις τοπικές αρχές ότι οι παραλίες είναι ευάλωτες από τις τουριστικές πιέσεις και αυτός είναι ο πρώτος βασικός λόγος που τους δίνει κίνητρο να ενταχθούν σε προγράμματα όπως η γαλάζια σημαία. Ο δεύτερος βασικός λόγος είναι η ανησυχία τους για την ευημερία των παραλιακών οικοσυστημάτων και αναγνωρίζουν ότι ανεξάρτητα από τις τουριστικές ροές, πρέπει να έχουν από μόνα τους προστασία.

Οι Serena Lucrezi et al (2014) στη μελέτη τους προσπάθησαν να ερευνήσουν τις απόψεις των χρηστών παραλίας σε παραλίες της Νοτίου Αφρικής. Μέσα σε αυτές ήταν και η συμπεριφορά τους αν μάθαιναν ότι η παραλία απώλεσε το βραβείο της γαλάζιας σημαίας.

Η έρευνα επιβεβαίωσε τα αποτελέσματα άλλων ερευνών που δείχνουν ελλιπή πληροφόρηση των χρηστών παραλίας για την περιβαλλοντική σημασία του βραβείου της γαλάζιας σημαίας. Γνώριζαν τη σημασία της για την καθαρότητα των νερών, αλλά δεν είχαν γνώση των περιβαλλοντικών ζητημάτων που αυτή πραγματεύεται.

Τα βασικά ευρήματα της έρευνας είναι:

- Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία άνθρωποι είναι καλύτερα ενημερωμένοι και είχαν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην πιστοποίηση της γαλάζιας σημαίας.
- Οι κάτοικοι επίσης είχαν καλύτερη γνώση των ζητημάτων της γαλάζιας σημαίας, σε σχέση με τους επισκέπτες.
- Οι υπεύθυνοι των παραλιών πιστεύουν στις εσωτερικές αξίες των προγράμματος της γαλάζιας σημαίας και στην παροχή ενός χρήσιμου σχεδίου για τη διαχείριση της παραλίας.
- Οι διευθυντές έδωσαν περισσότερο έμφαση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση και πληροφόρηση για το πρόγραμμα της γαλάζιας σημαίας
- Διαπιστώθηκε ασυμφωνία των προτύπων του προγράμματος της γαλάζιας σημαίας σε σχέση με την πραγματικότητα (σημαίνει ότι τα περιβαλλοντικά πρότυπα πρέπει να τηρούνται).

Σε σχέση με την τήρηση των προτύπων, έχει σημασία η εκπαίδευση και κατάρτιση για τις απαιτήσεις του προγράμματος, του προσωπικού που παρέχει τις τουριστικές υπηρεσίες. Αντίστοιχη και υψηλότερου επιπέδου εκπαίδευση, πρέπει να έχουν και οι διαχειριστές, στην προκειμένη περίπτωση των παραλιών.

Γενικά από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι υπάρχει ενδιαφέρον για πληροφόρηση των τουριστών για τα ζητήματα της γαλάζιας σημαίας και τελικά μεγάλη σημασία στην επιτυχία του προγράμματος με την τήρηση των προτύπων του, έχει η περιβαλλοντική εκπαίδευση τόσο σε επίπεδο των κατοίκων της περιοχής, όσο και των επισκεπτών τουριστικών παραλιακών προορισμών.

Υποστηρίζουν ότι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση πρέπει να βελτιωθεί τόσο μεταξύ των τοπικών χρηστών της παραλίας, όσο και μεταξύ των τουριστών, με δεδομένο ότι τα αποτελέσματα ερευνών έδειξαν κακή γνώση του προγράμματος από το κοινό.

Οι Cesar Camison, Beatriz Fores, μελέτησαν τη σπουδαιότητα που έχουν για την ανταγωνιστικότητα ενός τουριστικού προϊόντος, οι δυνατότητες της επιχείρησης σε σχέση με τις εξωτερικές πηγές και δυνατότητας του τουριστικού προορισμού. Η μελέτη τους έλαβε χώρα στην Ισπανία σε επτά τουριστικούς προορισμούς.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι εσωτερικές δυνατότητες μιας επιχείρησης, έχουν ισχυρότερο ρόλο στην απόφαση για τον καταναλωτή, ενώ από τους εξωτερικούς παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη, είναι η καλή κατάσταση των πόρων του τουριστικού προορισμού. Βασικό στοιχείο σε αυτό, είναι προφανώς η καθαριότητα και η διαχείριση των αποβλήτων. Συνεπώς το ζητούμενο για τη διαχείριση των αποβλήτων, που μελετάμε στην παρούσα εργασία, έχει μια σημασία για την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος.

Η συζήτηση για την ανταγωνιστικότητα ενός προϊόντος είναι ιδιαίτερα σημαντική και η μελέτη των πηγών ανταγωνιστικότητας πάντα έχει ενδιαφέρον. Η πολυπλοκότητα της μελέτης της ανταγωνιστικότητας είναι εντονότερη στον τομέα των υπηρεσιών, στο επίκεντρο των οποίων είναι και ο τουρισμός δεδομένου ότι ο τουρισμός εξαρτάται από τα στοιχεία που προσφέρουν την υπηρεσία (επιχείρηση), αλλά και από τα χαρακτηριστικά του προορισμού Cesar Camison, Beatriz Fores, (2015). Ειδικά για τη σπουδαιότητα του τουριστικού προϊόντος, η θεωρητική προσέγγιση του προορισμού ως περιφέρειας και ο ρόλος του στην οικονομική ανάπτυξη, έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια στη βιβλιογραφία σε περιοδικά όπως το Tourism Management (Cesar Camison, Beatriz Fores, 2015). Σε ότι αφορά την έννοια του τουριστικού προορισμού, αυτός με βάση μια σειρά από μελέτες, προτείνεται να ορίζεται στο επίπεδο της περιφέρειας και όχι στο επίπεδο της χώρας.

Στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι οι παράγοντες αυτοί αλληλοεπιδρούν, ώστε τελικά να προκύψει το τελικό τουριστικό προϊόν. Επίσης οι (Cesar Camison, Beatriz Fores, 2015), επισημαίνουν ότι αλληλεπίδραση και συνεργασία μπορεί να υπάρξει και μεταξύ των επιχειρήσεων σε μια περιοχή που θα δημιουργήσει συμπληρωματικότητα

μεταξύ τους η οποία θα συμβάλει στην ανάπτυξη ενός συνολικού στρατηγικού σχεδίου ή επιχειρηματικού μοντέλου για τη βελτίωση του τουριστικού προορισμού. Ένα κοινό στρατηγικό σχέδιο που καθοδηγείται από τοπικούς οργανισμούς και άλλους δημόσιους φορείς παρέχει περισσότερες ευκαιρίες για την εφαρμογή στρατηγικών αναδιάρθρωσης (Sainaghi 2006). Σχετικά με το συντονισμό των πολιτικών και των συναφών δράσεων, αυτός κατά τους (Cesar Camison, Beatriz Fores, 2015), επιτρέπει στους μικρούς φορείς με λιγότερους πόρους να αποτελέσουν μέρος της διαδικασίας λήψης αποφάσεων για τη φυσιογνωμία ενός τουριστικού προορισμού.

Μια τέτοια συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων για τη βελτίωση της εικόνας ενός τουριστικού προορισμού, μπορεί να αποτελέσει το πεδίο της διαχείρισης των αποβλήτων και αυτό είναι ερώτημα στα πλαίσια της παρούσας εργασίας.

Κατά τη γνώμη μας, η διαχείριση των αποβλήτων, επιδρά και στις δύο αυτές μεταβλητές, τόσο στο επίπεδο της επιχείρησης, όσο και στο επίπεδο του τουριστικού προορισμού.

Τα αποτελέσματα της μελέτης των (Cesar Camison, Beatriz Fores, 2015), έδειξαν ότι τόσο θα περιουσιακά στοιχεία ενός προορισμού, που μοιράζονται οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε αυτόν, όσο και η ανταγωνιστικότητα του περιβάλλοντος χώρου, έχουν θετικό αντίκτυπο την ανταγωνιστικότητα των τουριστικών επιχειρήσεων αυτών των προορισμών.

Σε ότι αφορά την εσωτερικές πτυχές των επιχειρήσεων, δεν φάνηκε από την έρευνα, ότι διαφορετικές στρατηγικές είχαν σημαντικά καλύτερα αποτελέσματα. Όμως η έρευνα έδειξε ότι οι εσωτερικές ικανότητες των επιχειρήσεων είναι αυτές που μπορούν να βελτιώσουν τη θέση τους έναντι του ανταγωνισμού, εντός του τουριστικού προορισμού που αυτές δραστηριοποιούνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων

2.1 Εισαγωγή

Οι κανόνες διαχείρισης των αποβλήτων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκπορεύονται από το Ενωσιακό δίκαιο και πιο συγκεκριμένα από τις σχετικές οδηγίες για τη διαχείριση των αποβλήτων.

Στόχος της λογικής της ΕΕ για τη διαχείριση των αποβλήτων είναι η προστασία του περιβάλλοντος, η εξοικονόμηση πόρων, με δεδομένο ότι τμήμα των πρώτων υλών για την παραγωγική διαδικασία εισάγεται από τρίτες χώρες και η δημιουργία ενός μοντέλου παραγωγικής λειτουργίας με βάση τις αρχές της κυκλικής οικονομίας. Χαρακτηριστικό και περιεκτικό είναι κατά τη γνώμη μας το πρώτο άρθρο, πρώτη παράγραφος της οδηγίας 2018/850 που αναφέρεται στο συγκεκριμένο στόχο:

«1. Προκειμένου να υποστηριχθούν οι στόχοι της ένωσης για την μετάβαση σε μία κυκλική οικονομία και να εκπληρωθούν οι απαιτήσεις της οδηγίας 2008/98/ΕΚ του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου, και ιδίως εκείνες των άρθρων 4 και 12, στόχος της παρούσας οδηγίας είναι να εξασφαλιστούν η σταδιακή μείωση της υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, ιδίως δε των αποβλήτων που είναι κατάλληλα για ανακύκλωση ή άλλου είδους ανάκτηση και, μέσω αυστηρών λειτουργικών και τεχνικών απαιτήσεων για τα απόβλητα και τους χώρους υγειονομικής ταφής, ο καθορισμός μέτρων, διαδικασιών και κατευθυντήριων γραμμών για την κατά το δυνατόν πρόληψη η μείωση των αρνητικών συνεπειών για το τοπικό περιβάλλον, ιδίως όσον αφορά την ρύπανση των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων, του εδάφους και της ατμόσφαιρας, και για το παγκόσμιο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του φαινομένου του θερμοκηπίου, καθώς και οποιοδήποτε κίνδυνο πρόκειται για την υγεία του ανθρώπου από την υγειονομική ταφή των αποβλήτων από όλο τον κύκλο ζωής του χώρου υγειονομικής ταφής.»

Πριν παρουσιάσουμε αναλυτικότερα τα κυριότερα σημεία των οδηγιών της ΕΕ για τη διαχείριση αποβλήτων, παραθέτουμε συνοπτικά τους βασικούς στόχους που αυτές θέτουν και ισχύουν σήμερα:

Ιεράρχηση στη διαχείριση των αποβλήτων

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, υιοθετείται μια συγκεκριμένη ιεράρχηση στη διαχείριση των αποβλήτων η οποία ρητά ορίζεται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2008/98 και έχει ως εξής:

- Πρόληψη παραγωγής αποβλήτων
- Επαναχρησιμοποίηση

- Ανακύκλωση υλικών
- Ανάκτηση (παραγωγή ενέργειας)
- Διάθεση (ταφή αποβλήτων)

Στόχος ανακύκλωσης το 50% το 2020 και το 55% το 2025

Ανακύκλωση θεωρείται η ξεχωριστή συλλογή και μετέπειτα επεξεργασία των ανακυκλωσίμων υλικών (όπως λχ τα υλικά που τοποθετούνται σήμερα σε μπλε κάδο), καθώς και η ξεχωριστή συλλογή και μετέπειτα επεξεργασία των βιοαποβλήτων, δηλαδή αποβλήτων τροφών, κλαδευμάτων και κηπευτικών εργασιών. Το ποσοστό αυτό πρέπει να είναι το 50% των αστικών αποβλήτων το 2020, το 55% το 2025, σύμφωνα με την οδηγία 2008/98, άρθρο 11, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την οδηγία 2018/851.

Ταφή αποβλήτων, στόχος 10% το 2035

Στόχος να οδηγούνται σε ταφή πολύ λιγότερα αστικά στερεά απόβλητα. Σύμφωνα με την οδηγία 850, στο άρθρο 5, παράγραφος 5, τίθεται συγκεκριμένος στόχος ταφής αποβλήτων κάτω από το 10% κατά βάρος το 2035 για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Αρχή ο «ρουπαίνων πληρώνει» ή «πληρώνω όσο πετάω»

Αποτελεί βασική αρχή στο ευρωπαϊκό δίκαιο για τα απόβλητα. Πρακτικά υιοθετείται η λογική ο κάθε παραγωγός αποβλήτων (αυτός που δημιουργεί απόβλητα) να καθίσταται δυνατό να πληρώνει για τη συνολική διαχείριση των αποβλήτων του, αναλογικά με την παραγωγή αποβλήτων που έχει. Σήμερα στη χώρα μας αυτή η αρχή δεν έχει ευρεία εφαρμογή και η πληρωμή των πολιτών και των επιχειρήσεων για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας και διαχείρισης των αποβλήτων τους, γίνεται σύμφωνα με το Ν. 1828/89, άρθρο 25, παρ. 11 με χρέωσή τους, σύμφωνα με τα τετραγωνικά μέτρα των κτισμάτων, οικιών ή επιχειρήσεων.

Διευρυμένη ευθύνη παραγωγού

Σε ικανοποίηση της παραπάνω αρχής, οι παραγωγοί προϊόντων, οφείλουν να δημιουργούν υποδομές συλλογής και επεξεργασίας των προϊόντων τους, όταν γίνουν απόβλητα. Η διαδικασία αυτή γίνεται κατά κανόνα, μέσα από ειδικές εταιρικές συμπράξεις που καλούνται Συλλογικά Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΣΕΔ). Οι παραγωγοί αποβλήτων πληρώνουν τα ΣΣΕΔ ανάλογα με τις πωλήσεις

τους και με τους πόρους αυτούς το ΣΣΕΔ χρηματοδοτεί τη συλλογή και την επεξεργασία τους. Η διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού δεν εφαρμόζεται σε όλα τα προϊόντα, η τάση όμως είναι όλο και περισσότερα προϊόντα να μπαίνουν σε αυτή τη λογική. Ο βασικός τομέας που υπάρχει ΣΣΕΔ είναι τα προϊόντα συσκευασίας τα οποία αποτελούν πολύ μεγάλο τμήμα των αστικών στερεών αποβλήτων, ενώ όπως θα δούμε και στη συνέχεια, υπάρχει η οδηγία 2018/852 της ΕΕ που θέτει συγκεκριμένους στόχους συλλογής για κάθε είδους συσκευασία (γυαλί, αλουμίνιο, χαρτί, πλαστικό κλπ).

Τα Συλλογικά Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΣΕΔ) που σήμερα λειτουργούν στη χώρα μας στο πλαίσιο της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού, είναι δώδεκα, ενώ υπάρχουν και ένα ατομικό. Η λειτουργία τους και η ικανοποίηση των στόχων που θέτουν, εποπτεύεται από τον Ελληνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ). Τα Συστήματα είναι:

1. Συσκευασίες & Απόβλητα Συσκευασιών

- ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ της Ελληνικής Εταιρείας Αξιοποίησης Ανακύκλωσης
- ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ Α.Ε.
- Κέντρο Εναλλακτικής Περιβαλλοντικής Διαχείρισης Α.Ε. (συσκευασίες ορυκτελαίων)
- ΑΒ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε. (ατομικό σύστημα)

2. Απόβλητα Λιπαντικών Ελαίων

- Εναλλακτική Διαχείριση Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων ΑΕ

3. Μεταχειρισμένα Ελαστικά Οχημάτων

- Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Παλαιών Ελαστικών

4. Απόβλητα Ηλεκτρικών Στηλών & Συσσωρευτών (μπαταρίες)

- Ανακύκλωση Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών Α.Ε. (μικρών μπαταριών)
- Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείριση Συσσωρευτών Α.Ε. (οχημάτων και βιομηχανίας)
- Εταιρεία Πανελλαδικής Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσσωρευτών Re-Battery (οχημάτων και βιομηχανίας)
- Ολοκληρωμένη Συλλογική Εναλλακτική Διαχείριση Συσσωρευτών Πανελλαδικής Εμβέλειας Α.Ε. (οχημάτων και βιομηχανίας)

5. Οχήματα στο Τέλος Κύκλου Ζωής τους (αυτοκίνητα που αποσύρονται)

- Εναλλακτική Διαχείριση Οχημάτων Ελλάδος

6. Απόβλητα Ηλεκτρικού & Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού

- Ανακύκλωση Συσκευών Α.Ε.

- Φωτοκύκλωση Α.Ε.

2.2 Οδηγίες της ΕΕ για τη διαχείριση των αποβλήτων

Επιγραμματικά οι βασικές οδηγίες της ΕΕ για τη διαχείριση των αποβλήτων, που ισχύουν σήμερα είναι:

- Η οδηγία 850, η οποία αφορά την υγειονομική ταφή των αποβλήτων. Το ουσιαστικό στοιχείο σε αυτή την οδηγία, είναι η πρόβλεψη ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ, πρέπει να πετύχουν μέχρι το 2035, ποσοστό ταφής αποβλήτων 10% κατά βάρος.
- Η οδηγία 2008/98, όπως έχει αναθεωρηθεί από την οδηγία 2018/851, είναι η οδηγία πλαίσιο για τη διαχείριση αποβλήτων στην Ευρώπη και θέτει τη στρατηγική και τους στόχους για τη διαχείριση των αστικών στερεών αποβλήτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η οδηγία 852, είναι η οδηγία που θέτει τους στόχους και το περίγραμμα των δράσεων για τη διαχείριση των αποβλήτων συσκευασίας.

Ιστορική εξέλιξη του θεσμικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση των αποβλήτων

Οδηγία 2008/98 όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2018/852

Η ΕΕ έχει θεσπίσει κανόνες στη διαχείριση των αποβλήτων από το 2008. Τότε θεσπίστηκε η οδηγία 2008/98 η οποία ισχύει για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η οδηγία ήταν η βασική για τη διαχείριση των αποβλήτων και αποτελούσε ουσιαστικά την οδηγία πλαίσιο για τη διαχείρισή τους.

Ο οδηγία έθεσε το πεδίο εφαρμογής της στο άρθρο 1 και 2 και τους εξειδικευμένους ορισμούς της, στο άρθρο 3.

Στο άρθρο 4 γίνεται η ιεράρχηση των αποβλήτων που προαναφέραμε προηγουμένα, τονίζοντας τη σημασία της. Μάλιστα στην αναθεώρησή της το 2018, προστέθηκε και η υποχρέωση στα κράτη μέλη να: «*χρησιμοποιούν οικονομικά μέσα και άλλα μέτρα, με σκοπό την παροχή κινήτρων για την εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων*».

Στο άρθρο 8, γίνεται αναφορά στη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού, όπως συνοπτικά αναφέρθηκε προηγουμένως, ενώ στα άρθρα 9, 10, 11 και 12 γίνονται αναφορές στις διαδικασίες πρόληψης αποβλήτων, ανάκτησης, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης και διάθεσης αντίστοιχα.

Στο άρθρο 13 γίνεται αναφορά για την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος, κάτι που σαφώς συνδέει ευθέως τη διαχείριση των αποβλήτων με αυτά τα ζητήματα:

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι η διαχείριση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, και ιδίως:

α) χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τα φυτά ή τα ζώα,

β) χωρίς να προκαλείται όχληση από θόρυβο ή οσμές, και

γ) χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς το τοπίο οι τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Στο άρθρο 14 τίθεται η θεμελιώδης αρχή του πληρώνω όσο πετάω. Το άρθρο, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με την οδηγία 2018/851 αναφέρει συγκεκριμένα:

- 1. Σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένου του κόστους της απαιτούμενης υποδομής και της λειτουργίας της, βαρύνει τον αρχικό παραγωγό αποβλήτων, ή τον τρέχοντα, ή τους προηγούμενους κατόχους αποβλήτων.*
- 2. Τα κράτη-μέλη μπορούν να αποφασίζουν ότι το κόστος διαχείρισης αποβλήτων βαρύνει εν μέρει ή πλήρως τον παραγωγό του προϊόντος από το οποίο προέρχονται τα απόβλητα και ότι το σχετικό κόστος μπορεί να επιμερίζεται στους διανομείς του προϊόντος.*

Στο άρθρο 15 της οδηγίας προσδιορίζεται το ποιος έχει την ευθύνη για τη διαχείριση των αποβλήτων. Συγκεκριμένα η παράγραφος 1 αναφέρει:

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι οι αρχικοί παραγωγοί ή άλλοι κάτοχοι αποβλήτων πραγματοποιούν οι ίδιοι την επεξεργασία των αποβλήτων ή αναθέτουν την επεξεργασία σε έμπορο είσαι οργανισμό είσαι επιχείρηση που εκτελεί εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων ή μέσω διακανονισμού με δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό συλλογή αποβλήτων σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 13.

Στο άρθρο 16 εισάγεται η έννοια της εγγύτητας, στοιχείο που έχει τη σημασία του για το θέμα της εργασίας μας. Συγκεκριμένα η παράγραφος 1 αναφέρει:

- 1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα, σε συνεργασία με άλλα κράτη μέλη αν αυτό είναι απαραίτητο η σκόπιμο, για να δημιουργήσουν ολοκληρωμένο και κατάλληλο δίκτυο εγκαταστάσεις διάθεσης αποβλήτων και εγκαταστάσεων για την ανάκτηση σύμμεικτων αστικών αποβλήτων τα οποία συλλέγονται από νοικοκυριά, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου η*

συλλογή αυτή καλύπτει από τα σύμμεικτα αστικά απόβλητα από άλλους παραγωγούς, λαμβάνοντας υπόψη τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές.

2. Το δίκτυο σχεδιάζεται κατά τρόπο που να επιτρέπει στην κοινότητα ως σύνολο να καταστεί αυτόνομη στον τομέα της διάθεσης αποβλήτων και της ανάκτησης αποβλήτων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και να επιτρέπει στα κράτη μέλη να κινηθούν χωριστά προς το στόχο αυτό, λαμβανομένων υπόψη των γεωγραφικών συνθηκών ή της ανάγκης για ειδικευμένες εγκαταστάσεις για ορισμένους τύπους αποβλήτων.
3. Το δίκτυο επιτρέπει τη διάθεση των αποβλήτων ή την ανάκτηση των αποβλήτων που αναφέρεται στην παράγραφο 1 σε μια από τις πλησιέστερες κατάλληλες εγκαταστάσεις, με τη χρησιμοποίηση των κατάλληλων μεθόδων και τεχνολογιών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας.

Στο άρθρο 22 της οδηγίας, το οποίο τροποποιήθηκε με την οδηγία 2018/851, εισάγεται η έννοια των βιολογικών αποβλήτων, που όπως θα παρουσιάσουμε στη συνέχεια αποτελεί μεγάλο τμήμα των αστικών αποβλήτων (42-45%), ποσοστό που ίσως είναι αρκετά μεγαλύτερο στον ξενοδοχειακό κλάδο (να βρω στοιχεία).

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023 και με την επιφύλαξη του άρθρου 10 παραγραφή 2 και 3, τα βιολογικά απόβλητα είτε διαχωρίζονται και ανακυκλώνονται στην πηγή είτε συλλέγονται χωριστά και δεν αναμειγνύονται με άλλα είδη αποβλήτων.

Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν την κοινή με τα βιολογικά απόβλητα συλλογή αποβλήτων με παρόμοιες ιδιότητες βιοαποδόμησης και κομποστοποίησης σύμφωνα με τα σχετικά ευρωπαϊκά πρότυπα ή ενδεχόμενα ισοδύναμα εθνικά πρότυπα για τις συσκευασίες που μπορούν να ανακτηθούν μέσω κομποστοποίησης και βιοαποδόμησης.

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 13, προκειμένου:

A) να ενθαρρύνουν την ανακύκλωση, συμπεριλαμβανομένων της κομποστοποίησης και της χώνευσης, των βιολογικών αποβλήτων κατά τρόπο που να διασφαλίζει υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας και να οδηγεί σε εξερχόμενο υλικό που πληροί τα σχετικά πρότυπα υψηλής ποιότητας·

B) να ενθαρρύνουν την οικιακή κομποστοποίηση· και

Γ) να προωθήσουν την χρήση υλικών παραγόμενων από βιολογικά προϊόντα.

Τα υπόλοιπα άρθρα της οδηγίας αναφέρονται σε άλλα ζητήματα διαχείρισης αποβλήτων που δεν σχετίζονται ιδιαίτερα με το αντικείμενο της παρούσας εργασίας.

Δέκα χρόνια μετά, η οδηγία αναθεωρήθηκε το 2018 με την οδηγία 2018/851 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που ουσιαστικά αποτελεί σήμερα

την οδηγία πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων. Με βάση αυτή, τα κράτη μέλη οφείλουν να την ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο, προσδιορίζοντας παράλληλα τα εθνικά μέτρα, σύμφωνα με όσα η οδηγία ορίζει για διάφορα ζητήματα διαχείρισης αποβλήτων που ουσιαστικά είναι τα μέτρα που θα θεσπίσει το κάθε κράτος μέλος για να εφαρμόσει την ιεράρχηση των αποβλήτων και να πετύχει τους κοινοτικούς στόχους.

Έχει συνολικό ενδιαφέρον για τη διαχείριση των αποβλήτων, αλλά και ειδικό ενδιαφέρον για την παρούσα εργασία, να αναφερθούν ορισμένα σημεία του σκεπτικού της αναθεώρησης όπως αυτά αναφέρονται στα δεδομένα που αναφέρονται ότι εκτιμήθηκαν στην αρχή της οδηγίας, που δείχνουν τον πολιτικό προσανατολισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιβαλλοντικά συμβατή διαχείριση των αστικών αποβλήτων.

Στο πρώτο (1) σημείο των στοιχείων που εκτιμά ο Ευρωπαίος νομοθέτης, είναι η σύνδεση της διαχείρισης των αποβλήτων με την κυκλική οικονομία. Έτσι τίθενται οι βάσεις για βιώσιμη κατανάλωσης, για αποδοτική χρήση πόρων και για επιστροφή πόρων στην οικονομία, ώστε να αποφεύγεται η απόσυρσή τους με τη μορφή των αποβλήτων. Ο τουριστικός κλάδος συνολικότερα και ο ειδικότερος των ξενοδοχείων, είναι ένας μεγάλος παραγωγός αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο όπως προαναφέρθηκε, έτσι πρέπει να προσαρμοστεί με βάση αυτές τις αρχές. Ζητούμενο είναι η προσαρμογή να γίνει γρήγορα, με τη χρήση των αναγκαίων πόρων και αποτελεσματικά, τόσο για το περιβάλλον, όσο και για την αναβάθμιση του επιπέδου του τουριστικού μας προϊόντος, έτσι ώστε η προσαρμογή αυτή να δημιουργήσει και αύξηση των αφίξεων τουριστών στη χώρα μας.

«Η διαχείριση των αποβλήτων στην Ένωση θα πρέπει να βελτιωθεί και να μετατραπεί σε βιώσιμη διαχείριση υλικών με στόχο την προστασία, τη διατήρηση και την βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, την προστασία της της υγείας του ανθρώπου, την εξασφάλιση της συνετής, αποδοτικής και ορθολογικής χρησιμοποίησης των φυσικών πόρων, την προαγωγή των αρχών της κυκλικής οικονομίας, την βελτίωση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, τη μείωση της εξάρτησης της Ένωσης από εισαγόμενους πόρους, τη δημιουργία νέων οικονομικών ευκαιριών και την συμβολή στην μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα. Προκειμένου να καταστεί πραγματικά κυκλική οικονομία, είναι αναγκαίο να ληφθούν πρόσθετα μέτρα για τη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση, εστιασμένα σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων κατά τρόπο που να διατηρεί τους πόρους και να κλείνει τον κύκλο. Η αποδοτικότερη χρήση των πόρων θα επέφερε επίσης σημαντική καθαρή εξοικονόμηση για τις επιχειρήσεις, τις δημόσιες αρχές και τους καταναλωτές στην Ένωση, μειώνοντας ταυτόχρονα τις συνολικές ετήσιες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου».

Στη συνέχεια στο σημείο (6) γίνεται η αιτιολόγηση της σημασίας των αστικών στερών αποβλήτων, παρά του ότι είναι μικρό μέρος των συνολικών παραγόμενων αποβλήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

«Τα αστικά απόβλητα αντιστοιχούν κατά προσέγγιση σε ποσοστό μεταξύ 7 και 10 % των συνολικών αποβλήτων που παράγονται στην Ένωση. Ωστόσο, το συγκεκριμένο ρεύμα αποβλήτων είναι μεταξύ των πιο περίπλοκων στην διαχείριση, ενώ ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η διαχείριση του παρέχει εν γένει καλή ένδειξη για την ποιότητα του συνολικού συστήματος διαχείρισης αποβλήτων σε μία χώρα. Οι προκλήσεις της διαχείρισης αστικών αποβλήτων προκύπτουν από την ιδιαίτερα περίπλοκη και μεικτή τους σύνθεση, την άμεση εγγύτητα των παραγόμενων αποβλήτων με τους πολίτες, την πολύ μεγάλη δημόσια προβολή και τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία. Κατά συνέπεια, η διαχείριση αστικών αποβλήτων απαιτεί ένα εξαιρετικά πολύπλοκο σύστημα που να περιλαμβάνει ένα αποτελεσματικό πρόγραμμα συλλογής, ένα αποτελεσματικό σύστημα διαλογής και κατάλληλη ανίχνευση των ροών αποβλήτων, την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και των επιχειρήσεων, υποδομές προσαρμοσμένες στην συγκεκριμένη σύνθεση των αποβλήτων και ένα λεπτομερές σύστημα χρηματοδότησης. Οι χώρες που έχουν αναπτύξει αποδοτικά συστήματα διαχείρισης αστικών αποβλήτων έχουν εν γένει καλύτερες επιδόσεις την συνολική διαχείριση των αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της επίτευξης των στόχων».

Στο σημείο (7) γίνεται αναφορά για τις γεωγραφικές και διαρθρωτικές συνθήκες που επηρεάζουν την κατανομή των ευθυνών για τη διαχείριση των αποβλήτων. Είναι σαφές λοιπόν ότι ο τουρισμός αποτελεί ειδικό χώρο, που η διαχείριση των αποβλήτων του μπορεί να γίνει με διακριτό εξειδικευμένο σχεδιασμό.

«Η πείρα έχει δείξει ότι, ανεξάρτητα από την κατανομή των ευθυνών και την διαχείριση των αποβλήτων μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, τα συστήματα διαχείρισης των αποβλήτων που μπορούν να συμβάλλουν στην επίτευξη κυκλικής οικονομίας και ότι η απόφαση σχετικά με την κατανομή των ευθυνών συχνά εξαρτάται από τις γεωγραφικές και διαρθρωτικές συνθήκες. Οι κανόνες που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία επιτρέπουν συστήματα διαχείρισης αποβλήτων όπου οι δήμοι έχουν την γενική ευθύνη της συλλογής των αστικών αποβλήτων, συστήματα στα οποία υπηρεσίες αυτές ανατίθεται σε ιδιωτικούς φορείς ή οποιονδήποτε άλλο τρόπο κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων. Η επιλογή συστήματος και η απόφαση για την αλλαγή του παραμένει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών».

Στο σημείο (10) υπάρχει η ξεκάθαρη αναφορά στον τουριστικό κλάδο, ως ένα από αυτούς που παράγουν αστικά στερεά απόβλητα.

«Τα αστικά απόβλητα ορίζονται από νοικοκυριά και απόβλητα από άλλες πηγές, όπως το λιανικό εμπόριο, η διοίκηση, την εκπαίδευση, υπηρεσίες υγείας, υπηρεσίες στέγασης

και διατροφής και άλλες υπηρεσίες της, τα οποία είναι παρόμοια στην φύση και την σύνδεση τους με τα οικιακά προβλήματα. Κατά συνέπεια, τα αστικά απόβλητα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα απόβλητα από συντήρηση πάρκο και κήπων, όπως φύλλα, Χλόη και υπολείμματα από κλάδεμα δέντρων, τα απόβλητα από υπηρεσίες καθαρισμού οδών και αγορών, όπως το περιεχόμενο των κάδων απορριμμάτων και τα απορρίμματα που συλλέγονται με σάρωση, με εξαίρεση υλικά όπως η άμμος, οι πέτρες, η λάσπη η σκόνη. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα απόβλητα από μεγάλης κλίμακας εμπορική και βιομηχανική δραστηριότητα που δεν είναι παρόμοια με τα οικιακά προβλήματα δεν περιλαμβάνονται στα αστικά απόβλητα».

Τα απόβλητα των εκσκαφών και κατασκευών και κατεδαφίσεων (κοινώς τα μπάτζα) αναφέρονται διακριτά το σημείο (11). Αποτελούν αντικείμενο άλλης Ευρωπαϊκής οδηγίας. Φυσικά και αποτελούν, λόγω της κατασκευής νέων τουριστικών μονάδων και λόγω των συνεχών ανακαινίσεων αυτών, ένα μεγάλο τμήμα των αποβλήτων που παράγονται λόγω του τουρισμού, αποβλήτων που πολλές φορές επιβαρύνουν το περιβάλλον πολύ περισσότερο από τα αστικά στερεά απόβλητα. Όμως δεν αποτελούν αντικείμενο μελέτης και έρευνας της παρούσας εργασίας.

«Ενώ ο ορισμός των αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων αναφέρεται γενικά στα απόβλητα που προκύπτουν από κατασκευές και κατεδαφίσεις, περιλαμβάνει επίσης τα απόβλητα προκύπτουν από μικρότερης κλίμακας ατομικές κατασκευές και κατεδαφίσεις σε επίπεδο νοικοκυριών. Τα απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων θα πρέπει να θεωρείται ότι αντιστοιχούν στον τύπο αποβλήτων που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο 17 του καταλόγου αποβλήτων που θεσπίστηκε με την απόφαση 2014 / 955 / ΕΕ ως ίσχυε στις 4 Ιουλίου 2018».

Το σημείο (15) είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Αναφέρεται στη σημασία των οικονομικών κινήτρων στη διαχείριση των αποβλήτων. Τα βασικότερα από αυτά τα κίνητρα είναι η εφαρμογή της αρχής «πληρώνω όσο πετάω», αλλά και το τέλος ταφής αποβλήτων, το οποίο στη χώρα μας δεν εφαρμόζονταν μέχρι το 2020, όμως ισχύει από το έτος αυτό. Μάλιστα, όπως θα δούμε στη συνέχεια θα αυξάνεται τα επόμενα χρόνια, ως αντικίνητρο στους παραγωγούς αποβλήτων να οδηγούν τα απόβλητά τους στην ταφή, άρα τους ωθεί να αναζητήσουν λύσεις διαχείρισης που δεν θα οδηγούνται σε ταφή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ευρωπαϊκό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο. Η αναφορά σε πρόγραμμα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια, αφορά κατά τη γνώμη μας και τον ξενοδοχειακό κλάδο, όπως σαφώς τον αφορά και η δυνατότητα δωρεών για τη μείωση των αποβλήτων τροφίμων.

«Προκειμένου να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στην οδηγία 2008/98/ΕΚ, τα κράτη μέλη θα πρέπει να κάνουν χρήση οικονομικών και άλλων μέσων για την παροχή κινήτρων για την εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων, όπως εκείνα

που αναφέρονται στο παράρτημα IVα, τα οποία περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τέλη υγειονομικής ταφής και αποτέφρωσης, προγράμματα «πληρώνω όσο πετάω», προγράμματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού, διευκόλυνση της δωρεάς τροφίμων, και κίνητρα για τις τοπικές αρχές, ή αλλά κατάλληλα μέσα και μέτρα».

Το σημείο (20) είναι κατά τη γνώμη μας ιδιαίτερα σημαντικό γιατί παρέχει το υπόβαθρο αλλαγών στα παραγωγικά και καταναλωτικά πρότυπα, με στόχο είτε να παράγουν λιγότερα απόβλητα, είτε να παράγουν απόβλητα που όμως μπορούν να ανακυκλωθούν. Ο τουριστικός – ξενοδοχειακός κλάδος μπορεί κατά τη γνώμη μας να μεταβάλει τις καταναλωτικές του συνήθειες, προσαρμοζόμενος σε αυτό το στόχο.

«Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη, την παραγωγή, την εμπορία και χρήση προϊόντων και στοιχείων προϊόντων που είναι κατάλληλα για πολλαπλές χρήσεις, περιέχουν ανακυκλωμένα υλικά, είναι ανθεκτικά από τεχνική άποψη και εύκολα επισκευάσιμα και, αφού καταστούν απόβλητα, είναι κατάλληλα για προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση, προκειμένου να διευκολυνθεί η ορθή εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων και χωρίς τούτο να αποβαίνει εις βάρος της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων στην εσωτερική αγορά. Στο πλαίσιο αυτών των μέτρων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο αντίκτυπος που έχουν τα προϊόντα σε ολόκληρη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, ιεράρχηση των αποβλήτων και, όπου έχει εφαρμογή, η δυνατότητα πολλαπλής ανακύκλωσης».

Στο σημείο (26) ρητά αναφέρεται η οικονομική υποχρέωση των παραγωγών προϊόντων να χρηματοδοτήσουν τη διαδικασία διαχείρισης των προϊόντων τους όταν αυτά καταστούν απόβλητα. Μάλιστα η ευθύνη αυτή ξεκινά από την πρόληψη. Ουσιαστικά το σημείο αυτό, αποτελεί το υπόβαθρο της δημιουργίας της «ευθύνης του παραγωγού», ευθύνη που κατά τη γνώμη μας επεκτείνεται και στον ξενοδοχειακό κλάδο.

«Οι παραγωγοί των προϊόντων θα πρέπει να καλύπτουν τις δαπάνες που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων διαχείριση των αποβλήτων και των άλλων στόχων και σκοπών, μεταξύ άλλων για την πρόληψη των αποβλήτων, που ορίζονται για το εκάστοτε πρόγραμμα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού. Υπό αυστηρούς όρους, το κόστος αυτό μπορεί να επιμερίζεται στους παραγωγούς ή τους διανομείς που δημιούργησαν αρχικά τα απόβλητα, αν αυτό δικαιολογείται από την ανάγκη να διασφαλιστεί η κατάλληλη διαχείριση των αποβλήτων και οικονομική βιωσιμότητα του προγράμματος διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού».

Στο σημείο (29) γίνεται αναφορά στην πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων. Είναι κατά τη γνώμη μας απλή η λογική. Όσο λιγότερα απόβλητα δημιουργούνται, τόσο λιγότερα προβλήματα υπάρχουν στη διαχείρισή τους και τόσο λιγότεροι πόροι θα

απαιτηθούν για αυτή. Όπως θα παρουσιαστεί και στη συνέχεια, πιστεύουμε ότι ο τουριστικός – ξενοδοχειακός κλάδος, λόγω της γεωγραφικής συγκέντρωσης που έχει και λόγω της εποχικότητάς του, αποτελεί ένα προνομιακό κλάδο που μπορεί τα προγράμματα πρόληψης παραγωγής αποβλήτων να έχουν σημαντικά αποτελέσματα.

«Η πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων αποτελεί τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο για τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και την μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αποβλήτων. Συνεπώς, είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων, όπως επίσης να παρακολουθούν και να αξιολογούν την πρόοδο της εφαρμογής των εν λόγω μέτρων. Στο πλαίσιο των μέτρων αυτών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διευκολύνουν την ανάπτυξη καινοτόμων παραγωγικών, επιχειρηματικών και καταναλωτικών μοντέλων που περιορίζουν την παρουσία επικίνδυνων ουσιών σε υλικά και προϊόντα, ενθαρρύνουν την αύξηση της διάρκειας ζωής των προϊόντων και προωθούν την επαναχρησιμοποίηση, μεταξύ άλλων με την δημιουργία και την στήριξη δικτύων επαναχρησιμοποίησης και επισκευής, όπως εκείνα που διευθύνονται από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, με προγράμματα καταβολής εγγύησης – επιστροφής χρημάτων και επιστροφής – επαναπλήρωσης, και με την παροχή κινήτρων για την ανακατασκευή, την ανακαίνιση και, όπου είναι σκόπιμο, την μετασκευή των προϊόντων, καθώς και πλατφόρμες διαμοιρασμού. Προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη μέτρηση της συνολικής προόδου που σημειώνεται στην εφαρμογή των μέτρων πρόληψης των αποβλήτων, θα πρέπει να οριστούν κοινή δείκτες και στόχοι».

Στο σημείο (30) γίνεται η αναφορά για βιωσιμότητα στην παραγωγή και στην κατανάλωση, που μπορεί να συμβάλλει στην παραγωγή λιγότερων αποβλήτων. Μάλιστα γίνεται ευθεία αναφορά στην ευαισθητοποίηση των καταναλωτών για τα ζητήματα αυτά, καθώς και εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών. Με δεδομένη τη γεωγραφική και χρονική συγκέντρωση που έχει ο τουρισμός, με δεδομένη και την ισχυρή σχέση που υπάρχει με τους καταναλωτές τις μέρες που διαμένουν σε ένα προορισμό, εκτιμούμε ότι το σημείο αυτό είναι πολύ σημαντικό για τον κλάδο. Σημειώνεται ότι και στην πιστοποίηση της Γαλάζιας Σημαίας που θα παρουσιαστεί λίγο αναλυτικότερα στη συνέχεια, το στοιχείο της ευαισθητοποίησης και της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη λήψη και διατήρηση της συγκεκριμένης πιστοποίησης.

«Η προαγωγή της βιωσιμότητας στην παραγωγή και την κατανάλωση μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα για την ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σχετικά με το θέμα αυτό, και να τους ενθαρρύνουν να συμμετέχουν πιο ενεργά στην βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων. Ως μέρος των μέτρων για την μείωση της παραγωγής αποβλήτων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει διαρκής πρωτοβουλίες επικοινωνίας και

εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες με στόχο την αύξηση της ευαισθητοποίησης όσον αφορά την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και της ρίψης απορριμμάτων και μπορούν να περιλαμβάνουν την χρήση προγραμμάτων καταβολής εγγύησης – επιστροφής χρημάτων και την θέσπιση ποσοτικών στόχων, και την παροχή, όπου είναι σκόπιμο, κατάλληλων οικονομικών κινήτρων στους παραγωγούς».

Στο άρθρο (31) γίνεται αναφορά ειδικά στην πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων, που στον ξενοδοχειακό κλάδο είναι σημαντικά. Μάλιστα συνδέεται ο ευρωπαϊκός στόχος με το στόχο σε επίπεδο Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και ποσοτικοποιείται σε μείωση 30% το 2025 και 50% το 2030 στην παραγωγή αποβλήτων τροφίμων σε όλη την παραγωγική αλυσίδα. Όπως θα αναφέρουμε και στη συνέχεια θα μπορούσαν να τεθούν ανάλογοι στόχοι για τις μεγάλες τουλάχιστον ξενοδοχειακές μονάδες.

«Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα για την προώθηση της πρόληψης και μείωσης της δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων σύμφωνα με το θεματολόγιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030, το οποίο εγκρίθηκε από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών 25 Σεπτεμβρίου 2015, και ιδίως τον στόχο για μείωση στο μισό των παγκόσμιων κατά κεφαλήν αποβλήτων τροφίμων σε επίπεδο λιανικού εμπορίου και καταναλωτή και μείωση των απωλειών τροφίμων στα επιμέρους στάδια της αλυσίδας παραγωγής εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένης της απώλειας μετά την συγκομιδή, κατά την πρωτογενή παραγωγή, την επεξεργασία και την μεταποίηση, το λιανικό εμπόριο κι άλλες μορφές διανομής τροφίμων, σε εστιατόρια και υπηρεσίες εστίασης καθώς και στα νοικοκυριά. Για την συμβολή στην παρακολούθηση και την επίτευξη του στόχου βιώσιμης ανάπτυξης των ηνωμένων εθνών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώξουν την επίτευξη ενδεικτικού στόχου σε επίπεδο ένωσης για μείωση των αποβλήτων τροφίμων κατά 30 % έως το 2025 και κατά 50 % έως το 2030. Έχοντας υπόψη τα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά οφέλη από την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν ειδικά μέτρα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων εκστρατειών ευαισθητοποίησης για την επίδειξη τρόπων πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων στο πλαίσιο των προγραμμάτων τους για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων. Για την μέτρηση αυτής της προόδου και την διευκόλυνση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών σε ολόκληρη την ένωση τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και μεταξύ των υπευθύνων επιχειρήσεων τροφίμων, θα πρέπει να καθιερωθεί κοινή μεθοδολογία για τέτοιου είδους μετρήσεις. Με βάση αυτή τη μεθοδολογία, η υποβολή στοιχείων σχετικά με τα επίπεδα των αποβλήτων τροφίμων θα πρέπει να πραγματοποιείται σε ετήσια βάση».

Για την επίτευξη της μείωσης της σπατάλης στα τρόφιμα και τη μείωση της παραγωγής τους, στο σημείο (32) γίνεται ιδιαίτερη μνεία για τις δυνατότητες δωρεών.

Άποψη μας είναι ότι η συγκεκριμένη δυνατότητα, αποτελεί μια ουσιαστική επιλογή για την ξενοδοχειακό κλάδος.

«Για να προληφθεί η δημιουργία αποβλήτων τροφίμων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν κίνητρα για την συλλογή απούλητων προϊόντων διατροφής σε όλα τα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού με τρόφιμα, καθώς και για την ασφαλή αναδιανομή τους, μεταξύ άλλων σε φιλανθρωπικές οργανώσεις. Για να μειωθεί η δημιουργία αποβλήτων τροφίμων, θα πρέπει επίσης να ευαισθητοποιηθούν οι καταναλωτές σχετικά με την σημασία των ημερομηνιών «ανάλωση έως» και «κατά προτίμηση πριν από».»

Στο σημείο (33) γίνεται αναφορά στα απόβλητα που απορρίπτονται στο φυσικό και θαλάσσιο περιβάλλον και στα συσσωρευμένα απόβλητα από αυτή την πρακτική. Τίθεται η υποχρέωση στα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για αυτές τις απορρίψεις. Ο τουριστικός κλάδος πρέπει να αποτελέσει πρωτοπόρο σε επίπεδο τουριστικού προορισμού τόσο για την αποφυγή, όσο και για την απομάκρυνση των αποβλήτων αυτών, μέσα και από προγράμματα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Μάλιστα η ύπαρξη περιβαλλοντικής πιστοποίησης για τη διαχείριση των αποβλήτων, πρέπει να προβλέψει το στοιχείο αυτό, όπως αντίστοιχα προβλέπεται στις λοιπές περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις.

«Τα απορρίμματα, στις πόλεις, στην ξηρά, σε ποταμούς και θάλασσες ή αλλού, έχουν άμεσο και έμμεσο αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, στην ευεξία των πολιτών και στην οικονομία, και το κόστος για τον καθαρισμό τους αποτελεί μία αναγκαία οικονομική επιβάρυνση για την κοινωνία. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη όλων των μορφών εγκατάλειψης, απόρριψης, ανεξέλεγκτης διαχείρισης ή άλλων μορφών διάθεσης αποβλήτων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να λάβουν μέτρα για την απομάκρυνση των απορριμμάτων που έχουν συσσωρευτεί στο περιβάλλον, ανεξάρτητα από την πηγή ή το μέγεθος τους και ανεξάρτητα από το κατά πόσον τα απόβλητα έχουν απορριφθεί σκόπιμα ή από αμέλεια. Τα μέτρα για την πρόληψη και την μείωση απορριμμάτων από προϊόντα που αποτελούν τις κύριες πηγές απορριμμάτων στο φυσικό και θαλάσσιο περιβάλλον θα μπορούσαν να συνίστανται, μεταξύ άλλων, στην βελτίωση των υποδομών και των πρακτικών διαχείρισης αποβλήτων, σε οικονομικά μέσα και σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης. Όταν ένα κράτος μέλος εξετάζει την λήψη μέτρου που έχει περιοριστικά αποτελέσματα της για το εμπόριο εντός της ένωσης, θα πρέπει να μπορεί να αποδείξει ότι το εν λόγω μετρό είναι κατάλληλο για την επίτευξη του στόχου της πρόληψης και της μείωσης των απορριμμάτων στο φυσικό και το θαλάσσιο περιβάλλον, δεν υπερβαίνει ότι είναι αναγκαίο για την επίτευξη αυτού του στόχου και δεν αποτελεί μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων ή συγκεκριμένου περιορισμού από εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών».

Το σημείο (34) είναι μια ακόμα αναφορά στην ανάγκη αλλαγής συμπεριφοράς σε καταναλωτές και παραγωγούς, δείγμα της σημασίας που δείχνει ο ευρωπαϊκός νομοθέτης σε αυτή την αλλαγή.

«Η πρόληψη της δημιουργίας απορριμμάτων θα πρέπει να αποτελεί κοινή προσπάθεια των αρμοδίων αρχών, των παραγωγών και των καταναλωτών. Οι καταναλωτές θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να αλλάζουν τη συμπεριφορά τους, μεταξύ άλλων μέσω της παιδείας και της ευαισθητοποίησης, ενώ η παραγωγή θα πρέπει να προωθούν την βιώσιμη χρήση και να συμβάλλουν στην κατάλληλη διαχείριση του τέλους του κύκλου ζωής των προϊόντων τους».

Το σημείο (35) κάνει ειδική αναφορά στο θαλάσσιο περιβάλλον, κατεξοχήν χώρο που αφορά τον τουρισμό και τις παραθαλάσσιες ξενοδοχειακές μονάδες. Υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λάβουν σχετικά μέτρα προς την κατεύθυνση αυτή. Κατά τη γνώμη μας όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια, η αλλαγή καταναλωτικών συνηθειών στις ξενοδοχειακές μονάδες και αποφυγή χρήσης προϊόντων που θα μπορούσαν όταν καταστούν απόβλητα θα καταλήξουν στο θαλάσσιο περιβάλλον, πρέπει να είναι βασική προτεραιότητα και στοιχείο ανάλογης περιβαλλοντικής πιστοποίησης.

«Τα απορρίμματα στο θαλάσσιο περιβάλλον είναι ένα ιδιαίτερα πειστικό πρόβλημα, και τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα για την ανάσχεση της παραγωγής θαλάσσιων απορριμμάτων στην Ένωση, συμβάλλοντας έτσι στην επίτευξη του στόχου του θεματολογίου του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη που εγκρίθηκε από την γενική συνέλευση των ηνωμένων εθνών 25 Σεπτεμβρίου 2015, για πρόληψη και σημαντική μείωση έως το 2025 της θαλάσσιας ρύπανσης κάθε είδους, ιδίως από χερσαίες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων απορριμμάτων και της ρύπανσης με θρεπτικές ουσίες. Δεδομένου ότι τα θαλάσσια απορρίμματα, και ιδίως τα πλαστικά απόβλητα, προέρχονται σε μεγάλο βαθμό από χερσαίες δραστηριότητες και προκαλούνται κυρίως από την κακή διαχείριση των στερεών αποβλήτων και ότι ανεπαρκή υποδομή, από την ρίψη απορριμμάτων από τους πολίτες, και από την έλλειψη ευαισθητοποίησης του κοινού, θα πρέπει στα προγράμματα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων και στα σχέδια διαχείρισης των αποβλήτων να προβλέπονται ειδικά μέτρα».

Το σημείο (41) ορίζει καθαρά ως μέσω επίτευξης της διαχείρισης των αποβλήτων σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες και την επίτευξη των στόχων ανακύκλωσης, αλλά και της επαναχρησιμοποίησης υλικών, την χωριστή συλλογή. Οι ξενοδοχειακές μονάδες έχουν κατά τη γνώμη μας τη δυνατότητα να εφαρμόσουν σύστημα ξεχωριστής συλλογής τόσο κεντρικά (οι περισσότερες διαθέτουν τους απαιτούμενους χώρους), όσο και στα δωμάτια.

«Προκειμένου να αποφευχθεί η επεξεργασία αποβλήτων που καθηλώνει τους πόρους στα κατώτερα επίπεδα της ιεράρχησης των αποβλήτων, να αυξηθούν τα ποσοστά

προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση, να καταστεί δυνατή η υψηλής ποιότητας ανακύκλωση και να ενισχυθεί η αξιοποίηση δευτερογενών πρώτων υλών υψηλής ποιότητας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ενίσχυση της συμμόρφωσης προς την υποχρέωση για χωριστή συλλογή αποβλήτων, που ορίζεται στο άρθρο 10 παράγραφος δύο και στο άρθρο 11 παράγραφος 1 της οδηγίας 2008/98, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης να καθιερώσουν χωριστή συλλογή τουλάχιστον για τα απόβλητα από χαρτί, μέταλλα, πλαστικά και γυαλί που τα κράτη μέλη όφειλαν να έχουν εκπληρώσει έως το 2015, και θα πρέπει να καθιερώσουν την χωριστή συλλογή των βιολογικών αποβλήτων, των επικίνδυνων αποβλήτων που παράγονται από τα νοικοκυριά και των αποβλήτων της κλωστοϋφαντουργίας. Όπου είναι σκόπιμο, τα επικίνδυνα βιολογικά απόβλητα και τα απορρίμματα συσκευασίας που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες θα πρέπει να υπόκεινται σε ειδικές απαιτήσεις σχετικά με τη συλλογή».

Το σημείο (42), προχωρά ένα βήμα περισσότερο στην ξεχωριστή συλλογή διαφόρων υλικών και αναφέρεται στη δυνατότητα που υπάρχει για συλλογή υλικών με συστήματα πόρτα – πόρτα ή με συστήματα παράδοσης. Όπως θα αναλύσουμε και στη συνέχεια, τα ξενοδοχεία έχουν πλεονεκτήματα να αποτελέσουν σημεία συλλογής σε τέτοια συστήματα είτε των Δήμων, είτε των ΣΣΕΔ, γιατί από ένα σημείο, θα μπορούσε να συλλεχθεί μια μεγάλη ποσότητα υλικού.

«Η χωριστή συλλογή θα μπορούσε να επιτευχθεί με την συλλογή από πόρτα σε πόρτα, με συστήματα παράδοσης σε σημεία συλλογής ή με άλλες ρυθμίσεις για τη συλλογή. Ενώ η υποχρέωση χωριστής συλλογής αποβλήτων απαιτεί να διατηρούνται τα απόβλητα χωριστά ανά τύπο και φύση, θα πρέπει να είναι δυνατή η κοινή συλλογή για ορισμένα είδη αποβλήτων, με την προϋπόθεση ότι αυτό δεν εμποδίζει την υψηλής ποιότητας ανακύκλωση ή άλλου είδους ανάκτηση των αποβλήτων σύμφωνα με την ιεράρχηση των αποβλήτων. Θα πρέπει επίσης να επιτραπεί στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από την γενική υποχρέωση χωριστή συλλογή αποβλήτων σε άλλες δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, για παράδειγμα όπου η χωριστή συλλογή και η ανακύκλωση συγκεκριμένο προϊόν αποβλήτων σε απομακρυσμένες και αραιοκατοικημένες περιοχές έχει αρνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο που υπερβαίνει τα συλλογικά περιβαλλοντικά οφέλη της η συνεπάγεται δυσανάλογο οικονομικό κόστος. Κατά την αξιολόγηση των περιπτώσεων στις οποίες το οικονομικό κόστος θα μπορούσε να είναι δυσανάλογο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των οικονομικών οφελών από την χωριστή συλλογή, μεταξύ άλλων όσον αφορά την αποφυγή του άμεσου κόστους και του κόστους τους δυσμενών συνεπειών που έχουν για το περιβάλλον και την υγεία Η συλλογή και η επεξεργασία των μεικτών αποβλήτων, τα έσοδα από τις πωλήσεις δευτερογενών πρώτων υλών και την δυνατότητα να αναπτυχθούν αγορές για τα υλικά αυτά, καθώς και εισφορές εκ μέρους των παραγωγών αποβλήτων και των παραγωγών προϊόντων, που θα

μπορούσαν να βελτιώσουν περαιτέρω την οικονομική αποδοτικότητα των συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων».

Τέλος στο σημείο (55) γίνεται ειδική αναφορά στα απόβλητα ελαίων, που έχουν ουσιαστική δυνατότητα παραγωγής ενέργειας και ενδείκνυται η ξεχωριστή συλλογή τους, ώστε να αποφεύγεται η πρόσμιξή τους με άλλες ουσίες. Τα ξενοδοχεία ειδικότερα, αλλά και τουριστικοί προορισμοί συνολικά που έχουν πολλά καταστήματα εστίασης, αποτελούν προνομιακό χώρο για την ανάπτυξη καθολικών δικτύων συλλογής τους.

«Η χωριστή συλλογή αποβλήτων ελαίων και η πρόληψη της πρόσμιξής τους με άλλα είδη αποβλήτων ή ουσιών είναι απαραίτητη προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι η επεξεργασία τους αποφέρει τα βέλτιστα συνολικά αποτελέσματα για το περιβάλλον».

Οδηγία 2018/850

Ο στόχος για μείωση της υγειονομικής ταφής αποβλήτων, είχε τεθεί με την οδηγία 1999/31. Όμως δεν είχε τεθεί συγκεκριμένος στόχος ταφής αποβλήτων, παρά στόχοι μείωσης ταφής των βιοαποβλήτων που είχαν παραχθεί το 1995, στο 75% μέχρι το 2006, στο 50% μέχρι το 2011 και στο 35% μέχρι το 2016 (άρθρα 5 και 18 της οδηγίας). Συγκεκριμένος στόχος ταφής στο 10% των συνολικών αστικών αποβλήτων των κρατών μελών μέχρι το 2035, τέθηκε με την οδηγία 2018/850 στο άρθρο 5 αυτής με την προσθήκη της ακόλουθης παραγράφου:

«5. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την μείωση, έως το 2035, της ποσότητας των αστικών αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής στο 10% λιγότερο της συνολικής ποσότητας των αστικών αποβλήτων που παράγονται (κατά βάρος)».

Έχει ενδιαφέρον να αναφερθούμε σε κάποια σημεία του σκεπτικού της οδηγίας 2018/850, που εκτιμούμε ότι έχουν ειδικό ενδιαφέρον για την παρούσα εργασία, όπως αυτά αναφέρονται στα δεδομένα που αναφέρονται ότι εκτιμήθηκαν στην αρχή της οδηγίας, που δείχνουν τον πολιτικό προσανατολισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιβαλλοντικά συμβατή διαχείριση των αστικών αποβλήτων.

Πιο συγκεκριμένα στο σημείο (2) αναλύεται το σκεπτικό στο οποίο ο ευρωπαϊκός νομοθέτης στηρίχθηκε για να θεσμοθετήσει νέους φιλόδοξους στόχους για μείωση των ποσοστών ταφής στο 10% των αστικών αποβλήτων το έτος 2035. Στόχος δεν είναι άλλος από την ταχύτερη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, που από τη φύση της ορίζει αυξημένα ποσοστά επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και ανάκτησης και ταυτόχρονα χαμηλά ποσοστά ταφής αποβλήτων.

«Οι στόχοι που παρατίθενται στην οδηγία 1999/31/EK του συμβουλίου για τον καθορισμό περιορισμένων της υγειονομικής ταφής θα πρέπει να ενισχυθούν, ώστε να αντικατοπτρίζουν καλύτερα την φιλοδοξία της ένωσης για μετάβαση σε μία κυκλική οικονομία και να επιτευχθεί πρόοδος όσον αφορά στην εφαρμογή της ανακοίνωσης της επιτροπής 4 Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την «πρωτοβουλία για τις πρώτες ύλες – κάλυψη των ουσιωδών αναγκών μας για ανάπτυξη και απασχόληση στην Ευρώπη» με την σταδιακή μείωση στο ελάχιστο της υγειονομικής ταφής των αποβλήτων που προορίζονται για χώρους υγειονομικής ταφής μη επικίνδυνων αποβλήτων. Η επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι η μείωση αυτή θα είναι ενταγμένη σε μία ολοκληρωμένη πολιτική η οποία θα διασφαλίζει την ορθή εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων, θα ενισχύει την στροφή προς την πρόληψη, συμπεριλαμβανομένης της επαναχρησιμοποίησης, την προετοιμασία για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση και θα αποτρέπει την στροφή από την υγειονομική ταφή στην αποτέφρωση».

Στο σημείο (6) αναφέρονται τα οφέλη που θα προκύψουν από τη μείωση των ποσοτήτων και των ποσοστών των αποβλήτων που οδηγούνται σε ταφή. Μάλιστα γίνεται αναφορά στα ρεύματα του πλαστικού, του μετάλλου, του χαρτιού, του γυαλιού και των βιολογικών αποβλήτων. Η αναφορά τους ότι πρέπει να εκτρέπονται από την ταφή, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τους σχετικούς στόχους για ξεχωριστή συλλογή τους και ανακύκλωσή τους. Οι ξενοδοχειακές μονάδες, έχουν στοιχεία που μπορούν να πετύχουν με κατάλληλες υποδομές και οργάνωση, σημαντική εκτροπή από την ταφή μέσα από την ξεχωριστή συλλογή αυτών των υλικών.

«Σαφή περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη αναμένεται να προκύψουν από περαιτέρω περιορισμούς της υγειονομικής ταφής, αρχής γενομένης με τις ροές αποβλήτων που υπόκεινται σε χωριστή συλλογή, όπως πλαστικά, μέταλλα, γυαλί, χαρτί και βιολογικά απόβλητα. Η τεχνική, περιβαλλοντική η οικονομική σκοπιμότητα της ανακύκλωσης ή άλλου είδους ανάκτησης των υπολειμματικών αποβλήτων που προέρχονται από χωριστά συλλεγόμενα απόβλητα θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εφαρμογή των εν λόγω περιορισμών για την υγειονομική ταφή».

Στο σημείο (7) γίνεται αναφορά για τα τη σπουδαιότητα τα βιοαποδομήσιμα απόβλητα να μην οδηγούνται σε χώρους υγειονομικής ταφής, διότι αυτό δημιουργεί σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, όπως εκπομπές αερίου του θερμοκηπίου, ρύπανση υδάτων, υπεδάφους κ.α.

«Τα βιοαποδομήσιμα αστικά απόβλητα αντιπροσωπεύουν μεγάλο ποσοστό των αστικών αποβλήτων. Η υγειονομική ταφή των βιοαποδομήσιμων συνεπάγεται σημαντικές δυσμενείς συνέπειες για το περιβάλλον όσον αφορά τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και την ρύπανση των επιφανειακών υδάτων, των υπόγειων υδάτων, του εδάφους και του αέρα. Μολονότι η οδηγία 1999/31/EK ορίζει ήδη στόχους εκτροπής από τους χώρους

υγειονομικής ταφής των βιοαποδομήσιμων αποβλήτων, είναι σκόπιμο να τεθούν σε εφαρμογή περαιτέρω περιορισμοί για την υγειονομική ταφή των από δομήσιμων αποβλήτων που έχουν συλλεχθεί χωριστά για ανακύκλωση σύμφωνα με την οδηγία 2008/98/EK».

Το σημείο (8) είναι ακόμα πιο προωθημένο. Αναφέρεται σε απαγόρευση να οδηγούνται σε ταφή απόβλητα τα οποία μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν, να ανακυκλωθούν ή μπορεί να παράγουν ενέργεια. Ο ξενοδοχειακός κλάδος εκτός από τη σημαντική παραγωγή βιοαποδομήσιμων αποβλήτων που έχει, παράγει απόβλητα που μπορούν να ανακυκλωθούν, άρα η συγκεκριμένη πρόβλεψη τον αφορά ιδιαίτερα.

«Προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων, θα πρέπει να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή, από το 2030, περιορισμών στην υγειονομική ταφή για όλα τα απόβλητα που είναι κατάλληλα για να ανακύκλωση ή ανάκτηση άλλων υλικών ή ενέργειας. Οι εν λόγω περιορισμοί δεν θα πρέπει να ισχύουν όταν μπορεί να καταδειχθεί ότι τα απόβλητα δεν είναι κατάλληλα για ανακύκλωση ή άλλη ανάκτηση και ότι υγειονομική ταφή θα αποφέρει τα βέλτιστα συνολικά περιβαλλοντικά αποτελέσματα, σύμφωνα με την ιεράρχηση των αποβλήτων που προβλέπεται στην οδηγία 2008/98/EK».

Το σημείο (9) επισημαίνει την υστέρηση κρατών μελών για την ανάπτυξη των υποδομών διαχείρισης αποβλήτων. Σε επίπεδο κεντρικών υποδομών η χώρα προχωρά στη δημιουργία τους με πόρους του ΕΣΠΑ, όμως όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, ο ξενοδοχειακός κλάδος έχει τη δυνατότητα να επενδύσει σε υποδομές διαχείρισης αποβλήτων, κυρίως στην ξεχωριστή συλλογή, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις και στη διαχείριση των βιοαποβλήτων, προκειμένου στον κλάδο του να καλύψει μέρος από αυτό το κενό.

«Πολλά κράτη μέλη δεν έχουν ακόμη αναπτύξει πλήρως την αναγκαία υποδομή διαχείρισης αποβλήτων. Ο καθορισμός στόχων για την μείωση της υγειονομικής ταφής θα απαιτήσει σοβαρές αλλαγές στη διαχείριση των αποβλήτων σε πολλά κράτη μέλη και θα διευκολύνει περαιτέρω την χωριστή συλλογή, την διαλογή και την ανακύκλωση των αποβλήτων και την αποφυγή του εγκλωβισμού των ανακυκλώσιμων υλών στο κατώτερο επίπεδο της ιεράρχησης των αποβλήτων».

Τέλος κλείνοντας την αναφορά μας στην οδηγία για τη μείωση της υγειονομικής ταφής, παραθέτουμε το άρθρο 15^α το οποίο αναφέρονται και οικονομικά μέτρα και κίνητρα για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Το άρθρο 15^α, αναφέρει:

«Προκειμένου να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στην παρούσα οδηγία, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν οικονομικά μέσα και άλλα μέτρα παροχής κινήτρων για την εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων. Στα εν λόγω μέσα και μέτρα

μπορεί να περιλαμβάνονται εκείνα που αναφέρονται στο παράρτημα IVα της οδηγίας 2008/98/EK ή αλλά κατάλληλα μέσα και μέτρα».

Τα δύο πρώτα μέτρα που αναφέρονται στο παράρτημα IVα της οδηγίας 2008/98 (που ουσιαστικά τροποποιήθηκε από την 2018/851) είναι:

- 1. Τέλη και περιορισμοί για την υγειονομική ταφή και αποτέφρωση των αποβλήτων που παρέχουν κίνητρα για την πρόληψη και την ανακύκλωση και διατηρούν την υγειονομική ταφή ως την λιγότερο προτιμώμενη επιλογή για τη διαχείριση των αποβλήτων*
- 2. Προγράμματα «πληρώνω όσο πετάω», που χρεώνουν τους παραγωγούς αποβλήτων με βάση την πραγματική ποσότητα των παραγόμενων αποβλήτων και προσφέρουν κίνητρα για διαχωρισμό στην πηγή των ανακυκλώσιμων αποβλήτων και για τη μείωση των μεικτών αποβλήτων.*

Η ταφή αποβλήτων σήμερα είναι η απλούστερη μέθοδος και είναι μια σχετικά φθηνή διαδικασία. Λόγω του χαμηλού της κόστους, μέχρι σήμερα επικρατούσε. Όμως με την επιβολή «τέλους ταφής» για τα απόβλητα που οδηγούνται σε ταφή, καθίσταται δαπανηρή και σε λίγα χρόνια δεν αποκλείουμε να καταστεί και οικονομικά ασύμφορη.

Οδηγία 2018/852

Η τρίτη και τελευταία οδηγία της ΕΕ που θα κάνουμε αναφορά, είναι η οδηγία 2018/852 που ρυθμίζει τα ζητήματα που αφορούν την ανακύκλωση συσκευασιών, θέτοντας συγκεκριμένα ποσοστά ανακύκλωσης για κάθε υλικό συσκευασίας. Και αυτή η οδηγία, τροποποιεί άρθρα προηγούμενης οδηγίας για το ίδιο θέμα, της 94/62. Όπως κάναμε και στις δύο προηγούμενες, αναφερόμαστε σε κάποια σημαντικά κατά τη γνώμη μας στοιχεία που αναφέρονται στο σκεπτικό της οδηγίας, τα οποία εκτίμησε ο ευρωπαϊός νομοθέτης ώστε να προχωρήσει στη θέσπισή της.

Στο σημείο (1), λόγω του αντικειμένου της οδηγίας, δηλαδή τα υλικά συσκευασίας, γίνεται αναφορά στα περιβαλλοντικά ζητήματα, αλλά εντονότερα στα ζητήματα εξασφάλισης και αποδοτικής χρήσης των πόρων, αλλά και στη μείωση της εξάρτησης της ένωσης από εισαγόμενους πόρους. Συγκεκριμένα αναφέρεται:

«Η διαχείριση των αποβλήτων στην Ένωση θα πρέπει να βελτιωθεί με στόχο την προστασία, την διατήρηση και την βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, την προστασία της υγείας του ανθρώπου, την εξασφάλιση της είναι της, αποδοτικής και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων, την προαγωγή των αρχών της κυκλικής οικονομίας, την προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, την μείωση της εξάρτησης της ένωσης από εισαγόμενους πόρους,

τη δημιουργία νέων οικονομικών ευκαιριών και την συμβολή σε μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα. Η αποδοτικότερη χρήση των πόρων θα αποφέρει επίσης σημαντική καθαρή εξοικονόμηση για τις επιχειρήσεις, τις δημόσιες αρχές και τους καταναλωτές στην ένωση, μειώνοντας ταυτόχρονα τις συνολικές ετήσιες εκπομπές αερίων θερμοκηπίου».

Στο σημείο (4), γίνεται αναφορά στην πρόληψη και στην επαναχρησιμοποίηση των συσκευασιών, αντικείμενο της οδηγίας. Όπως θα αναφερθούμε και στη συνέχεια, ο ξενοδοχειακός κλάδος πρέπει να τύχει της ενθάρρυνσης που αναφέρει η οδηγία, διότι μπορεί στα ζητήματα αυτά να υλοποιήσει αποτελεσματικά ένα σχέδιο που θα μειώσει τα απόβλητα συσκευασιών, αυξάνοντας την επαναχρησιμοποίησή τους, αλλά και στα λοιπά που θα απορρίπτονται, θα μπορεί να επιτύχει σημαντικά ποσοστά ανακύκλωσης. Η οδηγία αναφέρει:

«Η πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων αποτελεί τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο για τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και την μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αποβλήτων. Είναι, συνεπώς, σημαντικό να λάβουν τα κράτη μέλη κατάλληλα μέτρα ώστε να ενθαρρύνουν την αύξηση του μεριδίου των επαναχρησιμοποιήσιμο συσκευασιών που διατίθενται στην αγορά και την επαναχρησιμοποίηση των συσκευασιών».

Στο σημείο (6) γίνεται αναφορά και σε αυτή την οδηγία για παροχή κινήτρων, ένα θέμα που έχει αναλυθεί επαρκώς και στις προηγούμενες οδηγίες. Ενδιαφέρον είναι ότι παράλληλα με τα κίνητρα, γίνεται αναφορά στην ευαισθητοποίηση των πολιτών κάτι που σε επίπεδο ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, είναι πρόσφορο να υπάρξει. Ειδικότερα για τα κίνητρα και τα οικονομικά μέσα που δίνεται κατεύθυνση να υπάρξουν για τα απόβλητα των συσκευασιών αναφέρεται:

«Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν επαρκή κίνητρα, περιλαμβανομένων οικονομικών μέσων και άλλων μέτρων, για την εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των συσκευασιών και των απορριμμάτων συσκευασίας υπό την οπτική του κύκλου ζωής, λαμβάνοντας υπόψη, ανάλογα με την περίπτωση, τα οφέλη από την χρήση υλικών βιολογικής προέλευσης και υλικών που είναι κατάλληλη για πολλαπλές ανακυκλώσεις. Η λήψη μέτρων για την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τα οφέλη που προκύπτουν από τις συσκευασίες που έχουν κατασκευαστεί από ανακυκλωμένα υλικά μπορεί να συμβάλει στην επέκταση του κλάδου της ανακύκλωσης για τα απορρίμματα συσκευασίας. Εάν είναι απαραίτητη η χρήση συσκευασιών μιας χρήσης προκειμένου να εξασφαλίζεται η υγιεινή των τροφίμων και υγεία και ασφάλεια των καταναλωτών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν την ανακύκλωση των συσκευασιών αυτών».

Με δεδομένη την ανάγκη χρήσης πρώτων υλών για την παραγωγή των συσκευασιών, στο σημείο (7) γίνεται ευθεία αναφορά για την ανάγκη απεξάρτησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την εισαγωγή πρώτων υλών και την απόκτηση σχετικής επάρκειας για την παραγωγή υλικών συσκευασίας, επάρκεια που θα προκύψει από τη χρήση ανακυκλωμένων συσκευασιών βιολογικής προέλευσης.

«Η προαγωγή μιας βιώσιμης δύο οικονομίας μπορεί να συμβάλλει στη μείωση της εξάρτησης της ένωσης από εισαγόμενες πρώτες ύλες. Η ανακυκλώσιμες συσκευασίες βιολογικής προέλευσης και οι βιοαποδομήσιμες και λιπασματοποιήσιμες συσκευασίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν μία ευκαιρία για την προώθηση ανανεώσιμων πηγών για την παραγωγή συσκευασιών, όταν αυτό αποδεικνύεται επωφελές υπό την οπτική του κύκλου ζωής».

Στο σημείο (8) γίνεται αναφορά για τα απόβλητα συσκευασίας που αρκετές φορές απορρίπτονται στο περιβάλλον, επιβαρύνοντάς το. Στο σημείο αυτό γίνεται ευθεία αναφορά στις επιπτώσεις που αυτή η πρακτική έχει στον τουρισμό.

«Τα απορρίμματα, είτε στις πόλεις είτε στο έδαφος, σε ποταμούς και σε θάλασσες ή αλλού, έχουν άμεσο και έμμεσο αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, στην καλή διαβίωση των πολιτών και στην οικονομία, και το κόστος για τον καθαρισμό τους αποτελεί μία αναγκαία οικονομική επιβάρυνση για την κοινωνία. Ανάμεσα στα συνηθέστερα αντικείμενα που συναντώνται στις παραλίες είναι τα απορρίμματα συσκευασίας, που έχουν μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στο περιβάλλον και επηρεάζουν τον τουρισμό και την αποκομιδή Δημοσίου οφέλους από αυτές τις φυσικές περιοχές. Επιπλέον, η παρουσία απορριμμάτων συσκευασίας στο θαλάσσιο περιβάλλον ανατρέπει τη σειρά προτεραιότητας της ιεράρχησης των αποβλήτων, ιδίως με την αποφυγή επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και άλλου είδους ανάκτησης».

Το σημείο (17) αναφέρει ότι η επεξεργασία των βιοαποδομήσιμων αποβλήτων συσκευασίας, λογίζεται στο ποσοστό ανακύκλωσης για την επίτευξη των στόχων της οδηγίας, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 6 αυτής. Ο κλάδος των ξενοδοχείων μπορεί να οδηγηθεί στη χρήση τέτοιων προϊόντων, όπως θα παρουσιαστεί στη συνέχεια. Συγκεκριμένα αναφέρεται:

«Όταν ο υπολογισμός των ποσοστών ανακύκλωσης εφαρμόζεται στην αερόβια ή αναερόβια επεξεργασία βιοαποδομήσιμων απορριμμάτων συσκευασίας, οι ποσότητες απορριμμάτων που υφίστανται αερόβια ή αναερόβια επεξεργασία μπορούν να λογίζονται ως ανακυκλωμένες, με την προϋπόθεση το προϊόν της επεξεργασίας αυτής να προορίζεται για τη χρήση ως ανακυκλωμένο προϊόν, υλικό ή ουσία. Ενώ το προϊόν τέτοιου είδους επεξεργασίας είναι συνήθως κομπόστ ή χώνευμα, μπορούν επίσης να λαμβάνονται υπόψη άλλα προϊόντα, με την προϋπόθεση να περιέχουν συγκρίσιμες ποσότητες ανακυκλωμένου

περιεχομένου σε σχέση με την ποσότητα των επεξεργασμένων βιοαποδομήσιμα απορριμμάτων συσκευασίας».

Το σημείο (17) επισημαίνει την ευθύνη των παραγωγών προϊόντων συσκευασίας να δημιουργήσουν υποδομές για τη συλλογή και την ανακύκλωσή τους. Έτσι η οδηγία σαφώς δείχνει το δρόμο αλλαγής των παραγωγικών προτύπων από τους παραγωγούς. Κατά τη γνώμη μας ο ξενοδοχειακός κλάδος έχει την ισχύ και την αγοραστική δύναμη να οδηγήσει τους παραγωγούς για τα προϊόντα που αφορούν τα ξενοδοχεία, σε συσκευασίας φιλικότερες στο περιβάλλον, που μπορούν ευκολότερα να ανακυκλωθούν και να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα με βάση την ιεράρχηση των αποβλήτων. Συγκεκριμένα η οδηγία αναφέρει:

«Δεδομένου ότι η ποσότητα και το είδος της συσκευασίας που χρησιμοποιείται εξαρτάται από επιλογές του παραγωγού μάλλον παρά του καταναλωτή, θα πρέπει να θεσπιστούν προγράμματα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού. Αποτελεσματικά προγράμματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού μπορεί να έχουν θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο μέσω της μείωσης της παραγωγής απορριμμάτων συσκευασίας και της αύξησης της χωριστής συλλογής και ανακύκλωσης. Παρότι στα περισσότερα κράτη μέλη υπάρχουν ήδη προγράμματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού για τις συσκευασίες, υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις όσον αφορά τον τρόπο σύστασης τους, την αποτελεσματικότητά τους και την έκταση της ευθύνης των παραγωγών. Οι κανόνες σχετικά με την διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού όπως ορίζονται στην οδηγία 2008/98/EK θα πρέπει συνεπώς να εφαρμόζονται στα προγράμματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού για τους παραγωγούς συσκευασίας».

Στη συνέχεια παρατίθενται τα βασικά άρθρα που άλλαξε τη οδηγία 852 για τις συσκευασίες.

Ιδιαίτερη σημασία έχει ότι προχώρησε στο άρθρο 3, στην προσθήκη ορισμών που αφορούν την επαναχρησιμοποίηση ως εξής:

««επαναχρησιμοποιήσιμη συσκευασία»: συσκευασία που έχει μελετηθεί, σχεδιαστεί και τοποθετηθεί στην αγορά προκειμένου να εκπληρώσει κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής της πολλαπλές διαδρομές ή επαναλαμβανόμενες χρήσεις με την επαναπλήρωση ή την επαναχρησιμοποίησή της για τον ίδιο σκοπό για τον οποίο μελετήθηκε».

Επίσης η τροποποίηση των άρθρων 4 και 5 που αφορά την επαναχρησιμοποίηση, έχει σημασία για το αντικείμενο της παρούσας εργασίας, διότι όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, οι ξενοδοχειακές μονάδες μπορεί να αναπτύξουν ιδιαίτερη δραστηριότητα στον τομέα αυτό, με στόχο να μειώσουν τα απόβλητά τους. Η τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 4 έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, παράλληλα με τα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο εννέα, εφαρμόζονται κι άλλα προληπτικά μέτρα για την πρόληψη της παραγωγής απορριμμάτων συσκευασίας και την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των συσκευασιών.

Αυτά τα άλλα προληπτικά μέτρα μπορούν να συνίστανται σε εθνικά προγράμματα, κίνητρα μέσω προγραμμάτων διευρυμένης ευθύνη του παραγωγού προκειμένου να ελαχιστοποιείται η περιβαλλοντική επίπτωση της συσκευασίας, οι παρεμφερείς δράσεις οι οποίες υιοθετούνται, εφόσον χρειάζεται, σε συνεννόηση με τους οικονομικούς παράγοντες, της οργάνωσης καταναλωτών και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, και σχεδιάζονται έτσι ώστε να συγκεντρωθούν και να αξιοποιούν τις πολλαπλές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται εντός των κρατών μελών όσον αφορά την πρόληψη.

Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν οικονομικά μέσα και άλλα μέτρα, με σκοπό την παροχή κινήτρων για την εφαρμογή της ιεράρχησης των αποβλήτων, όπως εκείνα που αναφέρονται στο παράρτημα IVα της οδηγίας 2008 / 98 / ΕΚ η αλλά κατάλληλα μέσα και μέτρα.»

Και η τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 5 που αναφέρεται στα μέτρα που υποχρεούνται να λάβουν τα κράτη μέλη για να προωθήσουν την επαναχρησιμοποίηση, έχει ως εξής:

«1. Σύμφωνα με την ιεράρχηση των αποβλήτων που ορίζεται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2008/98/ΕΚ, τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την αύξηση του ποσοστού επαναχρησιμοποιήσιμων συσκευασιών που διατίθενται στην αγορά και των συστημάτων επαναχρησιμοποίησης των συσκευασιών κατά τρόπο αβλαβή για το περιβάλλον και σε συμμόρφωση προς την συνθήκη, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η υγιεινή η ασφάλεια των καταναλωτών. Τα μέτρα αυτά είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων τα εξής:

α) τη χρήση προγραμμάτων παρακράτησης ποσού έναντι επιστροφής

β) τον ορισμό ποσοτικών η ποιοτικών στόχων

γ) τη χρήση οικονομικών κινήτρων

δ) τον ορισμό ελάχιστου ποσοστού επαναχρησιμοποιήσιμων συσκευασιών που διατίθενται στην αγορά για κάθε έτος για κάθε πρωί συσκευασίας».

Φυσικά η κυριότερη αλλαγή που φέρνει για τα υλικά συσκευασίας της οδηγία 852, είναι οι στόχοι για τα ποσοστά ανακύκλωσης των απορριμμάτων συσκευασίας, είτε συνολικά, είτε ανά ρεύμα. Οι στόχοι αυτοί τίθενται με την τροποποίηση του άρθρου 6 της οδηγίας και είναι:

Τουλάχιστον 65% κατά βάρος του συνόλου των απορριμμάτων συσκευασίας θα ανακυκλώνεται το αργότερο ως τις 31 Δεκεμβρίου 2025. Το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 70% μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2030.

Σε ότι αφορά τα επιμέρους συγκεκριμένα υλικά που περιέχονται στα απόβλητα συσκευασίας, οι στόχοι κατά βάρος στο τέλος του 2025 και στο τέλος του 2030, έχουν ως εξής:

Υλικό	2025	2030
Πλαστικά	50%	55%
Ξύλο	25%	30%
Σιδηρούχα μέταλλα	70%	80%
Αλουμίνιο	50%	60%
Γυαλί	70%	75%
Χαρτί και Χαρτόνι	75%	85%

Η οδηγία σχετικά με την οργάνωση των συστημάτων επιστροφής, συλλογής και ανάκτησης αναφέρει στο άρθρο 7 τα ακόλουθα, τα οποία δείχνουν την κατεύθυνση ώστε τα απόβλητα συσκευασίας να καλυφθούν στο σύνολό τους από προγράμματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού.

1. Για να επιτύχουν τους στόχους που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι καθιερώνονται συστήματα προκειμένου να επιτυγχάνεται:

α) Η επιστροφή και / ή η συλλογή χρησιμοποιημένων συσκευασιών και / ή απορριμμάτων συσκευασίας από τον καταναλωτή, από άλλον τελικό χρήστη ή από το ρεύμα των απορριμμάτων, προκειμένου αυτά να διοχετεύονται προς τις πλέον ενδεδειγμένες εναλλακτικές λύσεις διαχείρισης απορριμμάτων

β) Η επαναχρησιμοποίηση ή η ανάκτηση, συμπεριλαμβανομένης της ανακύκλωσης, των συλλεγόμενων συσκευασιών και / ή απορριμμάτων της συσκευασίας.

Τα εν λόγω συστήματα επιτρέπουν τη συμμετοχή των οικονομικών παραγόντων των σχετικών τομέων και την συμμετοχή των αρμοδίων δημοσίων αρχών. Τα συστήματα αυτά εφαρμόζονται επίσης για τα εισαγόμενα προϊόντα, υπό συνθήκες που δεν εισάγουν

διακρίσεις, συμπεριλαμβανομένων των λεπτομερειών που ισχύουν και των τυχών τελών που επιβάλλονται για την πρόσβαση στα συστήματα, και σχεδιάζονται κατά τρόπον ώστε να αποφεύγονται εμπόδια στο εμπόριο ή στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, σε συμμόρφωση προς τη Συνθήκη.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι το αργότερο την 31 Δεκεμβρίου 2024, καθιερώνονται προγράμματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού για όλες τις σκευασίες...»

Η μεταφορά των οδηγιών στο εθνικό δίκαιο πρέπει να γίνει μέχρι της 5^η Ιουλίου 2020. Οι ελληνικές αρχές βρίσκονται σε διαδικασία ενσωμάτωσης των οδηγιών. Πιο συγκεκριμένα ξεκίνησαν τη διαδικασία μεταφοράς τους, τόσο με τη θεσμοθέτηση του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΦΕΚ 185, 29/9/2020), όσο με την προετοιμασία συγκεκριμένου σχεδίου για την ανακύκλωση. Οι σχετικές διατάξεις του νομοσχεδίου έχουν τεθεί σε δημόσια διαβούλευση στο τέλος του 2020 και σύμφωνα με σχετικές ανακοινώσεις του ΥΠΕΝ, το σχετικό σχέδιο νόμου θα κατατεθεί στο Ελληνικό Κοινοβούλιο προς ψήφιση εντός του Μαΐου του 2021.

Εκτός από την νομοθετική πρόβλεψη ενσωμάτωσης των κοινοτικών οδηγιών στο εθνικό δίκαιο, σε ότι αφορά τους σχεδιασμούς για τη διαχείριση των αποβλήτων που το κοινοτικό δίκαιο προβλέπει για κάθε κράτος μέλος, σε εθνικό επίπεδο, υπάρχουν τρία επίπεδα σχεδιασμού στην διαχείριση των αποβλήτων, τα οποία οφείλουν να ακολουθούν τις ευρωπαϊκές οδηγίες.

2.3 Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο Διαχείρισης Αποβλήτων

Οι βασικοί νόμοι σε εθνικό επίπεδο που διέπουν τη διαχείριση αποβλήτων είναι ο Ν.2939/2001, όπως ισχύει σήμερα μετά την τροποποίησή του με το Ν. 4496/2017 και ο Ν.4042/2012, όπως αυτός ισχύει σήμερα. Ουσιαστικά οι νόμοι αυτοί, έχουν ενσωματώσει τις κοινοτικές οδηγίες που ίσχυαν πριν τη θέσπιση των οδηγιών 851 και 852. Δεν αναφερόμαστε περισσότερο σε αυτούς, με δεδομένο ότι οι διατάξεις τους έχουν ουσιαστικά παρουσιαστεί στην κοινοτική νομοθεσία, άρα δεν προσθέτουν τίποτε περισσότερο που μπορεί να έχει ενδιαφέρον για την παρούσα εργασία μας.

Οι ανωτέρω νόμοι πρόκειται να αναθεωρηθούν ριζικά με το νέο σχέδιο νόμου για την ανακύκλωση, που επεξεργάζεται το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μέσα από το οποίο θα υπάρξει η ενσωμάτωση στην Εθνική Νομοθεσία των κοινοτικών οδηγιών. Το σχέδιο Νόμου έχει τεθεί σε δημόσια διαβούλευση από 19/11 – 4/12/20 (<http://www.opengov.gr/minenv/?p=11440>). Πέρα από την ενσωμάτωση των οδηγιών 2018/851 και 20218/852, υπάρχουν και εθνικά μέτρα για την επίτευξη των στόχων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των οδηγιών, τα βασικότερα των οποίων παραθέτουμε

στη συνέχεια με την επιφύλαξη ότι πρόκειται και σχέδιο νόμου και όχι ακόμα για νόμο που έχει την έγκριση του Κοινοβουλίου:

- 1) Εισάγεται και στην Εθνική νομοθεσία η ιεράρχηση των αποβλήτων σύμφωνα με τις κοινοτικές οδηγίες (άρθρο 4).
- 2) Θεσπίζεται η εφαρμογή του «πληρώνω όσο πετάω» (άρθρο 5).
- 3) Ενισχύονται τα προγράμματα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού (άρθρα 8 και 9) σε νέες δραστηριότητες, όπως στρώματα, έπιπλα, παιχνίδια, αθλητικό υλικό κλπ.
- 4) Προβλέπεται μέχρι 31/12/2023 πρόγραμμα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα (άρθρο 10).
- 5) Προβλέπεται η δημιουργία κέντρων επαναχρησιμοποίησης υλικών για τους δήμους άνω των 20.000 κατοίκων μέχρι το 2023 (άρθρο 11).
- 6) Προβλέπεται το Υπουργείο Περιβάλλοντος να προχωρεί σε δράσεις για την πρόληψη τροφίμων (άρθρα 12 και 13). Μεταξύ άλλων προβλέπεται για ξενοδοχεία άνω των 200 κλινών να εισάγουν σε ετήσια βάση τα παραγόμενα απόβλητα τροφίμων, σε ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΥΠΕΝ.
- 7) Προβλέπονται μέτρα για την αναβάθμιση των ΚΔΑΥ (άρθρο 20).
- 8) Προβλέπονται διευκολύνσεις για τη δημιουργία πράσινων σημείων (άρθρο 26).
- 9) Απαγορεύεται η καταστροφή και η ταφή κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών προϊόντων, προϊόντων καθαρισμού υγιεινής, υποδημάτων, βιβλίων και οικιακών συσκευών (άρθρο 29). Προκρίνεται η δωρεά γι' αυτά.
- 10) Προβλέπεται η επιβολή του τέλους ταφής το οποίο θα κλιμακώνεται μέχρι του ποσού των 35 ευρώ ο τόνος που θάβεται. (άρθρο 32).

2.4 Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων 2020 - 2030

Η ύπαρξη σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων, προβλέπεται από το άρθρο 28 της οδηγίας 2008/98, όπως ισχύει σήμερα μετά την τροποποίησή της με την οδηγία 2018/851.

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες αρχές τους καταρτίζουν σύμφωνα με τα άρθρα 1, 4, 13 και 16, ένα ή περισσότερα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων. Τα σχέδια αυτά καλύπτουν, μόνα τους ή συνδυασμένα, ολόκληρη τη γεωγραφική επικράτεια του οικείου κράτους μένεις

Τα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων περιλαμβάνουν ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης όσον αφορά τη διαχείριση αποβλήτων στην οικία γεωγραφική οντότητα, καθώς και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη βελτίωση της περιβαλλοντικά υγιούς προετοιμασίας προς επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση και διάθεση των αποβλήτων και αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο το σχέδιο θα υποστηρίζει την υλοποίηση των στόχων και των διατάξεων της παρούσας οδηγίας.

Σύμφωνα με την παραπάνω υποχρέωση, οι ελληνικές αρχές στο άρθρο 83 του Ν. 4685/20, καθόρισαν τον τρόπο και τις αρμόδιες αρχές για τη κατάρτιση των συγκεκριμένων σχεδίων.

Έτσι σε Εθνικό Επίπεδο έχουμε το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) που συντάσσεται με ευθύνη του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Το ΕΣΔΑ που είναι σε ισχύ, εγκρίθηκε, όπως προβλέπει η νομοθεσία, με την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 39/31-8-2020 και δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ αρ.185/29-9-2020.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η διαχείριση των αποβλήτων γίνεται με το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), που συντάσσουν οι φορείς διαχείρισης αποβλήτων σε περιφερειακό επίπεδο και εγκρίνεται από το περιφερειακό συμβούλιο, ενώ σε τοπικό επίπεδο, σε επίπεδο Δήμου, υπάρχει το Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΤΟΣΔΑ) που εγκρίνεται από το αρμόδιο όργανο του κάθε Δήμου.

Εκτός από αυτό το σχεδιασμό, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να δώσουν έμφαση και στην πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, σύμφωνα με την πρώτη δράση της ιεράρχησης της διαχείρισης των αποβλήτων. Έτσι με το άρθρο 29 της οδηγίας 2008/98, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2018/851, θεσπίζονται προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων:

«1. Τα κράτη μέλη εκπονούν προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων στα οποία περιλαμβάνονται κατ' ελάχιστο τα μέτρα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων που καθορίζονται στο άρθρο εννιά παράγραφος 1, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 4.

Τα προγράμματα αυτά ενσωματώνονται στα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων που απαιτούνται δύναμη του άρθρου 28 ή σε άλλα προγράμματα περιβαλλοντικής πολιτικής, ανάλογα με την περίπτωση, η λειτουργούν ως ανεξάρτητα προγράμματα. Στην περίπτωση που ένα τέτοιο πρόγραμμα ενσωματωθεί στο σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων ή στα εν λόγω άλλα προγράμματα, οι στόχοι και τα μέτρα για την πρόληψη της δημιουργίας απόβλητο προσδιορίζονται σαφώς. »

2. Κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων αυτών τα κράτη μέλη κατά περίπτωση περιγράφουν την συμβολή των μέσων και των μέτρων που απαριθμούνται στο παράρτημα IVα στην πρόληψη δημιουργία αποβλήτων και αξιολογούν την χρησιμότητα των παραδειγμάτων των μέτρων που αναφέρονται στο παράρτημα IV ή άλλων ενδεδειγμένων μέτρων. Τα προγράμματα περιγράφουν επίσης τα υφιστάμενα μέτρα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και τη συμβολή τους στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων

2^α. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν ειδικά προγράμματα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων τροφίμων στο πλαίσιο των προγραμμάτων τους για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο.

Ο στόχος και τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στηρίξει τις σχέσεις μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με την παραγωγή αποβλήτων

Βλέπουμε σε σχέση με την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, ότι η ευρωπαϊκή οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα, δίνει έμφαση στην πρόληψη δημιουργία αποβλήτων γενικά, αφού άλλωστε είναι η πρώτη δράση διαχείρισης αποβλήτων σύμφωνα με τη σχετική ιεράρχηση, αλλά ειδικότερα δίνει έμφαση στην ύπαρξη σχεδίου για την πρόληψη αποβλήτων τροφίμων ειδικότερα.

2.5 Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας αποβλήτων 2021 - 2030

Το Σχέδιο Πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων για τη χώρα μας, έχει τεθεί σε δημόσια διαβούλευση και αναμένεται να εγκριθεί, όπως προβλέπεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, σύντομα. Σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση την οποία καλείται να διαχειριστεί, επισημαίνεται η 4^η χειρότερη θέση της χώρας μας στην ΕΕ, στη σπατάλη τροφίμων. Το σχέδιο περιλαμβάνει γενικούς οριζόντιους ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους, καθώς και αντίστοιχους ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους στα κύρια ρεύματα αποβλήτων. Οι συγκεκριμένοι στόχοι για κάθε ρεύμα αποβλήτων, θα τεθούν με ΚΥΑ.

Εκτός από το κύριο ρεύμα αποβλήτων που είναι τα τρόφιμα, το σχέδιο αναφέρεται σε δράσεις για τη μείωση των αποβλήτων κυρίως στα ακόλουθα ρεύματα προτεραιότητας:

- Χαρτί/ Χαρτόνι
- Υλικά/ Απόβλητα Συσκευασίας
- Ειδικές Κατηγορίες Πλαστικών Προϊόντων, όπως πλαστικά μιας χρήσεως
- Απόβλητα Ηλεκτρικού Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού οικιακής προέλευσης
- Ειδικές Κατηγορίες Αστικών Αποβλήτων, όπως κλωστοϋφαντουργίας, ογκώδη, έπιπλα
- Βιομηχανικά Απόβλητα
- Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων

Οι κύριοι γενικοί οριζόντιοι ποιοτικοί στόχοι είναι:

- Προαγωγή της αντίληψης ότι τα απόβλητα αποτελούν πόρους προς αξιοποίηση στο ευρύτερο πλαίσιο της Κυκλικής Οικονομίας, με ιδιαίτερη έμφαση στα πλαστικά προϊόντα μίας χρήσης, καθώς και στα τρόφιμα.
- Ανάπτυξη και προώθηση μιας νέας βιομηχανικής στρατηγικής για την ενθάρρυνση της κυκλικότητας στην παραγωγική διαδικασία και προώθηση της βιομηχανικής συμβίωσης με ενδυνάμωση της συνέργειας μεταξύ βιομηχανιών για την ανταλλαγή και συνεπεξεργασία αποβλήτων.
- Ενίσχυση των δράσεων πρόληψης-αποφυγής δημιουργίας αποβλήτων μέσω ολοκληρωμένης και συστηματικής καμπάνιας ευαισθητοποίησης των πολιτών για τη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής συμμετοχής.

Σε ότι αφορά τα απόβλητα τροφίμων που είναι η κύρια υποομάδα των Αστικών Στερεών Αποβλήτων και η μείωση σε αυτά θα έχει ουσιαστική επίδραση στο σύνολο των παραγόμενων αποβλήτων, ο ποσοτικός στόχος που τίθεται είναι ο στόχος του ΟΗΕ, δηλαδή η μείωση του 50% του κατά κεφαλήν αποβλήτων τροφίμων στο επίπεδο της λιανικής πώλησης και του καταναλωτή. Οι βασικοί πυλώνες μέτρων που θεσπίζει το πρόγραμμα για τα απόβλητα τροφίμων είναι οι εξής:

- 1) Βελτίωση της γνώσης σχετικά με την παραγωγή αποβλήτων τροφίμων
- 2) Υποστήριξη της δωρεάς τροφίμων για ανθρώπινη κατανάλωση
- 3) Προώθηση της μείωσης αποβλήτων τροφίμων στον πρωτογενή τομέα
- 4) Ενεργοποίηση των κλάδων επεξεργασίας – μεταποίησης και εμπορίου τροφίμων για τη μείωση αποβλήτων τροφίμων
- 5) Εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στον κλάδο εστίασης και συναφών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των κυλικείων, για τη μείωση των αποβλήτων τροφίμων
- 6) Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των νοικοκυριών και της εστίασης για την αλλαγή συμπεριφοράς στην κατανάλωση και τη διαχείριση τροφίμων.

Για τα απόβλητα συσκευασίας, πρωταρχικός στόχος είναι η πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων συσκευασιών για την εξάλειψη ή ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των συσκευασιών και για την αποτροπή της εξάντλησης πόρους που αυτές επιφέρουν. Ενδεικτικά παραδείγματα είναι:

- η προώθηση της αγοράς χύδην προϊόντων έναντι των συσκευασμένων
- η προώθηση συστημάτων διανομής ποτών που παράγουν λίγα απόβλητα συσκευασίας (επιστρεφόμενη συσκευασία, επαναχρησιμοποιήσιμα ποτήρια, φιάλες κ.λπ.).

- η προώθηση της σήμανσης για την ανάδειξη φιλικών προς το περιβάλλον συσκευασιών.
- η παροχή κινήτρων σε παραγωγούς και διανομείς, για την εφαρμογή του οικολογικού σχεδιασμού σε όλη την αλυσίδα παραγωγής/ διανομής προϊόντων συσκευασίας.

Ειδικά για τις πλαστικές σακούλες μεταφοράς, προτείνονται μέτρα που στοχεύουν σε δραστική μείωσή τους, όπως:

- πιθανή απαγόρευση της απαγόρευσης χρήσης στο λιανικό εμπόριο.
- φορολογικές ελαφρύνσεις επιχειρήσεων ή συσχέτιση δημοτικών τελών με την μη πώληση πλαστικών σακουλών.
- αντικατάστασή των σακουλών μεταφοράς με βιοαποικοδομήσιμες.
- προώθηση της επαναχρησιμοποίησης, με τη χρήση σακουλών πολλαπλών χρήσεων.
- κατάρτιση ειδικών κλαδικών σχεδίων για ουσιαστικό περιορισμό της πλαστικής σακούλας.

Για τα πλαστικά προϊόντα αποβλήτων, σημειώνεται ότι βασικό τμήμα της πρόληψης και μάλιστα ουσιαστικό, είναι οι διατάξεις του Ν. 4736/2020, περί απαγόρευσης διάθεσης στην αγοράς μιας σειράς από πλαστικά μιας χρήσης. Επίσης βασικός στόχος πρόληψης είναι η περαιτέρω μείωση στην πηγή και πρόληψη δημιουργίας σχετικών αποβλήτων και η μετάβαση σε βιώσιμα μοντέλα καταναλωτικής συμπεριφοράς, πχ στροφή των καταναλωτών σε επαναχρησιμοποιήσιμα ή επαναγεμιζόμενα σκεύη, εθελοντικές συμφωνίες στον τομέα της εστίασης και των ξενοδοχείων, κλπ.

Για το χαρτί, που αποτελεί κι αυτό σημαντικό τμήμα αποβλήτων συνολικά, ο κύριος στόχος είναι η μείωση της κατανάλωσης χαρτιού, μέσω της υιοθέτησης μιας περισσότερο περιβαλλοντικής συμπεριφοράς αναφορικά με τη χρήση και την κατανάλωσή του, υιοθετώντας πρακτικές μείωσης και επαναχρησιμοποίησής του. Στόχος μια οικολογικά υπεύθυνη κατανάλωση χαρτιού από επιχειρήσεις (π.χ. μείωση έντυπου διαφημιστικού υλικού) και νοικοκυριά (π.χ. ηλεκτρονική αλληλογραφία), την ενθάρρυνση της επαναχρησιμοποίησης και της μείωσης της κατανάλωσης (πχ εκτυπώσεις διπλής όψευς, ηλεκτρονικοί λογαριασμοί ΔΕΚΟ).

Ενδεικτικά παραδείγματα μέτρων κατά το σχέδιο πρόληψης αποτελούν:

- η ψηφιοποίηση των συναλλαγών και η χρήση εργαλείων πληροφορικής, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις να συναλλάσσονται με ηλεκτρονικό τρόπο
- η συνεργασία με το διαφημιστικό τομέα για τη μείωση του έντυπου διαφημιστικού υλικού

- η χρήση του αυτοκόλλητου "Διακοπή διαφήμισης" από νοικοκυριά που δεν επιθυμούν να λαμβάνουν πλέον έντυπες διαφημίσεις
- η ενθάρρυνση της ηλεκτρονικής αποστολής τιμολογίων προμηθευτών

Για τα απόβλητα ηλεκτρικού ηλεκτρονικού εξοπλισμού, ο κύριος στόχος πρόληψης είναι η υλοποίηση στην πράξη του **δικαιώματος στην επισκευή** και του **δικαιώματος στην αναβάθμιση**, μέσω της επιδιόρθωσης και επαναχρησιμοποίησης του ηλεκτρικού/ηλεκτρονικού εξοπλισμού και ενδεικτικά μέτρα που προτείνονται είναι:

- Προώθηση κέντρων επιδιόρθωσης ηλεκτρικού, ηλεκτρονικού εξοπλισμού σε όλη την επικράτεια.
- Δημιουργία δικτύων ανταλλαγής/ πώλησης μεταχειρισμένων και ενθάρρυνση προμηθειών μεταχειρισμένων προϊόντων σε δημόσιες/ ιδιωτικές συμβάσεις.

Ο κύριος στόχος πρόληψης για το ρεύμα των Κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, είναι η ενίσχυση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας στον τομέα, παράλληλα με την παροχή ώθησης στην αγορά για βιώσιμα και κυκλικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς επαναχρησιμοποίησης προϊόντων, της αντιμετώπισης της γρήγορης μόδας και της προώθησης νέων επιχειρηματικών μοντέλων. Προτείνονται δράσεις:

- ενίσχυσης του υπάρχοντος δικτύου συλλογής, ανακατασκευής και εμπορίας μεταχειρισμένων επίπλων και δημιουργία Κέντρων Δημιουργικής Επαναχρησιμοποίησης Υλικών που θα υποδέχονται κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.
- δωρεάν προσφορά σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, μεταχειρισμένων ενδυμάτων και λευκών ειδών που ικανοποιούν τα κριτήρια ποιότητας, σε συνεργασία με τις δημοτικές αρχές, τα κοινωνικά παντοπωλεία ή άλλους οργανισμούς.

Ο κύριος στόχος πρόληψης για τα έπιπλα είναι η μείωση των σχετικών αποβλήτων στην πηγή, μέσω της συστηματικής επιδιόρθωσης και ανακατασκευής και μέσω της δημιουργίας κατάλληλων διαύλων, πλατφορμών, κοινωνικών δικτύων και αγορών για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησής τους μέσα από τα κέντρα επαναχρησιμοποίησης υλικών. Τα μέτρα θα περιλαμβάνουν και δράσεις για την προώθηση των επιδιορθωμένων / ανακατασκευασμένων επίπλων κατά προτεραιότητα, σε δράσεις με ισχυρό κοινωνικό αποτύπωμα (δωρεές σε χώρους φιλοξενίας και περίθαλψης, σε ευπαθείς ομάδες, κλπ.), ενώ σημαντικό ρόλο καλούνται να διαδραματίσουν τα αντίστοιχα συστήματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού που θα εγκριθούν, σε συνεργασία με τους ΟΤΑ και τις ΜΚΟ, για την αξιοποίηση της

ανακατασκευής μεταχειρισμένων επίπλων με το βέλτιστο δυνατό κοινωνικό αντίκτυπο.

Το σχέδιο περιλαμβάνει και ειδικό κεφάλαιο για τον τουρισμό που συνοπτικά αναφέρει για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, τα ακόλουθα:

- Εφαρμογή του τέλους ταφής, ως του σημαντικότερου εργαλείου για την εφαρμογή στην πράξη της αρχής της ιεράρχησης των μεθόδων διαχείρισης και με ουσιαστικό αντίκτυπο, τόσο για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης/ ανακύκλωσης, αλλά και ως κινήτρου για την ενθάρρυνση της πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων στην πηγή.
- Καθορισμός αντιπροσωπευτικών δεικτών που θα διασφαλίζουν τη συνεχή και αξιόπιστη παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης των μέτρων πρόληψης και της διαδικασίας μετάβασης προς μια κυκλική οικονομία - Σύσταση εθνικού παρατηρητηρίου κυκλικής οικονομίας.
- Αναβάθμιση του Ηλεκτρονικού Μητρώου Αποβλήτων, με συμπερίληψη και νέων υπόχρεων να δηλώνουν τα απόβλητα που παράγουν και παράλληλη προώθηση της ψηφιοποίησης με διαρκή αναβάθμιση και πρόβλεψη διαλειτουργικότητας μεταξύ όλων των ηλεκτρονικών μητρώων και βάσεων δεδομένων με στόχο τη βελτίωση της πληρότητας αλλά και της αξιοπιστίας των δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων και Τουρισμός

3.1 Σύντομη αναφορά στη διαχείριση αποβλήτων του Τουρισμού, που περιλαμβάνεται στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων

Στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) που θεσμοθετήθηκε το 2020, υπάρχει ειδικό κεφάλαιο για τον τουρισμό, κάτι το οποίο δεν υπήρχε μέχρι σήμερα. Αυτό έχει τη σημασία του, γιατί αναγνωρίζεται και μάλιστα ποσοτικοποιείται, η συμβολή των τουριστικών ροών στη διαχείριση των αποβλήτων.

Σύμφωνα με το ΕΣΔΑ, ο κλάδος του τουρισμού έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που επιτρέπουν τη διακριτή αντιμετώπιση της διαχείρισης των αποβλήτων με στόχο την αποτροπή της δημιουργίας τους, την αύξηση της αξιοποίησής τους και τη συνακόλουθη μείωση των επιπτώσεών τους.

Ο ΕΣΔΑ αφορά την περίοδο 2020 – 2030 και για την περίοδο αυτή κάνει μια εκτίμηση της εξέλιξης των αποβλήτων στη χώρα, έχοντας ως δεδομένα τα στοιχεία του 2018, ως εκτίμηση το 2020 και κάνοντας πρόβλεψη για το 2025 και 2030.

Για την εξέλιξη της παραγωγής των αποβλήτων ανά άτομο από τον εποχιακό πληθυσμό, εκτιμήθηκε το ποσό των 1,8 κιλών ΑΣΑ ανά άτομο την ημέρα, σε σχέση με την παραγωγή 1,4 κιλά ΑΣΑ ανά άτομο την ημέρα που έχει η χώρα μας σήμερα. Ο ΕΣΔΑ κρατά το ποσό αυτό σταθερό θεωρώντας ότι η αύξησή του από την αναμενόμενη αύξηση των εισοδημάτων τα επόμενα χρόνια, θα ισοσκελιστεί με τη μείωση που θα προέλθει από την εφαρμογή των προγραμμάτων και σχεδίων πρόληψης παραγωγής αποβλήτων.

Σύμφωνα με τη λογική αυτή, τα στοιχεία στον ΕΣΔΑ για τα παραγόμενα απόβλητα από τις εξωτερικές τουριστικές ροές έχουν ως εξής:

	2018	2019	2020	2025	2030
Συνολική παραγωγή ΑΣΑ χώρας (t)	5.523.809	5.627.158	5.159.212	5.291.081	5.301.499
Παραγόμενα ΑΣΑ λόγω τουριστικών ροών (t)	184.628	194.924	66.274	286.864	395.840
% ΑΣΑ λόγω τουριστικών ροών επί του συνόλου των ΑΣΑ της χώρας	3,30%	3,50%	1,30%	5,40%	7,50%

Σημείωση: Για το έτος 2020, είναι σαφής η επίδραση της πανδημίας του ιού Covid 19, στις αφίξεις τουριστών στη χώρα μας.

Αν στα παραπάνω δεδομένα προστεθούν και τα αντίστοιχα των εσωτερικών τουριστικών ροών, τότε γίνεται αντιληπτό, ότι ο τουριστικός κλάδος συνολικά έχει σήμερα και αναμένεται να έχει στο μέλλον, σημαντική συμμετοχή στη συνολική

παραγωγή των αστικών αποβλήτων στη χώρα, η οποία αναμένεται να φτάσει στο επίπεδο το 7,5% της συνολικής παραγωγής αστικών αποβλήτων το 2030, να είναι αποτέλεσμα του τουρισμού.

Η παραγωγή των στερεών αποβλήτων από τον τουριστικό κλάδο, έχει κάποια χαρακτηριστικά που τα καθιστά ιδιαίτερα. Αυτά σύμφωνα με τον ΕΣΔΑ είναι:

- Είναι χρονικά συγκεντρωμένη (60% των αφίξεων κατά τον ΣΕΤΕ καταγράφεται το 3^ο τρίμηνο του έτους)
- Είναι γεωγραφικά περιορισμένη στις τουριστικές περιοχές της χώρας
- Παράγουν σημαντικές ποσότητες βιοαποβλήτων, οι οποίες είναι συγκεντρωμένες στις ξενοδοχειακές μονάδες και στα καταστήματα εστίασης.
- Πάνω από το 70% των τουριστών της χώρας, προέρχονται από τις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής που έχουν υψηλά εισοδήματα που φέρνουν μεγαλύτερη κατανάλωση, άρα μεγαλύτερα απόβλητα, αλλά ταυτόχρονα προέρχονται από περισσότερο ευαισθητοποιημένες κοινωνίες στην πρόληψη και στην ανακύκλωση και στην αποφυγή της ταφής αποβλήτων.

Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι πέρα από τη συνολικά υψηλή συμμετοχή των τουριστικών ροών στην παραγωγή αποβλήτων, σε επίπεδο τουριστικών προορισμών, κυρίως στις νησιωτικές περιοχές, η επίπτωση είναι πολλαπλάσια δεδομένου ότι η παραγωγή αποβλήτων από τους τουρίστες υπερβαίνει πολλές φορές την παραγωγή από το μόνιμο πληθυσμό. Τα απόβλητα αυτά, καλούνται να τα διαχειριστούν με τις υποδομές τους οι τοπικές αρχές, αλλά και οι ξενοδοχειακές μονάδες, με τρόπο που θα είναι συμβατός με τις ευρωπαϊκές οδηγίες.

Κατά τον ΕΣΔΑ, η παραγωγή αστικών στερεών αποβλήτων λόγω τουριστικών ροών, αποτελεί γόνιμο πεδίο εφαρμογής δράσεων πρόληψης, ανακύκλωσης και ανάκτησης. Έτσι ο ΕΣΔΑ αναφέρει προτεινόμενες δράσεις για τη διαχείρισή τους, με στόχο τη συμβολή του φορέων τουρισμού στην για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΔΑ.

Η κυριότερη από αυτές κατά τη γνώμη μας, είναι η εφαρμογή της αρχής, «πληρώνω όσο πετάω», για τα απόβλητα των ξενοδοχειακών μονάδων.

Επιγραμματικά οι σημαντικότερες από τις υπόλοιπες είναι:

- Σύνταξη ειδικού σχεδίου για τη διαχείριση των αποβλήτων στις τουριστικές περιοχές. Μάλιστα αναφέρεται ότι το σχέδιο σε επίπεδο περιφερειακής ή χωρικής ενότητας, μπορεί να αποτελεί και τμήμα του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

- Σύνταξη οδηγού πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και εξορθολογικής διαχείρισης παραγόμενων αποβλήτων από μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες και εγκαταστάσεις.
- Επιμόρφωση και ενημέρωση του προσωπικού των μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων για τα ζητήματα της διαχείρισης των αποβλήτων
- Συνεργασία των αρμοδίων φορέων για την ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών συλλογής και διαλογής
- Έμφαση στην ξεχωριστή συλλογή βιοαποβλήτων με ευθύνη των μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου.
- Υποβοήθηση των τουριστικών επιχειρήσεων για τη βελτίωσή τους σε θέματα αποβλήτων.
- Καμπάνιες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των τουριστών για τα θέματα της διαχείρισης των αποβλήτων.
- Ενθάρρυνση (με τη δημιουργία κινήτρων και αντικινήτρων) των τουριστικών επιχειρήσεων για την έκδοση πιστοποιητικών σημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης
- Θέσπιση υποχρέωσης για την υποβολή σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων κατά τη λήψη άδειας περιβαλλοντικών όρων από τις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες.

3.2 Επερχόμενες αλλαγές και νέες Υποχρεώσεις που φέρνουν οι κοινοτικές οδηγίες και τα εθνικά μέτρα, στη διαχείριση αποβλήτων για τις επιχειρήσεις φιλοξενίας

Η διαχείριση των αποβλήτων σύμφωνα με τις νέες αναθεωρημένες ευρωπαϊκές οδηγίες, όπως αυτές θα ενσωματωθούν στο εθνικό μας δίκαιο, σε συνδυασμό με τα όσα αναφέρει το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων συνολικά, αλλά και ειδικότερα στο κεφάλαιο που αφορά τον τουρισμό, θα επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στη διαχείριση των αποβλήτων για τον κλάδο επιχειρήσεων φιλοξενίας.

Αναφέρουμε επιγραμματικά τις βασικές από αυτές τις αλλαγές οι οποίες κατά τη γνώμη μας πρέπει να ληφθούν υπόψη από τις επιχειρήσεις φιλοξενίας, κυρίως λόγω της αλλαγής του τρόπου χρέωσης των αποβλήτων, σε σχέση με τη σημερινή κατάσταση, αλλά και διότι η εφαρμογή των μέτρων αυτών, οδηγεί σε ικανοποίηση πολλών κριτηρίων που είναι προαπαιτούμενα για λήψη των περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων που ισχύουν σήμερα.

Επιβολή τέλους ταφής, για τα απόβλητα που οδηγούνται σε ταφή / απαγόρευση ταφής για κάποια προϊόντα.

Όπως είδαμε στην περιγραφή των ευρωπαϊκών οδηγιών για τη διαχείριση των αποβλήτων, η ταφή, αποτελεί το έσχατο μέσο για τη διαχείρισή τους. Σήμερα δυστυχώς στην Ελλάδα οδηγούνται σε ταφή το 78,4% των αστικών αποβλήτων. Δεν οδηγούνται απόβλητα που ανακυκλώνονται (15%) και βιοαπόβλητα από τα οποία παράγεται κομπόστ, κυρίως κηπευτικά και κλαδέματα. Το κόστος ταφής είναι γενικά πιο προσιτό και μέχρι το 2019, περιλάμβανε το κόστος λειτουργίας των Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ). Από το έτος 2020 όμως, εφαρμόζεται τέλος ταφής 10 ευρώ τον τόνο, το οποίο σύμφωνα με το σχέδιο νόμου για την ανακύκλωση που τέθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος σε δημόσια διαβούλευση, θα αυξάνεται κάθε χρόνο κατά 5 ευρώ, μέχρι να φτάσει τα 35 ευρώ τον τόνο. Το ποσό είναι σοβαρό και θα επιβαρύνει ουσιαστικά το Δήμο που θα το πληρώνει, ο οποίος με τη σειρά του θα το μετακυλήσει μέσα από τα τέλη καθαριότητας, στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Η επιβολή του τέλους, συμπεριλαμβάνεται στα προτεινόμενα μέτρα από την Ευρωπαϊκή Ένωση με στόχο την αποτροπή της επιλογής της ταφής αποβλήτων καθιστώντας την οικονομικά ασύμφορη.

Με δεδομένο ότι κατά κανόνα η επιβολή τελών καθαριότητας από τους Δήμους προς τις επιχειρήσεις, έχει υψηλότερο ανά τετραγωνικό μέτρο συντελεστή σε σχέση με τις οικίες, η μετακύληση του τέλους ταφής από τους Δήμους, θα επιφέρει αναλογικά μεγαλύτερη επιβάρυνση στις επιχειρήσεις, άρα και στις ξενοδοχειακές.

Επίσης σημειώνεται ότι οι Ελληνικές αρχές, σύμφωνα με το σχέδιο νόμου για την ανακύκλωση που τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση, προσανατολίζονται (άρθρο 29 του νομοσχεδίου) να απαγορεύσουν να οδηγούνται σε ταφή, απόβλητα που μπορεί να ανακυκλωθούν μέσα από σχετική προσήκουσα επεξεργασία, όπως κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά προϊόντα, προϊόντα καθαρισμού υγιεινής, υποδήματα, βιβλία, οικιακές συσκευές. Προκρίνεται η δωρεά γι' αυτά.

Εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», με το σύστημα «πληρώνω όσο πετάω».

Κατά τη γνώμη μας αυτό αποτελεί τη μεγαλύτερη αλλαγή που θα συντελεστεί τα επόμενα χρόνια στη χώρα μας σε σχέση με τη διαχείριση των αποβλήτων. Πιστεύω ότι αυτή την αλλαγή πρέπει να δούμε συνδυαστικά και με το τέλος ταφής που αναφέρθηκε προηγούμενα. Με δεδομένο ότι η διαχείριση των αποβλήτων:

- αφενός μεν θα αποκτήσει υψηλότερο κόστος στην ταφή,

- αφ' εταίρου έχει διαφορετικό κόστος στα ρεύματα αποβλήτων (πχ στην Αττική για τα σύμμεικτα απόβλητα υπάρχει ένα κόστος διαχείρισης της τάξης των 65 ευρώ τον τόνο, στα βιοαπόβλητα περίπου 12 ευρώ τον τόνο και στα ανακυκλώσιμα υλικά του μπλε κάδου μηδενικό),

έχει νόημα όχι μόνο για κίνητρο, αλλά και για οικονομικό όφελος πολιτών και επιχειρήσεων, να είναι δυνατή η μέτρηση του βάρους των αποβλήτων ανά παραγωγό αποβλήτων και η χρέωσή του ανάλογα με αυτό. Επιπλέον μπορεί βάσιμα κάποιος να ισχυριστεί ότι από τη στιγμή που πολίτες και επιχειρήσεις χρεώνονται για τα απόβλητά τους ανάλογα με το βάρος τους, θα λειτουργήσουν με τέτοιο τρόπο που θα πετύχουν μείωση αποβλήτων, θα ενισχύσουν επαναχρησιμοποίηση υλικών, θα ανακυκλώνουν περισσότερο και θα συλλέγουν ξεχωριστά τα βιοαπόβλητα, ώστε τελικά να οδηγούν σε επεξεργασία ή σε ταφή, όσο δυνατό μικρότερο μέρος των αποβλήτων τους.

Σήμερα η χρέωση από τους Δήμους για την καθαριότητα και τη διαχείριση των αποβλήτων γίνεται ανάλογα με τα τετραγωνικά μέτρα της οικίας ή της επιχείρησης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η παραγωγή αποβλήτων.

Με το σχέδιο νόμου που τέθηκε σε διαβούλευση, που όπως έρχεται να υλοποιήσει μια από τις κατευθύνσεις του εθνικού σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων που είναι η *«εφαρμογή στην πράξη της αρχής «πληρώνω όσο πετάω», τόσο με νομοθετικές ρυθμίσεις, όσο και με ενίσχυση των φορέων με πόρους μέσω ΕΣΠΑ, ώστε να μπορέσουν να μετρήσουν την παραγωγή αποβλήτων είτε συνολικά, είτε σε κάποιο από τα ρεύματα, ιδίως σε επίπεδο κατοικίας κτιρίου πολεοδομικής ενότητας επιλεγμένων παραγωγών»*.

Έτσι το σχέδιο νόμου, δίνει αρχικά τη δυνατότητα στους δήμους, αν μπορούν να μετρήσουν το βάρος ή των όγκων αποβλήτων, ή ρεύματος αυτών, σε επίπεδο οικίας, κτηρίου, πολεοδομικής ενότητας ή επαγγελματικής κατηγορίας, να βάζουν χρεώσεις ανάλογα με την ποσότητα αποβλήτων που απορρίπτονται. Το μέτρο στο σχέδιο νόμου προβλέπεται να έχει καθολική εφαρμογή από το 2028, ενώ από το 2022 θα είναι υποχρεωτική η εφαρμογή του στην εστίαση στις μεγάλες πόλεις, με σοβαρή πιθανότητα αυτή η υποχρεωτικότητα να περιλαμβάνει και στις ξενοδοχειακές μονάδες.

Κατάργηση των πλαστικών μιας χρήσης

Με το Ν.4736/2020, αποφασίστηκε από 3/7/2021 η κατάργηση χρήσης πλαστικών μιας χρήσης συνολικότερα, άρα και στο επίπεδο των τουριστικών επιχειρήσεων. Μάλιστα η κατάργηση των πλαστικών μιας χρήσης στόχο έχει και τη μείωση των

αποβλήτων αυτών, αλλά κυρίως το να μην καταλήγουν στη θάλασσα επιβαρύνοντας τη με συνέπειες αρνητικές για το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά και την τουριστική μας βιομηχανία.

Τα πλαστικά προϊόντα μιας χρήσης που προβλέπεται να καταργηθούν είναι: Μπατονέτες, μαχαιροπήρουνα, πιάτα, καλαμάκια, αναδευτήρες ποτών, πλαστικά στηρίγματα μπαλονιών, περιέκτες τροφίμων, ποτών και κυπελλάκια για ποτά από διογκωμένο πολυστυρένιο.

Οι επιχειρήσεις φιλοξενίας, πρέπει να προσαρμοστούν στη σχετική νομοθεσία μέσα από αλλαγές στις προμήθειες, αντικαθιστώντας αυτά τα προϊόντα, τα οποία πράγματι αποτελούν ένα όχι τόσο αμελητέο τμήμα των αποβλήτων τους.

Με τον ίδιο νόμο, πρέπει να περιοριστούν κατά 30% ως το 2024 και κατά 60% ως το 2026, σε σύγκριση με το έτος 2022 τα πλαστικά κυπελλάκια για ποτά μαζί με τα καλύμματα και τα καπάκια τους και οι πλαστικοί περιέκτες τροφίμων που προορίζονται για τρόφιμα που καταναλώνονται είτε άμεσα, είτε μέσα από το δοχείο.

Υποχρέωση ξεχωριστής συλλογής βιοαποβλήτων για τα ξενοδοχεία από 31/12/2022

Με το Ν.4685/2020, άρθρο 84 παρ.2, από 31/12/2022, προβλέπεται καθολικά για α βιοαπόβλητα να συλλέγονται ξεχωριστά στην πηγή. Ειδικά όμως για μια σειρά από επαγγελματίες στο χώρο της εστίασης και στη φιλοξενία, μεταξύ των οποίων και τα ξενοδοχεία, είναι υποχρεωμένα ήδη να διαθέτουν στους χώρους τους ειδικά δοχεία για τη συλλογή των βιοαποβλήτων.

Υποχρέωση καταγραφής των αποβλήτων τροφίμων

Επίσης σημαντικό μέτρο που εκτιμούμε ότι θα βοηθήσει και τις επιχειρήσεις φιλοξενίας να ελέγξουν καλύτερα τα απόβλητα τροφίμων, αποτελεί η υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 13 του σχεδίου νόμου για την ανακύκλωση, που έχουν μια σειρά από παραγωγοί και μεγάλοι καταναλωτές τροφίμων, μεταξύ άλλων και τα ξενοδοχεία άνω των 200 κλινών, να καταγράφουν σε ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, τα απόβλητα τροφίμων. Στόχος είναι η παρακολούθησή τους και η μείωση της σπατάλης τροφίμων κατά 50%.

Υποχρεωτική χρήση κάδων πολλαπλών ρευμάτων αποβλήτων στα ξενοδοχεία και στα δωμάτια φιλοξενίας

Σύμφωνα με το σχέδιο νόμου για την ανακύκλωση που τέθηκε σε διαβούλευση, προβλέπεται η υποχρέωση τοποθέτησης ξεχωριστών κάδων συλλογής πολλαπλών ρευμάτων (να δούμε τι ακριβώς προβλέπει) για την ξεχωριστή συλλογή ανακυκλωσίμων υλικών. Είναι βεβαίως προφανές, ότι η ξεχωριστή συλλογή των υλικών αυτών από τα ξενοδοχεία, προϋποθέτει την ύπαρξη σχετικών υποδομών διαχείρισής τους (πχ Κέντρα Διαλογής Ανακυκλούμενων Υλικών), όπου οδηγούνται εκεί με ευθύνη των ΟΤΑ και γίνεται η σχετική επεξεργασία τους και η επαναπροώθησή τους στην αγορά.

Διαχείριση ΑΕΚΚ στον τουρισμό

Παρόλο που όπως προαναφέραμε, τα ΑΕΚΚ δεν είναι αστικά στερεά απόβλητα, εν τούτοις είναι απόβλητα που πολλές φορές η διαχείρισή τους είναι προβληματική και προκαλούν ρύπανση με την ανεξέλεγκτη απόρριψή τους. Όσοι κάνουν οικοδομικές εργασίες και από αυτές προκύπτουν απόβλητα, είναι υποχρεωμένοι μέσα από τη συνεργασία τους με μεταφορείς, που αυτοί με τη σειρά τους συνεργάζονται με ειδικούς ανακυκλωτές τέτοιων προϊόντων, να οδηγούν τα σχετικά απόβλητα σε ειδική επεξεργασία μέσα από την οποία γίνεται ουσιαστικά παραγωγή οικοδομικών υλικών χαμηλότερης βαθμίδας. Η όλη διαδικασία εποπτεύεται από τα συστήματα διαχείρισης ΑΕΚΚ, ειδικές εταιρίες για το σκοπό αυτό. Έτσι τα απόβλητα αυτά ούτε καταλήγουν σε ταφή, επιβαρύνοντας τους ΧΥΤΑ, ούτε φυσικά καταλήγουν παράνομα στο περιβάλλον.

Οι επιχειρήσεις φιλοξενίας προχωρούν συχνά σε οικοδομικές εργασίες που προκαλούν τέτοιου είδους απόβλητα και πρέπει προφανώς να τηρούν τους σχετικούς κανόνες.

Νέο σύστημα διευρυμένης ευθύνης παραγωγού, για τα στρώματα ύπνου και έπιπλα

Σύμφωνα με τον εθνικό σχεδιασμό διαχείρισης αποβλήτων, αλλά και το σχετικό σχέδιο νόμου για την ανακύκλωση που τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση, προβλέπεται η δημιουργία συστήματος για τη συλλογή και επεξεργασία των στρωμάτων ύπνου και επίπλων, από τους παραγωγούς τους. Οι ξενοδοχειακές μονάδες δεν έχουν ευθύνη συμμετοχής σε αυτά τα συστήματα, παρά ταύτα πρέπει και μπορούν να προσαρμοστούν σε αυτή την προοπτική μεριμνώντας ειδικούς χώρους συλλογής και αποθήκευσης των στρωμάτων ύπνου και επίπλων που αντικαθιστούν, ώστε να γίνεται ευκολότερη η συλλογή τους από το σύστημα που θα δημιουργηθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις προορισμών και τουριστικών επιχειρήσεων

Στη συνέχεια θα παραθέσουμε συνοπτικά ορισμένα στοιχεία για τις βασικότερες περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις που υπάρχουν σήμερα και αφορούν τον τουριστικό και ξενοδοχειακό κλάδο.

4.1 Γαλάζια Σημαία

Η γνωστότερη, είναι η πιστοποίηση της γαλάζιας σημαίας για τις ακτές και τις παραλίες. Όπως είδαμε και στη βιβλιογραφική επισκόπηση, στο κεφάλαιο XX, η γαλάζια σημαία και τα αποτελέσματά της, περιβαλλοντικά και οικονομικά, στο επίπεδο του τουριστικού προορισμού έχει γίνει και αντικείμενο επιστημονικής έρευνας. Στην παρούσα εργασία λαμβάνεται μάλιστα ως μας σταθερά – πρότυπο, σχετικά με την αποτελεσματικότητα που θα είχε ανάλογη πιστοποίηση σε ξενοδοχειακές μονάδες για τη διαχείριση των αποβλήτων.

Η περιβαλλοντική πιστοποίηση με το σήμα της Γαλάζιας Σημαίας, δίνεται από το ίδρυμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Foundation for Environmental Education, που αποτελεί διεθνή μη Κυβερνητική Οργάνωση. Στην Ελλάδα εθνικός χειριστής του προγράμματος είναι η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης. Σύμφωνα με τις πληροφορίες της ιστοσελίδας της τελευταίας, το πρόγραμμα είναι εθελοντικό και η έναρξή του ήταν η ημέρα περιβάλλοντος στις 5/6/1987. «Πρωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη σε υδάτινα οικοσυστήματα, είτε πρόκειται για εσωτερικά, είτε για θαλάσσια ύδατα. Ενθαρρύνει τις τοπικές αρχές και τους διαχειριστές των ακτών να εργαστούν για την επίτευξη υψηλών προτύπων σε τέσσερις κατηγορίες κριτηρίων: ποιότητα νερού, περιβαλλοντική διαχείριση, περιβαλλοντική εκπαίδευση και ασφάλεια».

Τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται για να κερδίσει κάποια παραλία της γαλάζιας σημαία, χωρίζονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες και συνοπτικά είναι τα ακόλουθα:

Για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και πληροφόρηση, αξιολογούνται:

- Πληροφορίες για το παράκτιο οικοσύστημα και το ευαίσθητο φυσικό περιβάλλον στον παράκτιο χώρο.
- Συνεχής πληροφόρηση του κοινού για την ποιότητα των νερών κολύμβησης.
- Πληροφορίες για το Διεθνές Πρόγραμμα «Γαλάζια Σημαία» στον Πίνακα Ανακοινώσεων της ακτής.
- Έντυπες πληροφορίες και αναρτημένες οδηγίες συμπεριφοράς για την ακτή.

- Δραστηριότητες που να προβάλλουν ενεργά τη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της ακτής.

Για την Ποιότητα νερών κολύμβησης, αξιολογούνται η ποιότητα των νερών κολύμβησης (να επιβεβαιώνεται με δειγματοληπτικές μετρήσεις), η μη απόρριψη βιομηχανικών λυμάτων στην ακτή και η επεξεργασία αστικών λυμάτων, όπως απαιτεί η Ευρωπαϊκή Οδηγία

Για την Περιβαλλοντική Διαχείριση αξιολογούνται:

- Σχέδιο χρήσης γης και περιβαλλοντική διαχείριση
- Περιοδικός καθαρισμός της ακτής από σκουπίδια, αποτσίγαρα κλπ.
- **Επαρκείς κάδοι απορριμμάτων, που να αδειάζονται σε τακτά διαστήματα**
- **Διευκολύνσεις για ανακυκλώσιμα υλικά**
- Επαρκείς εγκαταστάσεις υγιεινής, με ελεγχόμενο σύστημα αποχέτευσης
- Απαγόρευση της οδήγησης οχημάτων και μοτοποδηλάτων στην ακτή
- Απαγόρευση της ελεύθερης κατασκίνωσης
- Επιτήρηση κατοικίδιων ζώων στην ακτή
- Συντήρηση κτιρίων και εξοπλισμού στην ακτή

Για την Ασφάλεια, ναυαγοσωστικά, πρώτες βοήθειες, υπηρεσίες και εγκαταστάσεις, αξιολογούνται οι εκπαιδευμένοι ναυαγοσώστες - ή άμεση πρόσβαση σε τηλέφωνο - σωστικά εφόδια και πρώτες βοήθειες τα σχέδια για την αντιμετώπιση κάποιου ατυχήματος ρύπανσης, με άμεση ενημέρωση του κοινού και η ασφαλής δίοδος στην ακτή και φροντίδα για άτομα με ειδικές ανάγκες

Στη συνέχεια περιγράφουμε λίγο περισσότερο κάποια από τα κριτήρια που έχουν συνάφεια με το αντικείμενο της εργασίας μας.

Δύο από τα έξι κριτήρια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και πληροφόρησης είναι:

- Οι Διαχειριστές των ακτών και οι υπεύθυνοι των ακτών θα πρέπει να συνεργάζονται για να μπορούν να παρουσιάσουν τουλάχιστον πέντε διαφορετικές δραστηριότητες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
- Να υπάρχει κώδικας συμπεριφοράς και να είναι αναρτημένοι στους πίνακες ανακοινώσεων και διαθέσιμοι στους πολίτες

Για την περιβαλλοντική διαχείριση, υπάρχουν 15 κριτήρια που πρέπει να πληρούνται μεταξύ των οποίων και τα ακόλουθα:

- Ύπαρξη κάδων απορριμμάτων σε επαρκή αριθμό και να συντηρούνται τακτικά

- Πρέπει να είναι διαθέσιμες στην ακτή υποδομές για το διαχωρισμό ανακυκλώσιμων υλικών.

Ειδικά για το ζήτημα των ξεχωριστών κάδων αναφέρει το πρόγραμμα ότι: «Οι κάδοι ανακύκλωσης θα πρέπει να είναι διαθέσιμοι στην ακτή. Οι κάδοι ανακύκλωσης πρέπει να είναι κατάλληλα σχεδιασμένοι για το είδος που θα δέχονται, να αδειάζονται τακτικά και να τοποθετούνται σε περιοχή εύκολα προσεγγίσιμη. Προφανώς, οι κάδοι διαχωρισμού πρέπει να διαφοροποιούνται με την κατάλληλη σήμανση (π.χ. για γυαλί, αλουμίνιο, πλαστικό, χαρτί). Η ακτή πρέπει να έχει κάδους το λιγότερο για τρία (3) διαφορετικά ανακυκλώσιμα υλικά. Ο διαχειριστής συμμορφώνεται ανάλογα με τις δυνατότητες που υπάρχουν στον τόπο, για το θέμα της ανακύκλωσης. Το Πρόγραμμα «Γαλάζια Σημαία» ενθαρρύνει την προώθηση της ανακύκλωσης και του διαχωρισμού των υλικών ακόμα και αν ο Δήμος δεν διαθέτει οργανωμένο σύστημα ανακύκλωσης».

Βλέπουμε πως στη λογική του προγράμματος πιστοποίησης Γαλάζιας Σημαίας, υπάρχουν οι προαναφερόμενες διαδικασίες και προαπαιτούμενα, που είναι κοινά ζητούμενα και σε ανάλογο πρόγραμμα για τη διαχείριση των αποβλήτων.

4.2 Πιστοποίηση τουριστικού προορισμού Global Sustainable Tourism Council (GSTC)

Η ανάγκη για παροχή υπηρεσιών βιώσιμου και αειφόρου τουρισμού, που θα λαμβάνει υπόψη του τις υφιστάμενες και μελλοντικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του, οδήγησε και στη διαμόρφωση διαδικασίας πιστοποίησης τουριστικών προορισμών από το Παγκόσμιο Συμβούλιο Βιώσιμου Τουρισμού (Global Sustainable Tourism Council - GSTC), που αποτελεί ανεξάρτητο μη κερδοσκοπικό οργανισμό με μέλη εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις, ταξιδιωτικές εταιρίες, ξενοδοχεία κλπ. Στόχος του Οργανισμού είναι να επιτευχθούν βέλτιστες πρακτικές στον βιώσιμο τουρισμό. Υπάρχουν κριτήρια για πιστοποίηση προορισμών, αλλά και για πιστοποίηση τουριστικών επιχειρήσεων και ξενοδοχείων. Στόχος των κριτηρίων για τον προορισμό είναι η επίτευξη των ελάχιστων απαιτήσεων προκειμένου ο προορισμός να προστατεύσει και να διατηρήσει τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους του και να αναπτυχθεί οικονομικά ανακουφίζοντας τη φτώχεια και την ανέχεια. Ο GSTC δεν πιστοποιεί απευθείας προϊόντα ή υπηρεσίες, αλλά παρέχει πρόγραμμα διαπίστευσης μέσω της Assurance Services International (ASI) για να διαπιστευτεί τους Οργανισμούς Πιστοποίησης.

Τα κριτήρια της πιστοποίησης διακρίνονται σε τέσσερα μέρη. Το κάθε ένα μέρος χωρίζεται σε ενότητες και για κάθε ενότητα υπάρχουν συγκεκριμένοι δείκτες που αξιολογούνται για την παροχή της τελικής πιστοποίησης.

Το πρώτο μέρος αφορά την αειφόρο διαχείριση και τα κριτήρια πιστοποίησης μεταξύ άλλων αφορούν τη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη του προορισμού (περιβαλλοντικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, ποιοτικά, υγείας, ασφάλειας και αισθητικά ζητήματα), την οργάνωση διαχείρισης προορισμού, το σύστημα παρακολούθησης των δεικτών του προορισμού, τη διαχείριση της εποχικότητας του τουρισμού στον προορισμό, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την ανάδειξη των αξιοθέατων του προορισμού, τους κανονισμούς χωροταξίας, την προσβασιμότητα στους χώρους γενικά και των ατόμων με αναπηρία ειδικότερα, τη μέτρηση του βαθμού ικανοποίησης των επισκεπτών, τις συνθήκες ασφάλειας και προστασίας του προορισμού (εγκληματικότητα και δημόσια υγεία), η δυνατότητα διαχείρισης κρίσεων του προορισμού.

Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στη μεγιστοποίηση του οικονομικού οφέλους για την τοπική κοινωνία του προορισμού και την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού. Τα κριτήρια πιστοποίησης μεταξύ άλλων αφορούν τη την άμεση και έμμεση οικονομική συμβολή του τουρισμού στην οικονομία του προορισμού, η εξέλιξη της προσφοράς εργασίας και κατάρτισης καθώς και οι συνθήκες εργασίας που προσφέρουν οι επιχειρήσεις του τουριστικού προορισμού, η συμμετοχή των πολιτών στο σχεδιασμό του τουριστικού προορισμού και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για αυτόν, η καταγραφή των απόψεων και της ικανοποίησης της τοπικής κοινωνίας, η τουριστική ενημέρωση και εκπαίδευση, η πρόληψη εκμετάλλευσης (αποτροπή της εμπορικής, σεξουαλικής ή οποιασδήποτε άλλης μορφής εκμετάλλευσης και παρενόχλησης ιδιαίτερα των παιδιών, των εφήβων, των γυναικών και των μειονοτήτων), η στήριξη των τοπικών επιχειρηματιών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Το τρίτο μέρος επικεντρώνεται στον πολιτισμό και στη μεγιστοποίηση του οφέλους για τις τοπικές κοινότητες, τους επισκέπτες και τον πολιτισμό. Τα κριτήρια πιστοποίησης μεταξύ άλλων αφορούν στην προστασία του αξιοθέατου και τη διαχείριση των επισκεπτών του, στην ορθή και αποδεκτή συμπεριφορά των επισκεπτών του, στην ορθή πώληση, το εμπόριο των ιστορικών και αρχαιολογικών αντικειμένων, στην ακρίβεια των επεξηγηματικών πληροφοριών που δίνονται στους επισκέπτες για τον προορισμό και σε ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Το τέταρτο και τελευταίο μέρος, επικεντρώνεται στη μεγιστοποίηση του οφέλους για το περιβάλλον και στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού, στον προορισμό. Στο τμήμα αυτό πραγματεύονται και τα ζητήματα διαχείρισης αποβλήτων. Τα κριτήρια πιστοποίησης μεταξύ άλλων αφορούν τους περιβαλλοντικούς κινδύνους και τη διαδικασία εντοπισμού τους, στην προστασία των ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών (οικότοποι, ειδικά οικοσυστήματα), στην προστασία της άγριας ζωής, στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, σε ζητήματα κατανάλωσης

ενέργειας, εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, σε ζητήματα διαχείρισης, ασφάλειας και επάρκειας των υδάτινων πόρων, στην ποιότητα του πόσιμου νερού, στη διαχείριση των υγρών αποβλήτων και λυμάτων, στη διαχείριση των αποβλήτων και σε θέματα ανακύκλωσης, σε ζητήματα ηχορύπανσης και φωτορύπανσης και σε ζητήματα χαμηλών επιπτώσεων των μεταφορών στο περιβάλλον.

Τέλος σε ότι αφορά τους δείκτες που αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων, αυτοί είναι:

- Δείκτης Δ10.α, για το σύστημα συλλογής αποβλήτων που έχει την υποχρέωση να τηρεί δημόσια αρχεία σχετικά με την ποσότητα των παραγόμενων αποβλήτων.
- Δείκτης Δ10.β, για το σχέδιο διαχείρισης στερεών αποβλήτων που εφαρμόζεται και έχει ποσοτικούς στόχους για την ελαχιστοποίηση και τη διασφάλιση της ασφαλούς αειφόρου απόρριψης των αποβλήτων που δεν επαναχρησιμοποιούνται ή ανακυκλώνονται.
- Δείκτης Δ10.γ, για το πρόγραμμα βοήθειας προς τις επιχειρήσεις να μειώνουν, να επαναχρησιμοποιούν και να ανακυκλώνουν τα απόβλητά τους.
- Δείκτης Δ10.δ, για το πρόγραμμα μείωσης της χρήση του εμφιαλωμένου νερού από τις επιχειρήσεις και τους επισκέπτες.

4.3 Πιστοποίηση The Green Key

Είναι πρόγραμμα περιβαλλοντικής πιστοποίησης που απευθύνεται σε τουριστικές επιχειρήσεις, που όπως η Γαλάζια Σημαία, δίνεται από το ίδρυμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Foundation for Environmental Education, ενώ στην Ελλάδα εθνικός χειριστής του προγράμματος είναι πάλι η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης. Σύμφωνα με τις πληροφορίες της ιστοσελίδας της (www.eepf.gr), «Τα κριτήρια του Προγράμματος GREEN KEY αφορούν στην **Περιβαλλοντική Διαχείριση** της τουριστικής επιχείρησης και στην **Περιβαλλοντική Εκπαίδευση** που πρέπει η επιχείρηση να αναλαμβάνει για το προσωπικό της, τους επισκέπτες της, τους προμηθευτές της και ει δυνατόν την τοπική κοινωνία μέσα στην οποία λειτουργεί»

Τα κριτήρια για τη βράβευση με το οικολογικό σήμα ποιότητας Green Key χωρίζονται σε 12 κατηγορίες, ως ακολούθως:

- Περιβαλλοντική διαχείριση
- Συμμετοχή του Προσωπικού Πληροφόρηση των πελατών
- Διαχείριση Νερού Πλύσιμο και καθαρισμός
- Διαχείριση Απορριμμάτων

- Ενέργεια
- Τρόφιμα και ποτά
- Εσωτερικό περιβάλλον
- Κήποι και χώροι στάθμευσης
- Πράσινες δραστηριότητες
- Διοίκηση

Σε ότι αφορά την κατηγορία της διαχείρισης των αποβλήτων, προβλέπονται να ικανοποιούνται από την ξενοδοχειακή επιχείρηση τα ακόλουθα για τη λήψη της πιστοποίησης:

1. Η επιχείρηση πρέπει να διαχωρίζει τα απορρίμματα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, αλλά σε τρεις κατηγορίες κατ' ελάχιστο.
2. Η διαχείριση των διαχωρισμένων απορριμμάτων πρέπει να γίνεται χωριστά σε τοπικές ή εθνικές εγκαταστάσεις, σε εγκαταστάσεις ιδιωτικού φορέα ή σε εγκαταστάσεις της επιχείρησης.
3. Αν ο τοπικός φορέας διαχείρισης απορριμμάτων δεν τα συλλέγει σε χώρο κοντά στην επιχείρηση, τότε η επιχείρηση πρέπει να εξασφαλίζει τη μεταφορά τους στον πλησιέστερο κατάλληλο χώρο επεξεργασίας.
4. Οδηγίες για το τρόπο διαχωρισμού και διαχείρισης των απορριμμάτων πρέπει να είναι άμεσα διαθέσιμες στο προσωπικό και τους πελάτες, διατυπωμένες με απλό και κατανοητό τρόπο.
5. Πρόσφατα αγορασμένες αντλίες και ψυκτικές εγκαταστάσεις δεν πρέπει να χρησιμοποιούν CFC ή HCFC. Όλος ο εξοπλισμός θα πρέπει να συμμορφώνεται με την εθνική νομοθεσία σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ψυκτικών ουσιών.
6. Ποτήρια, πιάτα και μαχαιροπίρουνα μιας χρήσης πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο στους χώρους της πισίνας, σε συγκεκριμένες εκδηλώσεις, σε γυμναστήρια και σε spa και για παροχή τροφίμων και ποτών προς χρήση εκτός των χώρων της επιχείρησης.
7. Επικίνδυνα στερεά και υγρά χημικά προϊόντα θα πρέπει να αποθηκεύονται σε χωριστά δοχεία ώστε να εμποδίζεται η διαρροή και η ρύπανση του περιβάλλοντος
8. Τα επικίνδυνα στερεά και υγρά χημικά απορρίμματα πρέπει να μεταφέρονται με ασφάλεια σε εγκεκριμένη εγκατάσταση υποδοχής.
9. Πρέπει να υπάρχει ένα δοχείο απορριμμάτων σε κάθε λουτρό.
10. Η επιχείρηση θα πρέπει να καταγράφει το συνολικό όγκο των απορριμμάτων σε κάθε λουτρό.

11. Οι πελάτες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διαχωρίζουν τα απορρίμματα τους σε κατηγορίες ανάλογα με τις εθνικές προβλέψεις για διαχείριση απορριμμάτων.
12. Είδη ατομικής υγιεινής, όπως σαμπουάν, σαπούνια, σκούφοι μάνιου, κ.λ.π. στα δωμάτια δεν θα πρέπει να παρέχονται σε ατομικές συσκευασίες. Σε αντίθετη περίπτωση, η συσκευασία τους θα πρέπει απαραίτητως να είναι από ανακυκλώσιμο ή βιοδιασπώμενο υλικό.
13. Τα σαπούνια και τα σαμπουάν για τους επισκέπτες θα πρέπει να έχουν ένα εθνικό ή διεθνώς αναγνωρισμένο οικολογικό σήμα ποιότητας.
14. Δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται συσκευασίες μιας χρήσης για το γιαούρτι, το βούτυρο, τη μαρμελάδα, κ.λπ. Σε αντίθετη περίπτωση είτε θα πρέπει να είναι μειωμένη η χρήση τους, είτε να είναι κατασκευασμένες από ανακυκλώσιμο υλικό.
15. Η επιχείρηση θα πρέπει να οργανώνει τη συλλογή και απομάκρυνση προϊόντων συσκευασίας με τον προμηθευτή ή άλλο κρατικό φορέα.
16. Η επιχείρηση θα πρέπει να χρησιμοποιεί βιοδιασπώμενα ποτήρια, πιάτα και μαχαιροπίρουνα μίας χρήσης.
17. Τα οργανικά απόβλητα θα πρέπει να κομποστοποιούνται.

Παρατηρώντας τα ανωτέρω κριτήρια της πιστοποίησης, βλέπουμε πως κινούνται μεν προς την κατεύθυνση των ευρωπαϊκών οδηγιών, άλλωστε έμμεσα για τα κράτη μέλη τη ΕΕ την αναφέρουν στο πρώτη προϋπόθεση, όμως αφενός δεν είναι όλα υποχρεωτικά, αφ' εταίρου, δεν καλύπτουν το σύνολο των δράσεων που πρέπει να κάνει μια ξενοδοχειακή μονάδα προκειμένου να πετύχει τους κοινοτικούς στόχους στη διαχείριση των αποβλήτων

Τα κριτήρια 1- 9 είναι υποχρεωτικά, ενώ τα κριτήρια 10 – 17, είναι προαιρετικά.

Αξιολογώντας την πιστοποίηση αυτή, παρατηρούμε ότι τα υποχρεωτικά κριτήρια, είναι μάλλον αυτονόητα και σχετίζονται περισσότερο με την υγιεινή, την καθαριότητα και τη διαχείριση των επικινδύνων αποβλήτων. Τα μη υποχρεωτικά κριτήρια είναι πιο ουσιώδη σε μια περιβαλλοντικά ορθότερη διαχείριση αποβλήτων, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες και κατά τη γνώμη μας είναι απαραίτητα να εφαρμόζονται πιστά.

4.4 EU Eco Label

Το πιστοποιητικό EU Eco Label προβλέπεται από την απόφαση της επιτροπής της 9^{ης} Ιουλίου 2009. (2009/578/EK). Η απόφαση αφορά αποκλειστικά τις υπηρεσίες τουριστικών καταλυμάτων σύμφωνα με το σημείο (7) των στοιχείων που εκτιμά η

επιτροπή και τα οικολογικά κριτήρια υποδιαιρούνται σε υποχρεωτικά και προαιρετικά.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της εν λόγω απόφασης για να απονεμηθεί το κοινοτικό οικολογικό σήμα για υπηρεσίες τουριστικού καταλύματος, μια υπηρεσία τουριστικού καταλύματος πρέπει να έχει τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) εμπίπτει στην κατηγορία προϊόντων « υπηρεσία τουριστικού καταλύματος»
- β) συμμορφώνεται προς όλα τα κριτήρια που καθορίζονται στο τμήμα Α του παραρτήματος της παρούσας απόφασης (υποχρεωτικά κριτήρια)
- γ) συμμορφώνεται προς έναν επαρκή αριθμό από τα κριτήρια που καθορίζονται στο τμήμα Β του παραρτήματος της παρούσας απόφασης, προκειμένου να συγκεντρώνει τους απαιτούμενους βαθμούς που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3. (προαιρετικά κριτήρια)

Στο Παράρτημα, υπάρχουν ουσιαστικές πληροφορίες για την πιστοποίηση EU Eco Label. Πιο συγκεκριμένα:

Σε ότι αφορά το σκοπό των κριτηρίων, αυτά «αποσκοπούν στον περιορισμό των κύριων επιπτώσεων στο περιβάλλον κατά τρεις φάσεις του κύκλου ζωής της υπηρεσίας (αγορά, παροχή υπηρεσίας, απόβλητα). Τα κριτήρια αποσκοπούν συγκεκριμένα στα εξής:

- Περιορισμός της κατανάλωσης ενέργειας,
- Περιορισμός της κατανάλωσης νερού,
- Περιορισμός της παραγωγής αποβλήτων,
- Προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πόρων και ουσιών που είναι λιγότερο επιβλαβές για το μέλλον,
- Προώθηση της περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης.

Σε ότι αφορά τις γενικές απαιτήσεις, προκειμένου να υποβάλλει αίτηση για την απονομή του οικολογικού σήματος, ο αιτών πρέπει να συμμορφώνεται προς τις κοινοτικές, εθνικές και τοπικές νομικές απαιτήσεις. Πρέπει ιδίως να εξασφαλίζεται ότι:

1. Η φυσική υποδομή είναι νομίμως κατασκευασμένη και συμμορφώνεται προς όλες τις σχετικές νομοθεσίες και τους κανονισμούς που ισχύουν στην περιοχή στην οποία έχει κατασκευασθεί, ιδίως όσους συνδέονται με τη διατήρηση του τοπίου και της βιοποικιλότητας.
2. Η φυσική υποδομή συμμορφώνεται προς τους κοινοτικούς, εθνικούς και τοπικούς νόμους και κανονισμούς που αφορούν την εξοικονόμηση ενέργειας, τους υδάτινους πόρους, την επεξεργασία και διάθεση των υδάτων, τη συλλογή και

διάθεση των απορριμμάτων, τη συντήρηση και επισκευή του εξοπλισμού, καθώς και τις διατάξεις ασφαλείας και υγιεινής.

3. Η επιχείρηση βρίσκεται σε λειτουργία και είναι εγγεγραμμένη σε μητρώο, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εθνικής ή/και τοπικής νομοθεσίας, και το προσωπικό απασχολείται νομίμως και είναι ασφαλισμένο.

Τα υποχρεωτικά κριτήρια είναι 29. Από αυτά τα 10 αφορούν την ενέργεια, τα 5 το νερό και τα λύματα, ένα (1) τη χρήση απορρυπαντικών και απολυμαντικών, 4 τη διαχείριση των αποβλήτων, 2 άλλες υπηρεσίες και 6 αφορούν τη γενική διαχείριση.

Ενδεικτικά κάποια σημαντική κριτήρια σε ότι αφορά την ενέργεια είναι:

Ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, όπου προβλέπεται ότι τουλάχιστον το 50% της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιείται για κάθε σκοπό παράγεται από ανανεώσιμες πηγές. (Το κριτήριο δεν ισχύει για τα τουριστικά καταλύματα που δεν έχουν πρόσβαση σε αγορά όπου προσφέρεται ενέργεια παραγόμενη από ανανεώσιμες πηγές).

Άνθρακας και βαρέα κλάσματα πετρελαίου, όπου δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται ως πηγή ενέργειας βαρέα κλάσματα πετρελαίου που περιέχουν θείο σε συγκέντρωση υψηλότερη από 0,1% ούτε και άνθρακας. Από το εν λόγω κριτήριο εξαιρείται ο άνθρακας χρησιμοποιείται για διακοσμητικά τζάκια.

Απόδοση και παραγωγή θερμότητας, όπου προβλέπεται ότι αν μία νέα μονάδα παραγωγής θερμότητας εγκατασταθεί εντός της διάρκειας ισχύος του οικολογικού σήματος, είναι μονάδα συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης.

Κλιματισμός, όπου προβλέπεται ότι κάθε οικιακό σύστημα κλιματισμού που έχει αγοραστεί εντός της διάρκειας για την οποία έχει απονεμηθεί το οικολογικό σήμα είναι ενεργειακής απόδοσης τουλάχιστον τάξης Α.

Ενεργειακή απόδοση κτιρίων, όπου προβλέπεται ότι το τουριστικό κατάλυμα συμμορφώνεται με την εθνική νομοθεσία και τους τοπικούς κανονισμούς δόμησης που συνδέονται με την ενεργειακή επάρκεια και την ενέργεια κι η απόδοση των κτιρίων.

Μόνωση παραθύρων, όπου προβλέπεται ότι όλα τα παράθυρα σε θερμαινόμενα ή / και κλιματιζόμενα δωμάτια και κοινόχρηστους χώρους διαθέτουν κατάλληλο βαθμό θερμικής μόνωσης σύμφωνα με τους εγχώριους κανονισμούς και το τοπικό κλίμα και προσφέρουν την κατάλληλη στάθμη ηχομόνωσης.

Ενεργειακώς αποδοτικοί λαμπτήρες, όπου προβλέπεται ότι: α) Τουλάχιστον 80% όλων των λαμπτήρων στο τουριστικό κατάλυμα έχουν ενεργειακή απόδοση τάξης Α όπως ορίζεται στην οδηγία 98/ 11/EK της Επιτροπής. β) 100% των λαμπτήρων που ευρίσκονται σε σημεία όπου είναι πιθανόν να είναι σε λειτουργία για περισσότερες από 5 ώρες ημερησίως έχουν ενεργειακή απόδοση τάξης Α όπως ορίζεται στην

οδηγία 98/ 11/ ΕΚ. Αυτό δεν ισχύει για φωτιστικά σώματα των οποίων τα φυσικά χαρακτηριστικά δεν επιτρέπουν τη χρήση λαμπτήρων εξοικονόμησης ενέργειας.

Σε ότι αφορά τα κριτήρια για τη διαχείριση των απορριμμάτων, αυτά είναι τα ακόλουθα:

Διαχωρισμός απορριμμάτων από τους επισκέπτες: Οι επισκέπτες ενημερώνονται σχετικά με τον τρόπο και τον τόπο όπου μπορούν να διαχωρίζουν τα απορρίμματα τους βάσει των βέλτιστων τοπικών η εθνικών συστημάτων των περιοχών στις οποίες ανήκει το τουριστικό κατάλυμα. Διατίθεται επαρκής αριθμός δοχείων για τον διαχωρισμό των απορριμμάτων στα δωμάτια ή σε εύκολα προσβάσιμη απόσταση.

Διαχωρισμός απορριμμάτων: Τα απορρίμματα διαχωρίζονται σε κατηγορίες που μπορούν να τύχουν χωριστής επεξεργασίας από τις τοπικές οι τις εθνικές εγκατάστασης επεξεργασίας των απορριμμάτων, επιδεικνύοντας ιδιαίτερη προσοχή στα επικίνδυνα απόβλητα, τα οποία διαχωρίζονται, συλλέγονται και διατίθενται όπως αναφέρει η απόφαση 2000 / 532 / ΕΚ της Επιτροπής και επιδιώκεται η κατάλληλη διάθεση τους. Αυτή η λίστα συμπεριλαμβάνει τόνερ εκτυπωτών, μελάνια, εξοπλισμός ψύξης και ηλεκτρικός εξοπλισμός, μπαταρίες, λαμπτήρες εξοικονόμησης ενέργειας, φαρμακευτικά είδη, λίπη – έλαια, καθώς και ηλεκτρικές συσκευές όπως αυτές ορίζονται στην οδηγία 2002 / 96 / ΕΚ και στην οδηγία 2002 / 95 / ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Εάν οι τοπικές αρχές δεν προσφέρουν χωριστή συλλογή ή / και διάθεση απορριμμάτων, υπεύθυνη του τουριστικού καταλύματος τους απευθύνουν γραπτό αίτημα εκφράζοντας την πρόθεσή τους για διαχωρισμό των απορριμμάτων και την ανησυχία τους σχετικά με την έλλειψη χωριστής συλλογής ή / και διάθεσης των απορριμμάτων. Εάν οι τοπικές αρχές δεν εξασφαλίζουν την διάθεση των επικίνδυνων αποβλήτων, ο αιτών προσκομίζει κάθε έτος δήλωση των τοπικών αρχών με την οποία επιβεβαιώνεται ότι δεν υπάρχει σύστημα διάθεσης των επικίνδυνων αποβλήτων.

Αναλώσιμα προϊόντα μιας χρήσης: Εκτός εάν απαιτείται από τη νομοθεσία, αναλώσιμα είδη καλλωπισμό / υγιεινής (μη επαναπληρώσιμα), όπως σαμπουάν και σαπούνια, και άλλα προϊόντα (μιας χρήσης), όπως σκούφιας λουτρού, βούρτσες, λίμες νυχιών κ.λ.π. δεν χρησιμοποιούνται. Εάν τέτοιου είδους προϊόντα μιας χρήσης απαιτούνται από τη νομοθεσία, ο αιτών παρέχει στους επισκέπτες και τις δύο δυνατότητες και τους ενθαρρύνει με κατάλληλη ενημέρωση να χρησιμοποιούν τα μη αναλώσιμα προϊόντα. Αναλώσιμα σκευή για ποτά (φλιτζάνια και ποτήρια), πιάτα και μαχαιροπίρουνα χρησιμοποιούνται μόνο εάν κατασκευάζονται από ανανεώσιμες πρώτες ύλες και εφόσον είναι βιοδιασπώμενο και λιπασματοποιήσιμα, σύμφωνα με το EN 13432.

Συσκευασίες πρωινού: Εκτός από τις περιπτώσεις όπου απαιτείται από τη νομοθεσία, δεν χρησιμοποιούνται συσκευασίες μίας δόσης για το πρωινό οι άλλες υπηρεσίες σίτισης, με εξαίρεση τα προϊόντα ζωικών λιπαρών για επαλήθευση (όπως είναι το βούτυρο ή μαργαρίνη και το λιωμένο τυρί), τα προϊόντα επάλειψη σοκολάτας και φυστικοβούτυρου, τις μαρμελάδες και τις κομπόστες διαίτης ή για διαβητικούς.

Στις άλλες κατηγορίες, υποχρεωτικά κριτήρια που έχουν ενδιαφέρον είναι η απαγόρευση του καπνίσματος στους χώρους του ξενοδοχείου (επιτυγχάνεται και μείωση αποβλήτων από αυτό), αλλά και τα ζητήματα ενημέρωσης τόσο του προσωπικού, όσο και των επισκεπτών, που ειδικά για τη διαχείριση των απορριμμάτων προβλέπονται τα εξής:

Κατάρτιση προσωπικού: Η επιχείρηση του τουριστικού καταλύματος παρέχει πληροφορίες και κατάρτισης το προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων γραπτών οδηγιών ή εγχειριδίων, για να εξασφαλίζεται η εφαρμογή των περιβαλλοντικών μέτρων και για να ευαισθητοποιηθεί υπέρ μίας περιβαλλοντικά υπεύθυνης συμπεριφοράς. Ειδικότερα, λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα ζητήματα:

Σχετικά με τα απορρίμματα:

- Το προσωπικό εκπαιδεύεται σχετικά με την συλλογή, τον διαχωρισμό και την κατάλληλη διάθεση των απορριμμάτων στις κατηγορίες που μπορούν να τύχουν χωριστής επεξεργασίας από τις τοπικές οι τις εθνικές εγκαταστάσεις διαχείρισης απορριμμάτων, όπως ορίζεται στο κριτήριο 18.
- Το προσωπικό εκπαιδεύεται σχετικά με την συλλογή, τον διαχωρισμό και την κατάλληλη διάθεση των επικίνδυνων αποβλήτων, όπως αναφέρεται στην απόφαση 2000/532/ ΕΚ και ορίζεται στο κριτήριο 18.

Πληροφόρηση των επισκεπτών: Η επιχείρηση τουριστικού καταλύματος παρέχει πληροφορίες στους επισκέπτες, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι συμμετέχοντες σε διασκέψεις, σχετικά με την περιβαλλοντική πολιτική του, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αφορούν την ασφάλεια και την πυρασφάλεια, καλώντας τους να συνεισφέρουν στην εφαρμογή τους. Οι πληροφορίες προς τους επισκέπτες αναφέρονται επίσης στα μέτρα που έχουν ληφθεί αναφορικά με την περιβαλλοντική πολιτική του καταλύματος και ενημερώνουν σχετικά με το κοινοτικό οικολογικό σύστημα. Οι πληροφορίες δίνονται με ζωνρό τρόπο στους επισκέπτες στο χώρο υποδοχής μαζί με ερωτηματολόγια που ζητούν τις απόψεις τους σχετικά με τις περιβαλλοντικές πτυχές του τουριστικού καταλύματος. Οι κοινοποιήσεις που παροτρύνουν τους επισκέπτες να υποστηρίζουν τους περιβαλλοντικούς στόχους βρίσκονται σε εμφανή για τους επισκέπτες σημεία, ιδίως στους κοινόχρηστους χώρους και στα δωμάτια.

Σχετικά με τα απορρίμματα:

- Οι επισκέπτες ενημερώνονται σχετικά με την πολιτική μείωσης των απορριμμάτων του τουριστικού καταλύματος και τη χρήση εναλλακτικών ποιοτικών προϊόντων έναντι των προϊόντων μίας χρήσης και μίας δόσης, και ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν μη αναλώσιμα προϊόντα, εφόσον δεν υπάρχει νομοθεσία που απαιτεί την χρήση αναλωσίμων προϊόντων μιας χρήσης.
- Ενημερώνονται σχετικά με τους τρόπους και τους τόπους διαχωρισμού των απορριμμάτων, σύμφωνα με τα τοπικά ή τα εθνικά συστήματα, εντός των χώρων του τουριστικού καταλύματος, καθώς σχετικά με τους τόπους διάθεσης των επικίνδυνων ουσιών.

Πέρα από τα 29 υποχρεωτικά κριτήρια, υπάρχουν άλλα 61 προαιρετικά, που προσθέτουν μεγαλύτερη βαθμολογία στην προσπάθεια ενός ξενοδοχείου να λάβει τη σχετική πιστοποίηση. Από αυτά τα τέσσερα αφορούν άμεσα τη διαχείριση των αποβλήτων και άλλα τρία τα αφορούν έμμεσα:

Προαιρετικά κριτήρια που αφορούν άμεσα τη διαχείριση των αποβλήτων:

Λιπασματοποίηση: Στο τουριστικό κατάλυμα διαχωρίζονται τα οργανικά απορρίμματα (κηπουρικής, απορρίμματά μαγειρείων) και εξασφαλίζεται ότι η λιπασματοποίηση τους (δηλαδή η κομποστοποίηση) πληροί τις κατευθυντήριες γραμμές τοπικής αρχής (π.χ. Από την τοπική αυτοδιοίκηση, από το τουριστικό κατάλυμα ή από ιδιωτικό φορέα).

Δοχεία αναψυκτικών μίας χρήσης: Δεν προσφέρονται αναλώσιμα δοχεία αναψυκτικών μίας χρήσης σε χώρους υπό την ιδιοκτησία ή την άμεση διαχείριση του τουριστικού καταλύματος.

Διάθεση λιπών/ελαιών: Εγκαθίστανται διαχωριστές λιπών και συλλέγονται και διατίθενται καταλλήλως τα λίπη/έλαια από τηγανιά και τα λίπη/έλαια από φριτέζες. Παρέχεται στους επισκέπτες κατάλληλη διάθεση των δικών τους λιπών/ελαιών, κατά περίπτωση (Π.Χ. Σε ενοικιαζόμενα δωμάτια).

Χρησιμοποιημένα υφάσματα, έπιπλα και άλλα προϊόντα: Χρησιμοποιημένα έπιπλα, υφάσματα και άλλα προϊόντα, όπως ηλεκτρονικός εξοπλισμός, δίδονται για φιλανθρωπικούς σκοπούς σύμφωνα με την πολιτική του τουριστικού καταλύματος ή πωλούνται σε ένωση που συλλέγουν και αναδιανέμουν τέτοια αγαθά.

Προαιρετικά κριτήρια που αφορούν έμμεσα τη διαχείριση των αποβλήτων:

Περιβαλλοντική ενημέρωση και εκπαίδευση: Στο τουριστικό κατάλυμα παρέχονται προς τους επισκέπτες περιβαλλοντικές πληροφορίες και εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με την τοπική βιοποικιλότητα, το τοπίο και τα μέτρα διατήρησης της φύσης. Στην ψυχαγωγία των επισκεπτών περιλαμβάνονται στοιχεία περιβαλλοντικής

εκπαίδευσης. (Σε αυτή την ενότητα ένα ξενοδοχείο μπορεί να αναφερθεί και στα ζητήματα διαχείρισης των αποβλήτων).

Επιστρεφόμενες η επαναπληρώσιμες φιάλες: Στο τουριστικό κατάλυμα προσφέρονται τα ακόλουθα ποτά σε επιστρεφόμενες / επαναπληρώσιμες φιάλες: μη αλκοολούχα αναψυκτικά, μύρα και νερό.

Χρήση επαναφορτιζόμενων προϊόντων: Το τουριστικό κατάλυμα χρησιμοποιεί μόνο επαναφορτιζόμενες μπαταρίες και τα χειριστήρια της τηλεόρασης (1 βαθμός), ή / και επαναφορτιζόμενα δοχεία toner για εκτυπωτές και φωτοαντιγραφικά μηχανήματα (1 βαθμός).

Κατά τη γνώμη μας το συγκεκριμένο πιστοποιητικό είναι ιδιαίτερα σοβαρό και καλύπτει πολύ μεγάλο τμήμα των απαιτήσεων των ευρωπαϊκών οδηγιών για τη διαχείριση των αποβλήτων

4.5 Κοινοτικό Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Οικολογικού Ελέγχου (EMAS)

Το EMAS είναι το δυσκολότερο από τα περιβαλλοντικά πιστοποιητικά. Δεν είναι ένα σύνθηρες πιστοποιητικό. Είναι κάτι ευρύτερο, είναι ουσιαστικά ένα σύστημα δράσεων με στόχο της οικολογική διαχείριση, αλλά ταυτόχρονα και το έλεγχο σε αυτή. Προβλέφθηκε με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 761/2001, όμως ουσιαστικά θεσπίστηκε με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1221/2009, άρθρο 1 αυτού: *«Θεσπίζεται κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου, εφεξής καλούμενο «EMAS», για την εκούσια συμμετοχή οργανισμών που βρίσκονται εντός ή εκτός της Κοινότητας»* και τροποποιήθηκε από τους Κανονισμούς (ΕΕ) 2017/1505 και (ΕΕ) 2018/2026. Καθορίζει τις απαιτήσεις ενός κοινοτικού συστήματος οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου που έχει ως στόχο να προάγει τη συνεχή βελτίωση των επιδόσεων σε θέματα περιβάλλοντος, επιτρέποντας σε κάθε οργανισμό του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα να αναλαμβάνει εθελούσια τη δέσμευση να αξιολογεί και να βελτιώνει τις περιβαλλοντικές του επιδόσεις σε ετήσια βάση.

Στο άρθρο 1 του ΕΚ 1221/2009, σε ότι αφορά το σκοπό του, ορίζεται: *«Σκοπός του EMAS, ως σημαντικού μέσου του σχεδίου δράσης για την βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και την βιώσιμη βιομηχανική πολιτική, είναι να προωθήσει τη συνεχή βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των οργανισμών με την καθιέρωση και εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης από τους οργανισμούς, με την συστηματική, αντικειμενική και περιοδική αξιολόγηση των επιδόσεων των συστημάτων αυτών, με την ενημέρωση ως προς τις περιβαλλοντικές επιδόσεις, με ανοικτό διάλογο με το κοινό και άλλους ενδιαφερόμενους, καθώς με την ενεργό συμμετοχή των εργαζομένων*

στους οργανισμούς και την κατάλληλη εκπαίδευση». Συνεπώς σκοπός του είναι η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή, η βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των οργανισμών, αλλά και η διαλογική δυναμική και συμμετοχή του κοινού και των εργαζομένων, στοιχεία που είναι απαραίτητα και για τη διαχείριση των αποβλήτων στα πλαίσια της παρούσας εργασίας μας.

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται ότι εκτιμήθηκαν στο εισηγητικό του σχετικού κανονισμού, έχουν ενδιαφέρον τα σημεία 7 μέχρι και 11, όπου επισημαίνεται:

Στο σημείο (7): «*Η εφαρμογή των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένου του EMAS δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ)761/2001, απέδειξε την αποτελεσματικότητά τους ως προς την προώθηση των βελτιώσεων των περιβαλλοντικών επιδόσεων των οργανισμών. Χρειάζεται ωστόσο να αυξηθεί ο αριθμός των οργανισμών που συμμετέχουν στο σύστημα με στόχο να επιτευχθεί καλύτερο συνολικός αντίκτυπος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Προς επίτευξη τούτου, η πείρα που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού θα πρέπει να αξιοποιηθεί για να ενισχυθεί η ικανότητα του EMAS να επιφέρει βελτιώσεις στις συνολικές περιβαλλοντικές επιδράσεις των οργανισμών*». Παρατηρούμε ότι η αρχική εφαρμογή του EMAS κρίνεται από τις Ευρωπαϊκές Αρχές ως αποτελεσματική και τίθεται στόχος να αυξηθούν οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε αυτό, ώστε να επιτευχθεί καλύτερο συνολικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

Στο σημείο (8) αναφέρεται: «*Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι οργανισμοί να συμμετέχουν εκούσιος στο EMAS και να μπορούν να αποκομίζουν προστιθέμενη αξία ως τον ρυθμιστικό έλεγχο, την εξοικονόμηση κόστους και το γόητρο τους στο κοινό, υπό την προϋπόθεση ότι μπορούν να επιδεικνύουν βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων τους*». Τίθεται λοιπόν ο στόχος της ευρύτερης συμμετοχής επιχειρήσεων στη συγκεκριμένη διαδικασία και μάλιστα η στόχευση κατεβαίνει σε μικρο-επίπεδο, δηλαδή στην εξοικονόμηση κόστους για την επιχείρηση και αύξηση της φήμης της στο κοινό. Στην παρούσα εργασία αυτό ακριβώς διερευνάται μεταξύ άλλων στον ξενοδοχειακό κλάδο, δηλαδή πώς ένα περιβαλλοντικό πιστοποιητικό (για τη διαχείριση αποβλήτων στη συγκεκριμένη περίπτωση), θα έχει επίδραση στις επιχειρήσεις και πώς βλέπουν την προοπτική αυτή οι επιχειρήσεις του κλάδου.

Στο σημείο (9) αναφέρεται ότι: «*Θα πρέπει να παρέχεται δυνατότητα συμμετοχής στο EMAS σε όλους οργανισμούς, εντός και εκτός της κοινότητας, των οποίων οι δραστηριότητες έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Το EMAS θα πρέπει να παρέχει ένα μέσο στους οργανισμούς αυτούς για την διαχείριση αυτών των επιπτώσεων και την βελτίωση των συνολικών περιβαλλοντικών τους επιδόσεων*». Σημειώνουμε ότι είναι μάλλον προφανές ότι οι τουριστικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες φιλοξενίας, έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις, άρα μια λογική διαδικασία που θα οδηγεί σε

πιστοποίησή τους, αναμένεται να συμβάλει στην άμβλυση των όποιων περιβαλλοντικών επιπτώσεων προκύπτουν από τη δραστηριότητά τους.

Στο σημείο (10) αποτυπώνεται η στόχευση να συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία και μικρότερες επιχειρήσεις, συνεπώς στο πεδίο εφαρμογής του EMAS, μπορούν να συμμετέχουν και μικρότερες επιχειρήσεις φιλοξενίας. Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται: *«Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι, ιδίως μικρού μεγέθους, οργανισμοί, να συμμετάσχουν στο EMAS. Η συμμετοχή τους θα πρέπει να προωθηθεί με την διευκόλυνση της πρόσβασης σε πληροφορίες, τα διαθέσιμα κονδύλια στήριξης και στους δημόσιους φορείς και με την καθιέρωση ή την προώθηση μέτρων τεχνικής συνδρομής».*

Στο σημείο (11) γίνεται αναφορά στην ανάγκη για την ευκολία της πρόσβασης στο EMAS: *«Θα πρέπει να καταστεί δυνατόν να στραφούν όσο το δυνατόν ευκολότερα στο EMAS οι οργανισμοί οι οποίοι το επιθυμούν και οι οποίοι σήμερα εφαρμόζουν άλλα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διασυνδέσεις με άλλα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης».*

Στο σημείο (17), τονίζεται η εξωστρέφεια της σχετικής διαδικασίας και συγκεκριμένα αναφέρεται: *«Οι οργανισμοί θα πρέπει να συντάσσουν και να δημοσιοποιούν περιοδικές περιβαλλοντικές δηλώσεις με τις οποίες να παρέχουν στο κοινό και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη τις πληροφορίες σχετικά με την συμμόρφωση τους με τις εφαρμοστές νομικές απαιτήσεις που αφορούν το περιβάλλον και σχετικά με τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις».* Το σημείο αυτό σχετίζεται με το θέμα της εργασίας μας.

Συνεπώς, σύμφωνα με τον κανονισμό, για να μπορέσει να καταχωριστεί ένας οργανισμός στο Μητρώο EMAS θα πρέπει να εντάξει τις δραστηριότητές του σε ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης και να συντάξει μια περιβαλλοντική δήλωση. Στη συνέχεια το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης του οργανισμού θα περάσει από επιθεώρηση από έναν επαληθευτή περιβάλλοντος ο οποίος θα επικυρώσει και την περιβαλλοντική του δήλωση. Τέλος θα υποβάλει φάκελο δικαιολογητικών που θα περιλαμβάνει την επικυρωμένη περιβαλλοντική δήλωση στην Επιτροπή EMAS, η οποία είναι ο αρμόδιος φορέας για την αξιολόγηση του φακέλου. Στη Ελλάδα υπάρχουν εταιρείες - επαληθευτές περιβάλλοντος διαπιστευμένες από το ΕΣΥΔ.

Η αίτηση μιας εταιρείας για εγγραφή στο Μητρώο EMAS θα πρέπει να συνοδεύεται μεταξύ άλλων και από:

1. Πλήρες συμπληρωμένο έντυπο με τις ελάχιστες απαιτούμενες πληροφορίες για την ανανέωση της καταχώρησης σύμφωνα με το παράρτημα VI του κανονισμού.
2. Αντίγραφα των αδειών λειτουργίας και περιβαλλοντικών αδειοδοτήσεων σε ισχύ.

3. Αντίγραφα παραστατικών διαχείρισης αποβλήτων.

Στην αναφορά των άμεσων περιβαλλοντικών πτυχών που πρέπει να εξετάζουν οι οργανισμοί που επιθυμούν στην ένταξη στο EMAS, γίνεται αναφορά για τον προσδιορισμό τους, στο Παράρτημα I σημείο 4 του κανονισμού, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό 2017/1505. Στο σημείο αυτό γίνεται ιδιαίτερη μνεία για τον κύκλο ζωής των προϊόντων, που επηρεάζει άμεσα τη διαχείριση αποβλήτων και συγκεκριμένα αναφέρεται ότι: *«Κατά τον προσδιορισμό των άμεσων και έμμεσων περιβαλλοντικών πτυχών των δραστηριοτήτων, των προϊόντων και των υπηρεσιών του, ο Οργανισμός υιοθετεί μία προσέγγιση βάση του κύκλου ζωής, λαμβάνοντας υπόψη τα στάδια του κύκλου ζωής που είναι σε θέση να ελέγξει ή να επηρεάσει. Στα στάδια αυτά περιλαμβάνονται συνήθως η κτήση των πρώτων υλών, οι αγορές και προμήθειες, ο σχεδιασμός, η παραγωγή, η μεταφορά, η χρήση, η επεξεργασία στο τέλος του κύκλου ζωής και η τελική διάθεση ανάλογα με την δραστηριότητα του οργανισμού».*

Οι άμεσες περιβαλλοντικές πτυχές πρέπει να εξετάζουν οι οργανισμοί που επιθυμούν στην ένταξη στο EMAS, περιγράφονται στο Παράρτημα II του κανονισμού, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό 2017/1505 και είναι οι ακόλουθοι:

1. *Εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων*
2. *Απορρίψεις τα ύδατα*
3. *Παραγωγή, ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση, μεταφορά και διάθεση στερεών και άλλων αποβλήτων ιδίως επικίνδυνων*
4. *Χρήσεις γης και μόλυνση του εδάφους*
5. *Χρήση ενέργειας φυσικών πόρων (συμπεριλαμβανομένων των υδάτων, της χλωρίδας και της πανίδας) και πρώτων υλών*
6. *Χρήση πρόσθετων και βοηθητικών προϊόντων καθώς και ημικατεργασμένων προϊόντων*
7. *Τοπικής εμβέλειας ζητήματα (θόρυβος, κραδασμοί, οσμές, σκόνη, οπτική εμφάνιση κλπ)*

Παρατηρούμε ότι η διαχείριση των αποβλήτων είναι άμεση περιβαλλοντική πτυχή και μάλιστα αναφέρονται καθαρά τα στοιχεία της ιεράρχησης των αποβλήτων των σχετικών ευρωπαϊκών οδηγιών.

Οι απαιτήσεις περιγράφονται στο Παράρτημα II. Είναι γενικές απαιτήσεις του συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης, απαιτήσεις για την περιβαλλοντική πολιτική του οργανισμού, μεταξύ των οποίων αναφέρονται και στοιχεία που είναι διαθέσιμα στο κοινό, καθώς και απαιτήσεις που αφορούν τους περιβαλλοντικούς σκοπούς του οργανισμού, στους συγκεκριμένους στόχους και τα προγράμματα που ακολουθεί για την επίτευξή τους.

Τέλος σε ότι αφορά τους βασικούς δείκτες της όλης διαδικασίας πιστοποίησης που είναι υποχρεωτικοί, αυτοί αποτυπώνονται στο παράρτημα IV, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον κανονισμό ΕΕ 2018/2026, και είναι:

- i) Ενεργειακή απόδοση
- ii) Αποδοτική χρήση υλικών
- iii) Ύδατα
- iv) Απόβλητα
- v) Βιοποικιλότητα και
- vi) Πομπές.

Σε ότι αφορά τα απόβλητα, αυτός πρέπει να λαμβάνει υπόψη του:

- Τη «συνολική ετήσια παραγωγή αποβλήτων», αναλυτικά κατά κατηγορία, εκφραζόμενη σε τόνους,
- Τη «συνολική ετήσια παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων», εκφραζόμενη σε χιλιόγραμμα η τόνους

Κάθε ξενοδοχειακή επιχείρηση που θα θελήσει να ενταχθεί στο Μητρώο EMAS θα πρέπει να αναγνωρίσει τις κύριες περιβαλλοντικές πτυχές των δραστηριοτήτων της, να εγκαταστήσει ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης και να παρακολουθεί ποσοτικά σε ετήσια βάση τις κύριες περιβαλλοντικές παραμέτρους της δραστηριότητάς της. Ως τέτοιες εμείς προκρίνουμε την κατανάλωση νερού, ηλεκτρικού ρεύματος, εκπομπές CO₂, τη διαχείριση των αποβλήτων. Η επιχείρηση θα πρέπει να θέτει περιβαλλοντικούς στόχους και να τεκμηριώνει τη βελτίωση των περιβαλλοντικών της επιδόσεων. Οι επιχειρήσεις που είναι ενταγμένες στο μητρώο EMAS κάθε χρόνο υποβάλλουν προς έγκριση στην Επιτροπή EMAS περιβαλλοντική δήλωση όπου φαίνεται και η χρονική εξέλιξη των τιμών των περιβαλλοντικών παραμέτρων που παρακολουθούν. Όπως φαίνεται πρόκειται για μια απαιτητική και μακροχρόνια διαδικασία για τις επιχειρήσεις.

Κλείνοντας τη συνοπτική παρουσίαση για τη σημαντικότερη διαδικασία περιβαλλοντικής πιστοποίησης στην ΕΕ, μελετώντας του σχετικούς κανονισμούς, βλέπουμε ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση στη διαδικασία για κάθε ξεχωριστό τομέα οικονομικής δραστηριότητας και άρα και για τα ξενοδοχεία. Υπάρχει όμως το EMAS Sectoral Reference Document για διάφορους τομείς, όπου ένας από αυτούς είναι του τουρισμού όπου για αυτόν στη σχετική απόφαση της ΕΕ 2016/611, υπάρχουν κατευθυντήριες οδηγίες και καλές πρακτικές για την ανάπτυξη συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης για όλες τις κατηγορίες επιχειρήσεων του τουριστικού τομέα. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της απόφασης: *«Το τομεακό έγγραφο αναφοράς για βέλτιστες πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης, οι δείκτες περιβαλλοντικών επιδόσεων*

για τον τομέα του τουρισμού και τα σημεία αναφοράς της αριστείας για το συγκεκριμένο τομέα καθορίζονται στο παράρτημα».

Στον πίνακα που ακολουθεί, συγκεντρώσαμε από την απόφαση της ΕΕ τις κύριες περιβαλλοντικές πιέσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση των αποβλήτων, ανά υπηρεσία ή δραστηριότητα της ξενοδοχειακής μονάδας.

Υπηρεσία/ Δραστηριότητα	Κύριες περιβαλλοντικές πιέσεις
Διοίκηση	Αστικά απόβλητα (τόνοι χαρτιού) και επικίνδυνα απόβλητα (π.χ. μελάνες εκτυπωτών)
Εστιατόριο/ μπάρ	Παραγωγή αστικών αποβλήτων (ιδίως υπολείμματα τροφίμων και συσκευασίες)
Κουζίνα	Δημιουργία αστικών αποβλήτων (ιδίως υπολείμματα τροφίμων και συσκευασίες), Δημιουργία αποβλήτων φυτικών ελαίων
Δωμάτια	Απορρίμματα συσκευασιών και μικρές ποσότητες απορριμμάτων
Προμήθειες	Δημιουργία απορριμμάτων από συσκευασίες
Δραστηριότητες	Δημιουργία αστικών αποβλήτων
Πρόσθετες υπηρεσίες	Δημιουργία αστικών αποβλήτων και μερικών ειδών επικίνδυνων αποβλήτων (π.χ. υγειονομικό υλικό)
Κτίρια και κατασκευές	Σημαντική παραγωγή αποβλήτων από κατασκευές, Παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων

Οι βέλτιστες πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης που παρουσιάζονται στην απόφαση, ομαδοποιούνται και μια από αυτές τις ομάδες αφορά :*Βέλτιστες πρακτικές για την ελαχιστοποίηση της παραγωγής αποβλήτων από μονάδες καταλυμάτων*. Στη συνέχεια εξειδικεύεται περισσότερο ως εξής:

- Βέλτιστη πρακτική είναι η πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων μέσω «πράσινων» προμηθειών προϊόντων, λαμβανομένου υπόψη του αντίκτυπου του κύκλου ζωής – για παράδειγμα, με την αποφυγή τεμαχίων μίας χρήσης (τρόφιμα, σαπούνια, σαμπουάν) και με την αγορά καθαριστικών σε συμπυκνωμένη μορφή ή χύμα – και με την προσεκτική διαχείριση των ποσοτήτων που παραγγέλνονται.
- Η βέλτιστη πρακτική είναι παροχή ξεχωριστών εγκαταστάσεων συλλογής των αποβλήτων και η ανάθεση των σχετικών υπηρεσιών ανακύκλωσης τουλάχιστον για το γυαλί, το χαρτί και το χαρτόνι, τα πλαστικά, τα μέταλλα και τα οργανικά απόβλητα.

- Βέλτιστη πρακτική είναι η ελαχιστοποίηση αποβλήτων τροφίμων που θα μπορούσαν να αποφευχθούν με προσεκτική επιμέλεια του μενού και του μεγέθους των μερίδων και ο εγγυημένος διαχωρισμός όλων των βιολογικών αποβλήτων και αποστολή τους για αναερόβια χώνευση, όπου αυτό είναι δυνατόν, ή εναλλακτικά για καύση με ανάκτηση της ενέργειας ή επιτόπου/τοπική κομποστοποίηση.

Μεταξύ των δεικτών αναφοράς σχετικά με την αριστεία που προβλέπονται στην απόφαση, υπάρχουν και οι ακόλουθοι δείκτες για τη διαχείριση των αποβλήτων.

- β11) Ποσοστό > 95% αστικών στερεών αποβλήτων δεν καταλήγει σε χώρους υγειονομικής ταφής αλλά αποστέλλεται για ανακύκλωση ή αναερόβια χώνευση.
- β45) Συνολική παραγωγή αποβλήτων < 0,6kg ανά φιλοξενούμενο-διανυκτέρευση
- β46) Τουλάχιστον το 84% των αποβλήτων, εκφραζόμενο κατά βάρος, αποστέλλεται για ανακύκλωση
- β47) Απόβλητα που δεν έχουν υποστεί διαλογή και αποστέλλονται για διάθεση < 0,16 kg ανά φιλοξενούμενο-διανυκτέρευση
- β60) >95% των οργανικών αποβλήτων διαχωρίζονται, δεν στέλνονται για υγειονομική ταφή αλλά, όπου είναι δυνατόν, για αναερόβια χώνευση
- β61) Συνολική παραγωγή οργανικών αποβλήτων < 0,25% kg ανά συνδαιτυμόνα και παραγωγή αποβλήτων που θα μπορούσαν να αποφευχθούν <0,18kg ανά συνδαιτυμόνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Μεθοδολογική Προσέγγιση – Δεδομένα. Έρευνα σε υπευθύνους ξενοδοχειακών μονάδων για τη διαχείριση των αποβλήτων και τις επιπτώσεις πιθανής περιβαλλοντικής πιστοποίησης για αυτή.

5.1 Εισαγωγή

Προκειμένου να έχουμε μια άποψη για τον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι υπεύθυνοι των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων στην Ελλάδα το ζήτημα της διαχείρισης των αποβλήτων, αλλά και την προοπτική περιβαλλοντικής πιστοποίησης του ξενοδοχείου τους, ή του τουριστικού προορισμού που δραστηριοποιούνται, αποφασίσαμε να διενεργήσουμε μια σύντομη έρευνα για αυτό.

Στόχος μέσα από τις ερωτήσεις που υποβάλαμε στους υπευθύνους είναι να προσεγγίσουμε:

- (α) τις γνώσεις τους σχετικά με τις αλλαγές στις θεσμοθετημένες υποχρεώσεις που επέρχονται για τη διαχείριση των αποβλήτων των ξενοδοχείων
- (β) τις απόψεις τους για το αν οι αλλαγές αυτές είναι προς τη σωστή κατεύθυνση ή όχι
- (γ) την ετοιμότητά τους να εφαρμόσουν τις επερχόμενες αλλαγές στην πράξη
- (δ) την επίδραση που θα έχουν αυτές στην ανταγωνιστικότητα της ξενοδοχειακής επιχείρησής τους
- (ε) την επίδραση που θα έχει μια περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων του τουριστικού προορισμού ή της επιχείρησής τους, στην ανταγωνιστικότητα του ξενοδοχείου.

5.2 Εντοπισμός του πληθυσμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος η κατατομή των επιχειρήσεων φιλοξενίας της χώρας, στις 7/4/2021, είχε ως εξής:

Σύνολο ξενοδοχείων: 10.050

Συνεχούς λειτουργίας: 3.952 (39%)

Εποχικής λειτουργίας: 6.098 (61%)

Σε ότι αφορά τη δυναμικότητά τους σε κλίνες, άνω των 200 κλινών είναι οι 818 μονάδες (8,1%) και κάτω των 200 κλινών είναι οι 9.232 (91,9%). Αναλυτικότερα τα στοιχεία έχουν ως εξής:

**Ξενοδοχειακό Δυναμικό 2021^(*)
ανά μέγεθος σε κλίνες και λειτουργία**

Μέγεθος ξενοδοχείου		ΣΥΝΕΧΗΣ	ΕΠΟΧΙΚΗ	Γενικό Αθροισμα
Μέχρι 200 κλίνες	Μονάδες	3.809	5.423	9.232
	Δωμάτια	93.729	170.810	264.539
	Κλίνες	182.632	330.844	513.476
Από 200-500 κλίνες	Μονάδες	120	470	590
	Δωμάτια	17.471	73.705	91.176
	Κλίνες	35.125	147.883	183.008
Από 501 κλίνες και πάνω	Μονάδες	23	205	228
	Δωμάτια	8.318	74.262	82.580
	Κλίνες	16.276	157.116	173.392
Σύνολο Επικράτειας	Μονάδες	3.952	6.098	10.050
	Δωμάτια	119.518	318.777	438.295
	Κλίνες	234.033	635.843	869.876

(*) Εξαγωγή δεδομένων 07-04-2021.

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

5.3 Παρουσίαση δείγματος

Το ερωτηματολόγιο απεστάλη ηλεκτρονικά μέσα από την εφαρμογή Google Forms σε όλες τις μεγάλες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Ελλάδος, με αριθμό κλινών από 200 και άνω, σε ηλεκτρονικές διευθύνσεις των υπευθύνων των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που ευγενικά μας παρέιχε το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος. Το ερωτηματολόγιο εστάλη ηλεκτρονικά την 9/4/2021 και οι απαντήσεις ελήφθησαν από 9/4/2021 μέχρι και 20/4/2021.

Μπορεί αυτές οι ξενοδοχειακές μονάδες να είναι μόλις το 8,1% των μονάδων της χώρας, όμως σε επίπεδο φιλοξενίας (κλινών) είναι το 41%, πολύ σημαντικό ποσοστό στο σύνολο των ατόμων που φιλοξενούνται στα ξενοδοχεία της χώρας και παράγουν απόβλητα.

Παρόλου που η αποστολή του ερωτηματολογίου έγινε μόνο στις μονάδες με αριθμό κλινών άνω των 200, εν τούτοις θέσαμε στο σχετικό ερώτημα και επιλογή για χαμηλότερες από 200 κλίνες. Μόλις 5 απαντήσεις είχαμε από αυτή την κατηγορία, τις οποίες θεωρήσαμε ότι είναι μεγάλες μονάδες, με δεδομένο ότι όπως μας εξηγήθηκε από το ΞΕΕ υπάρχει σε κάποιες περιπτώσεις διαφοροποίηση στον αριθμό των κλινών.

Συνολικά ελήφθησαν 56 απαντήσεις. Σε ότι αφορά τη γεωγραφική κατανομή των απαντήσεων, αυτή όπως θα δούμε στη συνέχεια, είναι κοντά στην πραγματική γεωγραφική κατανομή των επιχειρήσεων αυτών. Οι απαντήσεις μας είναι το 6,8% του πληθυσμού και παρόλο που το δείγμα τελικά είναι μικρό, κάτω των 100 απαντήσεων,

εν τούτοις οι απαντήσεις μπορούν να δώσουν μια αντιπροσωπευτική γενική εικόνα για τον τρόπο που προσεγγίζουν οι υπεύθυνοι των μεγάλων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της χώρας το ζήτημα της διαχείρισης των απορριμμάτων κάτω από το πρίσμα των νέων απαιτήσεων και μιας δυναμικής περιβαλλοντικής πιστοποίησης σε επίπεδο μονάδας ή τουριστικού προορισμού.

Παρά ταύτα όμως, το δείγμα που λάβαμε είναι μικρό και συνεπώς δεν προσφέρεται για επιστημονική στατιστική ανάλυση, παρά μόνο για μια ενδεικτική καταγραφή των απαντήσεων που συλλέχθηκαν.

5.4 Παρουσίαση Ερωτηματολογίου

Οι πρώτες τέσσερις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, ουσιαστικά μας βοηθούν να κατατάξουμε το ξενοδοχείο σε ότι αφορά τη δυναμικότητα, την τοποθεσία του και την εποχικότητά του και έχουν ως εξής:

1. Χαρακτηριστικά προορισμού

Ξενοδοχείο πόλης

Καλοκαιρινός προορισμός

Χειμερινός προορισμός

2. Που βρίσκεται η ξενοδοχειακή μονάδα

Γίνεται επιλογή μεταξύ των 13 περιφερειών της χώρας)

3. Η ξενοδοχειακή μονάδα λειτουργεί

Όλο το χρόνο

Μόνο του θερινού μήνες

4. Αριθμός κλινών

Κάτω από 200

Μεταξύ 200 και 500

Άνω των 500

Οι ερωτήσεις από 5 μέχρι και 7, στοχεύουν να διαγνώσουν τη γνώση των υπευθύνων των ξενοδοχειακών μονάδων για τις επερχόμενες αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο της διαχείρισης αποβλήτων, στα ζητήματα που δημιουργούν νέες απαιτήσεις για τις ξενοδοχειακές μονάδες.

5. Γνωρίζετε τις νέες ευρωπαϊκές οδηγίες για τη διαχείριση των αποβλήτων και το διαχωρισμό τους σε διαφορετικά ρεύματα συλλογής;

Καθόλου	1	Ελάχιστα	2
Λίγο	3	Αρκετά	4
Πολύ καλά	5		

6. Γνωρίζετε ότι οι οδηγίες αυτές θα ενσωματωθούν εντός του 2021 στο εθνικό μας δίκαιο;

Καθόλου	1	Ελάχιστα	2
Λίγο	3	Αρκετά	4
Πολύ καλά	5		

7. Γνωρίζετε ότι η υποχρεωτική ξεχωριστή συλλογή των βιοαποβλήτων (απόβλητα τροφών), θα θεσπιστεί υποχρεωτικά στην Ελλάδα στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις από το 2023 και μετά;

Καθόλου	1	Ελάχιστα	2
Λίγο	3	Αρκετά	4
Πολύ καλά	5		

Οι ερωτήσεις από 8 και 9, στοχεύουν να διερευνήσουν τον τρόπο που αντιμετωπίζουν οι υπεύθυνοι των ξενοδοχειακών μονάδων τις επερχόμενες αλλαγές και την προδιάθεση που έχουν σήμερα για αυτές.

8. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση;

Είναι εντελώς σε λάθος κατεύθυνση	1
Μάλλον σε λάθος κατεύθυνση	2
Είναι αδιάφορη	3
Μάλλον σε σωστή κατεύθυνση	4
Είναι σε πολύ σωστή κατεύθυνση	5

9. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, μπορεί να περιορίσει την περιβαλλοντική ζημιά συνολικά που προκαλείται από τον τουρισμό στην περιοχή σας;

Θα έχει μεγαλύτερη περιβαλλοντική ζημιά	1
Δεν μπορεί καθόλου, θα έχει την ίδια	2
Μπορεί να την περιορίσει ελαφρά	3
Μπορεί να την περιορίσει αρκετά	4
Μπορεί να την περιορίσει πολύ	5

Οι ερωτήσεις 10 και 11, στοχεύουν να ερευνήσουν την ετοιμότητα της ξενοδοχειακής επιχείρησης, αλλά και τοπικών αρχών, για την εφαρμογή των νέων οδηγιών.

10. Πιστεύετε ότι οι τοπικές δημοτικές αρχές έχουν την δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις που δημιουργεί για την επιχείρησή σας η εφαρμογή των νέων οδηγιών για τα απόβλητα;

Δεν έχουν καθόλου τη δυνατότητα	1
Έχουν λίγες δυνατότητες	2
Έχουν μέτριες δυνατότητες	3
Έχουν ικανοποιητικές δυνατότητες	4
Έχουν πολλές δυνατότητες	5

11. Πόσο έτοιμη είναι η επιχείρησή σας να εφαρμόσει τις νέες οδηγίες για τα απόβλητα;

Δεν μας έχει απασχολήσει το θέμα	1
Δεν είμαστε έτοιμοι ακόμα	2
Προετοιμαζόμαστε	3
Είμαστε έτοιμοι	4
Τις εφαρμόζουμε ήδη	5

Οι ερωτήσεις 12 μέχρι και 14, στοχεύουν να ερευνήσουν την άποψη των υπευθύνων των ξενοδοχείων για το κατά πόσο η διαχείριση αποβλήτων με περιβαλλοντικό

τρόπο, μπορεί να βοηθήσει την εικόνα της επιχείρησης ή του τουριστικού προορισμού.

12. Πιστεύετε ότι οι επισκέπτες σας είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης

Δεν γνωρίζω αν είναι ευαισθητοποιημένοι	1
Δεν είναι καθόλου ευαισθητοποιημένοι	2
Είναι λίγο ευαισθητοποιημένοι	3
Είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι	4
Είναι πάρα πολύ ευαισθητοποιημένοι	5

13. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, μπορεί να αποτελέσει εργαλείο προβολής για την επιχείρησή σας;

Δεν μπορεί καθόλου	1	Ίσως να μπορεί	2
Μπορεί λίγο	3	Μπορεί αρκετά	4
Μπορεί πάρα πολύ	5		

14. Πιστεύετε ότι η εφαρμογή τους σε επίπεδο τουριστικού προορισμού συνολικά, θα είχε καλύτερα αποτελέσματα, από ότι η εφαρμογή τους μόνο στην επιχείρησή σας;

Πιθανά να είχε χειρότερα	1	Δεν θα είχε επίδραση	2
Θα είχε ελαφρά καλύτερα	3	Θα είχε αρκετά καλύτερα	4
Θα είχε πολύ καλύτερα	5		

Οι ερωτήσεις 15 μέχρι και 22, αφορούν θέματα περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων και προσπαθούν να ερευνήσουν τις απόψεις των υπευθύνων των ξενοδοχειακών μονάδων για αυτά, καθώς και για την επίδραση που μπορεί να έχουν την αποτελεσματικότητα του ξενοδοχείου.

15. Πιστεύετε ότι η πιστοποίηση του τουριστικού προορισμού για τη διαχείριση των αποβλήτων, (πχ EMAS, ISO 14001, Green Key, Travel Life, Blue Flag) θα βοηθούσε τον προορισμό τουριστικά;

Πιθανά να είχε χειρότερα αποτελέσματα	1
---------------------------------------	---

Δεν θα είχε επίδραση στον προορισμό	2
Θα είχε ελαφρά καλύτερα αποτελέσματα	3
Θα είχε αρκετά καλύτερα αποτελέσματα	4
Θα είχε πολύ καλύτερα αποτελέσματα	5

16. Πιστεύετε ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων, του τουριστικού προορισμού, θα προσέλκυε το ενδιαφέρον περισσότερων ξένων επισκεπτών για τον προορισμό;

Πιθανά να μείωνε το ενδιαφέρον	1
Δεν θα άλλαζε το ενδιαφέρον	2
Θα είχε ελαφρά μεγαλύτερο ενδιαφέρον	3
Θα είχε αρκετά μεγαλύτερο ενδιαφέρον	4
Θα είχε πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον	5

17. Πιστεύετε ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων, του τουριστικού προορισμού, θα προσέλκυε το ενδιαφέρον περισσότερων Ελλήνων επισκεπτών για τον προορισμό;

Πιθανά να μείωνε το ενδιαφέρον	1
Δεν θα άλλαζε το ενδιαφέρον	2
Θα είχε ελαφρά μεγαλύτερο ενδιαφέρον	3
Θα είχε αρκετά μεγαλύτερο ενδιαφέρον	4
Θα είχε πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον	5

18. Η εφαρμογή των νέων οδηγιών για τα απόβλητα και η πιστοποίηση με αυτή, θα μπορούσε να αυξήσει το εισόδημα για την επιχείρησή σας μέσα από προσέλκυση επισκεπτών υψηλότερων εισοδημάτων;

Θα ήταν αρνητικό	1	Μάλλον αρνητικό	2
Αδιάφορο	3	Μάλλον θετικό	4
Θα ήταν θετικό	5		

19. Θα επενδύατε σε εξοπλισμό ή θα δεχόσασταν αυξημένο κόστος διαχείρισης, ώστε να λάβετε περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων;

Δεν με ενδιαφέρει η πιστοποίηση	1
Δεν το έχω αξιολογήσει	2
Όχι, θα περιοριζόμουν στην απλή τήρηση της οδηγίας	3
Θα επένδυα τα απολύτως απαραίτητα για να λάβω πιστοποίηση	4
Ναι, θα επένδυα να λάβω και να συμμορφώνομαι με την πιστοποίηση	5

20. Πιστεύετε ότι η ύπαρξη πιστοποίησης διαχείρισης αποβλήτων, θα επιδρούσε θετικά στους επισκέπτες να επιλέξουν ξενοδοχείο;

Θα επιδρούσε αρνητικά	1
Δεν θα επιδρούσε καθόλου	2
Θα επιδρούσε ελαφρά	3
Θα επιδρούσε αρκετά	4
Θα επιδρούσε πολύ σημαντικά	5

21. Ανεξάρτητα από την πιστοποίηση, θα αναβαθμίζατε τη διαχείριση των αποβλήτων του ξενοδοχείου σας, ώστε να ήταν σύμφωνη με τους κανόνες περιβαλλοντικής διαχείρισης για τα απόβλητα;

Δεν θα την αναβάθμιζα	1
Δεν με έχει απασχολήσει	2
Θα την αναβάθμιζα ελάχιστα	3
Θα την αναβάθμιζα αρκετά	4
Θα την αναβάθμιζα πάρα πολύ ώστε να είναι αισθητή η διαφορά	5

22. Θα συνεργαζόσασταν με άλλες επιχειρήσεις του κλάδου σας στην προσπάθεια προβολής του προορισμού σας, ως προορισμού που έχει περιβαλλοντικό πρότυπο στην διαχείριση των αποβλήτων;

Δεν θα συνεργαζόμουν σίγουρα	1
Μάλλον δεν θα συνεργαζόμουν	2

Δεν με έχει απασχολήσει	3
Μάλλον θα συνεργαζόμουν	4
Σίγουρα θα συνεργαζόμουν	5

Οι τελευταίες τρεις ερωτήσεις, από 23 μέχρι και 25, αφορούν το νέο σύστημα πληρωμής για τη διαχείριση αποβλήτων, το «πληρώνω όσο πετάω». Προσπαθούμε να ερευνήσουμε την αποδοχή που θα έχει αυτό στις τουριστικές επιχειρήσεις και την επίπτωση που νομίζουν οι υπεύθυνοι των ξενοδοχειακών μονάδων ότι θα έχει στο κόστος για τη διαχείριση των αποβλήτων τους.

23. Η εφαρμογή της μεθόδου «pay as you throw» (πληρώνω ανάλογα με το βάρος των αποβλήτων που πετάω) στον ξενοδοχειακό κλάδο, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση;

Είναι εντελώς λάθος κατεύθυνση	1
Μάλλον είναι λάθος κατεύθυνση	2
Είναι αδιάφορη	3
Είναι μάλλον στη σωστή κατεύθυνση	4
Είναι σίγουρα στη σωστή κατεύθυνση	5
Δεν μπορώ να αξιολογήσω	6

24. Πιστεύετε ότι η εφαρμογή της μεθόδου «pay as you throw», θα μειώσει ή θα αυξήσει το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων για την επιχείρησή σας;

Θα το αυξήσει αρκετά	1
Θα το αυξήσει ελαφρά	3
Θα παραμείνει περίπου σταθερό	3
Θα το μειώσει αρκετά	4
Θα το μειώσει ελαφρά	5

25. Θα θέλατε η επιχείρησή σας να πλήρωνε μόνη της τη διαχείριση των αποβλήτων και όχι το Δήμος;

Θα ήθελα να πληρώνει μόνη της τη διαχείριση	1
Μου είναι αδιάφορο ποιον θα πληρώνει	2

Θα ήθελα να πληρώνει το Δήμο	3
Δεν με έχει απασχολήσει το θέμα	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Εμπειρική διερεύνηση – Παρουσίαση ερευνητικού αποτελέσματος

Στη συνέχεια παραθέτουμε συνολικά τα ποσοστά για κάθε ερώτημα, που προέκυψαν από τις απαντήσεις που λάβαμε από όσους απάντησαν το ερωτηματολόγιό μας:

1. Χαρακτηριστικά προορισμού

Ξενοδοχείο πόλης	11%
Καλοκαιρινός προορισμός	89%
Χειμερινός προορισμός	0%

2. Που βρίσκεται η ξενοδοχειακή μονάδα

Νότιο Αιγαίο	27%
Κρήτη	25%
Ιόνιο	25%
Κεντρική Μακεδονία	5,4%
Αττική	5,4%
Πελοπόννησος	5,4%
Ανατολ. Μακεδονία και Θράκη	3,6%
Βόρειο Αιγαίο	1,8%
Στερεά Ελλάδα	1,8%

3. Η ξενοδοχειακή μονάδα λειτουργεί

Όλο το χρόνο	11%
Μόνο του θερινού μήνες	89%

4. Αριθμός κλινών

Κάτω από 200	9%
Μεταξύ 200 και 500	52%
Άνω των 500	39%

Από τις απαντήσεις στις τέσσερις πρώτες ερωτήσεις, είναι σαφές ότι απάντησαν στο ερωτηματολόγιό μας μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου εποχικής λειτουργίας μόνο το καλοκαίρι σε ποσοστό 90% περίπου. Σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού, το δείγμα έχει διαφορές από τον πληθυσμό. Αρχικά σε επίπεδο χρόνου λειτουργίας της μονάδας, οι μονάδες που λειτουργούν το σύνολο του χρόνου αποτελούν το 39% του συνόλου. Όμως πιο κοντά είναι το δείγμα μας στον πληθυσμό των μεγάλων μονάδων

που λειτουργούν. Σε αυτές, οι 143 στις 818 λειτουργούν όλο το χρόνο, ποσοστό 17%, σχετικά κοντά στο 11% του δείματός μας. Αντίστοιχα οι μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες (άνω των 200 κλινών) που λειτουργούν εποχικά, είναι στον πληθυσμό το 83%, ενώ στο δείγμα μας το 89%.

Σε ότι αφορά το γεωγραφικό χώρο, βλέπουμε ότι στο δείγμα μας έχουμε συγκέντρωση σε τρεις κυρίως περιφέρειες, Κρήτη, Νότιο Αιγαίο και Ιόνιο με συνολικό ποσοστό 77%. Στον πραγματικό πληθυσμό των μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων της χώρας, σε αυτές τις περιφέρειες λειτουργούν περίπου το 50% των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων.

5. Γνωρίζετε τις νέες ευρωπαϊκές οδηγίες για τη διαχείριση των αποβλήτων και το διαχωρισμό τους σε διαφορετικά ρεύματα συλλογής;

Καθόλου	9%	Ελάχιστα	9%
Λίγο	30%	Αρκετά	36%
Πολύ καλά	16%		

6. Γνωρίζετε ότι οι οδηγίες αυτές θα ενσωματωθούν εντός του 2021 στο εθνικό μας δίκαιο;

Καθόλου	20%	Ελάχιστα	11%
Λίγο	18%	Αρκετά	30%
Πολύ καλά	21%		

7. Γνωρίζετε ότι η υποχρεωτική ξεχωριστή συλλογή των βιοαποβλήτων (απόβλητα τροφών), θα θεσπιστεί υποχρεωτικά στην Ελλάδα στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις από το 2023 και μετά;

Καθόλου	30%	Ελάχιστα	9%
Λίγο	13%	Αρκετά	34%
Πολύ καλά	14%		

Από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις από 5 μέχρι και 7, βλέπουμε σταθερά ότι περίπου το 50% όσων απάντησαν έχει αρκετή ή πολλή καλή γνώση τόσο των ευρωπαϊκών οδηγιών για τα απόβλητα, που με αυτούς που γνωρίζουν λίγο ξεπερνά το 80%, όσο και του ότι θα ενσωματωθούν στην ελληνική νομοθεσία το 2021. Επίσης το 48% γνωρίζει αρκετά και πολύ καλά και για τη θέσπιση της ξεχωριστής συλλογής των βιοαποβλήτων. Σε αυτή την ερώτηση το ελάχιστο και καθόλου είναι περίπου το 40%.

Συνεπώς υπάρχει σχετική γνώση του θεσμικού πλαισίου και των βασικών αλλαγών που επέρχονται, ενώ με μια καμπάνια ενημέρωσης εκτιμούμε ότι εύκολα μπορεί να αυξηθεί η γνώση των υπευθύνων για αυτά τα θέματα.

8. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση;

Είναι εντελώς σε λάθος κατεύθυνση	1,8%
Μάλλον σε λάθος κατεύθυνση	3,6%
Είναι αδιάφορη	3,6%
Μάλλον σε σωστή κατεύθυνση	54%
Είναι σε πολύ σωστή κατεύθυνση	37%

9. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, μπορεί να περιορίσει την περιβαλλοντική ζημιά συνολικά που προκαλείται από τον τουρισμό στην περιοχή σας;

Θα έχει μεγαλύτερη περιβαλλοντική ζημιά	0%
Δεν μπορεί καθόλου, θα έχει την ίδια	1,8%
Μπορεί να την περιορίσει ελαφρά	23%
Μπορεί να την περιορίσει αρκετά	39%
Μπορεί να την περιορίσει πολύ	37%

Οι απαντήσεις στα ερωτήματα 8 και 9, δείχνουν σε βαθμό 90% η πρώτη και σχεδόν 100% η δεύτερη, ότι οι υπεύθυνοι των ξενοδοχειακών μονάδων αντιμετωπίζουν θετικά τις επερχόμενες αλλαγές και έχουν σημαντική θετική την προδιάθεση για αυτές. Φαίνεται ότι σε βαθμό 90% πιστεύουν ότι είναι προς τη θετική κατεύθυνση, ενώ σε βαθμό 77% ότι μπορούν να περιορίσουν αρκετά έως πολύ, την περιβαλλοντική ζημιά που προκαλεί ο τουρισμός στην περιοχή τους. Τα ποσοστά αυτά είναι ενθαρρυντικά ότι μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο εφαρμογής των αλλαγών στη διαχείριση των απορριμμάτων της επιχείρησής τους.

10. Πιστεύετε ότι οι τοπικές δημοτικές αρχές έχουν την δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις που δημιουργεί για την επιχείρησή σας η εφαρμογή των νέων οδηγιών για τα απόβλητα;

Δεν έχουν καθόλου τη δυνατότητα	46%
---------------------------------	-----

Έχουν λίγες δυνατότητες	11%
Έχουν μέτριες δυνατότητες	32%
Έχουν ικανοποιητικές δυνατότητες	11%
Έχουν πολλές δυνατότητες	0%

Παρατηρούμε μια σαφέστατη δυσπιστία των υπευθύνων των ξενοδοχείων που απάντησαν, για τη δυνατότητα των τοπικών αρχών να ανταπεξέλθουν στις νέες απαιτήσεις που επιβάλλονται για τη διαχείριση των αποβλήτων. Θεωρούν κατά 90% ότι οι δημοτικές αρχές έχουν καθόλου, λίγες και μέτριες δυνατότητες να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις που δημιουργεί για την επιχείρησή τους η εφαρμογή των νέων οδηγιών για τα απόβλητα.

11. Πόσο έτοιμη είναι η επιχείρησή σας να εφαρμόσει τις νέες οδηγίες για τα απόβλητα;

Δεν μας έχει απασχολήσει το θέμα	4%
Δεν είμαστε έτοιμοι ακόμα	20%
Προετοιμαζόμαστε	37%
Είμαστε έτοιμοι	23%
Τις εφαρμόζουμε ήδη	16%

Σε ότι αφορά την ετοιμότητα της επιχείρησής τους, το 4% δηλώνει ότι δεν τους απασχολεί το θέμα και το 20%, αθροιστικά δηλαδή κάτω από 25%. Το 39% που δηλώνει έτοιμο ή τις εφαρμόζει και το 37% που δηλώνει ότι προετοιμάζεται, είναι μεγάλα ποσοστά. Τα αποτελέσματα στο ερώτημα αυτό, ταιριάζουν με τις απαντήσεις στα ερωτήματα 5 και 6 περί της γνώσης των υπευθύνων για το περιεχόμενο των ευρωπαϊκών οδηγιών και την επικείμενη εφαρμογή τους, για τη διαχείριση των αποβλήτων.

12. Πιστεύετε ότι οι επισκέπτες σας είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης

Δεν γνωρίζω αν είναι ευαισθητοποιημένοι	7%
Δεν είναι καθόλου ευαισθητοποιημένοι	4%
Είναι λίγο ευαισθητοποιημένοι	23%
Είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι	45%

Είναι πάρα πολύ ευαισθητοποιημένοι 21%

Το ποσοστό 66% που δηλώνει ότι πιστεύουν ότι οι επισκέπτες τους είναι ευαισθητοποιημένοι στα θέματα διαχείρισης αποβλήτων, είναι μεγάλο ποσοστό και ταυτόχρονα κίνητρο εφαρμογής διαδικασιών που τελικά πιστεύουν ότι θα απευθυνθούν σε ευαισθητοποιημένους επισκέπτες. Οι απαντήσεις «δεν γνωρίζω» και δεν είναι καθόλου ευαισθητοποιημένοι, είναι αθροιστικά 11%, ποσοστό χαμηλό.

13. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, μπορεί να αποτελέσει εργαλείο προβολής για την επιχείρησή σας;

Δεν μπορεί καθόλου	9%	Ίσως να μπορεί	12%
Μπορεί λίγο	11%	Μπορεί αρκετά	38%
Μπορεί πάρα πολύ	30%		

Είναι αξιοσημείωτο το ποσοστό του 68% που δηλώνει ότι οι διαχείριση των αποβλήτων με τις νέες οδηγίες μπορεί να αποτελέσει εργαλείο προβολής για την επιχείρηση. Δείχνει να υπάρχει για την εφαρμογή των οδηγιών ένα επιπλέον κίνητρο, αυτό της προβολής της επιχείρησης. Σημειώνουμε την ταύτιση των απαντήσεων αυτών, με την απάντηση 5. Βλέπουμε σταθερά ένα ποσοστό 80% που γνωρίζει ή μάλλον γνωρίζει τις οδηγίες, να έχει θετική εικόνα των επιπτώσεων από την εφαρμογή τους.

14. Πιστεύετε ότι η εφαρμογή τους σε επίπεδο τουριστικού προορισμού συνολικά, θα είχε καλύτερα αποτελέσματα, από ότι η εφαρμογή τους μόνο στην επιχείρησή σας;

Πιθανά να είχε χειρότερα	1,8%	Δεν θα είχε επίδραση	7,1%
Θα είχε ελαφρά καλύτερα	9%	Θα είχε αρκετά καλύτερα	32%
Θα είχε πολύ καλύτερα	50%		

Είναι σημαντικό το ποσοστό των 91% των ερωτηθέντων που θεωρούν ότι η εφαρμογή των μέτρων σε επίπεδο τουριστικού προορισμού συνολικά θα είχε καλύτερο αποτέλεσμα από ότι η εφαρμογή τους μόνο για την επιχείρησή τους. Το στοιχείο αυτό ελήφθη σοβαρά υπόψη στη διαμόρφωση των προτάσεων πολιτικής.

15. Πιστεύετε ότι η πιστοποίηση του τουριστικού προορισμού για τη διαχείριση των αποβλήτων, (πχ EMAS, ISO 14001, Green Key, Travel Life, Blue Flag) θα βοηθούσε τον προορισμό τουριστικά;

Πιθανά να είχε χειρότερα αποτελέσματα	3,6%
Δεν θα είχε επίδραση στον προορισμό	7,1%
Θα είχε ελαφρά καλύτερα αποτελέσματα	20%
Θα είχε αρκετά καλύτερα αποτελέσματα	25%
Θα είχε πολύ καλύτερα αποτελέσματα	45%

Σε αυτή την ερώτηση το 90% όσων απάντησαν δήλωσαν ότι θα είχε καλύτερα αποτελέσματα η πιστοποίηση ενός προορισμού για τη διαχείριση των αποβλήτων. Μάλιστα αυτοί που πιστεύουν ότι θα είχε αρκετά καλύτερα και πολύ καλύτερα αποτελέσματα φτάνουν το 70%.

16. Πιστεύετε ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων, του τουριστικού προορισμού, θα προσέλκυε το ενδιαφέρον περισσότερων ξένων επισκεπτών για τον προορισμό;

Πιθανά να μείωνε το ενδιαφέρον	2%
Δεν θα άλλαζε το ενδιαφέρον	18%
Θα είχε ελαφρά μεγαλύτερο ενδιαφέρον	25%
Θα είχε αρκετά μεγαλύτερο ενδιαφέρον	35%
Θα είχε πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον	20%

17. Πιστεύετε ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων, του τουριστικού προορισμού, θα προσέλκυε το ενδιαφέρον περισσότερων Ελλήνων επισκεπτών για τον προορισμό;

Πιθανά να μείωνε το ενδιαφέρον	3,6%
Δεν θα άλλαζε το ενδιαφέρον	36%
Θα είχε ελαφρά μεγαλύτερο ενδιαφέρον	39%
Θα είχε αρκετά μεγαλύτερο ενδιαφέρον	16%
Θα είχε πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον	5,4%

Από το συνδυασμό των απαντήσεων 16 και 17 εξάγουμε το συμπέρασμα ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων, εκτιμάται από τους υπευθύνους των ξενοδοχείων ότι θα αυξήσει το ενδιαφέρον των ξένων κατά 80%, με αρκετά ως πολύ το 55%, αλλά των Ελλήνων κατά 60% με αρκετά έως πολύ να είναι ιδιαίτερα μειωμένα και να φτάνει μόλις το 21%. Βλέπουμε λοιπόν ότι εκτιμάται ότι η

επίδραση της πιστοποίησης θα είναι πιο αυξημένη στις ξένες τουριστικές αγορές και μάλιστα αισθητά.

18. Η εφαρμογή των νέων οδηγιών για τα απόβλητα και η πιστοποίηση με αυτή, θα μπορούσε να αυξήσει το εισόδημα για την επιχείρησή σας μέσα από προσέλκυση επισκεπτών υψηλότερων εισοδημάτων;

Θα ήταν αρνητικό	1,8%	Μάλλον αρνητικό	5,4%
Αδιάφορο	37%	Μάλλον θετικό	43%
Θα ήταν θετικό	13%		

Είναι σημαντικό το ποσοστό των 56% των ερωτώμενων που απάντησαν στο ερώτημα αυτό θετικά και μάλλον θετικά, συγκρινόμενο με το 7% που απάντησε αρνητικά και μάλλον αρνητικά. Εκτιμάται λοιπόν ότι η πιστοποίηση της επιχείρησης για τη διαχείριση των αποβλήτων μπορεί να προσελκύσει τουρίστες με μεγαλύτερα εισοδήματα, άρα να αυξήσει την αξία των υπηρεσιών της ξενοδοχειακής επιχείρησης.

19. Θα επενδύατε σε εξοπλισμό ή θα δεχόσασταν αυξημένο κόστος διαχείρισης, ώστε να λάβετε περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων;

Δεν με ενδιαφέρει η πιστοποίηση	3%
Δεν το έχω αξιολογήσει	18%
Όχι, θα περιοριζόμουν στην απλή τήρηση της οδηγίας	11%
Θα επένδυα τα απολύτως απαραίτητα για να λάβω πιστοποίηση	30%
Ναι, θα επένδυα να λάβω και να συμμορφώνομαι με την πιστοποίηση	38%

Εκτιμούμε ότι το ποσοστό του 68% που δηλώνει ότι είναι πρόθυμο να επενδύσει, δεν είναι μικρό και έρχεται σε ευθυγράμμιση με το ποσοστό που στις παραπάνω ερωτήσεις απαντά ότι η πιστοποίηση θα αύξανε το ενδιαφέρον των ξένων κυρίως επισκεπτών με υψηλότερα εισοδήματα.

20. Πιστεύετε ότι η ύπαρξη πιστοποίησης διαχείρισης αποβλήτων, θα επιδρούσε θετικά στους επισκέπτες να επιλέξουν ξενοδοχείο;

Θα επιδρούσε αρνητικά	4%
Δεν θα επιδρούσε καθόλου	16%

Θα επιδρούσε ελαφρά	30%
Θα επιδρούσε αρκετά	37%
Θα επιδρούσε πολύ σημαντικά	13%

Οι απαντήσεις που θεωρούν ότι η πιστοποίηση διαχείρισης αποβλήτων θα επιδρούσε θετικά στους πελάτες είναι το 80% και μάλιστα το 50% θεωρούν αρκετά και πολύ σημαντικά. Είναι μεγάλα ποσοστά, τα οποία έρχονται σε εναρμόνιση με τα προηγούμενα. Βλέπουμε ότι σε αρκετές ερωτήσεις υπάρχει ένα σταθερό ποσοστό πάνω από 50% που θεωρεί ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση του ξενοδοχείου για τη διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις κοινοτικές οδηγίες θα είχε θετική επίδραση στην εικόνα, στο εισόδημα και στην προσέλκυση επισκεπτών για λογαριασμό του ξενοδοχείου.

21. Ανεξάρτητα από την πιστοποίηση, θα αναβαθμίζατε τη διαχείριση των αποβλήτων του ξενοδοχείου σας, ώστε να ήταν σύμφωνη με τους κανόνες περιβαλλοντικής διαχείρισης για τα απόβλητα;

Δεν θα την αναβάθμιζα	3,6%
Δεν με έχει απασχολήσει	9%
Θα την αναβάθμιζα ελάχιστα	7,4%
Θα την αναβάθμιζα αρκετά	53%
Θα την αναβάθμιζα πάρα πολύ ώστε να είναι αισθητή η διαφορά	27%

Το ποσοστό του 80% που δηλώνει ότι ανεξάρτητα από την πιστοποίηση, θα εφαρμόζαν τις οδηγίες, είναι πολύ μεγάλο και έρχεται σε ευθυγράμμιση των απαντήσεων με τα ερωτήματα για την ορθότητα των μέτρων για τα απόβλητα που στην ερώτηση 8 και 9.

22. Θα συνεργαζόσασταν με άλλες επιχειρήσεις του κλάδου σας στην προσπάθεια προβολής του προορισμού σας, ως προορισμού που έχει περιβαλλοντικό πρότυπο στην διαχείριση των αποβλήτων;

Δεν θα συνεργαζόμουν σίγουρα	1,8%
Μάλλον δεν θα συνεργαζόμουν	7,2%
Δεν με έχει απασχολήσει	12%
Μάλλον θα συνεργαζόμουν	27%
Σίγουρα θα συνεργαζόμουν	52%

Οι απαντήσεις μάλλον και σίγουρα θα συνεργαζόμενοι φτάνουν το 80% και είναι ποσοστό εντυπωσιακά μεγάλο, όμως ανάλογο με το ποσοστό που φαίνεται σε όλη την έρευνα ότι οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων έχουν θετική άποψη για την εφαρμογή των μέτρων και βούληση να τα εφαρμόσουν. Οι απαντήσεις οι αρνητικές, είναι μόλις 9%. Φαίνεται λοιπόν ότι μπορεί να υπάρξει πεδίο συνεργασίας των επιχειρήσεων με στόχο την περιβαλλοντική πιστοποίηση ενός προορισμού.

23. Η εφαρμογή της μεθόδου «pay as you throw» (πληρώνω ανάλογα με το βάρος των αποβλήτων που πετάω) στον ξενοδοχειακό κλάδο, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση;

Είναι εντελώς λάθος κατεύθυνση	5,4%
Μάλλον είναι λάθος κατεύθυνση	18%
Είναι αδιάφορη	7,1%
Είναι μάλλον στη σωστή κατεύθυνση	30%
Είναι σίγουρα στη σωστή κατεύθυνση	29%
Δεν μπορώ να αξιολογήσω	11%

Σχετικά με την εφαρμογή του πληρώνω ότι πετάω, το 59% δηλώνει θετικό, ενώ το 30% αρνητικό με το 11% να μην μπορεί να αξιολογήσει το νέο μέτρο. Το ποσοστό των θετικών, είναι κατά τη γνώμη μας υψηλό, με δεδομένο ότι δεν έχει παρουσιαστεί ακόμα η νέα διαδικασία. Οι θετικές απαντήσεις, σε συνδυασμό με τις απαντήσεις στο ερώτημα 24, που οι περισσότερες επιχειρήσεις πιστεύουν ότι ο νέος τρόπος υπολογισμού των τελών για τη διαχείριση των αποβλήτων τους μπορεί να τους αυξήσει το κόστος, δίνει μεγαλύτερη αξία στη θετική άποψη που έχουν οι επιχειρήσεις για το «πληρώνω όσο πετάω».

24. Πιστεύετε ότι η εφαρμογή της μεθόδου «pay as you throw», θα μειώσει ή θα αυξήσει το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων για την επιχείρησή σας;

Θα το αυξήσει αρκετά	16%
Θα το αυξήσει ελαφρά	29%
Θα παραμείνει περίπου σταθερό	31%
Θα το μειώσει αρκετά	14%
Θα το μειώσει ελαφρά	9%

Στο ερώτημα αυτό παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι που απάντησαν, σε ποσοστό 45% περίπου εκτιμούν ότι «το πληρώνω όσο πετάω» θα αυξήσει το κόστος της ξενοδοχειακής επιχείρησης, ενώ το ποσοστό που θεωρεί ότι θα παραμείνει σταθερό είναι το 31%. Ποσοστό 23% πιστεύει ότι η νέα μέθοδος θα μειώσει το κόστος για την επιχείρησή τους.

25. Θα θέλατε η επιχείρησή σας να πληρώνει μόνη της τη διαχείριση των αποβλήτων και όχι το Δήμο;

Θα ήθελα να πληρώνει μόνη της τη διαχείριση	45%
Μου είναι αδιάφορο ποιον θα πληρώνει	9%
Θα ήθελα να πληρώνει το Δήμο	21%
Δεν με έχει απασχολήσει το θέμα	25%

Ένας στους τέσσερεις, δεν έχει απασχοληθεί με το θέμα. Από τους λοιπούς, που απάντησαν, ουσιαστικά δύο στους τρεις επιθυμούν να πληρώνουν οι επιχειρήσεις μόνες τους τη διαχείριση των αποβλήτων και όχι μέσα από τους Δήμους. Το στοιχείο αυτό, λαμβάνεται υπόψη στη διαμόρφωση των προτάσεών μας.

6.2 Σύγκριση των ευρημάτων της έρευνάς μας, με ανάλογες έρευνες που έχουν γίνει για τη διαχείριση των αποβλήτων στον ξενοδοχειακό κλάδο ή συνολικότερα

Βρήκαμε στοιχεία από δύο έρευνες που έχουν γίνει και αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων στα ξενοδοχεία και επιγραμματικά αναφέρουμε τα ευρήματα που βρήκαμε για κάθε μια από αυτές. Στη συνέχεια τα συγκρίνουμε με τα ευρήματα της δικής μας έρευνας.

α) Έρευνα της Ένωσης Ξενοδόχων Ελλάδος με θέμα: «Σχεδιάζοντας ένα αειφόρο, «πράσινο» ξενοδοχείο».

Η έρευνα έγινε το διάστημα από 20/8 – 8/9 του 2020, με αποστολή ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου στα 10.063 ξενοδοχεία της χώρας. Απαντήθηκε από 1.625 από αυτά.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ερωτήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον συνολικότερα:

- Το 67% όσων απάντησαν, θέτουν στόχο τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, στόχος περιβαλλοντικά σημαντικός.
- Το 61% όσων απάντησαν, επένδυσαν τα τελευταία πέντε χρόνια σε κάποια δράση για την εξοικονόμηση ενέργειας.
- Το 62% καταγράφει την κατανάλωση νερού

- Το 28,5% έχει επενδύσει στη μείωση της κατανάλωσης νερού.

Τα ερωτήματα που αφορούσαν τη διαχείριση των αποβλήτων, ήταν τέσσερα:

Το πρώτο αφορά αν γίνεται ανακύκλωση, όπου το 68% όσων απάντησε, δήλωσε ότι γίνεται. Αν και δεν ξέρουμε το μέγεθος των ξενοδοχειακών μονάδων του υπολοίπου 32%, εν τούτοις το ποσοστό αυτό που δήλωσε ότι δεν κάνει ανακύκλωση, είναι μεγάλο.

Το δεύτερο αφορούσε τα πλαστικά μιας χρήσης που χρησιμοποιούν τα ξενοδοχεία που απάντησαν στην έρευνα:

- Το 95% χρησιμοποιεί πλαστικές σακούλες απορριμμάτων
- Το 64% πλαστικά καλαμάκια
- Το 37% μπατονέτες
- Το 30% διάφορους πλαστικούς περιέκτες τροφίμων
- Το 12% ατομικά σερβίτσια
- Μόλις το 2,3% δήλωσε ότι δεν χρησιμοποιεί τίποτε από αυτά.

Το τρίτο αφορούσε την πρόθεση επένδυσης σε εξοπλισμό ανακύκλωσης, όπου το 84,7% όσων απάντησαν δήλωσαν πρόθυμοι να επενδύσουν σε εξοπλισμό ανακύκλωσης, αν υπάρχει κατάλληλο χρηματοδοτικό πρόγραμμα. Ειδικότερα δήλωσε πρόθεση επένδυσης:

- Το 62% για αντικατάσταση των πλαστικών μιας χρήσης
- Το 55% για κάδους ανακύκλωσης εντός δωματίου
- Το 48% για κάδους κομποστοποίησης
- Το 46% σε προγράμματα εκπαίδευσης προσωπικού
- Το 40% για κάδους οργανικών αποβλήτων
- Το 31% σε μηχανήματα διαχείρισης οργανικών αποβλήτων
- Το 29% σε πρέσσες χαρτιού
- Το 14% σε ειδικές μελέτες χαρτογράφησης αποβλήτων

Τέλος το τέταρτο ερώτημα αφορούσε το σύστημα «πληρώνω όσο πετάω». Το 73,3% δήλωσε θετικό στην εφαρμογή του, μόλις το 3,2% αρνητικό, ενώ το άλλο 23,5% είτε δεν γνώριζε, είτε δήλωσε ουδέτερο.

Στην έρευνα υπήρχε ερώτημα σχετικά με τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις. Το 13% δήλωσε ότι κατέχει περιβαλλοντική πιστοποίηση, ενώ το 78% δήλωσε πρόθεση απόκτησης.

β) Έρευνα σε τουριστικές επιχειρήσεις που έκανε το Ινστιτούτο του ΣΕΤΕ το 2018

Η έρευνα αναφέρεται στο 1^ο παραδοτέο της μελέτης που έκανε το Ινστιτούτο ΣΕΤΕ για την «Ανακύκλωση και τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στην Ελλάδα». (https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/02/180921_PR-INSETE_Odhgos_INSETE-Anakyklwsh.pdf). Δεν έχουμε περισσότερα στοιχεία για την έρευνα, παρά μόνο ότι έγινε το έτος 2018 και συμμετείχαν 67 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Το 37% από αυτές ήταν μικρές επιχειρήσεις, χωρίς να υπάρχει απαίτηση να έχουν περιβαλλοντικούς όρους. Το υπόλοιπο 63% έχουν εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους.

Βασικά σημεία από τα αποτελέσματα της έρευνας:

- Στη συγκεκριμένη έρευνα δηλώθηκε ότι το 68%, διαθέτει περιβαλλοντικούς όρους.
- Το 80% κάνει ανακύκλωση, μέσω του συστήματος των μπλε κάδων, ενώ το 18% των επιχειρήσεων δήλωσαν ότι ο Δήμος δεν διαθέτει ανακύκλωση.
- Το 36% δήλωσε ότι ο Δήμος που είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση, είναι ενεργός στην ανακύκλωση, και το 33% ότι ο Δήμος δεν ήταν ενεργός σε θέματα ανακύκλωσης
- Το 83%, έδειξε διατεθειμένο να προχωρήσει στην εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανακύκλωσης με διαλογή στην πηγή.
- Το 80% δήλωσε πρόθυμο να δαπανήσει χρήματα για αγορά εξοπλισμού ανακύκλωσης

Επιπλέον, σύμφωνα με το πρώτο παραδοτέο της μελέτης του ΙνΣΕΤΕ που αναφέρεται στην έρευνα, από τις συνεντεύξεις προέκυψαν κάποια συμπεράσματα που σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στην ανακύκλωση, όπως:

- Έλλειψη προγραμμάτων ανακύκλωσης σε διάφορους Δήμους.
- Έλλειψη ενημέρωσης και καθοδήγησης από τους Δήμους.
- Έλλειψη υποδομών σε συστήματα κάδων
- Μη σταθερό πρόγραμμα αποκομιδής της ανακύκλωσης από τους δήμους.

Οι απαντήσεις που λάβαμε στο ερωτηματολόγιό μας, εκτιμούμε ότι κινούνται περίπου στην ίδια κατεύθυνση με τα αποτελέσματα των δύο ανωτέρω ερευνών.

Κατά την άποψή μας τα βασικά ευρήματα της έρευνάς μας που μπορούν να συγκριθούν με ερωτήματα των δύο προαναφερόμενων ερευνών είναι:

- Ποσοστό της τάξης του 50% γνωρίζει καλά και πολύ καλά το περιεχόμενο των νέων οδηγιών και ότι αυτές θα ενσωματωθούν το 2021 στην Ελληνική νομοθεσία. Το ποσοστό όσων δεν γνωρίζουν, είναι χαμηλό στα επίπεδα του 10% περίπου.

- Ποσοστό της τάξης άνω του 90%, θεωρούν ότι οι οδηγίες κινούνται προς της σωστή κατεύθυνση σχεδόν στο σύνολο τους θεωρούν ότι θα έχει θετική επίδραση στο περιβάλλον, όπου το 76% θεωρεί την επίδραση αυτή από αρκετά έως πολύ. Ανάλογο ερώτημα για την ενέργεια, στην πρώτη έρευνα έχει ποσοστό αποδοχής 67%.
- Ποσοστό 75% περίπου, είτε εφαρμόζει, είτε προετοιμάζεται να εφαρμόσει τις νέες οδηγίες. Στην πρώτη έρευνα που αναφέρουμε το ποσοστό που δηλώνει ότι κάνει ανακύκλωση είναι 68%, ενώ στη δεύτερη το 80%.
- Ποσοστό της τάξης του 57%, δηλώνει στην έρευνά μας ότι οι Δήμοι δεν έχουν τη δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις που προκύπτουν για την επιχείρησή τους από τις νέες ευρωπαϊκές οδηγίες και το 43% λέει ότι έχουν μέτριες ως αρκετές δυνατότητες. Στη δεύτερη έρευνα το 36% δήλωσε ότι ο Δήμος, είναι ενεργός στην ανακύκλωση και το 33% ότι ο Δήμος δεν ήταν ενεργός σε θέματα ανακύκλωσης, συνεπώς σε ότι αφορά την ετοιμότητα που έχουν οι ΟΤΑ σήμερα, τα αποτελέσματα κινούνται μάλλον προς την ίδια κατεύθυνση.
- Τέλος στην έρευνά μας το 68% δηλώνει πρόθυμο να επενδύσει σε υποδομές ανακύκλωσης, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στη 2^η έρευνα είναι 80%.

Βλέπουμε λοιπόν ότι σε όσα ερωτήματα από την έρευνά μας μπορεί να γίνει σύγκριση με τα αποτελέσματα των δύο άλλων ερευνών, οι απαντήσεις που λάβαμε κινούνται σε γενικές γραμμές στην ίδια κατεύθυνση με μικρές αποκλίσεις. Αυτό δεν έχει φυσικά κάποια επιστημονική αξία δεδομένου ότι δεν έχουμε τα στοιχεία για μια καλύτερη στατιστική ανάλυση, όμως μας δίνει ένα στίγμα ότι τα αποτελέσματα της έρευνάς μας είναι περίπου ίδια με τα στοιχεία άλλων δύο ερευνών για το ίδιο θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Συμπεράσματα - Προτάσεις πολιτικής

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή της εργασίας μας, στόχος της και συγκεκριμένο αντικείμενό της, είναι ακριβώς να ερευνήσει κατά πόσο ο κλάδος της φιλοξενίας, των ξενοδοχείων:

- Γνωρίζει σχετικά με τις αλλαγές στις θεσμοθετημένες υποχρεώσεις που επέρχονται για τη διαχείριση των αποβλήτων των ξενοδοχείων
- Ποιες είναι οι απόψεις τους για το αν οι αλλαγές αυτές είναι προς τη σωστή κατεύθυνση ή όχι
- Ποια είναι η ετοιμότητά τους να εφαρμόσουν τις επερχόμενες αλλαγές στην πράξη
- Τι επίδραση πιστεύουν ότι θα έχουν οι αλλαγές στη διαχείριση των αποβλήτων στην ανταγωνιστικότητα της ξενοδοχειακής επιχείρησής τους
- Τι επίδραση πιστεύουν ότι θα έχει μια περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων του τουριστικού προορισμού ή της επιχείρησής τους, στην ανταγωνιστικότητα του ξενοδοχείου τους..

Παρόλο που οι απαντήσεις που λάβαμε δεν ήταν πολλές και δεν μπορεί να υπάρξει επιστημονική στατιστική ανάλυση, εν τούτοις παρουσιάσαμε αναλυτικά τα αποτελέσματά τους και τα συγκρίναμε με τα αποτελέσματα δύο αντίστοιχων με το θέμα ερευνών που έχουν γίνει από το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος.

Σε γενικές γραμμές τα αποτελέσματα της έρευνάς μας και αυτών των ερευνών, δείχνουν να έχουν μια σημαντική συνάφεια. Επιγραμματικά τα αποτελέσματα της έρευνας που αποτελούν και βασικά συμπεράσματα για το πώς οι επιχειρήσεις φιλοξενίας βλέπουν την επερχόμενη εφαρμογή στη διαδικασία διαχείρισης των αποβλήτων τους, των νέων ευρωπαϊκών οδηγιών έχουν ως εξής:

- Οι επιχειρήσεις φιλοξενίας γνωρίζουν αρκετά για τις επερχόμενες αλλαγές στη διαχείριση των αποβλήτων.
- Θεωρούν ότι αυτές είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και ότι θα συμβάλλουν θετικά στη μείωση των επιπτώσεων που έχει ο μαζικός τουρισμός στο περιβάλλον του τουριστικού προορισμού.
- Σε πολύ μεγάλο βαθμό προετοιμάζονται για την εφαρμογή στην πράξη των νέων οδηγιών

- Σε μεγάλο ποσοστό είναι διατεθειμένες να επενδύσουν για απόκτηση εξοπλισμού που θα τις βοηθήσει στην εφαρμογή τους.
- Θεωρούν ότι οι επισκέπτες στα ξενοδοχεία, είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα περιβαλλοντικά και ειδικότερα στη διαχείριση των αποβλήτων, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τη σχετική βιβλιογραφία.
- Θεωρούν ότι η εφαρμογή τους θα τους βελτιώσει την εικόνα και την αποτελεσματικότητά τους,
- Είναι πρόθυμες σε πολύ μεγάλο βαθμό να συνεργαστούν με επιχειρήσεις του κλάδου τους, ώστε να βελτιώσουν συνολικά την εικόνα του τουριστικού τους προορισμού για το θέμα και να λάβουν πιστοποίηση για τον προορισμό.
- Έχουν δυσπιστία για την ικανότητα των τοπικών αρχών να τους υποστηρίξουν στη διαδικασία διαχείρισης των αποβλήτων τους.
- Βλέπουν γενικά θετικά την εφαρμογή του «πληρώνω ότι πετάω».
- Η πλειοψηφία από αυτές θα προτιμούσε να πληρώνει μόνη της τη διαχείριση των αποβλήτων τους και όχι να πληρώνει τον τοπικό Δήμο για αυτή.

Με βάση τα παραπάνω συμπεράσματα από την έρευνα, σε συνδυασμό με τα βιβλιογραφικά δεδομένα και τις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις που ισχύουν σήμερα, **πρώτα** θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το ζήτημα της περιβαλλοντικής πιστοποίησης.

Κυρίως πρέπει να εξεταστεί αν είναι αναγκαίο να υπάρξει ειδικό πιστοποιητικό για τη διαχείριση των αποβλήτων, ή αν τα υφιστάμενα αρκούν. Αυτό το ζήτημα μπορεί να αποτελέσει ενδεχομένως και αντικείμενο ειδικής μελέτης.

Αρχικά σημειώνουμε ότι δεν έχει νόημα η ύπαρξη ξεχωριστής πιστοποίησης για τη διαχείριση των αποβλήτων. Η διαχείριση των αποβλήτων, είναι μεν ουσιαστική, δεν είναι όμως ξεκομμένη από τις λοιπές περιβαλλοντικές πτυχές, όπως πχ, την κατανάλωση ενέργειας ή τη διαχείριση των υδάτων, σε μια ξενοδοχειακή επιχείρηση. Κατά τη γνώμη μας η νέα λογική στη διαχείρισή τους ακολουθεί τις αρχές της κυκλικής οικονομίας και εκπορεύεται από την ανάγκη να μην αναζητούμε από τη φύση και το περιβάλλον, πόρους που μπορούν να εξευρεθούν από τη διαχείριση των αποβλήτων, όπως ανακυκλώσιμα πλαστικά και χαρτί, μέταλλα, κομπόστ, παραγωγή ενέργειας. Η ίδια λογική διέπει και άλλες πτυχές όπως η εξοικονόμηση ενέργειας, νερού, η διαχείριση λυμάτων κ.α, πτυχές που όλες περιλαμβάνονται στις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις. Έτσι αν μια επιχείρηση έχει αυτές τις αρχές, τότε έχει νόημα η εφαρμογή τους σε όλες τις πτυχές και όχι σε κάποιες από αυτές, για τη μεγιστοποίηση της μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της επιχείρησης. Επίσης το ενδιαφέρον των επισκεπτών για περιβαλλοντικά φιλικές στο περιβάλλον επιχειρήσεις, είναι μάλλον ενιαίο και δεν είναι δυνατό να διαχωριστεί σε τομείς. Δύσκολα μπορούμε

να φανταστούμε ότι ένας επισκέπτης έχει ενδιαφέρον για τη διαχείριση των αποβλήτων φιλική προς το περιβάλλον, αλλά δεν θα έχει πρόβλημα να η διαχείριση της ενέργειας δεν είναι εξίσου φιλική. Τέλος όταν μια επιχείρηση στο σύνολο της μπει σε μια λογική περιβαλλοντικής διαχείρισης, τότε διοίκηση και προσωπικό εξυπηρετούν αυτή τη λογική σε όλους τους τομείς και όχι σε μερικούς, τόσο για λόγους οργανωτικούς, όσο και για λόγους οικονομικούς.

Έτσι καταλήγουμε να απορρίψουμε την περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων από μόνη της, προκρίνοντας για τους λόγους που προαναφέραμε, μια συνολική περιβαλλοντική πιστοποίηση για ενέργεια, διαχείριση υδάτων και λυμάτων και διαχείριση αποβλήτων. Τέτοιες όπως είδαμε στο κεφάλαιο 4 υπάρχουν και έτσι οι επιχειρήσεις φιλοξενίας μπορεί να πιστοποιηθούν περιβαλλοντικά με τις ακόλουθες πιστοποιήσεις:

- Green Key, όπου σύμφωνα με την έρευνα του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος του 2018, έχουν πιστοποιηθεί το 55% των ξενοδοχείων, ενώ υπάρχει και ένα επιπλέον ποσοστό 27% που επιθυμεί να πιστοποιηθεί. Όμως όπως είδαμε στο Κεφ. 4.2, η πιστοποίηση αυτή είναι σχετικά απλή, ενώ για την διαχείριση των αποβλήτων όσα κριτήρια προβλέπει, δεν είναι στα υποχρεωτικά, αλλά στα προαιρετικά. Πρότασή μας η πιστοποίηση αυτή να αναβαθμιστεί και να αποτελούν όλα τα κριτήρια υποχρεωτικά. Παράλληλα πρέπει να τεθούν συγκεκριμένοι στόχοι μετρήσιμοι στόχοι, συμβατοί με αντίστοιχους θεσμοθετημένους από τα όργανα της ΕΕ, για κάθε κριτήριο της πιστοποίησης.
- EU Eco Label, όπου σύμφωνα με την έρευνα του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος του 2018, δεν έχει πιστοποιηθεί κανένα ξενοδοχείο, αλλά επιθυμεί να πιστοποιηθεί το 13% των ξενοδοχείων. Η συγκεκριμένη πιστοποίηση παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 4.3 και κατά τη γνώμη μας, είναι μεν μια απαιτητική πιστοποίηση, αλλά τα υποχρεωτικά κριτήρια που πρέπει να ικανοποιούνται είναι μάλλον προφανή. Εκτιμούμε ότι αποτελεί μια πολύ καλή επιλογή για τις τουριστικές επιχειρήσεις που αν θέλουν να δώσουν μεγαλύτερη έμφαση στη διαχείριση των αποβλήτων, τότε πρέπει να συμπεριλάβουν τα τέσσερα προαιρετικά κριτήρια που αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων όπως (α) να εξασφαλίζουν ότι τα οργανικά απόβλητα οδηγούνται για κομποστοποίηση, (β) ότι δεν προσφέρονται αναλώσιμα δοχεία αναψυκτικών μίας χρήσης σε χώρους του ξενοδοχείου, (γ) ότι υπάρχουν διαχωριστές λιπών και ελαίων και ότι συλλέγονται και διατίθενται καταλλήλως τα λίπη και έλαια και (δ) ότι τα χρησιμοποιημένα έπιπλα, υφάσματα ηλεκτρονικός εξοπλισμός και άλλα προϊόντα, δίδονται για φιλανθρωπικούς σκοπούς σύμφωνα με την πολιτική του τουριστικού καταλύματος ή πωλούνται σε ένωση που συλλέγουν

και αναδιανεμουν τέτοια αγαθά, ενώ σημαντικά είναι και δύο ακόμα κριτήρια, (α) στο τουριστικό κατάλυμα να προσφέρονται ποτά όπως πχ μη αλκοολούχα αναψυκτικά, μπίρα και νερό σε επιστρεφόμενες / επαναπληρώσιμες φιάλες και (β) το κατάλυμα χρησιμοποιεί μόνο επαναφορτιζόμενες μπαταρίες και τα χειριστήρια της τηλεόρασης και επαναφορτιζόμενα δοχεία toner για εκτυπωτές και φωτοαντιγραφικά μηχανήματα.

- Πιστοποιητικό περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS, όπου σύμφωνα με την έρευνα του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος του 2018, δεν έχει πιστοποιηθεί κανένα ξενοδοχείο, αλλά επιθυμεί να πιστοποιηθεί το 4% των ξενοδοχείων. Όπως προαναφέραμε στο κεφάλαιο 4.4, η συγκεκριμένη πιστοποίηση και η ειδικότερη πιστοποίηση για τον τουρισμό, έχει πολλές απαιτήσεις, ιδιαίτερα αυξημένες και με πολύ υψηλούς στόχους. Δεν ενδείκνυται στην παρούσα φάση για μικρότερες μονάδες, όμως οι ξενοδοχειακές μονάδες που πραγματικά θέλουν να κάνουν τη διαφορά σε ότι αφορά την περιβαλλοντική διαχείριση, άρα και τη διαχείριση των αποβλήτων, έχουν ένα πολύ ισχυρό και αναγνωρίσιμο εργαλείο να πιστοποιήσουν την επιχείρησή τους, απολαμβάνοντας τα οφέλη που αυτή η πιστοποίηση θα δώσει.

Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμούμε ότι, τουλάχιστον στην παρούσα φάση, επαρκούν οι περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις που υπάρχουν σήμερα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως το Eco Label και το EMAS, για να αποτελέσουν βασικό οδηγό δράσης και πιστοποίησης για τη διαχείριση των αποβλήτων και ενδεχομένως να πρέπει τα κριτήρια και οι σχετικές απαιτήσεις, να αυστηροποιηθούν σε ότι αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων.

Σχετικά λοιπόν με την περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων σε επίπεδο ξενοδοχειακής μονάδας, **καταλήγουμε ότι δεν χρειάζεται να προβλεφθεί κάποια νέα διαδικασία πιστοποίησης ειδικά για τον τρόπο διαχείρισης των αποβλήτων.** Προκρίνεται η προτροπή στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να ακολουθήσουν μια από τις υφιστάμενες (στην περίπτωση της πιστοποίησης Green Key για το σύνολο των κριτηρίων και όχι μόνο των υποχρεωτικών), όπως αναλυτικότερα εκτέθηκε προηγούμενα.

Σχετικά με την πιστοποίηση του τουριστικού προορισμού και γενικότερη τη διαχείριση των αποβλήτων σε επίπεδο τουριστικού προορισμού, παραθέτουμε συνοπτικά τις απαντήσεις των υπευθύνων των ξενοδοχειακών μονάδων στην έρευνά μας, που αναφέρονται σε ζητήματα πιστοποίησης τουριστικού προορισμού.

- Σχεδόν καθολικά απαντούν ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις κοινοτικές οδηγίες μπορεί να περιορίσει την περιβαλλοντική ζημιά του

τουριστικού προορισμού, που προκαλείται από τον τουρισμό. Μάλιστα οι απαντήσεις φτάνουν το 75% συνολικά ότι μπορεί να περιοριστεί πολύ και αρκετά.

- Σε ποσοστό 82% πιστεύουν ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις κοινοτικές οδηγίες σε επίπεδο τουριστικού προορισμού, θα είχε καλύτερα αποτελέσματα από ότι στην επιχείρησή τους.
- Σε ποσοστό 90% πιστεύουν ότι η πιστοποίηση του τουριστικού προορισμού με πιστοποιητικό για τη διαχείριση των αποβλήτων θα βοηθούσε τον προορισμό τουριστικά, με τις απαντήσεις θα βοηθούσε «αρκετά» και «πολύ», να αθροίζονται σε ποσοστό αρκετά υψηλό στο 70%
- Σε ποσοστό 80% πιστεύουν ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση του προορισμού για τη διαχείριση των αποβλήτων θα προσελκύσει το ενδιαφέρον ξένων τουριστών (60% πολύ και αρκετά) και σε ποσοστό XX% ότι θα προσελκύσει το ενδιαφέρον Ελλήνων τουριστών (XX πολύ και αρκετά).
- Σε ποσοστό περίπου 80% δήλωσαν ότι είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν με άλλες επιχειρήσεις του κλάδου για βοηθήσουν την προβολή του ότι ο τουριστικός προορισμός έχει περιβαλλοντικό πρότυπο στη διαχείριση των αποβλήτων

Όλα τα παραπάνω, μας δείχνουν ότι υπάρχει ιδιαίτερα θετική διάθεση από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις στην προοπτική πιστοποίησης του τουριστικού προορισμού.

Σημειώνουμε επίσης ότι η περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση των αποβλήτων σε ένα τουριστικό προορισμό, πέρα από τα προφανή οφέλη που έχει διότι ο προορισμός και οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τόπο προσφέρουν συνθήκες καθαριότητας και ευταξίας, συνθήκες που κρίνονται θετικά από το μέσο άνθρωπο, επιπρόσθετα συμβάλλει σε ένα βαθμό και στη βιωσιμότητα του τουρισμού. Σε ποιο βαθμό δεν μπορούμε να γνωρίζουμε, πιθανά να ποικίλει από προορισμό σε προορισμό, όμως σίγουρα συμβάλει. Η ανάγκη να υπάρξει βιωσιμότητα στον τουρισμό είναι βασική και η χώρα μας σταδιακά τα τελευταία χρόνια προσπαθεί να αναπτύξει τον τουρισμό της έξω από το μοντέλο ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού, που σταδιακά οδηγεί τουριστικούς προορισμούς σε κορεσμό. Συνεπώς ένα από τα στοιχεία που συνηγορούν προς την κατεύθυνση περιβαλλοντικής πιστοποίησης σε επίπεδο τουριστικού προορισμού, είναι και αυτό και η σύνδεσή του με τη βιωσιμότητα του προορισμού.

Κατόπιν αυτών, κρίνουμε ότι η ύπαρξη πιστοποιητικού περιβαλλοντικής διαχείρισης αποβλήτων, για τον τουριστικό προορισμό συνολικά, θα έδινε στην περιοχή και στις τουριστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτή πιθανά μια μεγαλύτερη

προστιθέμενη αξία. Άλλωστε θα αντιμετώπιζε και τη διαχείριση των αποβλήτων στο δημόσιο χώρο, ενώ θα έπρεπε να λάμβανε υπόψη απαραίτητα και την μετέπειτα επεξεργασία των αστικών αποβλήτων για κάθε μια από τις εγκαταστάσεις που οδηγούνται.

Σημειώνουμε ότι σε αντίθεση με την ύπαρξη μεμονωμένων πιστοποιήσεων για τουριστικές επιχειρήσεις, δεν υπάρχει κάποιου είδους πιστοποίηση σε επίπεδο τουριστικού προορισμού σε σχέση με τη διαχείριση των αποβλήτων. Μια τέτοια προοπτική φαίνεται τόσο από τη βιβλιογραφία, όσο και από την έρευνα που κάναμε ότι θα έχει αποδοχή από τις τοπικές επιχειρήσεις και θα συμβάλει στη βελτίωση της εικόνας και πιθανά της αποτελεσματικότητας του τουριστικού προορισμού.

Η διαχείριση των αποβλήτων σε επίπεδο τουριστικού προορισμού για να έχει αποτέλεσμα, πρέπει να πάρει τη μορφή συνολικότερης αναβάθμισης των υπηρεσιών στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων, προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης πρακτικών που θα σέβονται το περιβάλλον και θα είναι σε ευθυγράμμιση με τις σχετικές κοινοτικές οδηγίες. Μάλιστα όπως σημειώνουν οι (Cesar Camison, Beatriz Fores, 2015), για προορισμούς που ο τουρισμός είναι απόλυτα συνδεδεμένος με την τοπική ευημερία, οι τοπικοί φορείς και επιχειρήσεις μοιράζονται ένα όραμα τουρισμού για τον προορισμό τους και αναζητούν τρόπους για την επίτευξή του. Έτσι ένα όραμα για ένα προορισμό που θα έχει στόχο να έχει χαμηλό συνολικά περιβαλλοντικό αποτύπωμα, καλύπτει όπως φάνηκε και στα προηγούμενα κεφάλαια της εργασίας τμήμα της παγκόσμιας ζήτησης που αναζητά τέτοιου είδους προορισμούς και μπορεί να αποτελέσει στοιχείο μετασχηματισμού συνολικά του τουριστικού προορισμού, προς αυτή την κατεύθυνση. Η διαχείριση των αποβλήτων, είναι μέρος των τρόπων, μια συγκεκριμένη δράση, για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός.

Επιπρόσθετα η χώρα μας που είναι γνωστό ότι είναι ουραγός στη διαχείριση των αποβλήτων σε επίπεδο ΕΕ, με την ύπαρξη ενός τέτοιου πιστοποιητικού, θα μπορούσε να αναστρέψει αυτή την εικόνα κατά τη διάρκεια των θερινών τουλάχιστον μηνών.

Το **δεύτερο** ζήτημα που θέλουμε να προσεγγίσουμε, είναι σχετικά με την επικείμενη εφαρμογή της αρχής «πληρώνω όσο πετάω» και γενικότερα για το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων των ξενοδοχειακών μονάδων.

Από τις απαντήσεις στην έρευνά μας είδαμε ότι, το 59% δηλώνει θετικό, ενώ το 30% αρνητικό, με το 11% να μην μπορεί να αξιολογήσει το νέο μέτρο. Όπως προαναφέρθηκε, το ποσοστό των θετικών, είναι κατά τη γνώμη μας υψηλό, με δεδομένο ότι δεν έχει παρουσιαστεί ή εφαρμοστεί ακόμα η νέα διαδικασία.

Όμως παρά τις θετικές απαντήσεις στο ερώτημα αυτό, οι περισσότερες επιχειρήσεις πιστεύουν ότι ο νέος τρόπος υπολογισμού των τελών για τη διαχείριση των αποβλήτων τους μπορεί να τους αυξήσει το κόστος. 45% θεωρεί ότι θα αυξηθεί, 31% ότι θα παραμείνει σταθερό και 23% ότι θα μειωθεί.

Συναφής με το ζήτημα που θέλουμε να προσεγγίσουμε για το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων στη νέα εποχή της εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών, είναι και οι απαντήσεις που λάβαμε στο ερώτημα αν οι υπεύθυνοι των ξενοδοχειακών μονάδων θέλουν να πληρώνει για τη διαχείριση των αποβλήτων μόνες τους ή μέσω των Δήμων. Το 25% δήλωσαν ότι δεν τους έχει απασχολήσει το θέμα, ενώ το 9% δήλωσε αδιάφορο. Από τους υπόλοιπους που εξέφρασαν θέση, το 45% δήλωσε ότι θέλει να πληρώνει η επιχείρηση μόνη της για τη διαχείριση των αποβλήτων της, ενώ το 21% δήλωσε ότι θέλει να συνεχίζει να πληρώνει το Δήμο.

Βλέπουμε λοιπόν ότι μια στις δύο επιχειρήσεις περίπου, επιθυμεί να πληρώνει η ίδια το κόστος για τη διαχείριση των αποβλήτων της.

Αν η χρέωση για τη διαχείριση των αποβλήτων είναι όπως σήμερα, δηλαδή χρέωση ανά τετραγωνικό μέτρο των εγκαταστάσεων της ξενοδοχειακής μονάδας, τότε οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις δεν θα έχουν οικονομικό κίνητρο να διαχειριστούν τα απόβλητά τους με προσοχή, με στόχο να τα μειώσουν. Για αυτό άλλωστε και σε επίπεδο ΕΕ τίθεται ξεκάθαρα η εφαρμογή του «πληρώνω όσο πετάω» ως βασικό οικονομικό εργαλείο που θα συμβάλλει στον περιορισμό της παραγωγής των αποβλήτων, αλλά και στην ενίσχυση της επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης.

Σαφέστατα λοιπόν προτείνουμε να εφαρμοστεί στον τουριστικό κλάδο το συντομότερο η αρχή «πληρώνω όσο πετάω», ώστε να έχουν οι επιχειρήσεις κίνητρο να τηρήσουν και να εφαρμόσουν την ιεράρχηση των αποβλήτων και να περιορίσουν τα απόβλητά τους που οδηγούνται χωρίς ξεχωριστή συλλογή, είτε σε μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων, είτε στην ταφή.

Παράλληλα όμως με αυτό, προτείνουμε να έχουν την επιλογή οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να διαχειρίζονται μόνες τους τα απόβλητά τους αν κρίνουν ότι αυτό είναι προς το συμφέρον τους, σε σχέση με το κόστος των αντίστοιχων υπηρεσιών που τους παρέχει ο Δήμος.

Με τη χρήση των παραπάνω εργαλείων, εκτιμούμε βάσιμα, λαμβάνοντας υπόψη μας και τη θεωρία της ορθολογικής επιλογής για τις ξενοδοχειακές μονάδες, ότι υπάρχουν προϋποθέσεις να εφαρμοστούν πολιτικές που θα οδηγήσουν σε μείωση των παραγόμενων αποβλήτων και σε καλύτερες συνθήκες διαχείρισης τους με στόχο και περιβαλλοντικά οφέλη, αλλά και μείωση του κόστους διαχείρισης των αποβλήτων.

Μέτρα που, κατά τη γνώμη μας μπορεί να εφαρμόσει μια ξενοδοχειακή επιχείρηση για να πετύχει τους παραπάνω στόχους παρατίθενται στη συνέχεια. Τα μέτρα αυτά κατά τη γνώμη μας, θα μπορούσαν να αναβαθμίσουν τη διαχείριση των αποβλήτων, τόσο στο επίπεδο του τουριστικού προορισμού, όσο φυσικά και στο επίπεδο των επιχειρήσεων, που θα έπρεπε να ακολουθούν κάποια στοιχειώδη πρότυπα στη διαχείριση των αποβλήτων τους, ως τμήμα της διαδικασίας της περιβαλλοντικής πιστοποίησης του προορισμού. Εκτιμούμε ότι όσο μεγαλύτερο μέγεθος έχει η ξενοδοχειακή μονάδα, τόσο μεγαλύτερη επίδραση θα έχουν τα μέτρα που προτείνονται, τόσο περιβαλλοντική, όσο και οικονομική.

α) Καταγραφή των αποβλήτων, ξεχωριστά ανά ρεύμα, σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων, ώστε η επιχείρηση να αποτυπώσει τη τρέχουσα κατάστασή της και να διαμορφώσει τους δείκτες που θα παρακολουθεί (πχ παραγωγή αποβλήτων ανά άτομο, παραγωγή βιοαποβλήτων ανά άτομο, ποσοστό ανακύκλωσης, ποσοστό ταφής κλπ.). Οι δείκτες θα είναι αυτοί που προϋποθέτει η πιστοποίηση, αλλά και άλλοι που η ίδια η επιχείρηση θα επιλέξει.

β) Κατάρτιση προγράμματος για τη διαχείριση των αποβλήτων. Η ύπαρξη συγκεκριμένου σχεδίου, είναι προαπαιτούμενο για την εφαρμογή του. Στο σχέδιο θα πρέπει να φαίνονται οι στόχοι της διαχείρισης και τα μέσα που έχει η επιχείρηση στη διάθεσή της να τους πετύχει, καθώς και η συμμετοχή της διοίκησης και του προσωπικού σε αυτή την προσπάθεια.

γ) Πρέπει να δοθεί έμφαση στην πρόληψη. Αυτό περιλαμβάνει μια σειρά από δράσεις σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας της μονάδας που μπορεί να δημιουργήσουν απόβλητα. Ενδεικτικά αναφέρουμε:

- Οργάνωση προμηθειών συνολικά και στα τρόφιμα ειδικότερα
- Όσο το δυνατό χαμηλότερη, χρήση χαρτιού
- Κατάργηση πλαστικών μιας χρήσης, πλαστικές σακούλες κλπ
- Χρήση κατά το δυνατό προϊόντων σε επαναχρησιμοποιούμενη συσκευασία
- Κατάργηση προϊόντων στο πρωινό ή στα άλλα γεύματα σε αυτομικές συσκευασίες που μετά απορρίπτονται (πχ μέλι, βούτυρο, λάδι κλπ).

δ) Στο επίπεδο της επαναχρησιμοποίησης, πέρα από τα ανωτέρω, θα μπορούσε να χορηγεί περιέκτες ποτών κατά τη διάρκεια της διαμονής στο ξενοδοχείο, να συνεργάζεται με κοινωνικά δίκτυα διάθεσης τροφίμων που είναι κοντά στη λήξη τους, αλλά μπορεί να καταναλωθούν, να έχει δρομολογήσει τη διάθεση επίπλων σκευών κλπ, σε αντίστοιχα δίκτυα που θα μπορούσαν να επαναχρησιμοποιηθούν κλπ.

ε) Μεγάλη έμφαση πρέπει να δώσουν οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις στη μείωση των αποβλήτων τροφίμων που αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα των αποβλήτων τους σε

ποσοστό περίπου 50%. Θα έχουν ισχυρό κίνητρο να το πράξουν γιατί παραγωγή λιγότερων αποβλήτων θα σημαίνει χαμηλότερο κόστος.

Στ) Στο ζήτημα των βιοαποβλήτων, πολύ μεγάλη σημασία έχει και η διαχείρισή τους. Όσο και να μειωθούν, ένα τμήμα τους θα οδηγείται στα απόβλητα. Ιδιαίτερη σημασία κατά τη γνώμη μας στην όλη προσπάθεια διαχείρισης των αποβλήτων από τις ξενοδοχειακές μονάδες σε επίπεδο τουριστικού προορισμού, είναι η αναζήτηση τρόπων για τη διαχείρισή τους, ακόμα και κοινών. Ανάλογα με το μέγεθος της μονάδας, μπορεί η διαχείριση να γίνει μέσα στην μονάδα, ή να γίνει σε ειδική εγκατάσταση εκτός αυτής, εγκατάσταση που προφανώς για λόγους οικονομίων κλίμακος, θα είναι κοινή για τον τουριστικό προορισμό. Στο θέμα αυτό προκρίνουμε και η διαδικασία συλλογής και μεταφοράς τους να μπορεί να γίνει από τις επιχειρήσεις του κλάδου συνολικά σε εξωτερικούς συνεργάτες, αν αυτή τη συνεργασία είναι οικονομικότερη και αποτελεσματικότερη από αυτή που παρέχει ο οικείος Δήμος. Με τη δυνατότητα αυτή, το τελικό προϊόν που προκύπτει από την επεξεργασίας τους, κυρίως κομπόστ, έχει τη δυνατότητα να επιστρέφει πίσω στις τοπικές επιχειρήσεις για κάλυψη των αναγκών τους.

ζ) Κατά τη γνώμη μας σε επίπεδο τουριστικού προορισμού συνολικά, πρέπει να υπάρχει συνεργασία απευθείας με τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης για την ξεχωριστή συλλογή και μεταφορά των αποβλήτων αυτών. Έτσι πρέπει να προβλέπονται σε επίπεδο επιχείρησης, σχετικοί χώροι που θα συλλέγονται τα απόβλητα αυτά, με έμφαση προφανώς στα απόβλητα συσκευασίας.

η) Είναι μάλλον προφανές ότι η επιχείρηση στους χώρους της, στα δωμάτια των πελατών και συνολικά ο προορισμός στο δημόσιο χώρο του, πρέπει να διαθέτουν κάδους πολλαπλών ρευμάτων αποβλήτων για την ξεχωριστή συλλογή αυτών.

θ) Η επιχείρηση, ή κάποιες επιχειρήσεις σε συνεργασία, μπορούν να έχουν κοινό εξοπλισμό για τη διαχείριση μέρους των αποβλήτων τους, είτε εξοπλισμό επεξεργασίας βιοαποβλήτων, είτε πρέσες χαρτιού / αλουμινίου, που μειώνουν τον όγκο των αποβλήτων που παράγονται και καθιστούν ευκολότερη και οικονομικότερη τη μεταφορά τους στους τελικούς αποδέκτες για επεξεργασία.

ι) Συνεργασία επιβάλλεται κατά τη γνώμη μας συνολικά στο επίπεδο του τουριστικού προορισμού στο ζήτημα της συλλογής, μεταφοράς και τελικής διάθεσης σε εξειδικευμένο αποδέκτη, όλων των επικίνδυνων αποβλήτων των ξενοδοχειακών μονάδων.

ια) Τέλος και για τα λοιπά απόβλητα που προκύπτουν μετά την ξεχωριστή συλλογή, προκρίνεται, ειδικά για τις επιχειρήσεις που λειτουργούν στην καλοκαιρινή περίοδο, να μπορούν να συλλέγονται ξεχωριστά από τις ίδιες και με δαπάνες τους, για να οδηγούνται στην τελική επεξεργασία τους. Αυτό μάλλον βοηθά και τους τοπικούς

δήμους οι οποίοι καλούνται με το ίδιο προσωπικό (ή με χρήση έκτακτου, όχι όμως καλά εκπαιδευμένου) να καλύψουν την αυξημένη ζήτηση για υπηρεσίας καθαριότητας και αποκομιδής που παρατηρούνται στους τουριστικούς προορισμούς κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

ιβ) Όλα τα παραπάνω, αν εφαρμοστούν σε επίπεδο τουριστικού προορισμού ή επιχείρησης, μπορεί και πρέπει προφανώς, να έχουν την ανάλογη προβολή και εξωστρέφεια, ώστε να βοηθήσουν τον προορισμό και την επιχείρηση να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών που έχουν ευαισθησίες για τα ζητήματα αυτά. Άλλωστε η εξωστρέφεια και η περιβαλλοντική εκπαίδευση μαζί, έχουν σημαντικό ρόλο και στις πιστοποιήσεις που σήμερα υπάρχουν όπως πχ EMAS και όπως είδαμε και στα αποτελέσματα της έρευνάς μας και οι υπεύθυνοι των ξενοδοχειακών μονάδων θεωρούν ότι μπορεί να βοηθήσει την αποτελεσματικότητα της επιχείρησής τους. Παράλληλα, όπως φαίνεται και από τα στοιχεία της έρευνάς μας σε επίπεδο επιχειρήσεων, όσες επιχειρήσεις γνωρίζουν τις επερχόμενες αλλαγές στη διαχείριση των αποβλήτων, τόσο προετοιμάζονται για αυτές.

Τα παραπάνω είναι μερικές από τις βασικές δράσεις που πιστεύουμε ότι αν κάνουν οι επιχειρήσεις φιλοξενίας, θα πετύχουν τόσο τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων τους, όσο και τη μείωση του κόστους διαχείρισής τους. Το οικονομικό κίνητρο, επαναλαμβάνουμε ότι ίσως είναι το βασικότερο στην προσπάθεια που γίνεται για μείωση του όγκου των παραγόμενων αποβλήτων και στη διαδικασία ξεχωριστής συλλογής τους, που οδηγεί σε υψηλότερα ποσοστά ανακύκλωσης.

Κλείνοντας λοιπόν και το δεύτερο αυτό ζήτημα, σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν θέση της διπλωματικής εργασίας είναι να έχουν την επιλογή οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να εφαρμόζουν μόνες τους την αρχή «πληρώνω όσο πετάω» και να διαχειρίζονται μόνες τους τα απόβλητά τους, χωρίς να είναι υποχρεωμένες να συνεργάζονται και να πληρώνουν (με τον τρόπο που σήμερα πληρώνουν) τις τοπικές αρχές για τη διαχείριση των αποβλήτων τους.

Ολοκληρώνοντας τη διπλωματική εργασία, **συνοψίζουμε τα συμπεράσματα**, που έχουν ουσιαστική συνάφεια μεταξύ τους.

1. Προκρίνουμε θεσμοθέτηση πιστοποίησης στο επίπεδο του τουριστικού προορισμού για τη διαχείριση των αποβλήτων και όχι σε επίπεδο ξενοδοχειακής επιχείρησης. Δεν υπάρχει τέτοια πιστοποίηση σήμερα σε επίπεδο προορισμού για τα απόβλητα, υπάρχει όμως για τις παραλίες πχ Γαλάζια Σημεία, σε αντίθεση με την ύπαρξη πιστοποιήσεων σε επίπεδο ξενοδοχειακής μονάδας, που κρίνονται επαρκείς και θέλουν πιθανά κάποιες ελαφρές τροποποιήσεις. Εκτιμούμε όπως προαναφέραμε, ότι αυτή η πιστοποίηση θα έχει σημαντική προστιθέμενη αξία για το περιβάλλον και θα συμβάλει στην ανάπτυξη βιώσιμου και αειφόρου τουρισμού,

που σήμερα αποτελεί ένα από τα κυρίαρχα ζητούμενα στη χώρα μας, ενώ η ανάλογη προβολή του θα μειώσει την κακή εικόνα που έχει σήμερα η χώρα στη διαχείριση των αποβλήτων της, λόγω της σημαντικής απόκλισης που έχει από τους κοινοτικούς στόχους.

2. Πιστεύουμε ότι άμεσα πρέπει να εφαρμοστεί στα ξενοδοχεία τη αρχή «πληρώνω όσο πετάω» και μάλιστα να έχουν τη δυνατότητα οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να κάνουν μόνες τους όσες εργασίες συλλογής και διαλογής επιθυμούν, συνεργαζόμενοι κάθε φορά με φορείς της επιλογής τους και ότι αναγκαστικά με τους τοπικούς ΟΤΑ που φαίνεται ότι έχουν δυσκολίες να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στη ζήτηση για υψηλού επιπέδου υπηρεσίες διαχείρισης αποβλήτων που έχουν οι μεγάλες κυρίως ξενοδοχειακές μονάδες. Αυτό αποτελεί σημαντικό οικονομικό κίνητρο που θα συμβάλει τόσο στην μείωση των αποβλήτων, όσο και στην αποτελεσματικότερη διαχείρισή τους, ώστε τελικά αυτή να είναι συμβατή με τις απαιτήσεις των ευρωπαϊκών οδηγιών, αλλά και τις απαιτήσεις που θα υπάρχουν από την περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων που προτείνουμε να εφαρμοστεί σε επίπεδο τουριστικού προορισμού.

Βιβλιογραφία

Επιστημονικά άρθρα

Jose F. Molina-Azorin, Juan Jose Tari, Jorge Pereira-Moliner, Maria D. Lopez-Gamero, Eva M. Pertusa- Ortega (2015), “The effects of quality and environmental management on competitive advantage: A mixed methods study in the hotel industry”, Elsevier Science Ltd

Rachel Dodds, Mark R. Holmes (2018), “Education and certification for beach management: is there a difference between residents versus visitors?”, Elsevier Science Ltd

Juan-Carlos Sanchez-Galiano, Pablo Martí-Ciriquian ,Patricia Fernandez-Aracil (2017), “Temporary population estimates of mass tourism destinations: The case of Benidorm, Elsevier Science Ltd

Thamarasi Kylaratne, Clevo Wilson, Jonas Mansson, Vincent Hoang, Boon Lee (2019), “Do environmentally sustainable practices make hotels more efficient? A study of major hotels in Sri Lanka”, Elsevier Science Ltd

Viachaslau Filimonau, Delysia A. De Coteau (2019), “Food waste management in hospitality operations: A critical review”, Elsevier Science Ltd

Sara Dolnicar, Emil Juvan, Bettina Grun (2020), “Reducing the plate waste of families at hotel buffets – A quasi-experimental field study”, Elsevier Science Ltd

John McKenna, Allan T. Williams, Andrew G. Cooper (2011), “Blue Flag or Red Herring: Do beach awards encourage the public to visit beaches?”, Elsevier Science Ltd

Allen Blackman, Maria Angelica Naranjo, Juan Robalino, Francisco Alpizar, Jorge Rivera (2014), “Does Tourism Eco-Certification Pay? Costa Rica’s Blue Flag Program”, Elsevier Science Ltd

Laura Klein, Rachel Dodds (2017), “Perceived effectiveness of Blue Flag certification as an environmental management tool along Ontario's Great Lakes beaches”, Elsevier Science Ltd

Serena Lucrezi, Melville Saiman, Peet Van der Merwe (2015), “Beach management and beachgoers: Lessons from and for the Blue Flag Award”, Elsevier Science Ltd

Kirsi Silvennoinen, Lotta Heikkila, Juha- Matti Katajajuuri, Anu Reinikainen (2015), “Food waste volume and origin: Case studies in the Finnish food service sector”, Elsevier Science Ltd

Νομοθεσία- Οδηγίες ΕΕ

Οδηγία 94/62/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας (20/12/1994), επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών (19/11/2008), επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οδηγία 2018/851 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα (30/5/2018), επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Απόφαση της Επιτροπής (2009/578/ΕΚ) σχετικά με τον καθορισμό οικολογικών κριτηρίων απονομής κοινοτικού οικολογικού σήματος για υπηρεσίες τουριστικών καταλυμάτων, (9/7/2009), Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Απόφαση της Επιτροπής (ΕΕ) 2016/611 σχετικά με το έγγραφο αναφοράς σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης, τους δείκτες περιβαλλοντικών επιδόσεων ανά τομέα και τα σημεία αναφοράς της αριστείας για τον τομέα του τουρισμού βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1221/2009 περί εκούσιας συμμετοχής οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS), (15/4/2016), Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 1221/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί της εκούσιας συμμετοχής σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 761/2001 και των αποφάσεων της Επιτροπής 2001/681/ΕΚ και 2006/193/ΕΚ, (25/11/2009), Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σχέδιο νόμου Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με τίτλο: «Πρόωθηση της Ανακύκλωσης – Ενσωμάτωση των Οδηγιών 2018/851 της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα (ΕΕ L 150/109) και 2018/852 της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας (ΕΕ L 150/141)»

Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Αποβλήτων (2020-2030)

Εθνικό Πρόγραμμα Διαχείρισης Αποβλήτων (2021- 2030)

Έρευνες

Μυλωνάς Σωτήρης, «Ανακύκλωση και διαχείριση στερεών αποβλήτων στις τουριστικές επιχειρήσεις της Ελλάδας», (21/9/2018), Ινστιτούτο ΣΕΤΕ

Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, «Σχεδιάζοντας το αειφόρο ξενοδοχείο» 2020

Παράρτημα

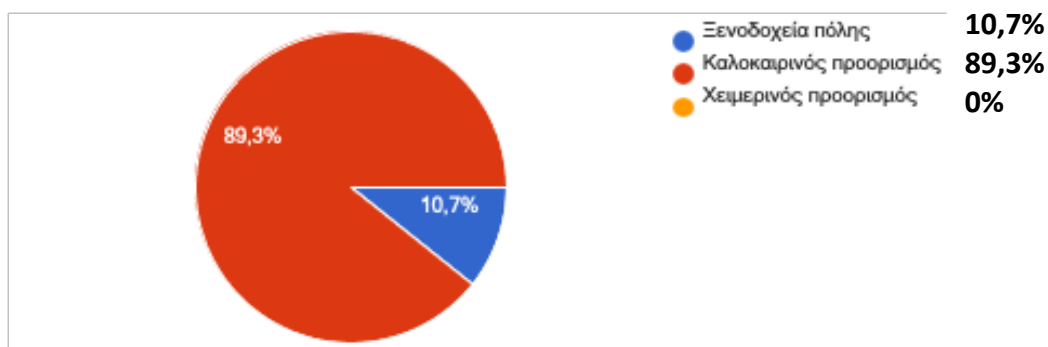
Αποτελέσματα της έρευνας, όπως εξάγονται από την εφαρμογή Google Forms

Διαχείριση Αποβλήτων στα ξενοδοχεία

56 απαντήσεις

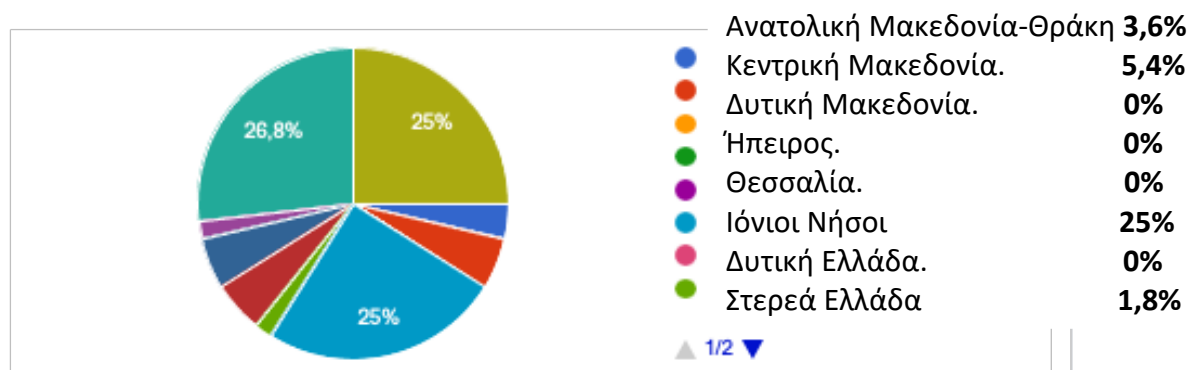
1. Χαρακτηριστικά προορισμού:

56 απαντήσεις

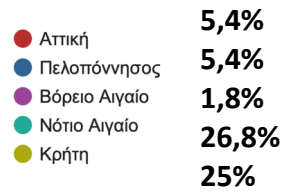
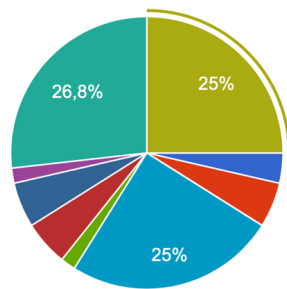

2. Που βρίσκεται η ξενοδοχειακή μονάδα;

56 απαντήσεις

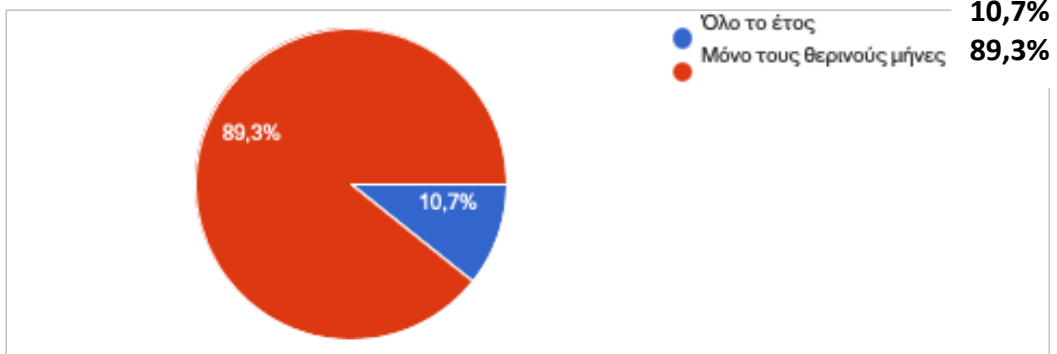
2. Που βρίσκεται η ξενοδοχειακή μονάδα;
56 απαντήσεις

▲ 2/2 ▼

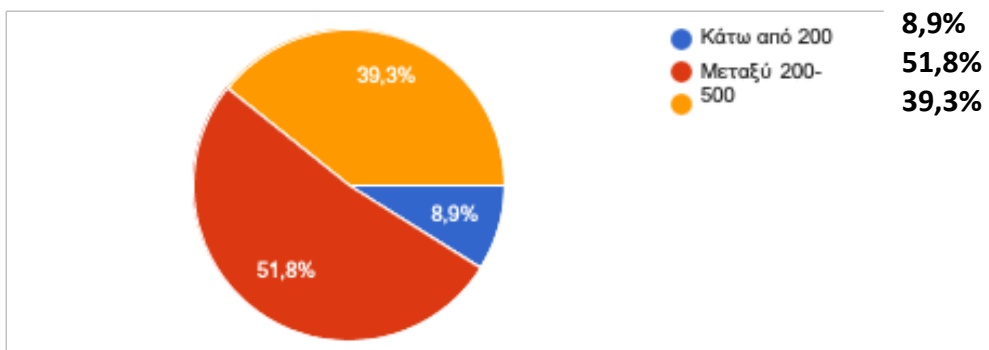
3. Η ξενοδοχειακή μονάδα λειτουργεί:

56 απαντήσεις

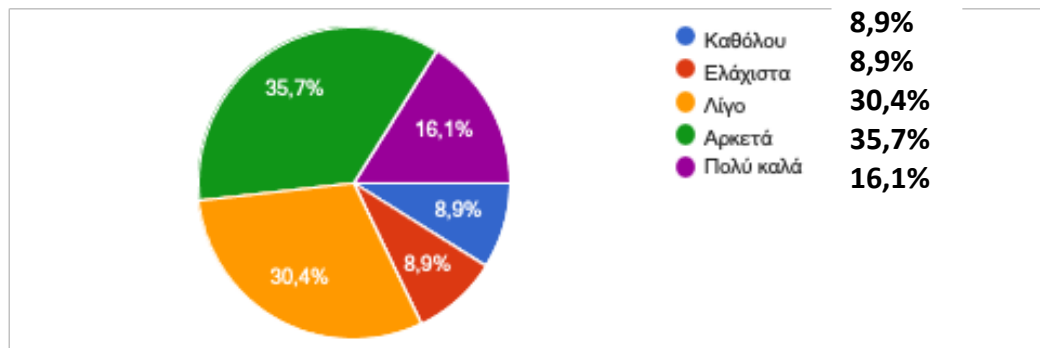
4. Αριθμός κλινών:

56 απαντήσεις

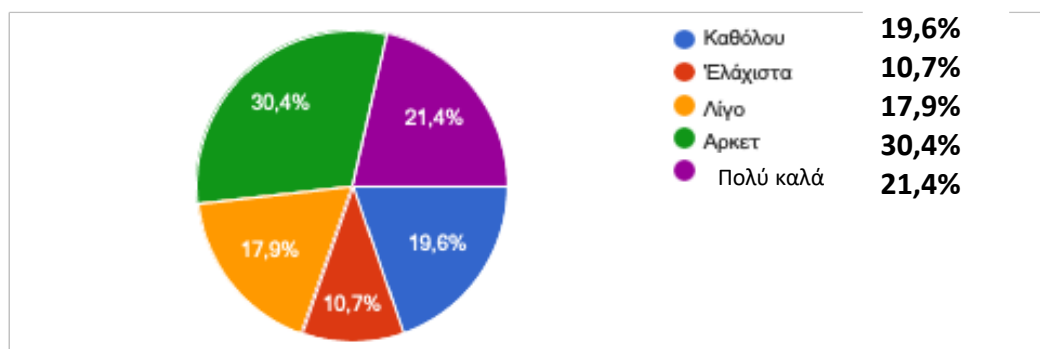
5. Γνωρίζετε τις νέες ευρωπαϊκές οδηγίες για τη διαχείριση των αποβλήτων και το διαχωρισμό τους σε διαφορετικά ρεύματα συλλογής;

56 απαντήσεις

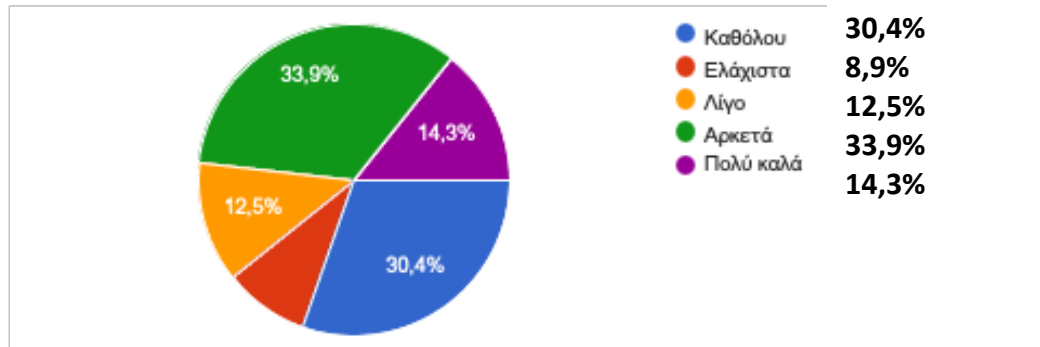
6. Γνωρίζετε ότι οι οδηγίες αυτές θα ενσωματωθούν εντός του 2021 στο εθνικό μας δίκαιο;

56 απαντήσεις

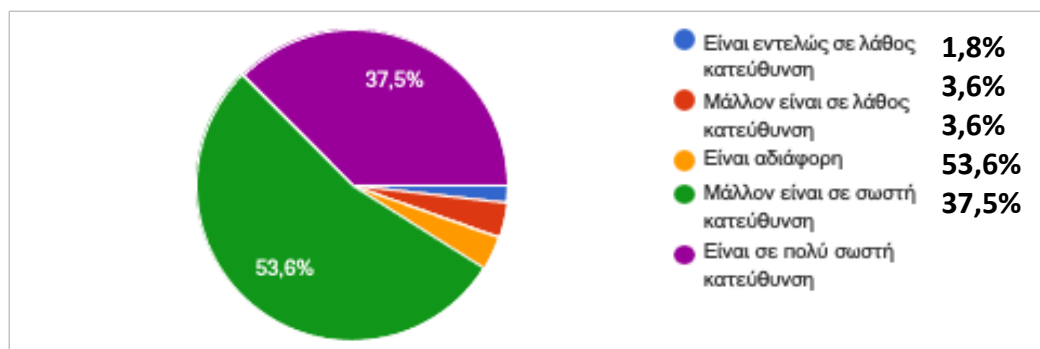
7. Γνωρίζετε ότι η υποχρεωτική ξεχωριστή συλλογή των βιοαποβλήτων (απόβλητα τροφίμων), θα θεσπιστεί υποχρεωτικά στην Ελλάδα στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις από το 2023 και μετά;

56 απαντήσεις

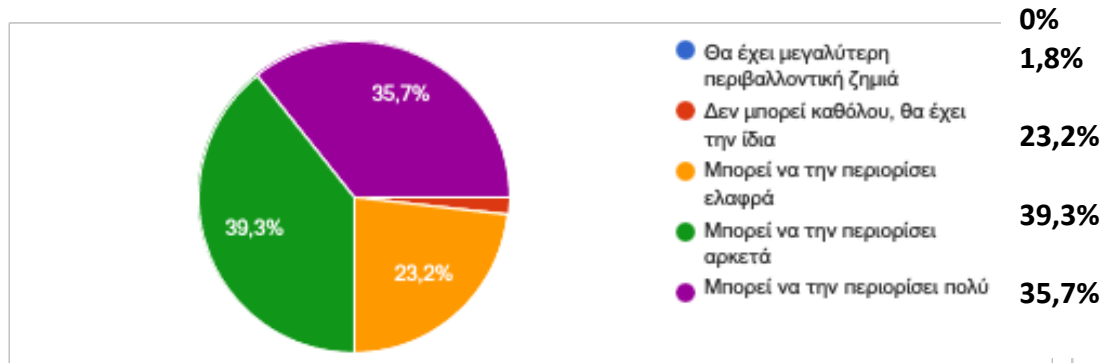
8. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση;

56 απαντήσεις

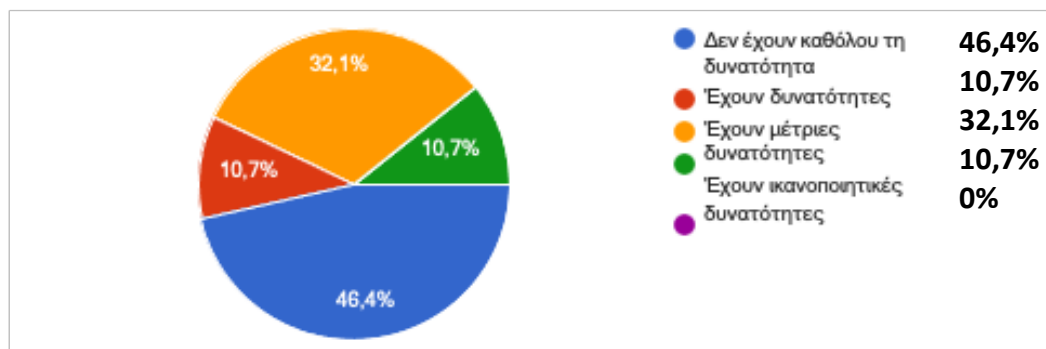
9. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, μπορεί να περιορίσει την περιβαλλοντική ζημιά συνολικά που προκαλείται από τον τουρισμό στην περιοχή σας;

56 απαντήσεις

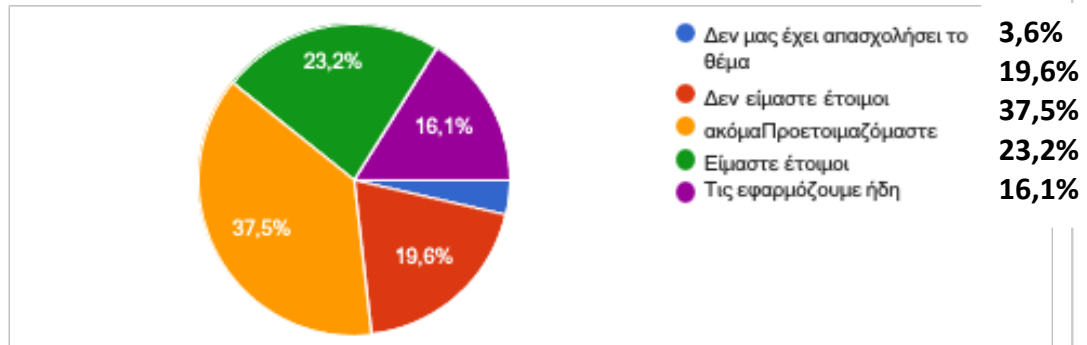
10. Πιστεύετε ότι οι τοπικές δημοτικές αρχές έχουν την δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις που δημιουργεί για την επιχείρησή σας η εφαρμογή των νέων οδηγιών για τα απόβλητα;

56 απαντήσεις

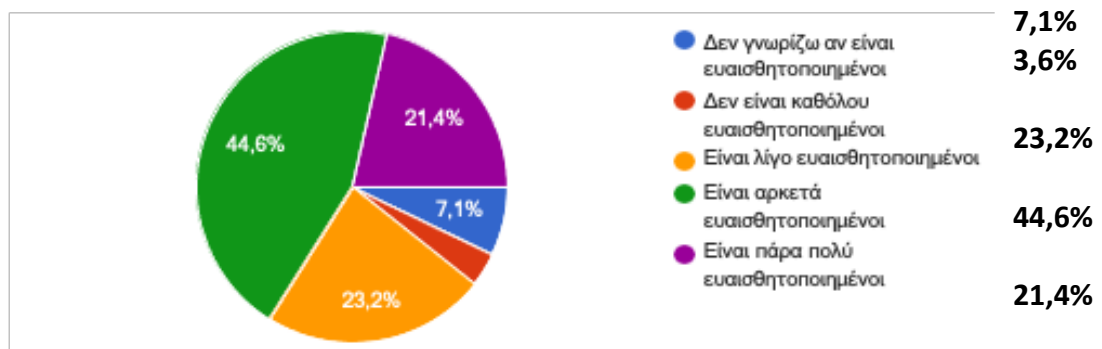
11. Πόσο έτοιμη είναι η επιχείρησή σας να εφαρμόσει τις νέες οδηγίες για τα απόβλητα;

56 απαντήσεις

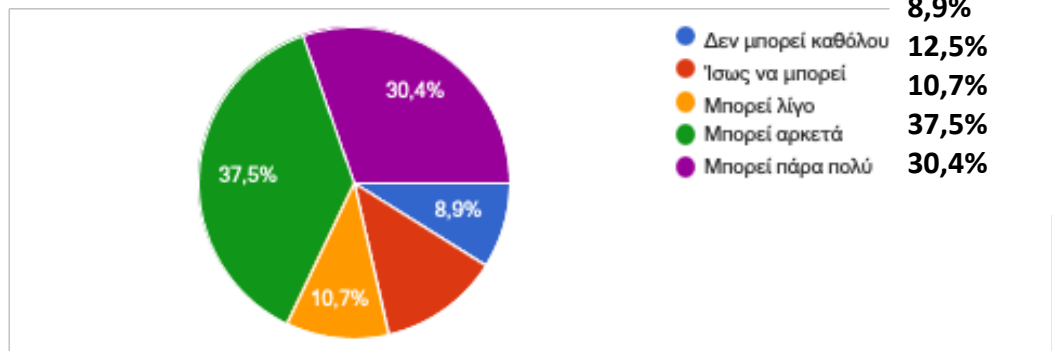
12. Πιστεύετε ότι οι επισκέπτες σας είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων και ανακύκλωσης;

56 απαντήσεις

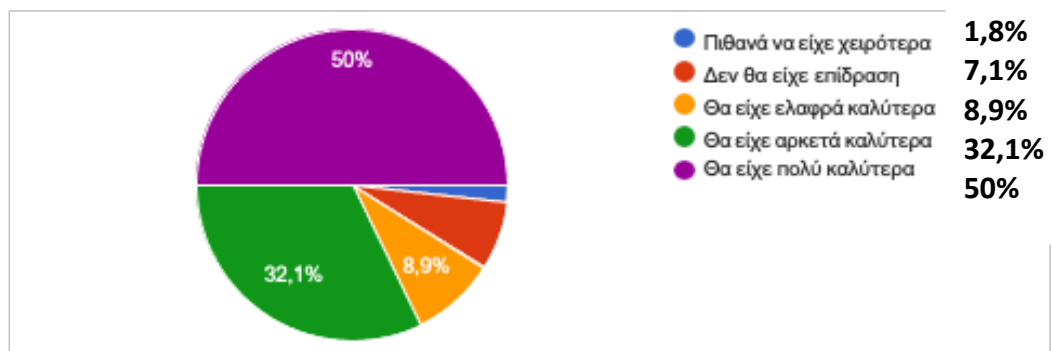
13. Πιστεύετε ότι η διαχείριση των αποβλήτων με βάση τις νέες οδηγίες, μπορεί να αποτελέσει εργαλείο προβολής για την επιχείρησή σας;

56 απαντήσεις

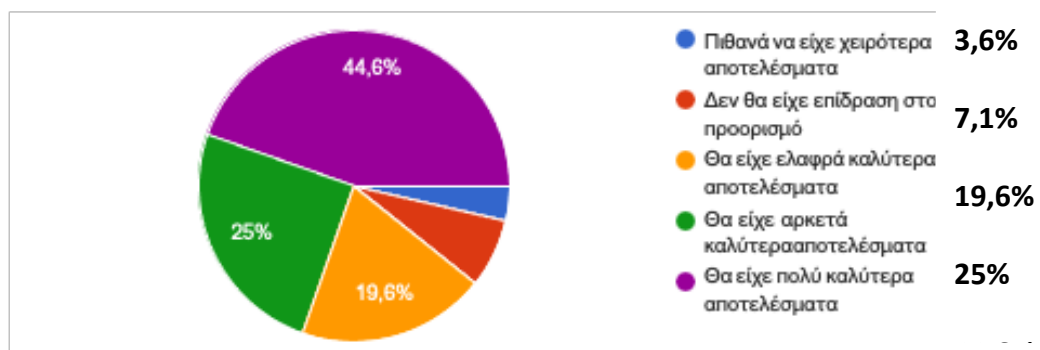
14. Πιστεύετε ότι η εφαρμογή τους σε επίπεδο τουριστικού προορισμού συνολικά, θα είχε καλύτερα αποτελέσματα, από ότι η εφαρμογή τους μόνοστην επιχείρησή σας;

56 απαντήσεις

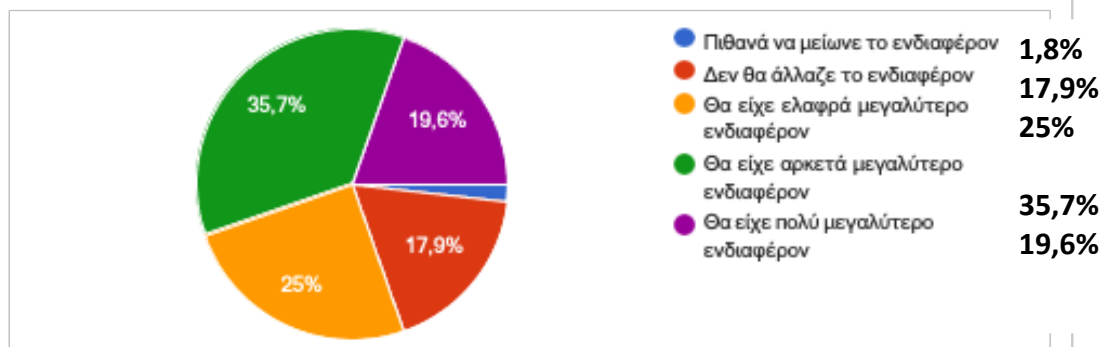
15. Πιστεύετε ότι η πιστοποίηση του τουριστικού προορισμού για τη διαχείριση των αποβλήτων, (πχ EMAS, ISO 14001, Green Key, Travel Life, Blue Flag) θα βοηθούσε τον προορισμό τουριστικά;

56 απαντήσεις

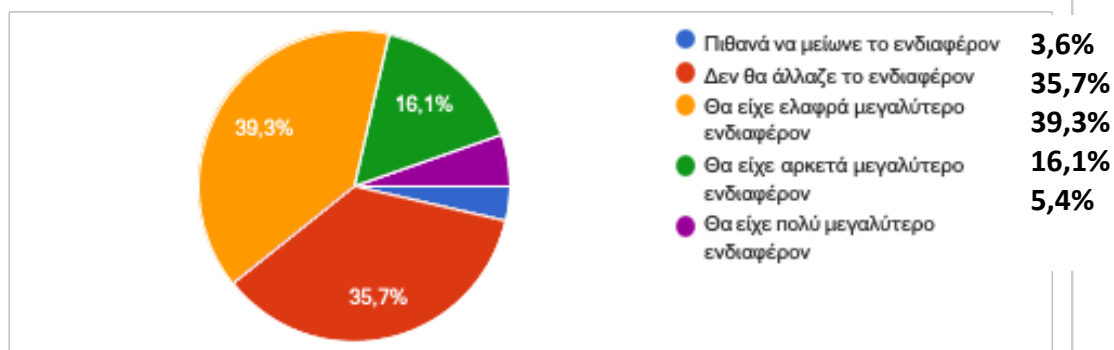
16. Πιστεύετε ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων, του τουριστικού προορισμού, θα προσέλκυε το ενδιαφέρον περισσότερων ξένων επισκεπτών για τον προορισμό;

56 απαντήσεις

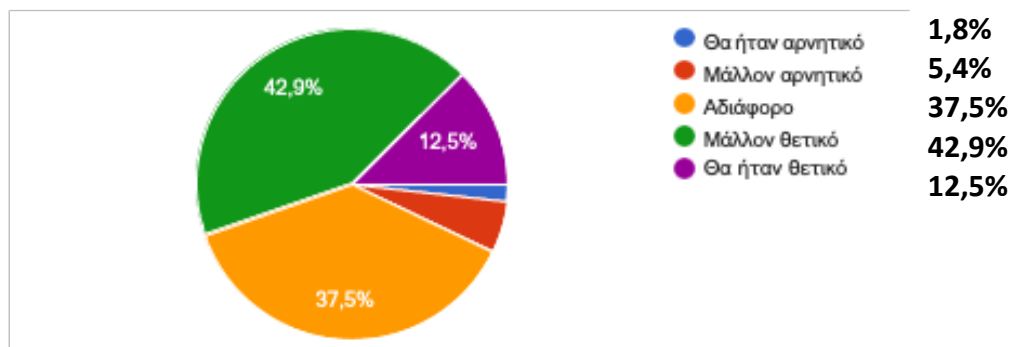
17. Πιστεύετε ότι η περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων, του τουριστικού προορισμού, θα προσέλκυε το ενδιαφέρον περισσότερων Ελλήνων επισκεπτών για τον προορισμό;

56 απαντήσεις

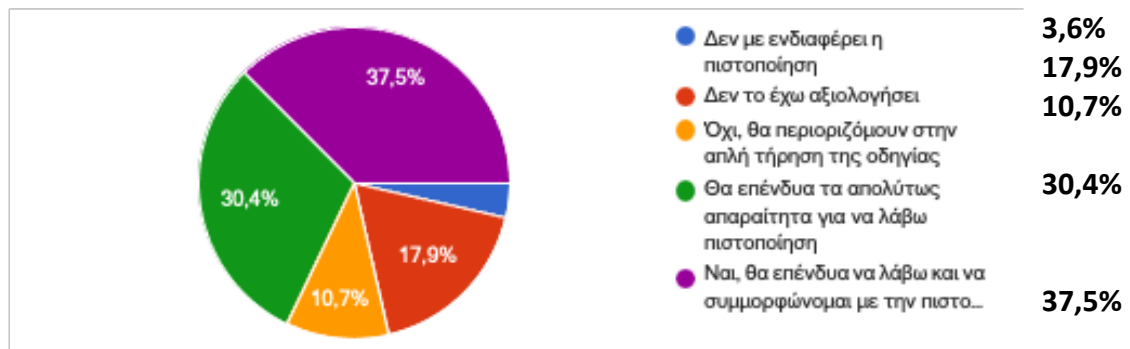
18. Η εφαρμογή των νέων οδηγιών για τα απόβλητα και η πιστοποίηση με αυτή, θα μπορούσε να αυξήσει το εισόδημα για την επιχείρησή σας μέσα από προσέλκυση επισκεπτών υψηλότερων εισοδημάτων;

56 απαντήσεις

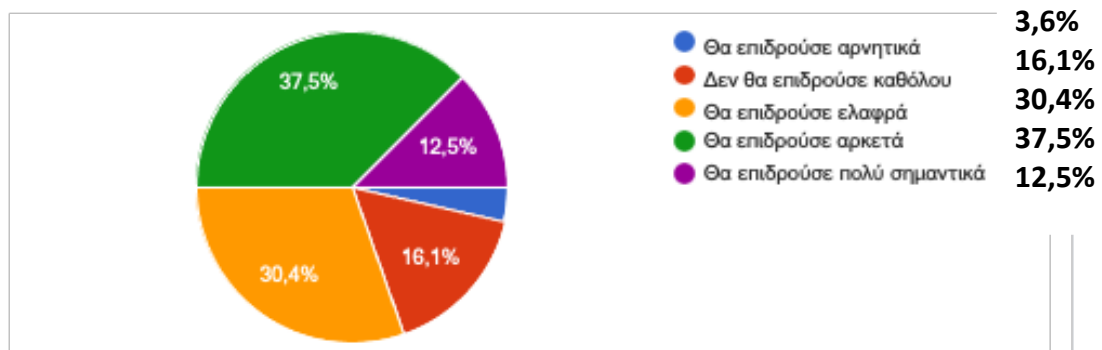
19. Θα επενδύατε σε εξοπλισμό ή θα δεχόσασταν αυξημένο κόστος διαχείρισης, ώστε να λάβετε περιβαλλοντική πιστοποίηση για τη διαχείριση των αποβλήτων;

56 απαντήσεις

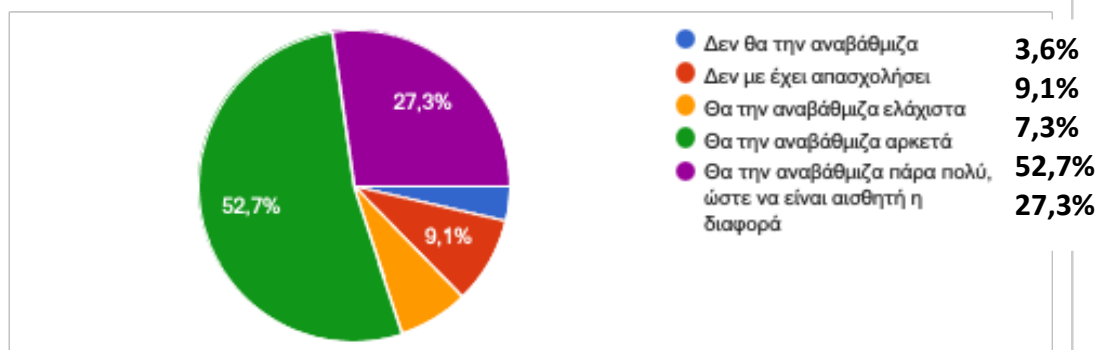
20. Πιστεύετε ότι η ύπαρξη πιστοποίησης διαχείρισης αποβλήτων, θα επιδρούσε θετικά στους επισκέπτες να επιλέξουν ξενοδοχείο;

56 απαντήσεις

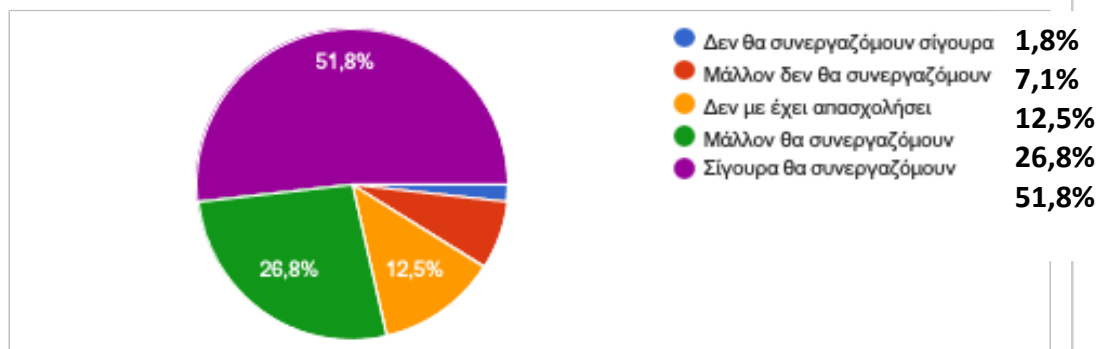
21. Ανεξάρτητα από την πιστοποίηση, θα αναβαθμίζατε τη διαχείριση των αποβλήτων του ξενοδοχείου σας, ώστε να ήταν σύμφωνη με τους κανόνες περιβαλλοντικής διαχείρισης για τα απόβλητα;

55 απαντήσεις

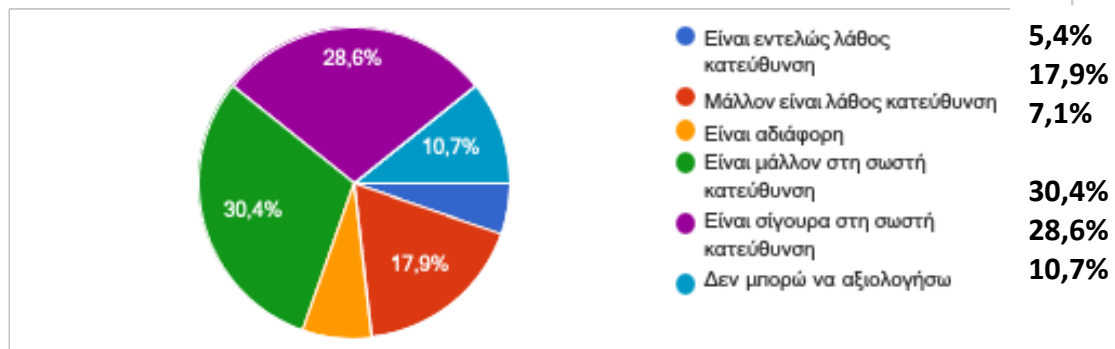
22. Θα συνεργαζόσασταν με άλλες επιχειρήσεις του κλάδου σας στην προσπάθεια προβολής του προορισμού σας, ως προορισμού που έχει περιβαλλοντικό πρότυπο στην διαχείριση των αποβλήτων;

56 απαντήσεις

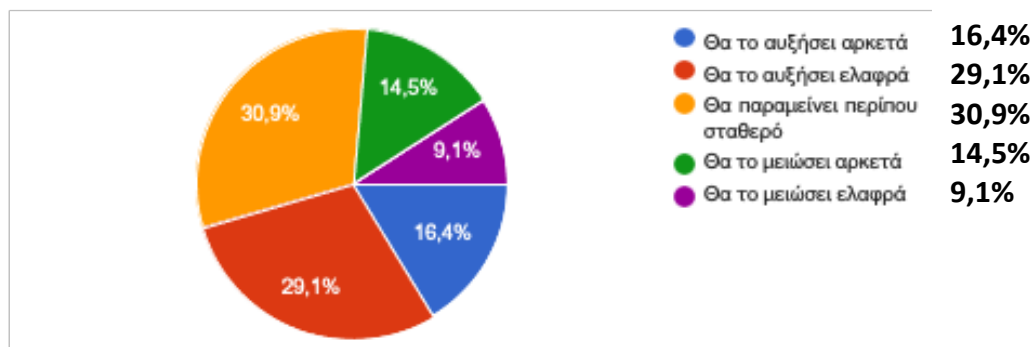
23. Η εφαρμογή της μεθόδου «pay as you throw» (πληρώνω ανάλογα με το βάρος των αποβλήτων που πετάω) στον ξενοδοχειακό κλάδο, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση;

56 απαντήσεις

24. Πιστεύετε ότι η εφαρμογή της μεθόδου «pay as you throw», θα μειώσει ή θα αυξήσει το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων για την επιχείρησή σας;

55 απαντήσεις

25. Θα θέλατε η επιχείρησή σας να πληρώνει μόνη της τη διαχείριση των αποβλήτων και όχι το Δήμο;

56 απαντήσεις

